

ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡದ ಮುಂಜಿ

(ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಸ್ಯಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿ)

" ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳೂ ಕಾನೂ ಪ್ರೇಮಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "

ಶ್ರೀ. ಸೋಭಾಲಾಜ, ಬಿ.ಎ. (ಆನಂದ)

ಪ್ರಕಾಶಕರ ಮಾತು

ಇದು ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೧೬ನೆಯ ವರುಷದ ಮೊದಲನೆಯ ಕಿರಣ. ಈ ಹೊಸ ವರುಷದ ಹೊಸ ಕಿರಣ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ತರುಣ ಉತ್ಸಾಹಿ ಹೊಸ ಲೇಖಕರೊಬ್ಬರ ಹೊಸ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಮುಖಪುಟದಲ್ಲಿಯ 'ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತಾನು ಪ್ರೇಮಿಸುವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ' ಎಂಬ ಆಸ್ಟರ್ ನೈಟ್ಲನ ನುಡಿಯನ್ನು, ಭಗ್ನಪ್ರೇಮಿಯಾದ ಪ್ರವಾಹಪತಿತ ನವತರುಣನ ಉದ್ವಿಗ್ನ ಮನೋರಾಜ್ಯದ ಸ್ಮರಣ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನುತ್ತ ಲೇಖಕರಿಗೆ ನಾವು ಬಿಡು.

ಹದಿನೈದು ವರುಷ ತುಂಬಿರುವ ನಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಚಂದಾದಾರ ರೊಟ್ಟು ಎಂಮು ಕೇಳಿದರೆ—ಶತಕದಿಂದ ಎಣಿಸಿದಾಗ ಎರಡನೆಯ ಬೆರಳು ಸ್ವಾರಾ ಮಣಿಯಲು ಒಲೆನೆನ್ನುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ—ಹೇಳಲು ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಕಾಶನ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪೋಷಕನಿಸುವ ಚಂದಾದಾರರು ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇದ್ದಾರಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಇಷ್ಟು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ತೆರುತ್ತಿರುವ ಅಂಚೆ ಪೆಚ್ಚು ಮತ್ತು ಇತರ ಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಇದು ನಷ್ಟವಲ್ಲವೇ ಇದೆ. ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಕಾಶನವೇ ಮೃತ್ಯುವಸಾಯವಾಗಿ, ಮುದ್ರಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು ಸಾಪಕಾಶವಾಗಿ ಮಾರುತ್ತ ಕುಳಿರುವುದೇ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವಾಚನಾಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಚಂದಾ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು—ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳ ಕಡೆ ನೋಡದೆ—ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನಿರ್ಧಾರದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದೇಣೆ. ಈ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಸಂತೋಷವೇ. ಅದರ ಪ್ರತಿಫಲ, ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಚಂದಾದಾರರಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತ ಹೋಗುವುದು.

೧೯೫-೬-೧೯೫೮

—ಪ್ರಕಾಶಕ

ಮುದ್ರಕರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಕರು
ಭಾಲಚಂಪ್ರ ಫಾರ್ಮೇಶರ

ಪ್ರತಿಭಾ ಮುದ್ರಣ
ಧಾರವಾಡ

ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ
ಧಾರವಾಡ

ಮುಡಿಪು

ಗುರಿಯಿಲ್ಲದೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ಮಗನನ್ನು

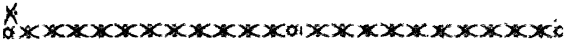
ತನ್ನ ಜೀವನದ ಕಹಿ ಶುತ್ತುಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ

ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ

ಮಾತೃಶ್ರೀ

ಅನಂತಮತಿಯಮ್ಮರಿಗೆ

—ಲೇಖಕ

ಹಾರೈಕೆಯ ಹರಕೆ

ಶ್ರೀ. ಮೇಘರಾಜರು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು ; ಅಲ್ಲ—ನಮ್ಮ ತಾಲೂಕಿನ ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹತ್ತಿರವೇ ಹರಿಯುವ ಆ ಅಗಸೆಯೋಳಿಯ ಆಚೆಗೆ ನಿಂತು ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ಹೊಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಳ್ಳೇ ಹುರುಪಿನ ನವಯುವಕರು. ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಹೊಸ ಗೆಳೆಯರು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ತಾವು ಬರೆದ ಎರಡು ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಕರಡುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಓದಿನೋಡಿ ವಿಮರ್ಶೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದನ್ನು ಅಂದೇ ಓದಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಮಾರ್ಪಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಿ ಅವರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. “ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂದದ ಮುಂಜಾವು” ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲೆ, ಆ ಕಡಲಂಚಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಎದೆದುಂಬಿ ಹರಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕಾದಂಬರಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಬೇಕೆ? ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ನನ್ನ ಮತ. ಕಾದಂಬರಿಯೇ ಜೀವನದ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗೊಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಪ್ರಸ್ತಾವ ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಏನೆ? ಅದರಿಂದ ಈ ನನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು—ಮೇಘರಾಜರಿಗಿಂತ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಿಂದಾಪರೂ ಹಿರಿಯನಾದ ನಾನು—ಏನಿಬ್ಬಿರಿದ್ದರೂ ಹಿರಿತನಕ್ಕೆ ಮನ್ನಣೆ ಸಿಗುವ ದೇಶದವನಾದ ನಾನು—ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹರಕೆಯೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತೇನೆ ; ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

ನಮ್ಮ ಕರಾವಳಿಯ ಸೀಮೆ ನಿಸರ್ಗದ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಜನರ ಬಡತನವೂ ಆ ಮೂಲಕ ಮುರುಟಿ ಹೋದ ಅಸಹನೋ, ಬುದ್ಧಿ

ಸೀನವೋ, ಕೆನಲ ಉಪಯೋಗಿಯ ಧಾವಂತವೋ—ನನೋ—ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಇವು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಾಪ್ತಿಕದ ಯೋಜನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮೋಕ್ಷವುಗಳು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿವೆ. ಒಬ್ಬ ವಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟರು, ಒಬ್ಬ ದಿನಕರ ವೇನಾಯಿ, ಇಂಕಾ ನೆನವಂ ಪಂಕ್ತಿಯ ಕೂಗಲು ಇಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಪಡೆದರೂ, ಒಬ್ಬರಿ ಅಲಿತ ಸಾಪ್ತಿಕ - ಕಥಾ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಪ್ರಸಂಹ—ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅಷ್ಟು ಮೆಲು ಸಾಧನೆ ಇಲ್ಲ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅನಂತ ವರ್ಷ, ಯಶಸ್ವಂತ ಚಿತ್ರಾ ಅನಂತದ ಕೆಲವು ಕೆಲಸದ ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಸ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಆ ಅಂಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯವಾಗಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಕಾಡುಕಾಲಾದ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಒಂದು ಮೊದಲಾದ ಮೂಲಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮೊದಲಾದ ಮೂಲಕವಾಗಿದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಭವ್ಯತೆಯ ನಾಡು. ನಮ್ಮ ಭವ್ಯತೆಯ ಅಲಿತ ವಾಚನದ ಚಿವುರವನ್ನು ಅಂದೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿತ್ತು. ಅದೇ ಮೊದಲ ಮೂಲಕವೇ ಉಳಿಯಿತು. ಈಗ ಹಗಲಾ ದಿನಿ ಅನಂತವೇ: ಅವರೂ ಸೂಯಗನೇ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಜಿ. ದೇವಿ, ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಶ್ಯಾನಭಾಗ, ವಿಸ್ತಾರವರ, ಪಂಡಿತರಂಥ ಉತ್ತಮ ರಚನಾ ಕಲಾವಿದರೇ — ಸದ್ಯ ಅವರಲ್ಲ ಅದೇ ಶಕ್ತಿ, ಶೈಲಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇದ್ದು — ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಮೊಳವಾಚರಂಥವರ ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳೇ ಆ ಹಳೇ ಪುರಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಪರಿವಾಗಿವಂತೆ, ಮತ್ತೆ ಅದೆಯನ್ನು ಅಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ದರೂ ಸಾಕು. ಗೆಳೆತು ಮೊಳವಾಚರಲ್ಲಿ ನಾನು ಇದೆ. ಮುಂದೆ ಇದೆ. ಗುಮಾನಿವ ಲ್ಲಾರ ಇನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಈ ಮೊಳವ ಫೋಟೋ ಸ್ವೀಕೃತಿ: ಗುಂಪಿನ ಅಂಗವೆನಾಗಿವೆ — ಸಂಸಾರ ಸಾಗುವ ಸುಖಮುಖ್ಯವೆ ಅನು ಭವನ ಕಾಲಯೋಜನವ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು. ತುಂಬಿದಾಗಲೇ ಮೊಳವು ನೆರೆಯ. " ಸ್ವರ್ಗದಲಿ ಗೋರವಾಯಿ " ಅಂದಿಲ್ಲವೆ: " ಮೊಳವ ದೂರ ಒಗೆ ಮುಕ್ತೆ ?

ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿವ ಕೃತಿಯ ಮಿಡಿಯುತ್ತಿವೆ. ಉಪಯುಕ್ತವ ಪರಿ ಸರಿಯಾದ, ಮೊದಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕವಿವರಗಳಲ್ಲಮೂ ಕನಿಕ್ಕನೆ ಯಥಾವತ್ಯವಾಗಿ ಓದಾಡಿವೆ. ಧಾವದ ಉತ್ಕಟಿತ ಇಲ್ಲವೆ. ಅರಂಭದ ತುಮ್ಮನ

ದಿಂದ ಹೊಮ್ಮುವ ನಾಟಕೀಯತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಕೈ ಪಳಗಿದಾಗಲೇ ಹದವಾಗಬೇಕು. ಅದು ಪಳಗಲು ಇವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಅಂಥ—ಅಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೂ ಚೆನ್ನಾದ ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಇದನ್ನೂ ಅವರು ಬರೆದ, ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಇತರ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಕನ್ನಡಕುಲ-ರಸಿಕರು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು; ಮೆಚ್ಚಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಜನ ಅಂಥ ಸತ್ಕಾರ ಈ ಕೃತಿಗೆ ನೀಡುವರಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಥ ಸತ್ಕಾರದಿಂದಲೇ ಕವಿಯೂ ಕೃತಿ, ಅವನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗೆ ನಿಷ್ಠುತಿ. ಮೇಘಕೈ ಪೂರ್ಣತೆಯ ಗೌರವ ! ಆ ಗೌರವ ಮೇಘರಾಜರದಾಗಲಿ !

೯-೨-೫೯ }
ಗೋಕರ್ಣ

ಗೌರೀಶ ಕೈಕಣಿ

ಲೇಖಕನ ಮಾತು

★

ಸುಂಟರಗಳಾಯ ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನನ್ನ ಬದುಕೇ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನಿತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಘಾಣೇಕರರು ಪತ್ರ ಬರೆದರು ಪ್ರಕಾಶನ ಮಾಡುವವರು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೇ ಎಳ್ಳ-ನೀರು ಬಿಡಬೇಕೆನ್ನುವ ನನ್ನೆಡೆಕೆಗೆ, ಘಾಣೇಕರರು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎಡೆಯಿಲ್ಲದಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ಬರೆಯುವ ಆಸೆಗೆ ಚಿಗುರೊಡೆಯತೊಡಗಿದೆ.

ಈಗ ಐದು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಂಕೋಲೆಯ ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಾಲ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿದ್ದೆ. ಆಗ ತಾನೇ ನನ್ನ ಮೊದಲನೇ ವರುಷದ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ಮುಗಿದು, ಮೈಚಳ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ, ಎಪ್ರಿಲ ತಿಂಗಳ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಡುವಿನ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ, ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕೋ ಆರೋ ತಾಸಿನಂತೆ, ಕೊನೆಯ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಂತೆ, ಹನ್ನೆರಡು ಅಧ್ಯಾಯ ಗಳ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ " ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡದ ಮುಂಜಾವು ! "

ಲೇಖಕ ತನ್ನ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರಕಾಶನಕ್ಕಾಗಿ ತುಂಬಾ ಕಾದಿ ರುತ್ತಾನೆ.—ಆದನ್ನು ನಾನೂ ಬಲ್ಲೆ. ಜೊತೆಗೆ ಹೊಸ ಲೇಖಕರ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಕಥಾವಸ್ತು-ಶೈಲಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರುವ ಟೀಕೆಗಳ ಸುಂಮಳೆಯನ್ನೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತ್ತೀಚೆಯ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಓದಲು ತಾತ್ಪಾರ ಪಡುವ ಓದುಗರ ಬಳಗವನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಆಗ್ರಹದ ವಿನಂತಿಯಿಷ್ಟೇ—ಓಮ್ಮೆ ಕಾದಂಬರಿ ಓದಿ ನೋಡಿ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಲೇಖಕನ ಬಗ್ಗೆ ನಂತರ ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಕೊಡಿ.

ಈ ಕಾವಂಬರಿಯ ಲೇಖಕನಾಗಿಯೂ ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಬರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಬರೆವರೂ ಅದು ನಾನೇ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ! ಅದರಲ್ಲಿಯ ಗುಣಮೋಷಗಳನ್ನು ಓದುಗರು, ನಿರ್ಮೂಲಕರು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಬರೆಯಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಈ ಬರೆಯುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಹಿರಿಯರೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರೂ ಆದ ಶ್ರೀ. ಗೌರೀಶ ಕೈಕಣಿಯವರು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ನಿರ್ಮೂಲಕರನ್ನುವದನ್ನು ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪರಿಚಯದಿಂದ ಬಲ್ಲೆನಾದುದರಿಂದ, ನಾನು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಡಲು ಕೋರಿದಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ಅವರವೇ ಜಂಜಾಟವಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲೆನ್ನೆಂದೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟು, ಈ ಹೊಸ ಲೇಖಕನಿಗೆ ದಾರಿವಿವನಾದಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ನೆನೆಸುವಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆಯೆ !

ಇನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ, ತಿದ್ದುವಾಗ, ನನ್ನೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿ, ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂಥ ಗೆಳೆಯರು— ಡಾ. ಮಾಧವ ಪಂಡಿತ, ಶ್ರೀ. ಆರ್. ಜಿ. ಕುಮಾರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ. ನಾಗೇಶ ಗಾಂವಕಾರ ಇವರ ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅನುಕಾರವಾದೀತು !

ಪಾಗೆಯೇ ಕೊನೆಯವಾಗಿ ಈ ಹೊಸ ಲೇಖಕನ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಧೈರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ. ಘಾಣೇಶ್ವರರನ್ನು ನಾನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆ !

ಇನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಬರವಣಿಗೆ ಓದುಗರಿಂದ ಬೊರೆಯುವ ಸ್ವಾಗತದ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಯಲ್ಲಾಪುರ }
ತಾ. ೧೫-೨-೧೯೫೮ } —ಮೋಘಾಲಜ

ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡದ ಮುಂಜಾವು

೧

“ ತ್ರೀನಾಥ! ಬಾಳಿನ ಹೆಚ್ಚುಯಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚುಂದೆಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಅದೇಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಣಕಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು? ದೂರವ ದಾರಿಯ ಯಾತ್ರೆಮಲ್ಲ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆಂದೆ? ಬದುಕಿಲ್ಲ; ಬದುಕಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲ; ಅಶೋತ್ತರಗಳಿಲ್ಲ; ನಿಶ್ಚಿತ ಗುರಿಯಿಲ್ಲ. ಗಾಳಿ ಬಂದ ದಿಕ್ಕಿಗೊಮ್ಮೆ ಒಲಿದು ಸರಿದು ಹೋಗುವಂತಿದೆ!

“ ಎಲ್ಲ ಮಹವಾತಿಗಳೂ ಕೊಡ್ತಿ ಹೋಗಿವೆ ತ್ರೀನಾಥ! ಬದುಕಬಾರ ವೆಂಬ ನಿರಾಶೆಯಿಂದಲ್ಲ! ಬದುಕೇ ಬೇಡಾಗಿದೆ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಬಂದವನು, ಒಬ್ಬನೇ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಸಾಗಾಟದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಿರಲಿ, ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಆಶಯ!

“ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ತಲೆಬಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ; ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಹೇಸುತ್ತಿಲ್ಲ; ಈ ಜಗತ್ತೇ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲ-ರೂಢ್ಯ! ನಾನು ಯಾರಿಗಾಗಿಯೂ ತಳುತಿಲ್ಲ; ಯಾರೂ ನನಗಾಗಿ ತಳುತಿಲ್ಲ. ಬೀಗೆ ಅಪರಿಚಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ನಾನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೇ ಎಂದು ನನಗೇ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತಿರಸ್ಕಾರದ ನಗು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ.

“ ಇನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಮುಗ್ಧ ಮಗುವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿವೋಣ; ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇನ್ನೇನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ; ಇದ್ದರೂ ಅವು ನನಗೆ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ನಾನು ಬೇಕಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನಾನೇಕೆ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿ ಉಳಿಕೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು?

“ ಎಷ್ಟೋ ಜನ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ; ಸಾಯುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಮಿಕೇತಕ ಬದುಕಿ ಬಾಳುವದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೇನೇ ಭೂಮಿಯವೆಯೆಂದರೆ ಅವರಿವ್ವಾರಿಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ಈ ಸದ್ದರ ರೀತಿ ನಾಯುವದಕ್ಕೆಂದೇ ಶಾಯಿ ಬಹುಂವ ಬಂದು ದಿರಬೇಕು. ನಾನೂ ಅಂತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಕಾಣಲು ಮಾತ್ರ ರವಿವರ್ಣ! ಹನರು

ದೊಡ್ಡದಾದುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಪಟ್ಟ ಪಾಡೇ ಮರ್ಮಭೇದಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಕಪ್ಪಾ! ಈ ಬಣ್ಣದ ಬದುಕು! ನಾನೆಷ್ಟು ದಿನ ಬಣ್ಣಕಟ್ಟಿ ಕುಣಿಯಬಲ್ಲೆನು? ಬಣ್ಣ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಬಂದುದು. ಅದು ಮಾಸಿದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಬಣ್ಣವೂ ಬಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಬಯಲು ಬಯಲಿನೊಡನೆಯೇ, ಶೂನ್ಯ ಶೂನ್ಯವೊಡನೆಯೇ ವಿಲೀನವಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾಲವಿದೆ. ಆ ಕಾಲನ ಬೆರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ನಾನು ತರಗಲೆಯಾಗಿ ಹಾರಿ ನಮಗೆ ಮೀಸಲಾದ ತಾಣವನ್ನು ಭವ್ಯವಾಗಿ ಪಿಡಿಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ದಿನ ಬರಲಿದೆ. ಆ ದಿನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯಲಿದ್ದೇನೆ-ಕಾಯುತಲಿದ್ದೇನೆ.

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ನನ್ನನ್ನು ನಿರಾಶಾವಾದಿಯೆಂದು ಹೇಳಿಯಬೇಡ. ಅವರವರ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಸ್ತಿವಾರವ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವಂತಹದು. ಅಲೆ ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ಅಲೆ! ನಿರಾಶೆಯೆಂದವರಿಗೆ ನಿರಾಶೆ! ಅಷ್ಟೆ ಈ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಂಚದ ಶಬ್ದಶಕ್ತಿಯಲ್ಲ! ಅದೊಂದು ಅಂತರ್ಗತ, ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಿರಾಕಾರ ಅಂತರ ಪ್ರಪಂಚದ ಶಕ್ತಿ! ಅಲ್ಲಿ ಅವರವರ ವಾಲಿಗೆ ಅವರವರೆ! ನಡಕಾರ ಸಾಕಾರ ರೂಪವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ನಡೆಯಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ನಾನು ಶ್ವೇತವಾಸ್ತವ್ಯ ಮೃದುಕಂಠದ ಮಗುವಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಯಿವೆ, ಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ವಾಸ್ತವತೆಯ ಜ್ಞಾನವಿದೆ.

“ ನಾನೂ ನೀನೂ ನಮಗರಿವಾಗದಂತೆಯೇ ಆ ಗಡಿಯನ್ನು ಒಂದು ದಿನ ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ನಗುವ ದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ?

“ ಶ್ರೀನಾಥ! ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೇ? ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಇರುವೆಯಲ್ಲ? ನನ್ನೊಡನೆ ನಡೆಯುವದೂ ನಿನಗೆ ಹೇಸಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೇ? ಇರಬೇಕು, ಗಡುವು ಸನ್ಮಾಸಿ! ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆ! ಇಂತಹನ ಜೊತೆ ನಿನ್ನಂತಹ ಯುವಕರು ಬರುವೆಂದರೆ? ಗೆಲೆಯು ಕಂಡರೆ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಬಂದವರೆಂದು ಬಿಲ್ಲೆ ಕೊಟ್ಟರು ಅಲ್ಲವೇ? ”

ಅವನು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೇಳುವನಿದ್ದನೋ? ಅವನ ಉದ್ದೇಗ ತುಂಬಿದ ಮೋರೆ ಕಾತರತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎತ್ತಲೋ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ

ಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಜ್ಜಲ ಕಣ್ಣುಗಳು ಬಿಂದು ಸೋತ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದವು.

ಅವನಾದುತ್ತಿರುವ ಮಾತಿನ ಅದಿ ಅಂತ್ಯಗಳು ನನಗೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ದಣಿದ ವೇಹಕ್ಕೆ ಏಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು 'ರವಿ' ಎಂದೆ. ನೋಲೆ ತಿರುವಿ ನೋಡಿದ. ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಪ್ರತ್ಯಾರ್ಥಕವಾದಂತಿತ್ತು. ನಾನೇ ಕೇಳಿದೆ—

“ ನಿನ್ನ ಜಿಡ್ಡಿಂಗ ಎಲ್ಲಿದೆ ರವಿ ? ”

“ ಜಿಡ್ಡಿಂಗಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗುವ ಭಾಗ್ಯ ನನಗೆಲ್ಲ ತ್ರೀನಾಥ ! ನೆಲ ಮುಟ್ಟಿದೆ, ಜಿಜ್ಞೆಗೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ಆಯಿತು. ”

“ ಯಾವ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ? ”

“ ನ್ಯೂ ಲೋಜಿಂಗಿನಲ್ಲಿ. ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ನೀನೆಂಥ ಶುಂಭತಲಯವನಪ್ಪ ! ನ್ಯೂ ಲೋಜಿಂಗ ಇಲ್ಲೇ ಹಿಂದುಯತಲ್ಲ. ಹುಚ್ಚರ ಹಾಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ! ”

“ ಸರಿ ! ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕರೆಯುವೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ನೀನೇಕೆ ಜನಪೂ ಮೆಚ್ಚನೆನ್ನಬಹುದು. ”

“ ಗಂಟೆ ಒಂಬತ್ತಾಗಲು ಬಂತು, ಊಟ ಮುಗಿಸು. ಸಂತರ ಬೇರೆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡೋಣ. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಇದೆಯಲ್ಲ ! ”

“ ನಾನಿವೆಯ ಕಿಚ್ಚೇನೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಿರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೇ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಹೋಗೋಣ. ಈ ಮಾರ್ಗ ಎತ್ತ ಓಡುತ್ತಿವೆ ? ”

“ ಇದು ಹಾಯ್‌ರೋಡು ಮಾರಾಯಾ ! ಇದು ಗುಡ್ಡಗಳ ನಾಲುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಬೈಲು ಸೀಮೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ”

ಯಾಕೋ ಮಾತಾಡವೇ ರವಿವರ್ಮ ಹಿಂತಿರುಗಿದ. ದೊಡ್ಡಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂತು. ದೊಡ್ಡಲ ಮಾಲಕನ ಪರಿಚಯ ಸುಮಾರು ಚನ್ನಾಗಿಯೇ ನನಗಿತ್ತು. ನಾನು ಈ ಗಡುವು ಬಿಟ್ಟೆಯೊಡನೆ ಬಂದುದು ನೋಡಿ ಮಾಲಕನುಗೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ನಾನು ಅವನ ಸಮೀಪವೇ ಕುಳಿತೆ. ರವಿ ಊಟಕ್ಕೆ ನಡೆದ.

ಮಾಲಕನು ನನ್ನನ್ನು ಗಿಡಾಕಿಯಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಿ ಚಪ್ಪ ಅಗಲುವುದೇ? ಎಂದನು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೋಟೆಲು ಇಟ್ಟವರ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು, ಚಪ್ಪ ಬೇಡ, ಕಾಫಿ ತರಿಸಿ ಎಂದೆ.

ಕಾಫಿ ಕುಡಿದಾಯಿತು. ಮಾಲಕನು ವಿನಯದಿಂದ, “ಸಿಗರೇಟು ಸೇರುವುದಿವೆಯೇ?” ಎಂದನು. ಒಂದು ಸಿಗರೇಟು ಕೊಟ್ಟು ಅದು ಕಾಸು ಜಗ್ಗುವುದು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಿತ್ತು. ಅವನ ಆಶೆಗೆ ಭಂಗ ತರಬಾರದೆಂದು, “ಆಗಲಿ” ಎಂದೆ. ಸಿಗರೇಟಿನ ಜೊತೆ ಮ್ಯಾಚೆಸ್ ಬಂತು. ನನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನ ಜೊತೆ ರವಿಯ ಊಟದ ಜಿಲ್ಲನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ.

ಮಾಲಕ ಎಳೆದು ತಂದ ನಗೆಯಿಂದ ಮೀಸೆ ನಿಮಿಸುತ್ತ,

“ಅವರು ತಮ್ಮ ಪರಿಚಯಸ್ಥರೋ?” ಎಂದನು.

“ಹೌದು.”

“ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲ?”

“ಏಕೋ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.”

“ಹುಚ್ಚರಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.”

“ಅದು ಹೇಗೆ?”

“ಅವರು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ನೋಡುವವೇ ಇಲ್ಲ.”

“ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.”

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರವಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ, ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಂದಾಗ ಸಿಗರೇಟ ಕೊಟ್ಟೆ. “ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಬರುತ್ತಾರೆ” ಎಂದು ಮಾಲಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೊರಟೆ.

ಇನ್ನೂ ಜಿನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿದೆ. ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷಗಳಿಗೂ ಮೊದಲಾಗಿರಬೇಕು. ಪುಣೆಯ ಫರ್ಯೂಸನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸಹಪಾಠಿಗಳಾಗಿದ್ದೆವು. ರವಿವರ್ಮ ಸ್ಥಾಲರನಿದ್ದ. ನಮ್ಮೊಡನೆ ವಿನಯಾಲಿ ಯಾಗಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಹಟನಾದಿ; ಶೀಘ್ರಕೋಪಿ. ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಎರಡು ಸಾರೆ ಕೇಳಿದರೆ ಸರಕ್ಕನೆ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಟ-ನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಖದಲಾಗಿ ತಿರಸ್ಕಾರ ನಗೆ ನಕ್ಕು, “ಉಂಡಪ್ಪು ಅಹಗವಿದ್ದರೆ ಹೋಗಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು.

ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜ ಕ್ರಿಕೆಟ ಟೀಮಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿಯಿಂದ ಕ್ರಿಕೆಟ ಟೀಮು ಬಂದಿತ್ತು. ಬೊಂಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದ ಟೀಮಿನವರು ಒಳ್ಳೇ ಆಟಗಾರರೆಂದು ವೆಸರಾಗಿವೆ. ಆಟ ಅದಿತ್ಯವಾರವೇ ಸುರುವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವ ರಿಂದ ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿವೆ. ನಾವು ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಹೊರಡಲು ತಯಾರಿಯಾಗುವಾಗ ರವಿ ಹಾಸಿಗೆ ಸುರುಳಿ ಬಿಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಆವನಲ್ಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಲಿಗೆಯಿದ್ದರಿಂದ ನಗುತ್ತಲೇ "Cigaret please" (ಸಿಗರೇಟ ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ?) ಎಂದೆ. ಸಿಗರೇಟಿನ ಶೋಕಿ ಆಗಲೇ ರವಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಏನೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಯಾರ ಮುಂದೆಯೂ ಸೇಡೆ ತನ್ನ ರೂಮಿನಲ್ಲೆಯೇ ಸೇದುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದು ಅವನ ಮೂಢಿಯಾಗಿತ್ತು.

ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ರವಿಯೆಂದ :

" ಅಗೋ ಕಪಾಟಿನ ಮೇಲ್ಬದಿಯಲ್ಲಿದೆ. "

ಸಿಗರೇಟ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, " ನೀನು ಮ್ಯಾಚಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೇ ? " ಎಂದೆನು.

" ಇಲ್ಲಯ್ಯಾ ! "

" ಬಂದವೇನು ? ತಾಸೆರವು ತಾಸು ಕುಳಿತು ಜೇಸರ ಬಂದರೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವುದು. "

" ನಾನೇನು ಹೆಚ್ಚು ಊಟ ಮಾಡಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ. "

" ಅವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮುಂಗಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ ಆಲ್ಲವೇ ? "

ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಂತು ಕೇಳಿದೆ :

" ಯುವಿಯಾ ? "

" ಅದು ನನಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ. "

" ಓದುವುದು ? "

" ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಯಾರು ಕೇಳಿದರು ? "

" ಕೇಳಬಾರವಾಗಿತ್ತೆ ? "

" ಮುನ್ನೇ ಹೋಗುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಇನ್ನು ಕರಕರ ಎನ್ನುತ್ತ ಕುಳಿತರೆ ಬಾಗಿಲ ಮೊರೆಗೆ ತಳ್ಳಿ, ಬಾಗಿಲು ಹಾಕುತ್ತೇನೆ. "

" ನೀನು ಅಂಥಹಸೇ ಮಾರಾಯಾ. ನಮ್ಮ ಹತ್ತರ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು

ಅಡಿಸ್ತಾ ಇದ್ದೀಯಾ ? ”

ಆಸಾಮಿ ಎದ್ದೇ ಬಂತು. ನನಗೆ ರೂಮಿನ ಹೊರಗೆ ತಳ್ಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾ ನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅವನು ಬರುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಓಡಿಬಿ. ನಂತರ ಅವನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತರಬೇಕು.

ಅವನ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದವರು ಅವನನ್ನು ಶುದ್ಧ ಹುಂಬ ಎಂದು ಕರೆಯ ಬಹುದು. ಆದರೆ ಸ್ವಭಾವ ಬಲು ಮೃದು. ಮನಸ್ಸು ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲರೊಡನೆಯೂ ಸಿಗರೇಟ ಎತ್ತುವದಕ್ಕಾಗಿ ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುತ್ತಿದ್ದ.

ನಮ್ಮ 'ಅಗ್ರಿ.' ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಬಹುಕಾಲ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಅವನ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೂ ಧೈರ್ಯವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಅವನು ಇವತ್ತುಳಿದ ಹೊಟೇಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ನಾನು ಚಹಾ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನು ಹುಡುಕುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಕುತೂಹಲದ ದೃಷ್ಟಿ, ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶೋತ್ತರದ ಏಳು ಬೀಳುವಿಕೆಯ ಸುಖ-ದುಃಖ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಸ್ಥಿರವಾದ ದೀರ್ಘ ದೃಷ್ಟಿ !

ಅದು ಇಂದಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ತಿಂಗಳ ಮೊದಲು. ಆ ಹದಿನೆಂಟು ತಿಂಗಳು ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆಯಾಗಿ ಈ ಇಂದಿನ ದಿನ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ ಏನೋ. ಅಥವಾ ನಮಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದಿನಗಳು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ಉರುಳುತ್ತವೆ !

ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟ ಬಯಕೆಯಿರಬೇಕು.

ಅದೇ ಆ ಮೂಲೆಗೆ ಕುಳಿತ ಗಡ್ಡದ ಸನ್ಯಾಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೈಬೀಸಿ ಕರೆಯಿತು. ನಾನು ಅವಾಕ್ಕಾದೆನು. ಗುರುತಿಲ್ಲ, ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೇ ಆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ಪಿಳಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನು ಅರ್ಜ್ಜುನಚರಿತನಾಗಿ ಕಣ್ಣನ್ನೆಡ್ಡಿಯಿಂದಲೆ “ನನು ?” ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಿದೆ. ಆ ಸನ್ಯಾಸಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನನ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅರೆನಿಮಿಷ ನಿಂತು ಕೇಳಿದನು :

“ ತಾವು ಇಲ್ಲೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ? ”

“ ನೌಕರಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ದೊಡ್ಡ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಿರಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಹೌದು, ಯಾಕೆ ? ”

ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ “ ತಮ್ಮ ಕೈ ನೋಡೋಣ ? ” ಎಂದನು. ಕೈ

ಕೊಟ್ಟೆನು. ಸುಮಾರು ಐವಾರು ನಿಮಿಷ ನನ್ನ ಎರಡೂ ಅಂಗೈಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, “ತಾವು ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರು” ಎಂದು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿದನು.

“ತಾವು ಉಚ್ಚ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ !”

ಹೌದೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆದೂಗಿದೆ.

“ತಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ಜೀವನ ತುಂಬ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿತ್ತು. ದೇಹ ದಣಿಯುವಷ್ಟು ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ತಮಗೆ ಪಿತೃಪೋಕ ಕಳೆದು ಹೋಗಿವೆ. ಈಗ ಅನುಕೂಲರಾದ ಎರಡು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಸೌಖ್ಯ ವಾಗಿ ಇದ್ದೀರಿ.”

ಅವನೊಂದು ಅಕ್ಷರವೇ ನಿಜವಾಗಿತ್ತು. ನನಗೇಕೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಯಿತು. ಅದರವೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ “ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ತ್ರಿನಾಥನೇ ?” ಎಂದಿತು.

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀರು ಸುರುವಿವಂತಾಯಿತು. ಏನೋ ಸರಸರ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳು ಮನಃಪಟಲವೆದುರು ಉದುಳತೊಡಗಿದವು. ಇವೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮನುಕು ಮನುಕಾಗಿ, ನಂತರ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಈ ಗಡ್ಡದ ಸನ್ಯಾಸಿ ರವಿ ವರ್ಮನೇನೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ನಾನೇ ಕೇಳಿದೆ, “ತಾವು ಯಾರು ?”

ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ತಾವೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು ?”

“ರಾಮಪುರಕ್ಕೆ.”

“ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳಬಹುದೇ? ತಾವು ಬೇಸರಪಡುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?”

ಅವನ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಣ್ಣಗಳ ವಿಕಾರವಿದ್ದಿತು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದರ ಹಿಂಮೊಂದು ಮುರಿಯಾಗಿ ನನೋ ಉಬ್ಬೇಗವನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಉತ್ತರ ಬಾರದಿರಲು ಕೊಂಡ ಮುಂದುವರಿದು, “ತಾವೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ ?” ಎಂದೆ.

“ಉತ್ತರ ದೇಶದಿಂದ.”

“ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವೇ ?”

ಅದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ ; ಮೌನ. ಹೌದೆನ್ನುವಷ್ಟು ನನಗೆ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿತು.

“ ತಾವು ಕನ್ನಡಿಗರೆ ? ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಮುಂಜಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು. ನಾನೇ ಗಟ್ಟಿಮಾಗಿ ಕೈ ಹಿಡಿದು, “ ನೀನು ರವಿವರ್ಮನಲ್ಲವೇ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕಣ್ಣೀರು. ನನ್ನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ನಾಯಿತೋ, ನನಗರಿವಾಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಡಿದು ಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ರವಿವರ್ಮ ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನಿಗೂ ಆದಾವದೋ ನೋವು ಆಡಗಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿತ್ತು. ತುಟಿಗಳು ಅದುರತೊಡಗಿದ್ದವು. ಹಿಗ್ಗಿಯೇ ಐದು ನಿಮಿಷ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ‘ ರವಿವರ್ಮ ’ ಎಂದೆ. ‘ ಏನು ? ’ ಎನ್ನುವಂತೆ ನೋಡಿದನು.

“ ಇಂಥ ಕಣ್ಣುಕಟ್ಟುವಂಥ ಸೋಗು ಏಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡೆ ? ”

“ ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವದೇ ? ”

ನನಗೂ ಆ ಮಾತು ಗಂಟಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ಮೌನವೇ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮದ್ದಾಯಿತು. ಅಜೇಕೋ ಇಷ್ಟು ಕಾಲದ ಅಗಲಿಕೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ಹಾಕಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಂದ ಇಷ್ಟೇ ತಿಳಿದಿತ್ತು. “ ಏಕೋ, ಭರತ ಖಂಡದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತವ ಮನಸ್ಸಾಗಿದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರೆಯಿದ್ದಾನೆ. ” ಇನ್ನು ನನ್ನ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಅವನಿಂದ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ ಮೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಮೊದಲಿನ ಮೈ ಕಳೆದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಬಡಕಲು ಎಲುಪಿನ ಗೂಡು ಜೀನ ಕಾದುಕೊಳ್ಳುವ ಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಭವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಾ ಎಂದು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರೂ ಬರಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಿ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಎಂದಿದ್ದ. ಅವರೂ ಮರುದಿನವೇ ಅಸಾಮಿ ನಾಸತ್ತೆ. ಹೊಟ್ಟೆಲು ಮಾಲಿಕ ರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿದಾಗ, ಅವರು ಮುಂಜಾನೆಯ ಐದು ಘಂಟೆಯ ಬಸ್ಸಿಗೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೋ ನನಗೂ ನಿಶ್ಚಿತ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಎಂದರು. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಾದ ಪಟ್ಟಿ ಇಚ್ಛಂತಾಯಿತು. ನನಗನ್ನೂ ಯೋಚನೆ, ಅವನು ಹಾಗೆ ಏಕೆ ಹೋದನೆಂದು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಸ್ತಿತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲಾಗಲಿ, ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ನನ್ನ ಬಗೆಗೆ ಇನ್ನೇನು ಭಾವಿಸಿಕೊಂಡನೋ ! ಆ ದಿನ

ಆದೇನೋ ನಿರಾಶೆಯು ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಲುಮೋರೆ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡು ಋನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿವೆ.

ಆ ನಾಲ್ಕನೂರಾ ಎಂಬತ್ತು ನಿನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸನಿಹವಾಗಿ, ಆ ಘಟನೆ ನೆನಪಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಹಿಂಡಿದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ದೈವದ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಕಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ದಿನಗಳನ್ನು ಆಸ್ತಿಕನಂತೆ ದೂಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಂತಹ ನಿಮಿಷಗಳೆಲ್ಲ ರೋಮಾಂಚಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು.

ಒಂದು ವೇಳೆ ಆ ಮನುಷ್ಯ ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನ ಅಯುಷ್ಯದ ದಿನಗಳೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕೆತ್ತಲ್ಲವೇ? ಅವೆಲ್ಲ ಅಸೃಷ್ಟ ಜಗತ್ತಿನ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಘಟನೆಗಳು.

ಸರಿ! ಅಂದು ಕೈಕೊಟ್ಟು ಓಡಿಹ ಅವೇ ಆಸಾಮಿ ಇಂದು ಪುನಃ ತಾನಾ ಗಿಯೇ ಬರುವಂತೆ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿವೆ. ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಗೂ ಮೀರಿರುವದರಿಂದ ಸುಳಿಗಾಳಿ ಸುಳಿಸುಳಿಯಾಗಿ, ಮೈಮೇಲೆಲ್ಲ ಧೂಳು ಸಪುರಿ ಸರಿಮೋಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಕೃತಃ ಅಂದಿನ ರವಿವರ್ಷನಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾನಸಿಕ ವಾಗಿ ಆ ರವಿವರ್ಷನ ಗುರುತು ಬೇಗನೆ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮಾರ್ಗದ ಗುಂಟೆ ನಾವು ಸುಮಾರು ದೂರ ಸಾಗಿ ಬೈಲು-ಗುಡ್ಡಗಳ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲೆಯ ಸೂರು ದಾಟಿ ದೀಪದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ರುಜು ಎನ್ನುವಂತೆ ಮಿಣುಕು ದೀಪದ ಮಂದ ಛಾಯೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಕುತ್ತಿತ್ತು.

ಅದರ ಈಗ ರವಿ ಮೊದಲಗಿಂತಲೂ ಉಗ್ರವಾಗಿ, ಜೋರಾಗಿ ಸಿಗಲೇಟಿನ ಧೂಮಧಾಮ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೋ ಮುಗಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಿಗಲೇಟಿಗೇನೇ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೆ. ತಮಾಶೆಗೆಂದು ನಾನೊಂದು ಮಾತು ಹಾರಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ.

“ ಶವಿ, ದಿನಕ್ಕೆಷ್ಟು ಸಿಗಲೇಟ್ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯಾ ? ”

“ ಇಟ್ಟು ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ? ”

“ ನೀನಷ್ಟು ಊಟ ಹೂಡುವಿಂಪು ಗೊತ್ತಿದೆಯೆ ? ”

“ ಗೊತ್ತಿದೆ-ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ಹಸಿವೆ ಮುಗಿಯುವತನಕ ಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರತನಕ ಊಟ ಮಾಡುವುದು. ”

“ ಈ ತತ್ವ ಎಂದಿನಿಂದ ಬಂತು ? ”

ತಿಳಿಯುವಷ್ಟು ನೆನೆಯೂ ಇಲ್ಲ; ಶಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನೀಗ ಹೆರುಕು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಏನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದಿಷ್ಟರೆ ನೆಳೆಯನೆನ್ನುವ ಸತ್ಯದಯತೆ ಯಿಂದ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬದಲಿಗೆ ತಾತ್ಕಾರ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಡ. ”

ಆತನ ನಡುಗುವ ಧ್ವನಿಯ ಆ ಕೊಂಕು ನುಡಿಗಳು ನನಗೆ ಕಣ್ಣೀರು ತರಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಏಕೋ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಅವನ ನಡುವಿನ ಬಾಂಧವ್ಯ ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವತ್ತಿರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಕೇಳಿದೆ, “ರವಿ, ಹೀಗೇಕೆ ಬದಲಾವೆ ? ”

ತಡವಿಲ್ಲನೆ ಉತ್ತರ ಬಂದಿತು. “ನಿನಗೇನು ಕಾಣುವುದು ? ”

“ರವಿ, ಹುಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದ ಇರಿಯಬೇಡ. ಈ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಭಿಕ್ಷು ಯಾವಾಗ ಅದೇಕೆ ತಿಳಿಸದೆ ಹೋದೆ ? ”

“ಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣುವುದು ಬೇಡ ವಾಗಿತ್ತು. ”

“ಹಾಗೇಕೆ ? ”

“ಅದೇನೋ! ಅದು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸ್ವದಯದ ಭಾವೆಯಾದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳುವ ಸಾಧನವೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ಈಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಾಯನ ಮಾಡುವಿಯೋ ? ”

“ಇನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ ತ್ರೀನಾಥ! ನನ್ನ ಸ್ವದಯ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ಛಾರವಾಗಿದೆ. ಅವನ್ನು ‘ಶಾಂತ....’ ಮಾಡಿ ಇನ್ನು ಹೊರತುವ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ”

“ಒಂದು ಮಾಡಲು ಕೊಪ್ಪಣಿಕು ತ್ರೀನಾಥ! ನನ್ನಪ್ಪಣೆ ಬಂದ ಹೊರತೂ ನೀನೆಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು. ”

“ಅದೇಕೆ ಅಂತಹ ವಿಗುಹಿನ ಬಂಧನದ ಬೀದಿ ? ”

“ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆಂತ. ”

“ಅದೇ ಸನಿಗೆ ಹೊರೆಯಾದರೆ ? ”

“ನನಗಾಗಿ ಸಮಕಬೇಕು. ”

“ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ”

“ ನಾಳೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ”

“ ಜೇಡ. ಈ ಹಾಳು ಮೋರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರಲಾರೆ. ಕ್ಷಮಿಸು.

ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ”

“ ನೀನು ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಇರುವೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ದೃಢನಂಬಿಗೆ ಏನು ? ”

“ ಅಂತಹ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಈಗೇನೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ! ”

“ ಕೈ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ”

“ ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನಾಣೆಗೂ ! ”

“ ಹೊಟೆಲು ಬಿಲ್ಲನ್ನು ನೀನು ಕೊಡುವದು ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ”

“ ನೋಡೋಣ. ”

“ ಅದಕ್ಕೂ ಸಂಧಿಗ್ಧತೆ ಬೇಡ. ”

“ ನಾನು ರೂಮು ಬಿಡುವಾಗ ಕೊಡುವದಷ್ಟೆ ? ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿದರಾಯಿತು. ”

“ ಅದಕ್ಕೇನೂ ಯೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ”

ರವಿ ಮೌನವಾದನು. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು.

ಎಂದಿನಂತೆ ನಿಮಿಷ ತೆರಪಿಲ್ಲದೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಬುಸುಗುಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಿರವವಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕರೆದರೂ ಗುರುತಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಕಾರಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಸುಮ್ಮನೇ ರೇಗಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯ ಜಾಡು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕೇಬೆಲೆ ಕೊಡತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ಟೆಕ್ ಟೆಕ್ ಎಂದು ಕೆಮ್ಮತೊಡಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆ ಕೆಮ್ಮಿನ ರಭಸಕ್ಕೆ ನೀರೊಡೆದಿರ ಬೇಕು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಅವನೇ ಹೇಳಿದನು. “ ಈ ಹಾಳು ಕೆಮ್ಮು ನನ್ನ ಜೀವ ತಿನ್ನತೊಡಗಿದೆ. ”

“ ಈ ಸಿಗರೇಟಿನ ಪ್ರತಾಪವೇ ಕಾರಣ ನೋಡು. ”

“ ಏನೆಂದಿ ? ”

ಇನ್ನೇನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಿಲಾಗುವದೋ ಎಂದುಕೊಂಡು ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

“ ಈ ಸಿಗರೇಟೇ ಕಾರಣವೆಂದಿಯಲ್ಲಾ ? ”

“ ಸುಳ್ಳೆಂತಲೆ ? ”

“ ಅದಕ್ಕಲ್ಲವಯ್ಯಾ, ನನ್ನ ‘ಲಜ್ಜೆ’ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸುವ ತನಕ ಈ ಸಿಗರೇಟ್ ನನ್ನ ಬಳಿ ಬರಲು ಹೆದರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದಲ್ಲ, ಅವಳ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ, ದೇಡುವ ಅವಳ ದೀನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಹೆದರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವಳು ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಾದಂತೆ, ಹೃದಯ ಬರಿದಾದಂತೆ, ಮನಸ್ಸು ಕಠೋರವಾದಂತೆ, ವೇಷ ದಣಿದಂತೆ ಈ ಸಿಗರೇಟ್ ನನ್ನನ್ನು ಒಲಿದು ಕೈ ಹಿಡಿಯಿತು. ನಾನು ಒಲಿದು ಕೈ ಹಿಡಿಯುವ ಹೆಣ್ಣಿಗಿಂತ, ಒಲಿದು ಬಂದ ಹೆಣ್ಣೇ ಹೆಚ್ಚಿನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೆ ಗೊತ್ತೇ? ಆದಕೂ ಮೀರಿದ ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿಯಾಯಿತು ನನ್ನದು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಜೀವನ; ಯಾರೂ ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಕೇಳುವದಕ್ಕಿಲ್ಲ—ಅನಧಿಕಾರ ಅನಿಯಂತ್ರಿತ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವವಾಯಿತು. ಅದೇ ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಯಾವದೂ ಗೊತ್ತುಗುರಿಯಿಲ್ಲದ, ಅನಿಶ್ಚಿತ ಬಯಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬರದು ಬಾಳಾಗಿದೆ. ಬದುಕಬೇಕೋ, ಬೇಕು; ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಲ್ಲ. ಮರುಭೂಮಿಯ ಆಚೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ರವಿ, ಇವೇನು ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಿ? ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಾಧೀನ ನೀನು ಎಂದೆಂತಾಯಿತಲ್ಲ. ನಾನು, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಗಟ್ಟಿಯಿರುವಾಗ ಇನ್ನುಳಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅನುವು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ? ”

“ ಸರಿ, ಅವು ನಿನ್ನ ತತ್ವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ. ಅದೇ ನನ್ನವು ಅವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋದಂತಹವು. ಈಗ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳನ್ನು ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವಷ್ಟು ಸಹನೆ ನನಗುಳಿದಿಲ್ಲ. ”

“ ರವಿ, ಏನಾದರೂ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದರೆ, ನಿನಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವು ಉಂಟಾಗುವದೋ ? ”

“ ತಿರಸ್ಕಾರವೆಲ್ಲಿ ಬಂತು ? ತಿರಸ್ಕರಿಸಿಯಾದರೂ ನನಗಿನ್ನು ಏನು ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ ? ”

“ನಾನು ಕೇಳುವ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಸಮಾಧಾನದಿಂದಲೇ ಉತ್ತರಿಸುವ ವಿಷಯವೇ? ಜೀವರಪಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು.”

“ಹೇಳುವ ಮನಸಾದರೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ನಿನ್ನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಬಹುದೇ?”

“ನೋಡು, ಇದೂ ನನ್ನ ರೇಗಿಸುವ ಮಾತಿ. ಅವಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲ, ಅವಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿ! ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ, ‘ಲಕ್ಷ್ಮಿ’ಯೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.”

“ನೋಡು ರವಿ, ನನಗೋಬ್ಬಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬ ತಂಗಿಯಿದ್ದರೆ ಅವಳಿಗೆ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ‘ಲಕ್ಷ್ಮಿ’ಯೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅದು ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದಷ್ಟೇ?”

ರವಿ ಮಾತಾಡವಿಲ್ಲ.

“ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂದರೆ ನಾನೂ ನೀನೂ ಕೂಡಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಹೆಜ್ಜೆ ತಂದು ಕೊಟ್ಟು ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲವೇ?”

ರವಿಯ ಮೋಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಯುಸಿರು ಇತ್ತು.

“ನಾನೂ ನೀನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕುಳಿತಾಗ ‘ಇವರಾದು!’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ ಕಷ್ಟೇ! ನೆನಪಿದೆಯೇ? ನೀನು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ‘ಹೆಣ್ಣು ನೋಡಲು ಬಂದವರು’ ಎಂದಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ಮುಗುವೆತನದ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅವಳು ಬಾಗಿಲ ಅಜಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಳಲ್ಲ.”

ರವಿಯೇಕೋ ಅದುವಿನ ತುಟಿಯಿಂದಲೇ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು.

“ಅದೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇನ್ನೂ ಇದ್ದಾಳೆ—ಹಾಗೆನ್ನುವದಕ್ಕಿಂತ ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಆಕೆ ಈಗ ಗರತಿಯಾಗಿ, ಬೆಚ್ಚೋಲೆ ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ ಅದಾರಲೋ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲ ಗುಡಿಸುವವಳಾಗಿರಬೇಕು. ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬದುಕುವ ಆತೆಗಾಗಿ ದಿನಗಳನ್ನು ದೂಡುತ್ತಿರಬೇಕು.”

ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಕುದಿನೀರು ಜಿಲ್ಲಿದಂತಾಯಿತು. ಹಲವು ನಿದರ್ಶನಗಳು—ರವಿ-ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರ ನಶುವೆ ಹತ್ತಿರವೆ ಬಾಂಧವ್ಯವಿತ್ತು ಎನ್ನುವವಕ್ಕೆ—ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದುವು. ನಾನು ಅವನು ಕೂಡಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲೆ ರವಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಟಾವೆಲ್ಲು (ಕರವಪ್ಪ) ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಲೇಕೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಓವೆಲ್ಲಿನ ಮೂಲೆಗೂ ಕಸೂತಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಹೂವಿನಾಡಿ ಯಲ್ಲ ಅಪ್ಪಣ್ಣನಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ 'ಲಿಟ್ಲೆ'ಯೆಂದು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಸಹಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆದು ಬರೇ ಹೂವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಹೂವಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಇವೆಯೆಂದು ಕಲ್ಪನೆ ಸಹ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನೇ ಗೊತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿದೆ.

ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರವಿ ನನ್ನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಓವೆಲ್ಲಿನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದ. ಮೊದಲಿಗೆ ಅದು ಯಾರವೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಯಿತು. ಯೋಚನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಹೂವಿನ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಅದು 'ಲಿಟ್ಲೆ'ಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೆಲವು ಸಂದಿಗ್ಧ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ 'ಲಿಟ್ಲೆ' ಎನ್ನುವ ರಬ್ಬಿ ನಾಲತ್ತಾದ ಸಾಲ ರವಿಯ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಒಗೆಗೆ ಓವೆಲ್ಲಿ ರವಿಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ನಾನು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಇಟ್ಟೆ. ರವಿ ಹೂವೆಂದು ಹೋದ ತುಸು ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ತಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಹುಡುಕುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿದನು. ನನಗೆ ಸಂಕಯವೊದನೆ ನಗು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

"ರವಿ, ಏಕೆ ಅಪ್ಪು ಆತುರದ ನೋಟ ?" ಎಂದೆ.

"ಏನಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ."

"ಮತ್ತೆಲೂ ನೋಡುತ್ತೀಯಲ್ಲ ?"

"ಸಹಜವೆ."

"ಏನೋ ಹುಡುಕುವಂತಿದೆ."

"ಹೇಳಿ : ಭೀನು ಒಂದು ಹೂವೆಲೆ ಕಂಡೆಯಾ ?"

"ಯಾರವು ?"

"ನನ್ನವು. ನನ್ನ ಓವೆಲ್ಲಿಯೆಂದು ಕಳೆದಿದೆ."

"ಬೇರೆಯಾದರೂ ಕೇಳಿರಬಹುದು."

"ಏನು. ನಾನು ಅಗ ಇಲ್ಲ ಕುಳಿತಾಗಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಮೂಗಲರಜೆಕು."

"ನಾನೇನೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಮೂರನೆಯ ಹೂವೆಲ್ಲು - ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಕೆ ಪದವೂವು ? ಬೇರೆ ಕಂಡಿರಬಹುದು."

"ಅಯ್ಯೋ ! ಹುಟ್ಟು. ಎಂತ ಬಂಗಾರವಂತಹ ಹೂವಲ್ಲ ಅಯ್ಯಾ !"

“ ಬಂಗಾರವನ್ನೇನೂ ಕಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

ನನಗೆ ನಗು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ನಗೆಯೇ ಅವನ ನಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ,

“ ಆ ಟಾವೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಚಿಲ್ಲರೆ ರೊಕ್ಕವಿತ್ತಯ್ಯಾ ! ”

“ ಕಳೆದುದು ಸಿಗುವಂತಿದೆಯೆ ? ಬೇರೆ ಕೊಂಡರಾಯಿತು. ”

ಅವನ ನೋರೆ ಕೆಂಪಾಯಿತು.

“ ನೀನು ಕೊಡುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ”

“ ಇದ್ದರೆ ಕೊಡುವದಷ್ಟೇ. ”

ಪುನಃ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಕೇಳಿದನು. ನೋರೆ ಊದಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಸಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಬಿನ್ನಿಗೆ ಬಿಡಲೂ ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಟಾವೆಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟ. ಹಸಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಟಾವೆಲ್ಲನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಕಿಸೆಸುಲ್ಲಿ ತುದುಕೆಕೊಂಡ. ಟಾವೆಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ರೊಕ್ಕವೆಲ್ಲಿಯೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಇದೆಯೆನ್ನುತ್ತ ರಭಸದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದ.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಸಂಗವಾದ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನ ರೂಮಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವನ ಪುಸ್ತಕವೊಂದನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದೆ. ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯ ಪ್ರೇಮೋ ಇತ್ತು. ಅದೇ ಆ ಲಂಕ ಉಟ್ಟ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪ್ರೇಮೋ. ಸೀರಿಯುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗಿಯಲ್ಲ. ಹೆಂಗುಸು. ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಚಿಕೆ ಮುಗುಳುನಗೆ ಕೂಡಿ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರ್ಧ ಮುಚ್ಚಿವೆ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೇಗಾಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಅಂತೆಯೇ. ನೋಡಿದೆ—ಕೆಳಬದಿಯಲ್ಲಿ “ With best wishes from Lachi (ಶುಭಾಶಯವನ್ನು ಕೋರಿ—ಲಚ್ಚಿ) ” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ಅದು ಲಚ್ಚಿ ಬರೆದುದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆಂದು ರವಿ ತಾನೇ ಬರೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ತರುಣ ಪ್ರೇಮಿಯ ಹುಚ್ಚು ಕಲ್ಪನೆಯ ವಾಮನಾವ ತಾರಕ್ಕೆ ನಗೆ ಬಂತು. ಆಗ ರವಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವನು ಅಥಶಾಸ್ತ್ರದ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂಗುಡುಳು ಗಾಳಿಯ ರಭಸಕ್ಕೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಬರೆಯುವದರಲ್ಲೇ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿದ್ದ. ಆಗ ಅವನ ಮೋರೆನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ ‘ ನಿರುಪದ್ರವಪ್ರಾಣಿ ’ ಎನ್ನುಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟು ಸಾಮ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣು

ತ್ತಿದ್ದ. ಸ್ವಲ್ಪ ರಭಸದಿಂದಲೆ “ ರವಿ ” ಎಂದೆ. ತಲೆಯೆತ್ತದೆ ಏನು ಎನ್ನುವಂತೆ ತೆಲೆದೂಗಿದ.

“ ನೀನು ಈ ರೀತಿ ನನಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡುವವೇ ? ”

ಅವನಿಗೆ ನಾನೆಂದುದು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ, ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ.

“ ನನಗೂ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲಾ ? ”

ಆಗವನು ನೇರವಾಗಿ “ ಏನು ? ” ಎಂದ.

“ ಈ ರೀತಿ ಎಂದಿನಿಂದ ಕಲಿತೆ ? ”

“ ಏನು ? ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳು. ”

ಕರೆವಾಗ ಸಮೀಪ ಬಂದ. ಫೋಟೋ ತೋರಿಸಿ. ಈವಿನ ಮಾಲು ಸಹಿತ ಸಿಕ್ಕ ಕಳ್ಳನಂತಾದ ರವಿ. ಮತ್ತೂ ನನಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ “ ಅದು ಆ ಹುಡುಗ ಲಚ್ಚೆಯವೋ. ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕಿಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲೆಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟೆವೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಿದ. ನಾನು ನಗೆಯೊಡನೆ ಬೇರಿಸಿ.

“ ನಾನು ಯಾರು ಗೊತ್ತಾ ರವಿ ? ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಲು, ನನ್ನಿಂದ ನೀಜ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದಲು ನೀನು ಈ ರೀತಿ ಸುತ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಪ್ರಾಣಾಯಮದ ಬುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟೆ—ಕಲಿತ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡುಮಾಡಿದೆ. ಆ ದಿನ ಲಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟೆ ಆ ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಬರುವುದಿರಾಗಲೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತು—ನಡುವುಳ್ಳ ಏನೋ ಒಂದೆಂಕೆಂದು. ಇಷ್ಟು ಅವಳೇ ಫೋಟೋ ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳಿ ನೀನು ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿತು ! ‘ ಶುಭಾರಂಭವನ್ನು ಕೋರಿ-ಲಚ್ಚಿಯಿಂದ’-ಅವಳು ನೀನೇ ಬಿಡಬಿಡು. ನೀನು ಕೈಯಿಂದಲೇ ನೀನೇ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬಹುದು. ಹೇಳು, ನೀನೇ-ಮೇಜಿನ್ಯೆ-ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಬಿಟ್ಟುಮೊರೆ ಏನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ ? ”

ರವಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ವಲಸೆ ಪರುಕಾಹುತ ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತ. ನನ್ನದೇ ಜಪ್ತಮೆಂಬೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೀಗೆ: “ ರವಿ ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ರವಾನೆ. ” ನಾನು ನೀಜವಾಗಿಯೂ ಮುರ್ಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತದ್ದರಿ ಅನೇಕ ರಹಸ್ಯರ ಮದುಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ.

ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಗೌತನವನ್ನು ಎರಕ ಮೂಯ್ದು ಕಟ್ಟಿ ಬಲಸಹಿ

ಸಿತು. ನಾವು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ರವಿ ಹೇಳಿದ :

“ ನನುಗಿಷ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ಖರೀದಿ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ”

“ ನಿನಗೂ ಲಚ್ಚಿಗೂ ಕೂಡಿಯೋ ? ”

“ ಹೋಗೋ, ಯಾವಾಗಲೂ ಹುಚ್ಚನ ಹಾಗೆ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ”

“ ಏ! ನೀನೂ ಬರಬೇಕು. ”

“ ಲಚ್ಚಿಗೂ ಬ್ಲಾಜಿಗೆ ಒಂದು ಪೀಸು ಅರಿಸುವುದಾದರೂ.... ”

“ ಬಾ, ಹೇಳುತ್ತೀನೆ. ”

ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದ.

ರವಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಯಾರಿಸಿ, ತೆಗೆಸಿ ಹರಿಸಿ ಬಿಲ್ಲು ಮಾಡಿಸಿರಬಹುದು. ಬ್ಲಾಜಿಗೆ ಎರಡು ಪೀಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ. ನಾನು ಬೇಡವಯ್ಯಾ ಎಂದು ದೊಡ್ಡವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ವ್ಯಸ್ಥಿಸಿ ನೋಡಿದ. “ ದೊಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೂಗುವೇಡ; ಜೇಲಿ ಇಲ್ಲವವರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿ ನಗೆಗೀಡಾಗಬಹುದು ” ಎಂಬಂತೆ. ನಾನೂ ಅವನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಅರ್ಧ ತಾಸು ಹರ್ಚೆ ಮಾಡಿ, ಬೆನರು ಸುರಿಸಿ ಎರಡು ಉತ್ತಮ—ಒಂದು ಸಿಲ್ಕ್, ಒಂದು ಲಿನನ್ ಪೀಸನ್ನು ಅರಿಸಿ ಪರಿಸುವೆವು. ‘ ಜಾರ್ಜೆಟೆ ಸೀರೆ ಬೇಡವೆ ? ’ ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಹುಸಿಕೋನವಿಂದ ರವಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಕ್ಕಿದ್ದನು. ಅ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ತಪ್ಪೇ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಜಾರ್ಜೆಟೆ ಸೀರೆಯ ರೂಝೆ ಯನ್ನೇ ತಂದೆ ನಮ್ಮದುರಿಗೆ ಹರಣಿಬಟ್ಟೆ. ಗಾಣಕ್ಕೆ ಕೈಕೂಟ್ಟೆ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, “ ಈ ಸಲ ಬೇಡ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟವುಳ್ಳವನು ಬಹು ಸಿಯೇ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಬರುತ್ತೀನೆ ” ಎಂದು ಅನುಭವಿಕ ಸಂಸಾರೋದಿಗನಂತೆ ತಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ರವಿ ನನ್ನ ಹುಚ್ಚಾಟಿಕೆಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೂಡಿದರಬೇಕು.

ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉರು ಸೇರುವಾಗಲೂ ‘ ಉಬಿಕ್ಕು ಉಕ್ಕು ಇರಲಿ ’ ಎನ್ನುವಂತೆ “ ಬ್ಲಾಜೆ ಜ ಪೀಸು ಕೊಡಿಸಲು ಓಲರನನ್ನು ಹುಡುಕಲೂ ನಾನು ಬರಬೇಕು ? ” ಎಂದೆ. ತುರಿಗೆ ಉತ್ತರವೆಂದು ಎರಿವಾಗಿ ಬನ್ನಿಕ್ಕೆ ಗುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟೆ.

ಹೀಗೆ ಹಲವು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೀವ್ರ ಬಲವಾಗಿ ಜಿಣಿಸಿ ಮುಟ್ಟುತ್ತವೆ.

ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಅದೇ ಕಲ್ಲು ಮಂಚದ ಮೇಲೆಯೇ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿಡ್ಡೆವು. ರಾತ್ರಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಕಲ್ಲು ಸೀಟು ಹಿಮನಾಗತೊಡಗಿ, ಆ ತಂದಿ ನಮ್ಮ ರೋಗಕ್ಕೂ ಅರಿವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಕುಳಿರುಗಾಳಿ ಕಿತ್ತಿಂದು ಬೀಸುತ್ತ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿ, ಶರೀರಕ್ಕೆ ನಡುಕಪುಟ್ಟಿಸಿ, ಹಲ್ಲುಗಳು ಕುಳಿ ಕುಳಿ ಕಡಿಮೆಕೊಡತೊಡಗಿಡ್ಡೆವು. ಈ ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿಗೆ ರಕ್ತ ಹೆಪ್ಪುಗಟ್ಟಿಸುವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, “ ರವಿ, ಇನ್ನು ದೋಗೋಣವೆ ? ” ಎಂದೆ. ರವಿ ಅದಾವದೋ ಲೋಕದಿಂದ ಎತ್ತಿತ್ತವನಂತೆ ‘ ಅಂ ’ ಎಂದು ಬಾಯಿ ತೆರೆದನು. ಆಗ ಅದಾವದೋ ಒಂದು ಗಡಿಯಾರ ಬಾರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಎಣಿಸಿನಾಗ ಹೆಸರೆದು ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ.

“ ರವಿ ದೋಗೋಣ. ಇನ್ನು ಕುಳಿತರೆ ಪ್ರೋಲೀಸಿನವರು ನಮಗೆ ಕಾಟ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ”

“ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ದೋಗಿಯಾವರೂ ಏನು ಮಾಡುವರು ? ”

“ ಗಂಟೆ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತೆ ? ಹೆಸರೆಹಾಗಿವೆ. ”

“ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಆರೇಳು ತಾಸು ರಾತ್ರಿ ಇದೆಲ್ಲ ! ”

“ ಇಲ್ಲೇನು ಬಹುಭಯನ ಮಾಡುವವೆ ? ”

“ ಮಲಗಿದರೂ ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

“ ಮಗುವಂತೆ ಜಿಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಮಲಗಿಸುತ್ತೇನೆ ನಡೆ. ”

“ ಅದು ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ”

“ ಏಕೆ ? ”

“ ಅದೇ ಲಚ್ಚಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಡ್ಡಿಯರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನನ್ನ ತಲೆ ನೇವರಿ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿಡ್ಡರೂ ನಿನ್ನ ಬಂದು ದೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ”

“ ಆ ಲಚ್ಚಿಯನ್ನೇ ಕರೆದು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ”

“ ಯಾರು ಕರೆದು ತರುವವರು ? ”

“ ನಾನು. ”

“ ಅವಳು ಬಂದಿದ್ದರೆ ? ”

“ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬಂದೇ ಬರುವಳು. ”

“ ಅವಳಿಲ್ಲವಳು ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿ ? ”

“ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲ. ”

“ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ”

“ ಹಾಗೇಕೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀ ? ”

“ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ನಿಜಕ್ಕೂ ? ”

“ ನಿನ್ನ ಕೊರಳಾಣೆಗೂ. ”

ರವಿ ಅಳಲು ತೊಡಗಿದ. ನನಗೂ ವಜ್ರದ ಅಘಾತದಂತಾಯಿತು. ಆದರೂ ಸಾವಿರಿಸಿಕೊಂಡು ರವಿಯನ್ನೇ ಕೇಳಿದೆ. “ ಅವಳೇನಾದಳು ? ”

“ ಅನ್ನೂ ಇವ್ವಾಳೆ. ”

“ ಅವಳನ್ನು ಕರೆತರಬಹುದಲ್ಲ ? ”

“ ಅವಳು ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

“ ಅವಳ ಮದುವೆಯಾ....ಗಿ....ದೆ ”

ರವಿಯ ಧ್ವನಿ ಸಣ್ಣದಾಗತೊಡಗಿತ್ತು.

“ ಕಾರಣದು ಯಾರು ರವಿ ? ”

“ ನಾನೂ ಮತ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ”

ರವಿ ಮಗುವಂತೆ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟ. ನಾನೆಷ್ಟು ಸಂಶ್ಲಿಸಿದರೂ ಅವನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಗೆಯೇ ತಾನೆರಡು ತಾನು ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಅವನ ರೂಮಿಗೆ ಕರೆತಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶೇಷರಾತ್ರಿಯನ್ನು ದ್ರವ ಭೇಜರ ಕನಸುಗಳ ಜಾಳಿಗೇಯಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಗು ಮಾಡಿದೆವು. ರವಿ ಅಗಾಗ ಅನಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಿಬಿಳುಕುತ್ತಿದ್ದ. ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ರೋ-ರೋ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ.

ಉಪ್ಪೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಲಿಡುವದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ನಿಶೆ ಹರಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಜೊಂದು ನಿಷ್ಕವೇಳೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ರವಿ ನರಳುತ್ತ, “ ಒಂದು ಗ್ಲಾಸ್ ನೀರು ” ಎಂದನು. ದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟಾಗ. ಕಾದು ಬೆವರೊಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದು ಜ್ವರ ವಾಗಿತ್ತು. ಕೊನೆಯ ನಾರ ಬಂದಿರುವ ಜ್ವರವಾಗಿತ್ತು. ಅವನನ್ನು ಕರೆಮೊ ಯ್ಯಲು ಬಂದಂತಿತ್ತು.

ಮಾಳಿಗೆಯ ಕೆಳಗೀಡು ಚಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಾಣಿಯಿಂದ ನುರಳು ತ್ತಿರುವ ನೀರನ್ನು ತಣ್ಣಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಗ್ಲಾಸ್ ತಂದೆ. ಆ ನೀರು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಸುಸುರ ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು. ನಂತರ ಏಳೆಂಟು ನಿಮಿಷಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಷ್ಟ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಸಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಚ್ಛೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಫಿಯೂ ಮೊದಲಿನ ನೀರಿನಂತೆ ಸದ್ದಿಲ್ಲದೇ ಹೋಯಿತು.

ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ, ಮನೆ-ಮಠವಿಲ್ಲದ, ಗುರುತಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ. ಗುರುತಿ ಲ್ಲದ ದೊಡ್ಡ ಒಪ್ಪೆಯನ ಬಾಡಿಗೆಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ, ಆಫಾರನಿಲ್ಲ. ಇದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದರೆ, ಮೇಲೆ ಹಂಚುಗಳು, ಕೆಳಗಪೆ ಭೂಮಿ ! ಅದೂ ಪ್ರವಂಕುವನ ಕೃತಕ ಸ್ವರ್ಗದ ನರಕದ ಪೆಟ್ಟಾಗಲು.

ಉನ್ನತ ಸರಿದೇಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಿಯಲ್ಲೆವ್ವ ಡಾಕ್ಟರನ ಮನೆಗೋಡಿ ಗೊರಕೆ ಹೂವಿಯುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚಿಸಿವೆ. ಅವನೂ ವಾಕಾಗಲಿ ರಸ ! ಎಂದುಕೊಂಡು ಆ ಹರಪ್ರ ಮೋರೆಯಲ್ಲೆಯೇ ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕಳಿಸುತ್ತ “ ಏನು ? ” ಎಂದು ಕೈಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ. “ ನಿನ್ನಂತ ಜ್ವರ ಬಂದಿದೆ, ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ” ಎಂದೆ. ಔಷಧ ಕೊಡಲು ಬಾಪ್ಲೆ ಕೇಳಿದ; ತಂದಿಲ್ಲವೆಂದೆ. ತನ್ನದೇ ಬಾಪ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಔಷಧ ತಂದು ಕೊಟ್ಟೆ. ಆದು ನೀರೋ ಔಷಧವೋ ಕೊಟ್ಟೆನನಿಗೇ ಗೊತ್ತು. ಬಂದವನೇ ರವಿಗೆ ಜೋರು ಮಾತಿ ಔಷಧ ಕುಡಿಸಿದೆ. ಜ್ವರ ಇಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಇದೆ ಎಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರರು ಬಂದು

ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಆತಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ದೇವತಾಮಯರ ಜ್ವರ ಬಂದಿಹೋಗಿತು. ರವಿ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ಆದಕಾಗಿಯೇ ಸುಮ್ಮನಾದೆ.

ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡರ ವೇಳೆ. ಆ ಹಾಳು ಸಿಗಾರೇಟಿನ ನೆನಪಾಗಿರ ಬೇಕು. ರವಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಒಂದು ಪಾಕೆಟ ಸಿಗಾರೇಟ ತರಿಸಲು ಬೇಕೆ ದನು. ನಾನು ಬೇಡವೆನ್ನುವು ತಾನೇ ತರಲು ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟೆನು. ಆಗ ಬುಕಾಯ ಗಾಣದೆ ನಾನೇ ಸಿಗರೇಟ ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟೆ.

ಇಳಿಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಾನೇ ರವಿ ಕೆಳ ಬದಲಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಆನನು ಒಪ್ಪಲೇ ಇಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಜೋರು ಕೂದಲರೂ ಅವನಷ್ಟು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳು ತಾನೋ ಎಂದು ಆಗ ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಕಾತ್ತೆ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸ್ಥಳ ಬದಲಿಸಲು ಸೂಚಿಸಿದೆ.

“ ಹಾಗೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ? ”

“ ಡಾಕ್ಟರರು. ”

“ ಆನನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಡಾಕ್ಟರನೋ ? ”

“ ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದರೆ ಔಷಧ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನೋ ? ಡಾಕ್ಟರನೆಂದು ಬೇರೆ ಕೊಂಡು ಬಂದೆ ನೀರನ್ನು ಔಷಧವೆಂದು ಬೇರೆ ಕುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡರೂ ನಂಬಬೇಕಲ್ಲ. ”

“ ಅಂತೂ ನೀನೂ ಡಾಕ್ಟರನೇ ? ”

ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ತಿರುವಿಟ್ಟೆನು.

“ ರವಿ, ನಿನ್ನ ಇಂತಹ ಅನಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಲಿ ? ”

“ ಆದರಿದ ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ? ”

“ ನಿನಗೆ ಏನೇ ಇರಲಿ, ನನಗೆ ಬೇಕು. ಒಪ್ಪುತ್ತೀಯಾ ? ”

“ ಒಪ್ಪುವವಿಲ್ಲವಾದರೆ ? ”

“ ನಾನು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ಇಂತಿದುಗುತ್ತೇನೆ. ಕೂಡ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ನಾಡಿಸಿ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲು ಯತ್ನಿಸುವೆನು. ”

“ ಸರಿ, ಮನುಷ್ಯನ ರುಜಿಯೇ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮುಖ ಬರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಈಗ ದೂರುತ್ತ ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನೀನೊಬ್ಬ

ನಿನ್ನಿ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದ. ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಲಿಪಿತನಿರಬೇಕು. ಹೋಗು, ಹೊರಟುಹೋಗು. ಇನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಸುಳಿಯಬೇಡ. ಮಾರಿಹಂತೆಯ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಯಾರೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವುದೂ ನನಗೆ ಬೇಡಾಗಿವೆ. ಪರಿಚಯ ಹೆಚ್ಚಿದಂತ ತೊಂದರೆಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀನಾಥ! ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ ಏಕೆ ನೀರು ಬಂತು? ಬದುಕುವವೇ ಕರ್ಮ ಮಾರ್ಗ ನೋಡು. ಬದುಕಲವೇಕ್ಷಿಸುವವನು ಕರ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಹೋಗಬಹುದು. ನನ್ನ ಬಾರಿ ತೊಂದರೆ ಯವಾಗಲಿ, ಏನೇ ಆಗಲಿ. ಕಣ್ಣಿಲ್ಲ ನಡೆಯುತ್ತ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.”

ಆಪಸ ಕುಟುಮಾತುಗಳು ವಿಷಯಾತಿರವಾಗಿತ್ತು. ನಾನೇ ಹೇಳಿದೆ.

“ ರೂ. ಪಾಗೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿರವೇನು ? ”

“ ಬುದ್ಧಿರವೆಂಬುವ ಮೂರಕ್ಕರವ ರಬ್ಬವೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ”

“ ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ ? ”

“ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದ ಬಂತು ? ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗ ಬುದ್ಧಿರಾಯಿತು. ”

“ ಬಾಗದ್ದರಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮತ್ತಿರ ಬಪ್ಪವೇಳೆಯತನಕ ಬುಳಿಯುವ ತಮ್ಮ ಕರೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ನನ್ನ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ಮನೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ”

“ ರೂ, ಬುಳಿಸುವ ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ಹುಚ್ಚಾಪಟ್ಟ ಮಾತನಾಡಿ ಮಾರ್ಕುರು ನೋಡುವಬೇಡ. ನನ್ನ ಮೊಲ ನೀನೀಗ ಬರಬೇಕು. ”

“ ಏನು ? ”

“ ನಾನು ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಬರಬಹುದು.... ”

“ ಮತ್ತೆ ಮೊಂಡುತನ ಸುತ್ತು ಮಾಡಿದ ನೋಡು. ನೀನೀಗ ಮೊರೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಒಂದು ರಬ್ಬ ಕುಟುಮ ಮಾಡಬೇಡ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಾನು ನನ್ನೊಡನೆ ಮೊತ್ತು ತಿಗುವೆನೊಡವು ನಿನದಿವೆಯೇ ? ನೀನು ನನ್ನ ಒಟ್ಟಿ

ಗೆಯ ವಿನಾ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗಿಕೂಡದೆಂದು. ಅದನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಂಡಾ ದರೂ ನೀನು ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ. ”

ಆ ರಾತ್ರಿ ಅವನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಅವನಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯು ಬಂದಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ದೀಪ ಇನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ರವಿ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದ. ಹತ್ತಿರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡ. ಮೆಲ್ಲಗೆ “ ಶ್ರೀನಾಥ, ಗಂಟೆಯೆಷ್ಟು ? ” ಎಂದ.

“ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ನೀವು ಬರುತ್ತಿರಬೇಕು ? ”

“ ಇಲ್ಲ, ಏಕೆ ? ”

“ ಸುಮ್ಮನೆ ಏಕೆ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ ? ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳು. ”

ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆದು ಕೇಳಿದೆ. “ ಅವೇನು ರವಿ, ಯೋಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆ ? ”

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಮನಸ್ಸು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಭಾರವಾಗಿದೆ. ಅದು ತಡೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಷ್ಟು ಭಾರದಿಂದ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆ. ಆ ಭಾರದ ಕೆಲವು ಪಾಲನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆಲಿರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನೀನವನ್ನು ಕೊರಲು ಸಮರ್ಥ ನಿದ್ದೆಯಾ ? ”

“ ವಾಲಿಗೆ ಬರುವ ಸುಧೆಯನ್ನು ನಾನು ಬೇಡವೆನ್ನಲಿ ? ”

“ ನೋಡು ಶ್ರೀನಾಥ, ನನ್ನ ಜೀವನದ ಹಲವು ಹಂತಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಕಳೆದುಹೋಗಿವೆ. ಬಹುಶಃ ಇದೇ ಕೊನೆಯ ಹಂತವಾಗಿರಬೇಕು. ನಿನ್ನ ವಾಲಿನ ಸುಖ-ಮುಖಗಳು ನಿನಗೂ ಇರಲಿ ಎಂದು ನೀನಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು ನೀನು ತ್ತೀನೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೇನು ಲಾಭ ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಡು. ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವು ಉಗುಳಿಕೊಂಡು ಕೊಂಡ ಮಗುರಾಗುವುದು ಇಷ್ಟೇ. ”

“ ರವಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕೈಬಿಡುವ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯೇನು ಬಂತು ? ”

“ ಅದೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ”

“ ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನೇನೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು ? ”

“ ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಹೀಗಾಗುವದೆಂದು ? ನಾನೆಲ್ಲ ಯೋಚಿಸಲೂ ಅದು. ”

ಬರುವತನಕ ಕಾಯುತ್ತೇನೆಂದು ಲುಚ್ಚಿ ವಚನನಿತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದೂ ಚರಮ ಸತ್ಯವೆ. ಆದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಮನೆಯಾಗುವ ತನಕ ಸಾಲೆವ ಮನೆಯವರ ಅರ್ಥಿನವಲ್ಲವೆ ? ಅನರಿಷ್ಟದಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಬದುಕುವದಕ್ಕಾದರೂ ಜೇರೆ ದಾರಿ ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

“ ನಿಜ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ನಿನಗಮ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅವಳಿಗೆ ಮರುಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ‘ ಉದ್ವಿಗ್ನಳಾಗಬೇಡ. ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿಸು. ಇನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಬರುವೆ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಗೆ ನಾನು ತಿಳಿಸುವೆ. ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ದಿನ ನಾನೂ ನೀನೂ ಹೊರಟು ಬಂದರಾಯಿತು’ ಎಂದು. ದುರ್ಜೀವಕ್ಕೆ ಆ ಪತ್ರ ಅವಳ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೊರೆಯಿತು. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಿಂಕಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಎರಚಿದಂತಾಯಿತು. ಅವಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು. ನಾನು ಅವಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪತ್ರಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಮನೆಯ ಮುನ್ನಾದಿನವೂ ಅವಳು ಪತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆ ನಾನು ಅಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವಳ ಪತ್ರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಳೆ ಬಂದು ಹೆಚ್ಚು ಉಜ್ಜಿ ಪರಿದು, ಗುಡಿಸಲನ್ನು ಉರುಳಿಸಿ, ಅದರ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಇಲ್ಲವಂತಾದ ಮೇಲೆ, ಹೆಚ್ಚು ಮೊದಲಿನಂತಾದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ? ಎಂದು ನಾನು ಶುಚುಕುವಂತಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನೀವೆ ಹೋಗಿ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಾದ ಗುರುತೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಶುಂದು ಮೋಡಗಳೂ ಇಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಿಯಾದ ನೆಲವೂ ಅರಿ ಮೊದಲಿನಂತಾಗಿದೆ. ಅಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ನನ್ನದಾಯಿತು. ಮಾಮಪದವೀನು?”

“ ಪತ್ರ ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆಯದಿದ್ದ ಕಾರಣ ? ”

“ ನನಗೆ ಜಬ್ಬಲಪುರದಿಂದ ರಾಣಿಗಂಜಕ್ಕೆ ಬೆಗವಾಗಿತ್ತು. ಹೊಸ ಸ್ಥಳ, ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮರೆತುಹೋಯಿತು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮುಂದೆ ಬರದ ಹಲವು ಪತ್ರಗಳು ಅವಳ ಮನೆಯವರಿಗೆ ತಿಳಿದುಬೇಕು.”

“ ತಪ್ಪು ನಿನ್ನವಲ್ಲವಾದರೂ ಪಿಠಿ ಮೈದಿವೆ ಬಿಗಿಯಿತು. ಪೂತರ ಅವಳ ವಿಷಯಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆಯೆ ? ”

“ ತಿಳಿದಿದೆ. ಆದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಅವಳು ಮುದ್ದು ಅವಳಂತರ

ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದಳು. ಹುಡುಗಿಯರು ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿ, ಮನೆಯವರಿಗೆ
 ಕೈಲಾಸ ತೋರಿಸುವುದೂ ಆಸ್ತೆ! ಹೇಗೂ ಆದಾನೋ ಗಂಡನ ಕೈಕೆಳಗೆ
 ಉಳಿಯಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಲ್ಲರ ಅನುಭವವೂ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ.
 ಅಂತಹ ದಿಟ್ಟ ಹುಡುಗಿಯರು, ಕಾಲೇಜುಗೃಹ ಕಂಡರೂ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ
 ಅನಾರು ಹೆತ್ತ ಮನೆಗೆ ತರುವ ಭಾಗ್ಯ ಮಾತ್ರ ಆಪಕೀರ್ತಿಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ.
 ಎಲ್ಲೊ ಬೆರಕಲ್ಲಿ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು ಕುನರಿಯರು ಮಾತ್ರ, ತಮ್ಮ ಶಿಲ ಕಾಯ್ದು
 ಕೊಂಡು ಹೆತ್ತ ತಂಗೆಗೆ, ಹೆಸರು ತರದಿದ್ದರೂ ಕೈಹಿಡಿಯುವ ಪತಿಗೆ ಅನುಕೂಲ
 ಪಾಗಿ ಅವನ ಭಾಗ್ಯವೇವತೆಗಳಾಗುವುದೂ ಇವ್ವಾರೆ. ಅಂಥವರು ಹುಡುಕಿ
 ವರೂ ಎರಕವಾಗಿ ಬೊರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕೂಲರಾದವರು ಬಿಂಕದ
 ಸಿಂಗಾಯಂತೆ ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಬಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿ ಮೆರೆದು, ತಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಸುಳಿಯುವ
 ಚೆಟ್ಟಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅರಳುವ ಕುಸುಮಗಳಾಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ತಾಯಿಯಾಗುವ ಲಕ್ಷಣ
 ಗುಣಗಳಾಗಿ, ಮಾನ-ಅಭಿಮಾನ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಗುಸ್ತವಾಗಿ ಗರ್ಭಪಾತ
 ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಚರವಿರಹಗಳಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ದಿನಗಳನ್ನು
 ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು. ನಿಸಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲ. ಎತಿಯಾ ಪಂಡ
 ಛೆಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವ ಗಾಳ ಬೀಸಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ
 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವಳೂ, ಯಾವದೋ ಒಂದು
 ಗಂಡಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಾನಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಇಷ್ಟ
 ಪಡುವವಳೂ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಯಾವು ಎಂತಹರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಕಷ್ಟ
 ಪುಗಿ. ದೂರವ ಮಾತೇಕೆ? ನಮ್ಮ ಕಾಲವನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೀಸೆ ಕಾಣಿ
 ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂತೆಂತಹ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ತಮ್ಮ ಮನವೆದ ಪೋರಿಬಾಡನೆ ನಮ್ಮ
 ದುರಿಗೆ ಸುಳಿದು, ನಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮೆಡೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?
 ಯುವರಿಗೇನು ಅವಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆಯೇ? ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸಮಸಯೋಗ
 ವನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಹಸಿವು ತೀರಿದ ನಂತರ ಏನೂ
 ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವರಂತೆ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಮೊರೆ ತಿರುವ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು?
 ಅಂತಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಸುಳಿದುಹೋಗಿವೆ. ಅವರೆ ತವ್ವವೂ ಮಗಿಗಳ
 ಕಲ್ಪನಾಸಾಪ್ತಾಯ್ಯ ಕಲ್ಪಿತರುಗಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವೆಯಲ್ಲಾ! "

" ರವಿ, ಹಿಂದಿನವರಲ್ಲಾ ನೆನದುಕೊಂಡು ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ? "

“ ಸರಿ, ಶ್ರೀನಾಥ. ನನ್ನ ಸ್ವೈತ್ತಿಯೇ ನನ್ನಾಧೀನದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಜೀವಿಯದ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದ ಲಜ್ಜಿ ಮಲೆಯಾಗ ಆ ಎಲ್ಲ ಸುಬ್ಬಲಕ್ಷ್ಮಿಯರೂ ನನ್ನವರು ರಿಗೆ ಸುಳಿದು ದೋಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ರಿಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ನನ್ನದೇ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಂತರವಾಗುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ, ನನ್ನ ಗುರುತಿನ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆಯರು ಮೋರೆ ಹಿಂಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಾದುದು. ತಾಯಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಬ್ಬಲಿ ಮರಿಹಕ್ಕಿಯ ಪಾಡಾಗಿವೆ ನನ್ನದು. ”

ರವಿಯ ಮೋರೆ ವಿವಾರವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಅದೇನೋ ನೋವುಗಳ ಪ್ರತಿಚ್ಛಾಯೆಯಂತಿತ್ತು, ಅವನ ಮೋರೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಏಕು-ಬೀಳುಗಳ ರೀತಿ. ಏನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೇಳಿದೆ—

“ ರವಿ, ಎನೆ ನೋಯುತ್ತಿವೆವಿ ? ”

“ ಏಕೆ, ನನ್ನ ಈ ಪಾಲು ಪುರಾಣಗಳು ನಿನಗೂ ಬೇಸರ ಬಂದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಬೇಸರ ಬಂತೆಂದಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕಂಠಬೋವಣಿ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಪರಿಹಾಮವಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ, ಈಗ ವಿವ್ರಾಂತಿ ಕೆಗೆಮರೂ. ಇನ್ನೂ ಬೆಳಗು-ಬೈಗುಗಳು ಅಗುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ”

“ ನೋವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಈ ದೈವದ ಭಾರ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ನೋವುಗಳ ಎಣಿಕೆ ಆತಿ ಕ್ಷುಲ್ಲಕವಾದವು. ”

“ ನೀನು ನಿನ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

“ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಯ ನಿನ್ನೆ ಶ್ರೀನಾಥ. ಆ ಸುಖದ ನಿನ್ನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದವಿ. ಇನ್ನು ಬರುವುದು ಮಾತ್ರ ರಾಕ್ಷಸ ಸುಖದ ನಿನ್ನೆ. ”

“ ರವಿ, ಹೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಪಕೃಪವನ್ನು ಮಾತಾಡಬೇಡ. ”

“ ನನಗೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ. ಆದ ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳ ವಿಷಮತೆಯಲ್ಲ. ”

“ ಬದಲೆ ಮಾಡಿದವರಿ ಗುಬಿಲು ಒಣಗುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನಗೆ ಬಾಯಾರಿಕೆ ಆಗುವುದಿ ? ”

“ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾದರೆ ಏನನ್ನು ಕುಡಿಯುವುದು ? ”

“ ಕಾಫಿ ಆಗಬಹುದು ? ”

“ ಅದೇ ಆಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ನಾನು ಬೇಲಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನನ್ನೋ ಆ ಕಹಿ ಕಷಾಯ ಇದೆಯಲ್ಲಾ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಗಂಟಲಿಗೆ ಸುದುರಿಕೊಂಡು ಗಂಟೆ ಲನ್ನು ಕೆಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆ. ”

“ ಕಷಾಯ ಕಹಿಯಾದುದಾದರೆ ಆಗದೆ ? ”

“ ಆಗದು ಎಂತೇನಲ್ಲ. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕಹಿ ಮದ್ದು ಕುಡಿದು ಕುಲ ಗೆಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ಅದೇ ಕುಡಿಯುತ್ತ ಕೂಡುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನು ? ”

ರವಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾಗೆಯೇ. ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಚಿಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವ ; ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಗ್ಧ ಮಾತುಗಳು. ತಲೆಯೆತ್ತಲೋ ತಿರುಗಿ ಲೋಕಾಚಾರದ ಮಾತೆತ್ತಿದನಂದರೆ ಅವನೇನು ಹೇಳುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಬಿಸಿಗಿಟ್ಟೆ. ಕಾಫಿಯನ್ನು ತಂದೆ. ಕಾಫಿ ಕುಡಿದ ನಂತರ ರವಿಯ ಪೋಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಿಸುಗಿತು. ಏನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಲ್ಟಾಪ ಬಂದಂತಿರಬೇಕು. ಅಜೀಜಿ ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳಿದ.

“ ಏನೋ, ಸಿಗರೇಟ ಪಾಕೇಟ ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದಲೇ ಮಾಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟೆ ! ”

“ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಕ್ಕೂ ಚಿಗುಟ್ಟೆಯಾಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಇಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲೋ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ”

“ ಸಿಗರೇಟ ಬೇಡ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಗಿಕೋ. ”

“ ಅಯ್ಯೋ, ಮಂಕೇ ! ನೀನೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ ? ಒಂದು ಡೋಸ್ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಔಷಧವೆಂದು ಮುಗಿಸ್ಕೂಗಿದೆ. ಅದರೆ ಪಠ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಒಂದು ಸಿಗರೇಟೂ ಇರಲಿ. ಅಂದರೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹುಷಾರಾವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಒಳಗಡೆ ಕೇಳು. ”

“ ನಿಮ್ಮ ಸತೀರಮಣಿಯರಿಗೋ ? ”

ಆಗ ತೀಲಾ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಅವಳು ರವಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದಳು. “ ನಿಮ್ಮ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಸಿಗರೇಟ ಸೇವನು ಬೇಡ್ರೀನು. ” ಅದಕ್ಕೆ Vote ಕೊಡಲೆಂಬಂತೆ ನಾನೂ ಒಂದು ಮಾತು ಸೇರಿಸಿದೆ. “ ಇವಳ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಲೇ ನಾನೂ ಸಿಗರೇಟ ಸೇವನು ಜಿಟ್ಟಿನಯ್ಯಾ ! ”

ರವನು ಒಪ್ಪಲವ ಬಾಯಿ ಸುಮ್ಮನಿರಲೇಕಲ್ಲ.

“ ನೀವೆಲ್ಲ ಹೆಂಡದಿರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಿಗಲೇಟಿ ನೇಮವದು ಬಿಟ್ಟಿರಿ. ನಿಮ್ಮಂತವ ಹೆಂಡತಿಯ ದಾನು ಹೆಂಡತಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಸನೇನು ಮಾವಲೆಕ್ಕಿವೆಯೋ ! ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡದಿರು ‘ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತಿರಿ ’ ಎಂದರೆ ನೀವು ವಾಸ್ತವ್ಯಕೃತರೂ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಕುಳಿತರ ಬೇಕಾದೀತು. ನೀವು ವಾಸ್ತವ್ಯಕೃತರಾದರೆ ನಾವು ನಿರಾಸ್ತವ್ಯಕೃತರು. ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುವ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಡ; ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳುವ ಹೆಂಡತಿ ಬೇಕು. ನೀಲಮ್ಮ ನವರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ದಯವಿಟ್ಟು ಈ ಬಡವನ ಸಿಗಲೇಟಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಿ. ನಾಳೆ ಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮವರ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆ ಮಾಡಬಹುದು.”

ಶೀಲೆಗೂ ರವಿ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ನೋಡಿ ನಗು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

“ ಹೌವ್ರೇ, ನೀವು ತಾಯಿಯಿಂದ ಬೆಳೆವವರಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯೇ ಹಾಲುಣಿಸಿ ಕೊಡುವವನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರೇ ? ” ಎಂದು ಒಳಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು.

ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕದ ಮರಿಗಟ್ಟು ವಾಕೀಬಿನಿಂದ ಸಿಗಲೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು. ಹೆಚ್ಚಿ ಉದ್ದವಾಗಿ ನೇಮುತ್ತ, “ ಸೋದರಯ್ಯಾ, ಈ ಹೊಗೆಯೇನೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಜೀವಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಹುದುತು. ” ಎಂದಳು. ಮತ್ತೆ ಶೀಲೆಕೆಂದ ಮಾತಿನ ನೆನಸಾಗಿರಬೇಕು. ಬಾಗಿಲ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತ ಹೇಳಿದ :

“ ನೀನು ಅಮ್ಮಾಯ್ತೆಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂತೇನೋ ? ”

“ ನೀನು ವಾಗ್ವಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರದಿರುತ್ತವೆಯೆ ? ”

“ ಸರಿ. ಅವರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಹೆದರಿ ನೀವಿಷ್ಟು ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ ಪಳಗಿರಬೇಕು. ”

“ ಗಂಡನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟೇ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ” ಒಳಗಡೆಯಿಂದಲೇ ಶೀಲಾದೇವಿ ಹೇಳಿದಳು.

ರವಿಗೆ ಇನ್ನೇನೋ ನೆನಪಾಯಿತು. ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಉಲ್ಲಾಸ ಮನುಗ, ಬಾಹುವ ಮೋರೆ ಹಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸನೋ ನೆನಸಿಕೊಂಡು, “ ತ್ರಿಭಾಷ, ನಾನು ಲಜ್ಜೆಯ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟೆಗೆ ಬಿಟ್ಟೆನಲ್ಲ ” ಎಂದಳು.

“ ನಿನ್ನ ಹರಕು ಪೂರಣ ಮುಗಿಯಬೇಕಲ್ಲ. ”

“ ಅಲ್ಲಯ್ಯಾ, ಆಗ ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಸಕ ಹೇಳಿಲ್ಲ ? ”

“ ಅವಳು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಆನೇಕೆಂದು. ”

ಏನೋ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವರೆಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತನು. ಸರಿ, ಇನ್ನು ಹೀಗೆ ಎಂಥ ಸುರು ಮಾಡಿದನು.

“ ಅವಳು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ವಾನಾದ ನಂತರ.... ”

ಆದ್ದಿಗೇ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದನು :

“ ಅವಳ ನನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸೌಜಯ ಹೇಳಿಲ್ಲೇನೆಯೆ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಅದನ್ನೇ ಮೊದಲು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ”

ಮುಗಿಯುವ ಸಿಗಲೇಟಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು—

“ ಇಂದಿಗೆ ಸುಮಾರು ಪದಿನೇಳು ವರುಷದ ಮೊದಲು, ಕುಮಟಾದಿಂದ ಸಿಸಿಗ್ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ನನ್ನಿವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ತಲೆಗೂದಲು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಿಳುಪಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದುಂಡಗಿನ ಮುಖ; ನಡುವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದ ವರು; ಗಂಭೀರ ಮೋರೆ ಅವರ ವಿಚಾರಸರಣಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ತೊಟ್ಟಿದ್ದು ಅಷ್ಟು ಖಾಕಿ ಶರ್ಟು. ಈಜಿಗೆ ಕೆಂಪು ಸಬ್ಬಿಯ ಅಳುನುಗ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವರು ಯಾವಮೋ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಎಂದು ತಾನಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗಾಗ ವಾಸ್ತವ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೈತುಂಬ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿದವರು, ಅವರ ತಲೆ ಪುಟ್ಟ ತುಂಬಿರಬೇಕು ಎಂದು ಭಾವನೆಯಿತ್ತು. ನಾನೇನೂ ಅರಿಯದವರೆಂತೆ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತೆ. ಅವರೆದುರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಹುಡುಗಿ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ವರುಷದವಳು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜವಾನಿ ಗಿರ್ಗಿಟೆ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವರ ಮಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಗೌರವಣ, ಬಟ್ಟೆಲ ಮುಖ, ಅಕರ್ಷಕ ಕಣ್ಣುಗಳು. ಪುಟ್ಟ ಲಂಗ, ಪುಟ್ಟ ಬ್ಲಾಕ್ವುಜು ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ನೆನಪಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಗಾಳಿಗೆ ತಿರುಗುವ ಚಕ್ರ—ಜವಾನಿ ಗಿರ್ಗಿಟೆ ಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅದು ತಿರುಗಲು ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವಳು. ಕೈಚಾಚಿಕೆ ಬಾರಿಸುವಳು, ಅಲ್ಲಿ ಅವಳೇ ಕಲ್ಪನೆಯ ವಿವಾರ ಲೋಕ. ಮಲಯವನ ರಾಜಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗರ್ ಓಡುತ್ತಿದ್ದವರಿಂದ ದುಂಬಿ, ಜಿಟ್ಟ, ಜಿರುಪತ್ತಿಗಳ ಮೃದು-ಕರ್ಕಶ ನಿನಾದಕ್ಕೇನೂ ಕಡೆಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ

ಪರ್ವತಶಿಖರಗಳು ಬಸ್ ಪ್ರಯಾಣಿಕರ ಸಂಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೊಸಬ ರಂತೆ ನಮ್ಮಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸ್ಪರ್ತಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪರವಯವಾಯಿತು ಎಂಬಂತೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕುಕ್ಕುಟೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹುಡುಗಿ 'ಕೋಯಿ ಕೋಯಿ' ಎಂದು ಚಪ್ಪಾಕ್ಕೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದು ಕೊರಳು ಕೊಂಕಿಸಿ ಕೂಗುವದನ್ನು ಅವಳು ನೋಡಿರಬೇಕು. ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಕುಕ್ಕುಟಿನಾದಂತೆ ತಾನೂ ಅನುಕರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ, ವಿಫಲವಾದ ಮೇಲೆ ಮೋರೆ ಸಿಂಡರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾರಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿರಬೇಕೆಂದು ನೋಡಿ, ಇಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡ ಮೇಲೆ ತಂದೆಯ ಜೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕೈದಾರ ಅಲ್ಲೇನಿರುವೆಂದು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ತಂದೆಗೆ ಇದಾವುದರ ಪರಿವೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಅವಾಪರೋ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಧಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ನೆನಪಾವಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮಗಳನ್ನು ದತ್ತಿರ ಎಳೆದು ಕೊಂಡು ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಹೊರಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳಿಗೆನೋ ಕಂಡಿರಬೇಕು. ತಂದೆಯ ಗಲ್ಲ ವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತ, 'ಅಯ್ಯಾ-ಅಯ್ಯಾ' ಎಂದಳು. ತಂದೆಯ ವರು ರೂಢಿಯಂತೆ ಮಗಳ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ, ಪ್ರೀತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಂಚಲತೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಷ್ಟೇ! ಮತ್ತೆ ತಂದೆಯ ಅಂಗಿಯನ್ನು ಜಿಗ್ಗುತ್ತ, ಬಿಸೋ ಕೇಳತೊಡಗಿದಳು. ಅವರೊಡನೆ ಬುತ್ತಿ ಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಬಸ್ಸಿನ ಬದಿಗೆ ಅತು ಸಿಂತು ಹೊರಗಡೆ ಕೊರಳನ್ನು ಹಾಯಕೊಂಡು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿ ದಳು. ಬಸ್ಸು ಮಾರ್ಗವ ಸುತ್ತಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ಹುಡುಗಿ ಜೋಲಿಯಾದೆದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ತಟ್ಟತಟ್ಟಕಂತ ಅವಳ ಪೋರಿ ಕ್ಷಣ ಬೆಳೆದು ಬಿಡಿತು ಹೋಯಿತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ದೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಾದ ರೂ ಅಗಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯ ಮೂರು ಮೂರು ಮೂಲೆಯಲ್ಲ ಕೂದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರ ತಂದೆಯಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುವರು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಕೆಲವು ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನನ್ನಿಂದ ಮುಂಜಾವು. ಇನ್ನೆ ಬಹುಕುಟ್ಟು ದುರಿಂದ ಸುಮ್ಮನು ನಿಯಮವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಸಲ ಮೂರು ಸುತ್ತು ಮೊಕ್ಕವು ಗಳು ಮನೆ ನ ಬರವರಿ . ನನ್ನ ತೋರಿರುವಂಗೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಕೈ

ಹಿಡಿದ ನಿನಗೂ ಇಂತಹ ವಿಷಯಗಳ ಅರಿವಿರಬೇಕು.

“ ಸಿರ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸನ್ನು ಇಳಿಯುವಾಗ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಂತೆ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಅವರ ಕೆಂಪು ಪಟ್ಟಿಯ ಅಳು ಅವರಿಗಿಂತ ವೊದಲೇ ಇಳಿಮ ಅತಿ ಚುರುಕು ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವನ್ನು ಇಳಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಕೂಡಿ ಹೊರಲು ಭಾರವಾಗುವಂತಹ ಒಂದು ಬೆಡ್ಡಿಂಗ್ ಮಾತ್ರವಿತ್ತು. ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಕೆನ್ನಾಸು ಬ್ಯಾಗು ಬೇರೆ. ನಾನು ಇಳಿಯುವಾಗ ಅವರೇ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರು :

‘ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವಿ ಮಗು ? ’

‘ ಇಲ್ಲಿಗೆ. ’

‘ ಇಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಿರಬೇಕೇ ? ’

‘ ಇವೆ. ’

‘ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿ ? ’

‘ ಕುಮಟಾದಿಂದ. ’

‘ ಅಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿ ? ’

‘ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಯಾವ ಕ್ಲಾಸು ? ’

“ ಇವನಿಗಿಲ್ಲ ಈ ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗವೇಕೆ? ಇವನು ಯಾರೋ? ನಾನು ಯಾರೋ? ನನ್ನದೆಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಇವನೇನು ಹೆಚ್ಚು ಕೊಡುತ್ತಾನೆನೋ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಆಗಿನ ಎಳೆತನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅಗಿನ್ನೂ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದು ಎರುಷ. ಜನರ ನೋಡಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನೋಡಿಯ ಗುರುತನ್ನು, ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅವರ ರೂಪು ವೋರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹುಚ್ಚಾಟದ ಭಾವನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತೇಲುತ್ತಿರುವದು ವೋರಿಯವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಷ್ಟೇ? ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಿಸಿಕೊಂಡೇ ಅವರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟು :

‘ ಅರಸೇ ಇಯತ್ತೆ. ’

“ಅವರೂ ನನ್ನನ್ನು ಅರಳುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಿದರು. A very

good yong chap (ಬಲು ಚುರುಕಿನ ಪ್ರಾಣಿ) ” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಂಡರು. ಅವರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಬೀಕುತ್ತಿದ್ದುವೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಣ್ಣಿವಾಗಿಯೇ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೂ ಶಬ್ದಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಇರುತ್ತದೆವೇ ? ”

ನಾನು ಹೊರಡಲು ಅನುವಾದವನ್ನು ನೋಡಿ, ' ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಳಿತುಕೋ ' ಎಂದರು. ಅವರಾಳು ಅಗಲೇ ಕಿಟ್ಟಿಲಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಕರ್ಪೆ ಚಪವನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಬೆಟಲಿನ ಎರಡು ತುಣುಕುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಎಂದು ಕರ್ಪೆ ಚಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ಅವರ ಪಕ್ಕದ ಚಪ ಬೇಡಿ ಕಾದಿಷ್ಟೆನೇನು ? ಹಾಗಾವರೆ ಇವನೇಕೆ ಚಪ ಕೊಡಬಹುದು ? ನಾನು ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದೇ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಅಗಲೇಕೊಳ್ಳುವೆ ಎಂದು ಮೇಲೆ ಬೆಟಲಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಬತ್ತಾಯವೆಂದು ಅಂಜಿ ಹೆಚ್ಚೆಷ್ಟು ಸವಿ ಬರುತ್ತವೆಯೆಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಬೆಟಲನ್ನು ಬಾಗಿ ಕುರುಕುರು ಮಾಡುತ್ತ ತನ್ನಕೊಡಗಿ. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕರು. ಅವರಿಂದ ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಮುಖಭಂಗವಾದಂತಾಯಿತು. ಅವರು ನನಗೆ ಸರಿ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಹೌದು ! ಬೆಟಲೆ ದೊಡ್ಡವನು ಎಂದ ನುಮಾರು ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಟಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕತ್ತರಿಸಿ. ಅವರು ನಕ್ಕು ಹೇಳಿದರು :

• ಬೆಟಲನ್ನು ಬರೇ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಹುಡುಕುವನೆ ಅದ್ದಿ ತನ್ನಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ರುಚಿಯಾಗುವುದು. ’

ನನ್ನವು ಸ್ವಲ್ಪ ಬುಡುಕು ಸ್ವಭಾವ; ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು. ನಾನು ಬೇಗ ತಿನ್ನು. ಇವರ ಮೊಟ್ಟಗೆ ಮುಕ್ಕಾ ಗುವವನೇನೋ, ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಹುಡುಕುವನೆ ಅದ್ದಿ ತಿಂಡಾಗ ನಿನಕೊಡು ಅದು ಹೊಡಲಿಗಿಂತಲೂ ರುಚಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟೇ ಬೇಗಿಲ್ಲಾ ಅಡವಾರವೆತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಬಾಗಿ ಅದರ ನನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ನಾಣಿ ಮುನ್ನನಲ್ಲಿ ' ನಾಲಗೆ ನಡುವೂಗಲ ' ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಇನ್ನೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮುನ್ನನು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಗ ಗೊತ್ತಾಗಲಿ. ' ಹು ? ' ಅವರು. ಬಾಗಿ ' ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಸವಿಸುತ್ತ, ' ಕೊ, ಅವರು ನನ್ನ ಅಗಲ ' ಎಂದರು. ಬಾಗಿ ಮುನ್ನನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ' ತಯ್ಯಾ '

ಎಂದಳು. ' ಹೌದಮ್ಮ, ಅಣ್ಣ ನೋಡು ಹೇಗೆ ಚಹ ಕುಡಿದ. ನೀನೂ ಬೇಗ ಕುಡಿ ' ಎಂದರು. ಆ ಹುಡುಗಿ ಅರಿದ ಚಹವನ್ನು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ, ಗುಟ್ಟು ಗುಟ್ಟುಕಾಗಿ ನುಂಗತೊಡಗಿದಳು. ಕುಡಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ಲಂಗ ಕೊಡಹಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ' ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಪತ್ತರ ಪೀಪಿ ಎಯ್ಯದೆ? ' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ' ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆಯಮ್ಮ ' ಎಂದರು. ' ಹೌದೆ ' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು ಮಾತನಾಡಬೇ ತಪೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅವರನ್ನು ಅಗಲುವಾಗ ನಾನು ಹೋಗುವೆನೆಂದೆ. ಅವರು ನನ್ನತ್ತ ತಲೆದೂಗಿದರು. ಅಬ್ಬ, ಅದೆಂತಹ ನಗು! ಹಾಗೆ ನಗುವವರನ್ನು ನಾನು ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ಆ ಹರುಷದ ನಗು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತುಂಬಿತ್ತು.

“ ನಂತರ ಅವರ ಪರಿಚಯ ನನಗಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಮುಟ್ಟುವತನಕ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಓನೇನೋ ಗೌರವಾರ್ಹವಾದ ಭಾವನೆ ನನಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ನನ್ನ ಒಂದೇ ಕ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗದಿದ್ದುದು. ಅವರು ಯಾರು? ಎಂದು. ಅಯ್ಯೋ! ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ಮೂವ್ವ ತನಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡೆ. ”

ಇನ್ನೂ ರವಿ ಬಿನೇನೋ ಹೇಳುವವನಿಲ್ಲ. ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೆನಪು ಬಂದು ಗಡಿಯಾರದತ್ತ ನೋಡಿದೆ. ಹೆನ್ನೆರದು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗರಣೆಯ ವಾಸನೆ ಅಗಲೇ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿದಿತ್ತು.

- “ ರವಿ, ನೀನಗೂ ಹೆಸರಿನಿರಬೇಕು ; ಊರಿ ಮೂಡೋಣ. ”
- “ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ! ”
- “ ಗಂಟು ಹೆನ್ನೆರದಾಯಿತು. ”
- “ ಅದೆಂತಹ ಗಡಿಯಾರವೋ ? ”
- “ ನೀನು ಬಂದಿರುವೆಯೆಂದು ಅದರ ವೇಗವೂ ಹೋರಾಗಿರಬೇಕು. ”
- “ ತ್ರಿನಾಥ, ನನಗೆ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ. ”
- “ ನೀನಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿದೆ. ನಾನು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ”
- “ ನಾನು ಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಗುವುದು ? ”

“ ನೋಡು, ಮೈಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣಗೆ ಜ್ವರವಿದೆ. ತಡಿ, ಅವಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೀನೆ ” ಎಂದು ಶೀಲಾಳನ್ನು ಕರೆದಳು. ಅವಳನ್ನೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ರವಿ ನಕ್ಕು, “ ಏನಯ್ಯಾ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ ? ಇದು ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯವೇ ಮನೆಯೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೆಳಗೆ ಮನೆಗೆ ಗಂಡಾದುದರಿಂದ ಗಂಡ. ” ಅಗಲೇ ಬಂದಿದ್ದ ಶೀಲಾ “ ಏನನ್ನುವಿರಿ ? ” ಎಂದಳು. “ ನಿಮಗೆ ಜ್ವರ ಬಂದಿವೆಯಲ್ಲ. ನೀವು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ರವಿ, ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ವರ ಬಂದರೆ ಬಿಡಬೇಕು. ”

“ ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ”

ಶೀಲಾಳೇ ಎಂದಳು : “ ಇವತ್ತು ಜ್ವರ ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಾಯಿತು. ”

“ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸ್ನಾನ ಬೇಡವೆಂದು ನೀವು ಹೇಳುವುದು ? ”

“ ಹೌದು ರವಿ. ಅದೇ ನೆಟ್ಟಗೆ. ”

“ ನೀ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುವೆ. ಏನಾಗುವದೋ ನೋಡೋಣ. ”

“ ರವಿ, ಜ್ವರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಜ್ವರ ಬರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ನಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಲ್ಲ. ಜ್ವರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಯೋಚಿಸುವುದು ಸಮಗೇನು ಲಾಭ ? ”

ಶೀಲಾಳೂ ಅವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು : “ ಅವೇ ನಿಜ. ಸ್ನಾನ ಬಿಡಬಹುದಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನೀವು ಅನ್ನುವುದು ನಿಜ, ಶೀಲಮ್ಮನವರೇ. ಆದರೆ ಅನ್ನದ ಒಂದೆಂಟು ಸಪ್ತ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ರೋಗದಲ್ಲೂ ಇಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ”

“ ಅನ್ನ ಬೇಡ. ಗಂಜಿ ಕುಡಿದರಾಯಿತು. ”

“ ಗಂಜಿ ಕುಡಿದರೆ ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಗಂಜಿ ಕುಡಿದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸೇರಿಸುವೆ, ಊಟ ಮಾಡಿಯೇ ಊಟ ತ್ತೀನೆ. ಏನಾಗುವದೋ ಅಗುತ್ತದೆ. ಏನಲ್ಲ ಅಗುವುದೆಂದು ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೂಡುವುದೆ ? ”

ರವಿ ಶರಣನನ್ನು ತಿಳಿಯುವಾಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಗೂ ಗಡಿಯಾರ ನಾಡಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಗಾಜು ಒಡೆದು ಮುಷನ್ ಹಾಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಗಡಿಯಾರವಿರುವುದು ನನಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಎತ್ತಿ ನೋಡಿವಾಗ ಅದು ಉತ್ತಮ ಗಡಿಯಾರವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಅದು ಬಂದಾಗಿತ್ತು.

“ ರವಿ, ಗಡಿಯಾರ ಹಾಳಾಗಿದೆಯೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಕೇಳಿ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ, ಸುಮಾರು ಏಳೆಂಟು ದಿನವಾಗಲಿಲ್ಲವು. ”

“ ಏಕೆ ? ”

“ ನನ್ನವೇ ನನಗೆ ಭಾರವಾಗಿರುವಾಗ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು ? ಜೀವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದೇ ವ್ಯಥೆ. ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಸಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ; ಕಳೆಯುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ”

ನಾನೇ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ಕೇಳಿ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಟೀಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಕರಬೆ ಕೊಡಿದು ವೇಳೆ ಕಳೆಯುವದು ಬೇಡವೆಂದು ನಾನಿಬ್ಬರೂ ಸ್ನಾನಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋದೆವು. ಶೀಲಾ ನಮ್ಮ ವಾಚಾಳಿತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷ: “ ನಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮನೆ ಕಟ್ಟುವೆ ಉಳಿದರೆ ನಾಕು ” ಎಂದಳು. ತಿಳಿದ ಬಾಯಿಗೆ ರವಿಯ ಉತ್ತರವಿವಿಯಲ್ಲ. “ ಶೀಲಮ್ಮನವರು ಬಹಳ ಬಿರುಕಾಗಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ದೋಷ ಹೊರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಳೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವದಾದರೆ, ಈ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ತಪ್ಪಿಗೆ ಪರ್ಮಿಷನ್ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದೇನೋ ? ”

ಅಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗಲೇಟಿಗೆ ಸ್ವಾಗತ ! ರವಿಯ ಸಿಗಲೇಟಿ ಮುಗಿಯಲಿಂದು ನಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ.

“ಲುತ್ತಿ ಲುತ್ತಿ ಉರಾಯಿ.....” ರವಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ.

ದೊರಗದೆ ಯಾರೋ ಕರೆವಂತಾಯಿತು. ಅಲಿಸಿದಾಗ ಅವನು ರವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ತಿಳಿಯಿತು. ನಾನೇ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದೆ. ಯಾವುದೋ ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣವನು ಉತ್ಸುಕ ವದನದಿಂದ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಮೋರೆ ಬಾವಿ. ಈ ಕೆಲವು ದೊರವ ವಾಯು ಪ್ರವಾಸದ ಗುರುಕನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ತವರ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಇವಳು ಲುತ್ತಿಯೇ? ಅಂತೆಯೆ ಇದ್ದಾಳೆ; ಅದೇ ಮೋರೆ; ಅದೇ ಕಣ್ಣು; ಅದೇ ಮೂಗು! ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂಸಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಅರಿಯದೇ ತವರ ಉತ್ಸುಕತೆಯ ಅತುಲನೆಗೆ ಭೇದ ತಂದುನಿಂತ, ಮುಜುಳ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನುಡಿಯಿತು:

“ ಲುತ್ತಿ ವಕ್ಕಳಿ ? ”

“ ಲುತ್ತಿ ! ”

“ ಲುತ್ತಿಗೆ ಲುತ್ತಿಯವರ ಸಂಜಮನಿರಿಯಿ ? ”

“ ಲುತ್ತಿ ! ”

“ ಲುತ್ತಿಗೆ ಲುತ್ತಿಯೇ ? ”

“ ಲುತ್ತಿ ! ”

“ ಲುತ್ತಿ ವಕ್ಕಳಿ : ಅವರೊಡನೆ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ”

“ ಲುತ್ತಿಯವರೇ ? ”

“ ಲುತ್ತಿಯವರೇ. ”

“ ಲುತ್ತಿ ವಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೋರಾಗಳೇ ? ”

“ ಲುತ್ತಿ ವಕ್ಕಳಿಯವರ ಕೆಲಸ ಇಂತಿ. ”

ಅವನೇನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು, ತವರ ತೊಂದರೆಯ ವಿಷಯ ವಾಯಿತು. ನಾನು ರವಿಯ ದತ್ತರ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯ ಬಂದು ಉತ್ತರ ಹೇಳುವೆ

ನೊಂದರೆ, ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಾಗುವದು. ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ದೋಲಾಯ ಮಾಸವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ರವಿ ಕರೆದನು. " ಗೌರಾಂ. "

ಅವಳ ಮೋರೆ ಅರಳಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಒಳನಡೆದು. ಅವಳ ಹಿಂದೆಯೇ ನಾನು ರೂಮಿಗೆ ಬಂದಾಗ ರವಿ ಅವಳ ಕೈ ಜಗ್ಗಿ, ಹತ್ತಿರವೇ ಕೂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ನೇವರಿಸುತ್ತ, ಮೋರೆ ಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಬಂದವು. ಅವಳು ತುಪ್ಪ ಪಿಪ್ಪಕ್ಕೆನ್ನಲಿಲ್ಲ. ರವಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿ ತೆರೆದಾಗ ರಬ್ಬುಗಳೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಏನಾಯಿತೋ ಎಂದು ಮೈ ನನವೆದ್ದಿತು. ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಎದೆಯ ನೋವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿರಬೇಕು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಎದೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿದಳು. ರವಿ ಹಾಗೆಯೇ ಥಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದ. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಲ್ಪ; ಎಲ್ಲವೂ ನೀರವ; ಹತ್ತು ನಿಮಿಷಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ರವಿ ಅವಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಮೈಲ್ಲನೆ ಹೇಳಿದನು: " ಸ್ನಾನವಾಗಿದ್ದವಲ್ಲ ಗೌರಾ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಉಪ್ಪು ತೀರಿಸು. ನಾನು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆ. " ತೀಲಾ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಅವಳು ಗೌರಾನನ್ನು ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ಒಳಗಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅಪರಿಚಿತ ಹೆಂಗಸರು ಪರಿಚಿತ ರಾಗಿ ಕೂಡಿದ ಮೇಲೆ ಕೇಳುವವೆ? ಅವರ ಬಲುಮೆ ಗೆಳೆಯ-ಗೆಳೆಯರ ಬಲುಮೆ ಗಿಂತ ಸಾವಿರಾರು ಸಾಲು ಬಲುಮೆಯುಳ್ಳದು, ಬಲನತ್ತರವಾದುದು.

ಈ ದಿನ ರವಿಗೊಡಗಿದ ನೋವು ನನಗೆ ಹೊಸದು. ಅವರ ಕಾರಣ ರವಿಯೊಪನೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ರೀತಿಯಾಗುವದುಂಟೆಂದು ದೇಳಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸಿನೀರಿನ ಶಾಕ ಕೊಟ್ಟರೆ ನೋವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವಂತೆ.

ಗೌರಾ ಲಚ್ಚೆಯ ತಂಗಿಯಂತೆ.

ಅವರಿಗೂ, ಇವಳಿಗೂ ಏನೂ ಹೆಚ್ಚು-ಕಡಿಮೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ— ಇವಳು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಳ್ಳಗೆ, ಮತ್ತು ಒಂದು ಚೂರು ಎತ್ತರವಾಗುವಳೇನೋ. ಬಣ ಭೇದವೆನಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಬಿಳುಪಂತೆ, ರವಿ ದೇಳಿದ. ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಯರನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಒಂದೇ ಬಸುರಿಂದ ಬಂದವರಂತೆ ಕಾಣುವಂತೆಂದು ಇರಬೇಕು. ನಾನಿಗಿಂತ ಗೌರನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು. ಲಚ್ಚೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದಿದ್ದರೆ ಅದು ಬಹುಕಾಲದ ಹಿಂದೆ. ಅನೂ ಹಾವಿಯಲ್ಲಿ ಥಾವು ಹೋಗು

ತ್ತಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಅವಳ ನಿಸ್ತಿತ ರೂಪು ರೇಖೆ ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ ?

ಗೌರಾ ಈಗ ತಲೆ, ಮೈ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ದ್ದಳು. ಶೀಲಾ-ಗೌರಾ ಇಬ್ಬರೇ ಒಳಗದೆ. ಅವರದೇ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವವಂತೆ ಅವೇನನ್ನೋ ಸಣ್ಣಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೌರಾ ಬೇಡ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಂದು ಅತ್ತಿಯುರಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸುವಂತೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು ಶೀಲಾ. ನಾನು ಒಳಗದೆ ಹೋದಾಗ “ ನೀವಿಲ್ಲೇಕೆ ಬಂದಿರಿ ? ” ಎಂದು ಶೀಲಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ ನೀವೇನಾವರೂ ನಮ್ಮ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಅಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ? ”

“ ಅವೇನು ಹೋಷವಲ್ಲವಲ್ಲ ? ”

“ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಮಾತಾಡುವುದು ಹೋಷ. ”

“ ಅವನ್ನು ಕೇಳುವುದು ? ”

“ ನಾನು ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ”

ಗೌರಾ ನನ್ನ ಮೇರೆ ನೋಡುತ್ತ ನುಡಿದಳು :

“ ನೀವೂ ಸಹ ಭಾರೀ ಆಸಾಮಿ. ”

“ ವಾಗೇಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ ? ”

“ ನಾನು ರವಿಯಣ್ಣ ನಿವ್ವಾನೆಯೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ನೀವು ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ ಅನುಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತಿರಿ. ”

“ ನಿಜ ; ನೀವು ಯಾರು ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲ ಬಿಡ್ತೆ. ನಿಮಗೂ ಗೊತ್ತರದೇಕು. ರವಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಯಾರೂಡನೆಯೂ ಮಾತಾಡಲಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಅವಕ್ಕಾಗಿರೇ ಅವು ಯಾರು ? ಎಂಬೆಲ್ಲ ಕೇಳಿದೆ. ರವಿ ಆಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಳಗಡೆ ಕರವೊಯ್ಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ”

“ ಅವರು ಮಲಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ವಾಗೇ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ”

“ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗವೇನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

ಶೀಲಾ ನಗುತ್ತ, “ ಅವಳ ಊಟ ಆಗಲಿ, ದಡೆದು ಬಂದಿರಾಕೆ. ನಂತರ

ನಿಮ್ಮ ಪುರಾಣವೆಲ್ಲ ಬುರುಳಲಿ” ಎಂದಳು. ಗೌರಾ ಊಟ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. ನಾನು ಹೊರಗೆ ಬಂದೆ; ಆಗ ರವಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ಹತ್ತಿತ್ತು.

ನಾನು ಹೊರಗಡೆ ಹೋದನು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ರವಿ ಅತ್ತಪ್ಪತ್ತವಾಗಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೂ ಜೆನ್ನಾಗಿ ನಿನ್ನೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಒಳಗಡೆ ಶೀಲಾ ಚಪಾ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಗೌರಾ ಮೋರೆ ತೊಕೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಹುಶಃ ಅವಳೂ ಮಲಗಿ ಈಗ ತಾನೇ ಎದ್ದಿರಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಬಿಚ್ಚಿದ ತಲೆ ಇನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿ ಡಬ್ಬವು. ನಾನು ಬಂದುವನ್ನು ಕಂಡು, ತುಪ್ಪಿಯನ್ನು ನನಸು ಬಿಟ್ಟಿದಳು. “ನಿನ್ನೆ ಮುಗಿಯಿತೆ?” ಎಂದೆ ನಾನು.

“ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು.”

“ರವಿ ಏಕೆಲೇ ಇಲ್ಲನೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.”

“ಅವರು ಇನ್ನೂ ಎದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಶೀಲಕ್ಕನವರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.”

“ನಿಮಗೆ ಈ ಊರು ಹೊಸದಲ್ಲವೆ?”

“ಇಲ್ಲ; ನಾವು ಮೊವಲು ಇಲ್ಲಿದ್ದೆವು.”

“ಯಾವಾಗ?”

“ನಾನಾಗ ಸಣ್ಣ ಪಯಸ್ಸಿನವಳೆನು.”

“ನಾನು ಮೊದಲ ಅಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.”

“ನಮ್ಮ ಕಾರವಾರ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂತಲೆ?”

“ಇದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ‘ಕಾನ್ವೆಂಟ್ ಸ್ಕೂಲ’ ಅಲ್ಲೆಯು - ಫಾರಸ್ಟ್ ಮದರ್ಸ್ ಹಾಗೂ ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಲೆಕ್ಟರ, ಜಜ್ಜ ಇವರುಗಳ ಬಂಧೆಗಳು, ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸವಾಶಿವಗಡ. ಅಲ್ಲೆಯ ಕೋಟೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾದದ್ದು.”

“ಈ ನಿಮ್ಮ ಆಶೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.”

“ಕಾರಣ?”

“ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದಿನ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಇಷ್ಟು ಗಡಿಬಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದೂ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಲಿಖಿಸಿ.”

“ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ರವಿಯಣ್ಣ ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆಂದು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಅವರನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿಯೇ ಹೋಗೋಣವೆಂದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಪತ್ರ ಹಾಕಿ ಇತ್ತ ಹೊರಟೆ. ನೀವೂ ಸಹ ರವಿಯಣ್ಣನನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸುವ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಿ. ” ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕಳು.

“ ತೆಗೆದ ಬಾಯಿಗೆ ಬಾಣ ತಯಾರಿಸಿಯೇ ಇಟ್ಟಿರುವಿರಿ. ”

“ ಅವೂ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತವೆ. ”

ಶೀಲಾಳದು ಚಹಾ ಮಾಡಿ ಆಗಿತ್ತು. “ ಚಹಾ ಕುಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಬಿಚ್ಚಿ ” ಎಂದಳು. ನನಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಂದು ಚಹಾವ ಕಪ್ಪಿಗೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಅವಳಿಗೆ ರವಿಯ ನೆನಪಾಗರವೇಳು. “ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ; ನಿಮ್ಮ ಗೆಳೆಯರನ್ನು ಕರೆಯುವ ದಿಲ್ಲವೆ ? ” ಎಂದಳು.

“ ಅವರು ಎದ್ದಿದ್ದಾರೋ ? ” ಗೌರಾಳ ಪ್ರಶ್ನೆ.

“ ಇಲ್ಲ. ” ಎಂದೆ.

“ ಹಾಗಾದರೆ ಅವರು ಎದ್ದ ನಂತರ ಚಹಾ ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು. ” ಗೌರಾ ಶೀಲಾ ಎತ್ತಿವ ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ರಾಜಿಗೆ ತಂದಳು.

ಶೀಲಾ ಜಹ ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಗೌರಾಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. “ ಗೌರಾ, ಚಹ ಕುಡಿದ ನಂತರ ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಡಿ. ದಿನಾಬು ಇವರೇ ತಿರುಗಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಅದುವರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೂ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವತ್ತು ನಾನೂ ನೀನೂ ಕೂಡಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರೋಣ. ”

“ ಗೌರಾ ಬರುತ್ತಾರೋ ಕೇಳು ? ”

“ ಬರದೇ ನಿಮ್ಮ ಪಾಂಗೇನೂ ಇಲ್ಲವ ನೆವ ತೆಗೆಯುವದಿಲ್ಲ. ”

ನಾನೆಂದೆ, “ ಗೌರಾ ಬಲು ಜಾಣೆ; ಇನ್ನೂ ನೀವು ಬಂದು ಮೂರು ತಾಸು ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈಗಲೇ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಸುರುವಾಯಿತು. ಇವಳು ಮೊದಲೇ ಕಾರವಾರದ ಉಪ್ಪುನೀರು ಕುಡಿದ ಮೇಷಮ್ ಸಾಬ. ನಾಳೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಲೂ ನಾಚುವದಿಲ್ಲ. ”

ಗೌರಾ ನಕ್ಕಳು, ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ; ಮನೆ ಕಾಯುವ

ಕೆಲಸ ಬಂತಲ್ಲ' ಎಂದು ಗೊಣಗಿವೆ. “ಬಹಳ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಸಾರಿ ಕಾದರೆ ಏನೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ನೋಡಿ, ಮನೆ ಕಾಯೋದು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಾಂತ.” ಎಂದು ತೀಲಾಳ ಉತ್ತರ ಬಂತು. ಅವಳದು ಯಾವಾಗಲೂ ತೆಗೆದ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರ ಕಿಡಿಯಾಗಿರೋದೇ.

“ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆ?”

“ಮಾಡಿದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.”

ಗೌರಾ ಕೇಳಿದಳು, “ನಿಮಗೆ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲು ಬರುವದೆ?”

“ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಆಸಾಮಿ ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ? ರುದ್ಧ ಕಾರವಾರಿ ಹೆಂಗಸು ಎಂದೆನಲ್ಲ. ಬುರುಜೇನೂ ಒಂದು ಚೂರು ಹೆಚ್ಚು ಹರಿತದೆ; ನನಗೇ ಪಾಠ ದೇಳುತ್ತಾಳೆ; ಅದು ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಎಂದು. ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆ ಹಾಳಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಅದು ಬಹು ರುಚಿಯಾಗುವಂತೆ. ಒಮ್ಮೆ ಬವನ ಕಾಯು ಸಾಸಿವೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ದಾಕುವ ದನ್ನು ಮರೆತೆ ಎಂದು ಯೋಚನೆ. ಈಕೆಯ ಮಾತೇ ಬೇರೆ; ನನಗೆ ರಾಗ ಮಾಡಿ ಬೇಳುತ್ತಾಳೆ. ‘ನನಗಂತೂ ನಿನ್ನೆಯ ಮುಕ್ಕುಗಾಯಿಯ ಪಟ್ಟಿಗಿಂತ ಇವತ್ತಿನ ಸಾಸಿವೆಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪ್ಪು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲ?’ ಎಂದು ಉಪ್ಪು ಇಸಿಮಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಾಗಿ ಹೊಡೆದಳು. ನಾನೂ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ, ಹೇಗೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಅನ್ನ ಹಸಿದ ಪೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಇದು ಹಿಂದಿನ ಸಾಲೆ ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಕೂತಾಗ. ಈ ಸಾರಿ ನಾನು ಜೇಳೆಯೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ—ಜೊಟಲಿನಿಂದಲೇ ಊಟ ತರಿಸೋಣ ಎಂದು; ರೂಪಾಯಿ ಗಳೆರಡು ಕಳೆದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ.”

“ಅವರ ಸ್ವಭಾವ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇಲ್ಲ, ಗೌರಾ. ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳಬೇಡ; ನೀನಿತ್ತ ಬಾ. ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ದೂರದ ಹೊರತೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ.”

ನಡುವೆಯೇ ಗೌರಾ ಕೇಳಿದಳು :

“ಈ ಸಾಲೆ ತೀಲಕ್ಕು ಹೊರಗಾಗಬೇ ಇದ್ದರೆ?”

ಅದರರ್ಥ ನನಗಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ತೀಲಾ “ಗೌರಾ, ಅವರೊಪನೆ ಕುಣಿ ತಕ್ಕ ಸುರು ಮಾಡಬೇಯಾ?” ಎಂದಳು. ಆಗ ತೀಯಿತು; ತೀಲೆಗೆ

ಬಸುರಿಯಾಗುವ ಲಕ್ಷಣ ಬಂದರೆ ಎಂದು. 'ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದೆ. ಇನ್ನೂ ಹಾಸ್ಯದ ಎಳೆಹುಡುಗಿ ಗೌರಾ ಶೀಲಾಳ ನೋರೆ ನೋಡಿ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ನಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಎಂತಹ ಸಾಧುಹುಡುಗಿ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

ನಮ್ಮದಿಷ್ಟೆಲ್ಲ ಪುರಾಣವಾಗುವದೋಳಗೆ ಹೊರಗಡೆ ರವಿ ಎದ್ದಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಸಿಗರೇಟ ಸೇದಲು ಬೆಂಕಿ ಪೊಟ್ಟಣ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿದನು. ಸಿಗರೇಟ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಹೊಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಗೌರಾ ಚಹ ತಂದಳು. "ಚಹ ಅರಿ ಹೋಯಿತು; ಬಿಸಿಗೆ ಇಡು. ನಾನೀಗಲೇ ಬರುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಅವನು ಉದ್ವವಾದ ಹೊಗೆಯ ಸುರುಳಿಯನ್ನು ಬಿಡತೊಡಗಿದನು. ಆ ಮಹದ್ವ್ಯಾಸಾರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಗೌರಾಳೂ ಹೌಹಾರಿ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತು, ಒಳಗಡೆ ಹೋದಳು. ಅವಳಿಗೂ ಈ ಹೆಸಗೆಯ ವಿಕಾರರೂಪ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ನಾನಾ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಶೀಲಾ-ಗೌರಾ ತಯಾರಾಗಿ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ, ಒಮ್ಮೆ ರವಿ ಗೌರಾಳನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಗೌರಾ ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿ, ದೃಷ್ಟಿ ತಗ್ಗಿಸಿ, "ನಾವು ಹೋಗಿ ಬಂದರಾಗವೆ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ರವಿ ಬದಲಿಗೆ ಏನುತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅನ್ನುವ ರಂಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿದ್ದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ಸಣ್ಣ ದನಿಯಲ್ಲಿ, "ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಬಂದು ಹುಡುಕಿದಿ; ದಿನ ಒಪ್ಪತ್ತು ಉಳಿಮೆ ಹೋಗುವವಳಾದ್ದರಿಂದ ಊರೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ ಬನ್ನಿ. ಊರೆಲ್ಲ ಏನಿಲ್ಲ ದಿವ್ವರೂ ಸಮುದ್ರ ದಂಡೆಗೋಡುವ ಮಾರ್ಗ, ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ನೆಳಲು ನೀಡುತ್ತ ಹೊಂದಿ ನಿಂತ ಸಾಲು ಗಾಳಿಯ ಮರಗಳು, ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಸಾಲು, ಎಂತಹ ವಿರಹಿಯನ್ನಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಸಾಸಂದ ಮಯೆಯಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ಅವನ ಅಂತರಾತ್ಮವನ್ನು ಅಮರಾನಂದದಿಂದ ಕುಲಿಕಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಈ ಜಡಮನಸ್ಸನ್ನು, ಈ ನಶ್ವರ ರೀರವನ್ನು ಪುನೀತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ." ಎಂದು ಶೀಲಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, ನೋಡಿ, "ಗೆಳತಿಯರ ಮನೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿ ಕತ್ತಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಡಿ; ಆ ಹುಡುಗಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಾಳು ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿ, ಪಾದ್ರಿಗಳ ಚರ್ಚನ್ನು

ತೋರಿಸಿರಿ, ಮತ್ತೆ. ಊರಿಗೆ ಹೊಸವಾಗಿ ಬಂದ ಹುಡುಗಿ; ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಿ” ಎಂದನು. ಅವನ ಈ ಒಂದೇ ಶ್ವಾಸದ ಶಬ್ದರಾಶಿಗೆ ನಾನು ಅಜ್ಜಪ್ಪಾಗಿ ನಿಂತೆ; ಅವರು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಕೃದಿಯಂತೆ ಕೋಲಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ರಾಯರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮತ್ತೂ ಅವರ ವಾಣಿ ಬರುವದೋ ಎಂದು ಅವರು ನಿಂತಿರಬೇಕು; ಇಲ್ಲ, ಬರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ ಶೀಲಾ ತಲೆದೂಗಿ ಗೌರಾಕನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ನಮ್ಮ ರಾಯರು ಅಂದರೆ ರವಿ, ಅವರು ಹೋದ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಅವರು ಮರೆಯಾಗುವ ತನಕ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ನನಗಿದಕ್ಕೆ ನಗೆ. ಈ ಅಸಾಮಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತರೆ ಅವನಿಗೆ ನಾಲಗೆಯೇ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸತೊಡಗಿದರೆ, ಪಂಡಿತ-ವಾಮರರನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸಿಯಾನು. ಅವನ ಇಂಗಿತ, ಅವನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಸುರು ಮಾಡಿ ಏನೇನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ, ಅದು ವಿಷಯಾಂತರವಾಯಿತೆಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸಿದಾಗ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಹೊರಗೋಡಿದ ದೃಷ್ಟಿ ಪುನಃ ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಿತ್ತು; ನಾನು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೆ. ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. “ಅಲ್ಲಯ್ಯಾ, ನಿನ್ನ ಈ ಶಬ್ದಭಂಡಾರ ಮಾರುದ್ದದ ವಾಕ್ಯವೆಲ್ಲ ಆ ಗೊಗ್ಗು ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವದೋ?”

“ನೀನು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ನೋಡಿದ್ದೀಯೋ?”

“ನೋಡಿದೆ.”

“ಅವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ್ದೀಯೋ?”

“ಹೌದು.”

“ಅದರಿಂದ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತಾಯಿತು?”

“ಅವರ ತಲೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬರೇ ಜೊಳ್ಳು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿರುವದಂತ.”

“ಬಹುಶಃ ನೀನು ಹಾಗೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಈಗ ತಿಳಿಯಿತು, ನಿನ್ನ ತಲೆಬೊಳಗೆನೂ ಇಲ್ಲ, ಬರೇ ಬುರುಡೆ ಎಂದು. ಹೆಣ್ಣು ಅನಂತಹ ತಿರುಗು ಮಂತ್ರ ಊದುತ್ತಾಳೆ ಗೊತ್ತೆ? ಅವಳದೆಮ್ಮ ಹರಿತ

ದುನಸ್ಸು, ಚುರುಕು ದೇಹ! ಅದೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಭೂಮಂಡಲ ಕೈಲ್ಲ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಬ್ಬಳೇ ಎಂದು. ಅನಳಲಿಯೇ ಮುಗ್ಧನಾಗಿ, ಮರುಳಾಗಿ, ಕೂಪಮಂಡೂಕವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಜೊತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿವರೆ ನಿನಗೆಷ್ಟು ಗುಣಮೊರೆಯಬಹುದು ಗೊತ್ತೇ! ಅವಳಿಗೆ ಹತ್ತು ಗುಣಗಳು ದೊರೆತರೆ ನಿನಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರ.”

“ ಏ ಮಹಾಶಯಾ ! ಮರ್ಯಾದೆಯ ಮೂಲೆಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದೆಯಾ ! ”

“ ನೀನೇ ಕೈ ಹಾಕಲು ಹೇಳಿದವನು. ”

“ ಬಿಡೋ, ಬಂಡವಾಳೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚಬೇಡ ; ನನಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದೆ. ”

“ ನಾವು ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಬಡ್ಡಿಗೇ ಹಚ್ಚಲು ಶೇಠಾಣಿಗಳು ಅಲ್ಲ ವಯ್ಯಾ. ಅದು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಜಾಗಾದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚುಬಿಡುವುದು ; ಅದಕ್ಕೆ ಬಡ್ಡಿ ಕೂಡಿಸಿ ನನಗೇನೂ ತಿರುಗಿ ಕೊಡಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದವರು ಅರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ; ಹಾಗೆಂದು ನಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳ ಖರ್ಚಾಗದು. ಹಾಗೆ ಉಚ್ಚಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚಾದದ್ದು ಮಾತ್ರ ; ತಿಳಿಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವತಿಗಳೇ ? ಬಾಯಿಯಿದೆ, ಜಿಳ್ಳು ಮನುಷ್ಯ, ಜಂಭ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ವಿಚಾರಗಳ ಸ್ವಾಭಾವವಾದರೂ ಅನಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಂತೆ. ಮತ್ತೆ—ಆ ಮ್ಯಾಚಿನ್ ಎಲ್ಲಿ ಅಗಲೇ ಇಲ್ಲೇ ಒಗೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ. ಏನಿ ಎತ್ತ ಮಾಯವಾಯಿತೋ ? ” ಎಂದನು.

ಮ್ಯಾಚಿನ್ ಹುಡುಕಿ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಉಗಿಬಂಡಿಯ ಹೊಗೆಗಿಂಡಿಯೆ ಅವನ ಬಾಯಿ ಅಯಿತು. ಅವನೇನು ವಿಷಯ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದರ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ಹೊಗೆಗಿಂಡಿಯ ಹೊಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನದ್ದೆಲ್ಲ ಮರೆತು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಉದಯದೊಡನೆ ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆ ಬಾಯಿ ಕಳೆದು ಏನು ? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ ; ಹೇಳುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ನಾವು ಕೇಳುವ ಮೊದಲೇ ಅವನು ರಿಡಿ. ನಾವು ಕೇಳಲಿ ಬಿಡಲಿ, ಗೋಡೆಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಹೇಳಿಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮತ್ತೂ ಅದೇನಯ್ಯಾ ಎನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, “ The lost is lost for ever (ಕಳೆದದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಳೆದ ಹಾಗೆಯೇ) ” ಎಂದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಕುಳಿತ ಗೋಸಾವಿಗಳಂತೆ ಎದುರಿಗೆ

ಯಾರೇ ಬಂದರೂ ಮಾತಾಡಿಸದೇ ಸುಮ್ಮನೇ ಇದ್ದು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ.”

ಹೊಗೆಗೆಂದಿಯ ಹೊಗೆ ಖರ್ಚಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಆಗ ಗೊತ್ತಾಗಿರಬೇಕು. “ ಶ್ರೀನಾಥ ” ಎಂದನು.

“ ಏನು ಮೊನ್ನಡೇವರೆ, ಈಗ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ನನ್ನ ನೆನಪು ಬಂತೆ ? ”

“ ಏನಂದೆ ? ಯಾರು ಮೊನ್ನಡೇವರು ? ”

“ ನಿನ್ನ ಗಲ್ಲವಯ್ಯಾ, ಆ ಮೂಕಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು—ರವಿ, ನಿನ್ನ ನಿಜವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳು.”

“ ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸುಳ್ಳು ಎಂತಲೋ ? ”

“ ನೋಡು, ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ನಿನ್ನ ಹರಟೆ. ನೀನು ಬಲು ಹುಷಾರಿ; ಮಾತು-ಮಾತಿಗೆಲ್ಲ ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಡ; ಹೇಳಿದ್ದು ಮೊದಲು ಕೇಳಿಕೋ.”

“ ಅದಿಂತಯ್ಯಾ, ಕಿನಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ.”

“ ನೋಡು, ಗೌರಾ ಹೊರಟುಹೋಗುವಾಗ ಅವಳನ್ನು ಹಾಗೇಕೆ ನೋಡಿದೆ ? ”

“ ನೋಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ ? ”

“ ನೀನು ಗೌರಾ ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳ ಕುರಿತು ಏನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಭಾವನೆಯಾಯಿತು; ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಗ ಕಹಿಯನ್ನು ತಿಂದಂತಿತ್ತು.”

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ನಿಜ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿ ನೀನು. ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ ? ಗೌರಾ ಈಗ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ, ಹೇಳು. ಅವಳು ಬರೇ ಊರು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಪ್ರವಾಸದ ಸುಖವನ್ನು ಉಣ್ಣುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ಬಂದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಯಾವದೋ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅದೆಂತಹ ಬುತ್ತಿಯೋ ಅವಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬಹುಶಃ ಇದು ನನಗೆ ಟಿಕೆಟ್ ಖರ್ಚಿಗಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಮುದ್ದು ಮುಗುವೆ ಹುಡುಗಿ ಗೌರಾ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸನ್ನರಿಯುವ ಕುತೂಹಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನೀನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ : ಆ

ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೊರಹೊರಡುವ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಹೋದಳು ಎಂದು. ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆದಷ್ಟೇ ನನ್ನೊಡನೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಅದೆಷ್ಟು ಪಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ ಶ್ರೀನಾಥ. ಆದರೂ ಹೊಸ ಊರಿನ ವಾತಾವರಣ ಅವಳನ್ನು, ಅವಳ ಕಲಿಕೆದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟಾದರೂ ಸಂತ್ಯೆಸುವದಾದರೆ, ಅದೇ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವಳು ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಟ್ಟು ತಿಳಿಯಿಳೇ ? ”

“ ಗೌರಾ ಅತಿ ಸರಳ ಸ್ವಭಾವವವಳು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ”

“ ಅವಳೆಷ್ಟು ಸರಳವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೋ ಅಷ್ಟೇ ಕಠಿಣಳೂ ಹೌದು. ಮಾತುಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಬಿನ್ನಿಂದ ಹೊರಬೀಳಬೇಕು. ಅದರ ಜೊತೆಗೇನೇ ಅಳುವೂ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅವಳು ಚಿಕ್ಕವಳಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಬೆಳೆದಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅತ್ತಿಯತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ತಿಂಡಿಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವಳೇಗ ಮೊದಲನೆಯವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಅವಳಲ್ಲನ್ನೂ ಅದೇ ಛಾವನೆ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು ವರುಷ ವರುಷಕ್ಕೂ ಬವಲಾ ವಣೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಗೊತ್ತೆ? ಅದರೆ ನನ್ನ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಗೌರಾಳ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ರುದ್ಧ ಅಪರಂಜಿಯಾಗಿ ಇದೆ. ಅವಳಾಗಿಯೇ ನನಗವಳಿ ಭಕ್ತಿ-ಅದರ ಬದಲಾಗಿ, ಭಯ ಅರ್ಜಯಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಬಂದ ನಂತರ ಅವಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ”

“ ನನ್ನ ಹೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗೆಗಿರುವ ಬಹು ಅಳವಾವ ವಿಚಾರಗಳೇ. ”

“ ನಾವು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅದೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡಬೇಕು ಶ್ರೀನಾಥ. ”

ನಾನು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಬಗೆಗಿರುವ ಅವನ ಹಲವು ನೋಟಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ರವಿಯೇ ಕೇಳಿದನು :

“ ಗಂಟೆಯಷ್ಟಿಗ ? ”

“ ಆರಾಗಲು ಬಂತು. ”

“ ಅವರಿಗೆ ಬರಲು ತುಂಬಾ ತಡವಾಗುತ್ತದೋ ಏನೋ ? ”

“ ತಡವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಜೀಗನೆ ಬಂದಾರು. ಅಡಿಗೆ ತಾವೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ; ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರು, ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ”

“ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ತಿರುಗಾಟ, ಗುರುತಿನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಬಣ್ಣದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಮನೆಯ ನೆನಪೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ”

“ ನೀನು ಹೇಳೋದು ನಾನು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಎಂದಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಅನ್ನವಾದರೂ ಜೀಯಿಸಿಟ್ಟರೆ ಹುಳಿಯನ್ನೋ, ಸಾರನ್ನೋ ಅವರು ಬಂದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಹೊಸದಾಗಿಯೇ ಅನ್ನ-ಸಾರು ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ, ತಿರುಗಾಡಿ ಬಂದ ದಣುವಿನೊಡನೆ ‘ ಬಿಕ್ಕೋ ’ ಅನ್ನುವಂತೆ ಆದೀತು. ”

“ ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ ಜೀಕಾವರೆ. ”

“ ಏನಂದಿ. ಬರುವಿಯೆಂತಲೆ ? ಡಾಕ್ಟರರು ಮಾತಾಡಲೂ ಕೂಡದು ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಗೆಲೆಯ-ಹೋಗಲಿ-ನನಗೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಯಿತು ಎಂದು ಸವಲತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮತ್ತೆ ನೀನು ಇಳಿದು ತಿರುಗಾಡತೂಡಗಿದರೆ ನನಗೆಲ್ಲ ಅಯ್ಯೋ ಎನಿಸಿಬಿಟ್ಟೀಯೆ. ಮೈಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿವ್ವಿಯಾ ? ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ಜ್ವರವಿದೆ. ನಿನ್ನೆ ರಾತ್ರಿ ಬಲು ಜೋರಾಗಿ ಜ್ವರ ಬಂದಿತ್ತು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂವಂತೆಲ್ಲ ಹಲಬುತ್ತಿತ್ತೆ. ”

ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಬೆಂಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವನು ಬಾಗಿಲ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. “ ಏನು, ಸಿಗರೇಟ ಪಾಕೇಟ ಖರೀದಿಗೆ ಓಡಬೇಕೋ ? ” ಎಂದೆ. ಅವನಿಗೆ ಇವತ್ತಿಗೆ ಸಾಕಂತೆ. ನಾಳೆ ಗೆಂದು ಇವತ್ತೇ ತಂದಿಟ್ಟರೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲವಂತೆ; ನನಗೇ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಎಸರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಸುರಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ನುಡಿದಾಗ, ಜೀಗ ಬಾ ಎಂದಿಲ್ಲ.

ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ, “ ತ್ರೀನಾಥ, ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯ ಮಂತ್ರಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ ” ಎಂದನು.

“ ಏನಂದಿ ? ”

“ ಲಚ್ಚಿಯದು. ”

“ ನಿನಗೆ ಗುಣವಾಗಲಿ, ಏಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದು ಎಂದು ನೆನಪು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ”

“ ತೊಂದರೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲ; ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ”

“ ಅದೇಕೆ ಅಷ್ಟು ಗಡಿಬಿಡಿ ? ”

“ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರೀಗ್ರ್ಯೂಮ್ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ”

“ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಬಾರದಯ್ಯಾ. ಅಪಶಕುನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ, ನಮ್ಮ ವಾಸ್ತವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ. ”

“ ಇನ್ನೂ ಮೈ ಗುಣವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೊರಡುವ ಪ್ರೀಗ್ರ್ಯೂಮ್ ಫಿಕ್ಸ್ ಆಯಿತೆ ? ”

“ ನನ್ನ ಎವೆಯೂ ಬೇರೆ ನೋಯುತ್ತಿವೆ. ”

“ ಅದು ಗುಣವಾಗಲಿ. ”

“ ಹಾಗಾಗದು; ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಕಾಣುವೆನೆನ್ನುವ ಭರವಸೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ”

ನಾನು ಅಪ್ರತಿಭನಾವೆ ಮತ್ತು ಅವನೇ ಹೇಳಿದನು :

“ ಇವತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತೇನೆ. ”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲಿಗೆಗೂ ಒಂದು ದರ್ಪವಿತ್ತು. ಅದು ನನ್ನನ್ನು ದಂಗು ಬಡಿಸಿತ್ತು.

ಸರಿ ! ನಾನೆಣಿಸಿದಂತೆ ಶೀಲಾ-ಗೌರಾ ಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವೇ ಆಯಿತು. ಅವರು ಬರುವಾಗ ಅನ್ನಬೇಯಿಸಿ ಆಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಸಾರು ಮಾಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಮಾಡಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿದೆವು. ನಂತರ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿ ರವಿ ಕೇಳಿದನು :

“ ಗೌರಾ, ಕಾರವಾಚ ನೋಡಿದಿಯಾ ? ಜಿನ್ನಾಗಿದೆಯು ? ಈ ಊರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ? ”

“ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯ ಬಳಿ ಪಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನಮ್ಮೂರಿನ ಮಾರ್ಗಗಳ ನಡುಮಧ್ಯೆ ಹಾದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಆಯಿತು. ಸ್ಥಾನದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಈ ಊರು ನಮ್ಮ ರತ್ನಾಗಿರಿಯಂತೆಯೇ. ಒಂದು ವಿಷಯ ಅಶ್ಚರ್ಯ ನೋಡಣ್ಣ ! ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ ದೂರದಿಂದ ಬಂದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಚರ್ಚುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಹಿಂದುಗಳು, ಆ ಪಾಳು ಹನುಮಸ್ವನ ಗುಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಈ ಊರಿನ ಯಾವ ಮೂಲೆಯಲ್ಲೂ ದೇವರೆಂದು ಒಂದು ಪಾಳು ಕಲ್ಲನ್ನೂ ನಿಲ್ಲಿಸಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಉರನ್ನು, ಇಲ್ಲಿಯ ಕೋಟು-ಬೂಟುಗಳ ಜನವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಉಚ್ಚ ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟವಿವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಎಲ್ಲವೂ ಸಪ್ತಸಪ್ತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ”

“ ಆದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕಾಲ ಬರಬೇಕು, ಗೌರಾ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಬರುವ ಶಿಶುಗಳಂತೆಯೇ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈರವಾ ವಕ್ಕೆಯ ಇರುವಷ್ಟು ಕಂಡಿವೆ. ಕಾಲ ಸರಿಯಿತು, ದಿನಗಳು ಕಳೆದವು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಿರಿಯವಾದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಮುಸ್ಲಿಮ ದಿನಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ಏನೂ ಕ್ರೈಸ್ತ, ಮೊಸ್ಲೆ ಮೊಸ್ಲೆ ಅವರೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ತನ್ನವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಬಿಟ್ಟವುಗಳು ಇನ್ನೂ ತಾರುಣ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲವೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವುದೇಕೆನ್ನುವ ಸಣ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲ್ಲ ನಾನಿವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವೆ; ವಾಸ್ತವಿಕ ಜನಯಗಳ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಇಷ್ಟೆ ! ಎಲ್ಲವುಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳದೇ ಒಂದು ಕಾಲವಿದೆ. ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲ. ”

ಅವಳಿಗೂ ಗೊತ್ತು ; ರವಿಯಣ್ಣ ಮಠಾರುಳಿಸತೊಡಗಿದರೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು. ಅವಳೇ ವಿಷಯ ತಿರುಗಿಸಲು ಬೇರೆ ಮಾತಲ್ಲವೂ.

“ ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ವ್ರತೈತಿಯೇಕೆ ಹೇಗಾಯಿತು ? ”

“ ಗೌರಾ, ಹೀಗೆಯೇ ಕೇಳುವೆ ? ”

“ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಗೌರಾ, ನಿನಗೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೇಳು ; ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಎದೆ ನೋಯುತ್ತಿದೆ ಗೌರಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಓಡಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತೀಯಾ ! ”

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಮೋರೆ ಮುದುಡಿಕೊಂಡಿತು. ಗೌರಾ ಎದೆ ಸವರುತ್ತ ಮಲಗಿಸಿದಳು. ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಿಯುಕ್ತನಾದ ರವಿಯ ಮೋರೆ ನನ್ನನ್ನು ಭಯಗ್ರಸ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಗೌರಾಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೀರುಂಡೆಗಳು ಉರುಳತೊಡಗಿದುವು. ಅವಳ ಎದೆ ಸವರುತ್ತಿದ್ದ ಕೈ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು; ತಲೆ ತಗ್ಗಿತು. ಎದ್ದು ಒಳಗೊಡಬಿಟ್ಟಳು. ರವಿಗೇನಾಯಿತೋ, ಗೌರಾಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೇಳಿದ. ಅವಳು ಬರುವಾಗ ಮೋರೆಯನ್ನು ಒರೆಸುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನೀರಿಳಿದ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿತ್ತು. ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿಸಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಗೌರಾ, ಎಂದನು. ಆಗವಳ ರೆಪ್ಪೆಯ ನೀರು ಒಸರಿ ಮಂದವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು.

“ ಗೌರಾ, ಅಳುತ್ತೀಯಾ ? ”

ಮತ್ತೆ ಅವಳ ಎದೆಯಳುಕು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

“ ಗೌರಾ..... ”

ಅವಳ ಶ್ವಾಸ ಏದತೊಡಗಿತು.

“ ಗೌರಾ, ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೆ ? ನೀನಿನ್ನೂ ಚಿಕ್ಕವಳೆ ? ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಸಾರದ ಅನುಭವ ನಿನಗೆ ಆಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಹೆಸುಮಗುವಿನಂತೆ ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತು ಕಾಮ ಕೆಂಪಗಾದ ನಿನ್ನ ರವಿಯಣ್ಣನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಕುದಿಸುತ್ತೀಯಾ ? ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ತಾಳು. ನಾನು ಏನೋ ಕೇಳುವದಕ್ಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕುಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಠಾಂತಳಾಗಿ, ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡು. ”

ಗೌರಾ ಕಣ್ಣೀರು ಕೊಡಹಿ ಅವನ ಮೋರೆಯನ್ನೇ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು.

“ ಗೌರಾ, ಮಾತನಾಡಲು ಅನುವೇ ಮೊರೆಯಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುವದರಲ್ಲೇ ನೇಳೆ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ತವಕ ಪಟ್ಟು ಕಾರಣ ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ ? ”

“ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಮನಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಅವಕಾಶವೇ ಬಂದದ್ದು. ”

“ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಾನಲ್ಲದೇ ಜೀರಿಯವರಾಗಿದ್ದರೆ, ಒಪ್ಪಬದುರಾಗಿ ಗಿತ್ತು. ಗೌರಾ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಷ್ಟೇ ಬಂದಿಲ್ಲವೆಂಬ ನಿನ್ನ ಅಂತರ್ಗತ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ನನಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ”

ಗೌರಾ ವಿಲಕ್ಷಣ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಗೌರಾಳ ಅನುಮಾನ ರವಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಕೈಯಾಡಿಸುತ್ತ ಮಾತು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

“ ಗೌರಾ, ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮವರೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ನಾನೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬಲ್ಲರು. ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನನ್ನೂ ಬಲ್ಲವರೆ. ನೋಡಿ ಅಲ್ಲ-ನನ್ನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ. ”

“ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆ? ನಾನೇನೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ. ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿ. ನೀನು ಹುಲ್ಲೆಯಾಗಿ ವನರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿಯುತ್ತ ನಡೆದೆ. ”

“ ಅದು ಹಿಂದಿನ ಕಥೆ ಗೌರಾ. ”

“ ನೀನು ಹೊರಡುವಾಗ ಒಂದೂ ಮಾತನ್ನು ಆಡದೇ ಹೊರಟು ಬಂದೆ ಯಲ್ಲವೆ? ನಾನಂತೂ ನಿನ್ನ ಕಾರಿಣ್ಯತೆ ನೋಡಿ ಹುಚ್ಚುಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನದು ಬಿಡು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ನನ್ನಕ್ಕ—ನೀನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಅವಳನ್ನು ನೋಡದೆ, ಮಾತನಾಡಿಸದೆ ಗೊಬೆಯಂತೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ—ಅವಳ ಗತಿ ಏನಾಗ ಬೇಕು? ನೀನು ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ಎಡ್ರೆಸ್ಸು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನಿಂದ ಪತ್ರ ಹಾಕೇಯೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದರೆ, ನಮ್ಮ ದರಿದ್ರ ಮುಖ ನೆನೆಸಿ ನಿನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಹಾಕುವಷ್ಟು ಟೆರಾರ್ಯ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರು ಎಂದಿಷ್ಟೇ ತಿಳಿದು ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತೆವು. ನಮ್ಮ ಮೋರೆ ನೋಡಿ ಜನ ನಮ್ಮನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತೆಣ್ಣೆ. ”

“ ಅವೆಲ್ಲ ಜೀಡ ಗೌರಾ, ಹಿಂದಿನದನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೀನು ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿದರೆ ನಾನು ಜೀವಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲುವದೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದೀತು. ”

“ ನೀನೇ ದೋಚಿಸು. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯಿದ್ದಿದ್ದರೆ ನೀನು ದಿನವೂ ಬಂದು ಅಕ್ಕನೊಡನೆ ಚಕ್ಕಂದವಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಲ್ಲವೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಉದ್ಯೋಗ ಕೊಡಿಸಿ ಅಕ್ಕನ ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯ ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟವೇ ತಡ, ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಬಿಟ್ಟರಾಗಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಕಳಚಿ ದೂರ ವಾವಳು. ನಿನ್ನದೂ ವಿನಕೊಂದು ತೀತಿಯ ಮರ್ಜಿಯಾಯಿತು. ನಮ್ಮಂತಹ

ಅನಾಥ ದರಿವುರಿಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಹರ ಮರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಾಯುವದೇ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ನೀನು ಬರುವಾಗಲೆಲ್ಲ ಮೋರೆ ಸಿಂಡರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿ. ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದರೂ ಉರಿದು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಂತೂ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ ಇದೆಯಲ್ಲ, ಮತ್ತೇನು ಹೇಳಲಿ ? ”

“ ಗೌರಾ, ಮತ್ತೆ ಆ ಕಹಿ ಮದ್ದನ್ನು ಗಂಟಲಿಗೆ ಹೊಯ್ಯಬೇಡ; ಲಚ್ಚಿಯ ವಿಷಯವೇನು ? ”

“ ಅವಳ ವಿಷಯ ಹೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಅವಳ ಗತಿಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅವಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವೆ? ಹೋದ ಮನೆಗೂ ಬೇಡ; ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಗೂ ಬೇಡ. ಅವಳು ಅನಾಥ ಳಾದಳಲ್ಲ. ”

“ ಲಚ್ಚಿಯೆಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ ಗೌರಾ ? ”

“ ಎರಡೂ ಮನೆಗೆ ಬೇಡವಾದವಳು ಧರ್ಮಸಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಜೆನ್ಯಾಗುತ್ತಿತ್ತೇನೋ ? ಈಗವಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೇ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅಣ್ಣ ಮತ್ತು ತಂಗಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಂಜಲನ್ನು ಉಗುಳಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆಯಂತೆ. ಏನೋ ಭೂತದಂತೆ ಸೊಟ್ಟ ಮೋರೆ ಮಾಡಿ ಮಹಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಯದೆ ಕತ್ತಲೆ-ಬೆಳಕುಗಳನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ”

“ ಹಾಗೆಂದರೆ ? ”

“ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಹೆಣ್ಣು ಪುನಃ ಹೆತ್ತ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಜಾಂಡು ಹಾಕಿದರೆ ಮದುವೆಯಾಗುವ, ಮದುವೆಯಾಗದ ಅಣ್ಣ-ತಂಗಿಯ ರಿವ್ವರೆ ಅವರಿಗೇನಾಗಬಹುದು ? ನೀನೇ ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಅಣ್ಣ ಮಾತಾಡದೇ ಸುಮ್ಮನಿರುವನು. ಹೆತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತವರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಜಿಣ್ಣಿನ ಗತಿಯೇನಾಗಬೇಕು ? ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕರುಣೆ ಬಂದರೆ, ಅಳಿನಂತೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಮಾಡಿ, ಬಯ್ಯಷ್ಟು ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಿವಿಗೂಡಹಿ ಕಾಲ ಹಾಕಬೇಕಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ ಅತ್ತಿಗೆ ಕೆನ್ನೆಗೂ ಬಿಗಿದಾಳು. ”

“ ಲಚ್ಚಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ”

ಅವಳ ಮೋರೆ ನೋಡುತ್ತ ರವಿ ಹೇಳಿದನು : “ ಅವಳ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ.... ”

“ ರವಿಯಣ್ಣಾ, ನೀನೂ ಹಾಗೆ ಎನ್ನುವಿಯಾ ? ”

“ ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಅವಳ ಮದುವೆಯಾಗದೆಯಲ್ಲ ? ”

“ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದೆಯಂತೆ ಯಾರು ಹೇಳಿದರು ? ಒಲ್ಲದವಳನ್ನು ಒದ್ದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಿವ್ವಾರಿಂಬುದು ನಿನಗೆ ಮರೆತಿರಬೇಕು, ಅಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವೆ ? ”

“ ಅವಳು ತಿರುಗಿ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವಂತೆ. ”

“ ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಉಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ ? ”

“ ಅವನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ”

“ ಗೌರಾ, ಲಚ್ಚಿ ಯಾಕೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲಂತ ಕೇಳಲಿ ? ”

“ ಕೇಳಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಲೇ ಎನ್ನುತ್ತೀಯಾ ? ಅತ್ತಿಯಿದ್ದ ಮನೆ, ಅತ್ತಿ ನೋಡಲ ದಿನದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಕಂಡಳಂತೆ. ಅದರದಿಂದ ನೋಡಿ ಕೊಂಡಳಂತೆ. ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಡೊಂದಿಡಿಯಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣಿನ ಸುಖ-ದುಃಖ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ಹೆಣ್ಣಿನ ವೈ ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ನಾನು ಹಲವು ಸಾರೆ ಪಿಂಡಿಸಿ ಕೇಳಿದಾಗ, ಅಣೆಯಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದಾಗ ಅಕ್ಕನು ನಿಜ ವಿಷಯ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದವ, ಅವಳನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರಿ ಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದನಂತೆ. ಅವಳು ಬೇಡವೆಂದರೆ ಅವನು ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ? ಏನೇನೋ ಮಾಡಿದನಂತೆ. ಅಕ್ಕ ರಾವುಗೆಟ್ಟು ಕೂಗಿದಳಂತೆ; ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಓಡಿ ಬಂದರು; ಅವನ ಮುಸುಡೆಗೂ ಮರ್ಯಾದೆಯಾಯಿತು. ತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದನಂತೆ, ‘ ಅಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣೂ ಅಲ್ಲ, ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ’ ಎಂದು. ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಅಕ್ಕ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳಂತೆ; ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನೆಯಾದ ರಿಂದ ಅವರು ಅಂದುದನ್ನೆಲ್ಲ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ಅಣ್ಣ, ಇಂತಹ ಮಾತೆಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣಾದ ನಾನು ಗಂಡಿನ ಕೂಡ ಉಸುರಬಾರದಿತ್ತು. ಏನೋ ಮನ ಸಿನ ಉದ್ದೇಗ ನುಡಿಸಿಟ್ಟಿತು. ”

ಗೌರಾ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಮೋ. ಎತ್ತಲೋ ನೋಡಿ ಮಾತಾಡು

ತ್ತಿದ್ದಳು. ರವಿಯ ಅಳುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ, ಅವಳು ಮಾತು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅಳುಗಣ್ಣಿ ನಿಂದ ಅವನತ್ತ ನೋಡಿದನು. ಅವಳ ಕೈ ಅವನ ಅಳುಮೋರೆಯ ಮೇಲಿತ್ತು. ಅದರೂ ಉದ್ದೇಗದ ಬಲದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. ಅಗವಳ ಮೋರೆ ಗಂಭೀರ ವಾಗಿತ್ತು. ನಯನಗಳು ಮಿಂಚುತ್ತಿದ್ದವು.

“ರವಿಯಣ್ಣ, ಇವು ನಿನಗೆ ಬೇಡಾದ ಮಾತುಗಳೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟುವದರಲ್ಲೇನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬರುವಾಗ ಆ ಮನೆಯ ಎಲ್ಲ ಬಂಧನಗಳನ್ನೂ ಕಡಿಮೆಕೊಂಡೇ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಅಕ್ಕನನ್ನು ನೀನು ಈಗ ನೋಡಿಲ್ಲ; ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮ ಎಷ್ಟು ಹೀನ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಜಗುಷ್ಣೆಯಾದೀತು. ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ವೆಣ್ಣಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇನಾದರೂ ಸಾಧ್ಯ ವಿದೆಯೆ? ಮದುವೆಯಾದರಂತೂ ತೀರಿತು; ಗಂಜಿನ ಕಾಮದ ಗೊಂಬೆ ಯಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯುಂಟಾದರೆ ಇನ್ನೊಂ ದನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವಾದೀತು. ರವಿಯಣ್ಣ, ಒಂದು ಮಾತು ಮಾತ್ರ ನಿಜ—ಅಕ್ಕ ಮೊದಲಿನಂತಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡು ತ್ತಾಳೆ. ಅತ್ತಿಗೆಯ ಡರ್ಸ ಬೇರೆ ಸುರುವಾಗಿದೆ. ಅತ್ತಿಗೆಯುಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಅಕ್ಕನೇ ಒಗೆಯಬೇಕು. ನನಗವನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಡು ಬೇಸರವಾಗಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೇಳಿಡ್ಡಿ : ‘ಅತ್ತಿಗೆಯ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಿನಗಿಲ್ಲವೆಂದು.’ ಅಕ್ಕ ಮಾತನಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ಅಳುತ್ತ ಒಗೆಯಲೊಡಗಿದಳು.

“ಅಕ್ಕ ಈಗೀಗ ಮಾನವಾಗತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ; ನನ್ನಿಂದಲೂ ಒಂದಕ್ಷರ ವನ್ನು ಅವಳ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿ ದರೆ ನನ್ನನ್ನಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅತ್ತುಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬೀಜಾಕ್ಷರವಾಗಿತ್ತು, ಅಮೃತಾಕ್ಷರವಾಗಿತ್ತು. ನೀನು ಬರುತ್ತಿರುವ ದಿನ ಅಕ್ಕನ ಸಡಗರ ನೋಡಬೇಕು. ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ಆರಿಸಿ ಬ್ಲಾವುಜ ತೊಡಬೇಕು, ಸೀರೆ ಯುಡಬೇಕು, ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ತಲೆಯನ್ನೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬಾಚಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳೋ? ಹಾಗೆಯೇ ನೆನಪಾಹಾಗಲೆಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ನಿಂತು ಮುಂಗುರುಳು, ಹಣೆ, ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ತಿಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆ.

ನಾನು ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಮಡ್ಡು ಎಂದು ಹಾಗೇಕೆ ಹೀಗೆಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು—ಹೀಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ನಿಜ ವಿಷಯ ಮರೆಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಸುತ್ತಾಡಿ ಬರಲು ದುಂಬಾಲು ಎಬ್ಬಿಸಿದರೆ, 'ನಿನ್ನ ರವಿಯಣ್ಣ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬಂದ ನಂತರ ನಾವೆಲ್ಲ ಹೋಗೋಣವೆ' ಎಂದು ರಮಿಸುವಳು. ನೀನು ಬಂದರಂತೂ ತೀರಿತು; ಆ ದಿನ ತಿರುಗಾಟ ಅಕ್ಕನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೆ. ನಿನ್ನ ಅವಳ ಪುರಾಣ ಮುಗಿಯಬೇಕಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪುರಾಣ ಮುಗಿಯಬೇಕಾದರೆ ರಾತ್ರಿ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ತಿರುಗಾಟದ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಮುಂದಿನ ದಿನ ಎಂದು ನೀನು ತಲೆತಟ್ಟಿ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿ.

“ ಇನ್ನೊಂದು ದಿನ ನೆನಪಿದೆಯೇ ? ನೀನು ಬರುವೇ ಬಹಳದಿನಗಳಾದ ನೆಂದು ಅಕ್ಕ ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಯಾಕೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ತಲೆ ನೋವೆಂದು ನಿಜ ವಿಷಯ ನನ್ನಿಂದ ಮರೆಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನೂ ಇರಬಹುದೆಂದು ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಂಡೆ; ನೀನು ದೂರದಿಂದ ಬರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆ; ಅಕ್ಕನ ತಲೆನೋವು ಎಲ್ಲಿ ಓಡಿತೋ. ನೀನು ಮಾಳಿಗೆಯೇರುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಕ್ಕ ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೋರೆ ತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅಕ್ಕನಿಲ್ಲ ಎಂದಾಗ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದಿಯಲ್ಲವೇ ? ತಿರುಗಿ ನಕ್ಕು ಅಕ್ಕ ಕೇಳಿದ್ದಾಳೆ; ಈಗ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎಂದಾಗ, 'ಅಬ್ಬಾ ಲೌಡಿ' ಎನ್ನುತ್ತ ನನ್ನ ತಲೆತಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ; ನಾನು 'ಪಾಯ್' ಎಂದು ನಿನ್ನ ಆಸಂದವ ರಭಸದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

“ ಅಕ್ಕ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೇನೇನೋ ಕೆಲಸ ಹೇಳಿದಳು. ನಾನು ನಿಂತಲ್ಲಿಂದ ಕದಲಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಸಮೀಪ ಬಂದಾಗ, ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಹತ್ತಿರ ಎಳೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವೇ ? ನಾನು 'ಅಕ್ಕ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು' ಎಂದಾಗ ನನ್ನ ಕಡೆ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, 'ಇಲ್ಲಾ, ಅವಳು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದಳು. 'ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆಯಾ ?' ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸವೇ ಅವಳು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಕೈತೋರಿಸುತ್ತ, ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದಳಷ್ಟೆ ? ಆಗ ನಾನಲ್ಲದವರು ಅವಳ

ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಾಲಾಪಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದೇಲ್ಲ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಅವು ನಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ವಾತಗಳು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆಡೆ ಕಳುಹಿಸಲು, ನನಗೂ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು, ಸಿಗರೇಟ ತರಲು ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ನೀನು ಸಿಗರೇಟ ಸೇರುವುದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಬೇಡವಾದರೂ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿ, ನನ್ನ ಗೃಹಪಾಲನೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅಕ್ಕ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟಿ, "ಗೌರಾ, ಈ ಬದಿಯಿಂದ ಸಿಗರೇಟ ತರಬೇಡ. ಕೆಳಗಿನ ಬಾಯಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆ ರಾಮನ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಅಜಿಯ ಒಳಅಂಗಡಗಳ ಸಾಲಿನಿಂದ ಹಾಲು, ನಾವು ಮೊನ್ನೆ ಲಂಗಕ್ಕೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದವಲ್ಲ, ಅದು ಹೋಲಿದಾಗಿದೆಯೋ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಬಾ" ಎಂದಳು. ನನ್ನ ಕೆಲಸದ ಪಟ್ಟಿ ಉದ್ದವಾಯಿತೆಂದು ನಿನಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿ, 'ಗೌರಾ, ಈ ಸಾಲ್ವಾಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ, ನಿನ್ನ ಖರ್ಚಿಗಾಯಿತು' ಎಂದು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿಲ್ಲವೇ? ಕೈಯಲ್ಲಿ ದುಡ್ಡಿದೆಂದು ನಾನು ಹೊರಟುಹೋದೆ ಹೊರತು, ಇಲ್ಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊರಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ್ನೂ ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಾದುದರಿಂದ ದುಡ್ಡು ಕಂಡರೆ ನನಗೂ ತುಂಬ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತು.

"ಬಹುಶಃ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ, ಒಂದು ತಾನಾದರೂ ಕಳೆದಿರಬೇಕು. ಆಗ ನಾನು ಸದ್ವಾಗದಂತ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಸವಿಸೆ. ಬಹುಶಃ ಅಕ್ಕನಿಗಾಗಲೀ, ನಿನಗಾಗಲೀ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಕ್ಕ ಮೊದಲೇ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯಿಂದ ಎದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳೇನೋ? ನಾನು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಆಗ ಅಕ್ಕ ಎತ್ತಿದ್ದಳು ಗೊತ್ತೇ? ನಿನಗೂ ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲವು ಜೀವನವಲ್ಲವು ಆಗಮ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರದ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮಿಂಚಾಡುವಂತಹ ಘಟನೆಗಳಾದುದರಿಂದ ಅಕ್ಕನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಅದು ಹೊಸ ಘಟನೆಯಾಗಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಮೊನ್ನೆಯದಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರಬೇಕು. ನನ್ನ ನಾಲಗೆಗೂ ತನ್ನ ಚಪಲತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹುರುಪು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಅಕ್ಕ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಬಲಗೈ ನಿನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಎಡಗೈಯಿಂದ ಜಡೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ನಿನ್ನ ಎಡಗೈ ಅವಳ ಎಡಸಾರ್ವಜನವನ್ನು

ಸುತ್ತಿ, ಅವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಎದೆಗೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ನಾನದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಿವಿಬ್ಬರೂ ಬಿಚ್ಚಿದರೂ, ನೀನು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಎಳೆಸಲು ಅವಳ ಮೈ ದೂಡಿದರೂ ಅವಳು ಎದ್ದಳೆ? ಇಲ್ಲ. ಯಾಕೆ? ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಗಂಡನ್ನೊತ್ತಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಾಚಿಕೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗಾದರೆ ಅಕ್ಕ ಅಗೇಕೆ ಎಳೆ ಲಿಲ್ಲ, ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ? ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿನ ಸಾಮೀಪ್ಯಸುಖವಿಚ್ಛಿಸಿ ಅದು ಕೈ ಸೇರಿದಾಗ ಎದುರಿಗೆ ಯಾರು ಹಾದು ಹೋದರೂ ಅದರ ಪರಿವೆ ಅವಳಿ ಗುಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಅವಳೆ ಅವಳಿಗೆ ರಸನಿಮಿಷಗಲು. ಆಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಿಗಲೇಟೆ ಕೊಟ್ಟು ತಿರುಗಿದಾಗ ಅಕ್ಕ ನನ್ನ ಕಡಿ ಕೈತೋರಿಸಿ, ಸನ್ನೆಯೆಂ ದಲೆ ಅವಳೇನೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ ಎಂದಳು. ನೀನು ಅಕೆಯ ಕೆನ್ನೆ ಹಿಂಡಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿ ಕಳೆದಳು. ನನಗೆ ಅದು ಹೊಸದೇ ಅದರೂ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಜೋಡಿ ನೋಡಿ ನನಗೇನೂ ಅರಿಯದ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಅನಂದವಾಯಿತು. ತಿನ್ನಲು ಏನು ತಂದಿ? ಎಂದಾಗ ನಾನು ತಂದ ಚಾಕ್ಲೆಟುಗಳನ್ನು ತೋರಿ ಸಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನೀನೇ ಅಕ್ಕನ ಬಾಯಿ ಕಳೆಯಿಸಿ ಒಂದು ಚಾಕ್ಲೆಟೆ ತುರುಕಿವೆಯಲ್ಲವೆ? ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ನೀನು ತಿಂದಿ. ಅದಿನ ನೀನು ಹಾಗೇಕೆ ಮಾಡಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ನನಗೂ ಪುಶ್ಕಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಅಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ಜಂಬದ ಕೋಳಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹೆರುಪದಿಂದ ತನ್ನ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂತಹ ದಿನಗಳು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹಲವಿಲ್ಲ. ಹಲವಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಅಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ನಿವಿಬ್ಬರೂ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಯಾವಾದರೂ ಬರುವರೋ ಎಂದು ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವ ಕೆಲಸ ನನ್ನದೇ ಆಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ನಾಲಚ್ಚಾಣೆಗಳನ್ನು ನಾನು ಕಿತ್ತು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು.”

೪

“ರವಿಯಣ್ಣ ! ಏಕೋ ತಲೆತುಂಬ ಹರಟೆ. ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡ. ಹಿಂದಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ಪುನಃ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ತನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆದರೆ ಇವಳಿಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳೀಯೆ. ಆದೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವಷ್ಟು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಹರಿತವಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟು ನಾನು ಸಾಧಿಸುವುದು ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅಕ್ಕನ ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಅವಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು. ನೀನೇ ಪುನಃ ಯೋಚಿಸು—ಅವಳು ಮತ್ತು ನೀನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು; ಕೊನೆಗೂ ನೀನೇ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಕೊಡು—ಅಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯಲು ಸಮರ್ಥಕೋ ಅಸಮರ್ಥಕೋ ಎಂಬುದನ್ನು.

“ನಿಜ. ಒಂದು ವಿಷಯ ಮಾತ್ರ ನಿಜ ; ನಿನ್ನ ಅವಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಮಹಾ ಕಂದಕವನ್ನೇ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ರೂಢಿನೂಲವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಹೊಳೆಯು ಹರಿದು ಬಿಟ್ಟಿವೆ. ಒಬ್ಬಳು ಹೆಣ್ಣಿದ್ದಾಳೆಂದು, ಅವಳಿಗೆ ಬದುಕಲು ಗಂಡನೊಬ್ಬನ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೆಂದು ಯಾರೋ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವನೊಬ್ಬ ಗಂಡಿನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಿದೆಯೆ? ಅದೇ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಗಂಡಿಗೆ ಮನುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಬೇರೊಬ್ಬ ಒಪ್ಪುವ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ತಾಳಿಕಟ್ಟಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಒಂದೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಎರಡು ರೀತಿಯ ನಿಲುವುಗಳಿಗೆ ನಿಚ್ಚಣಕೆಯೆಡಲು ಏಕೆ ಅನುವು ಕೊಡುತ್ತಿದೆ? ಇಷ್ಟೇ ನೋಡಣ್ಣ ! ಶಾಸ್ತ್ರ ಇರುವುದಾದರೆ ಅದು ಕೆಲವು ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸಿನ ಬದಿಗೆ ನಿಂತು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ.

“ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವಿಷಯ ‘ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ಹೆಣ್ಣು’ ಎಂದು ಆದಕ್ಕೆ ಅಳುಕುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಹತ್ತಿರವಾದಾಗ ‘ಅಕ್ಕ ಒಪ್ಪಿಗೆಯೆ’ ಎಂದಾಗ ಅಕ್ಕ ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ‘ಗೌರಾ, ಹೆಣ್ಣಿಗಿರುವುದು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸು.

ಅದು ಹಲವು ವಸಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರ್ಕೆಟಿನಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ವೇಶ್ಯೆಯರ ವಿಷಯ ಕೇಳಿಯೆ. ಸತ್ಯದ ಅರಿವಾವಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೇಶ್ಯೆಯೂ ಯಾರೋ ತನಗನುಕೂಲವಾದ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿ ಇರುತ್ತಾಳಲ್ಲವೆ ಇನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಅನುರವನ್ನು ದಿನಕ್ಕೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅದು ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ನೋವಿಗಾಗಿ ಮಾತ್ರ. ಅದರೇ ಆ ವೇಶ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಾಗುವ ಬಿಭತ್ಸ ನೋವು ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಂದ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯನಾದುದು. ಹಲ್ಲುಕಚ್ಚಿ, ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ನೋವನ್ನು ನುಂಗಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ, ಅಷ್ಟೇ. ತಂಗೀ, ನನ್ನದೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಮಾತಾಡಲು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತಾಗುವದು. ಅಥವಾ ಹೆಣ್ಣಾದ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಂತ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವದು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ? ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೋ. ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೂ ಹೀಗಾಯಿತು; ನೀನು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಯಾರನ್ನೂ ಪ್ರೇಮಿಸಬೇಡ. ಜಿನ್ನಾದರೆ ಒಳಿತು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಮರಣದಾದ್ಯಂತ ಆ ನೋವು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದೀತು.' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನಪ್ಪಿ ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು. ತಾಳಿಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿಯೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾರಿನೆಣ್ಣಾ. ಆ ತಾಳಿ, ಅಂತಹ ಗಂಡಸಿನ ಅಧಿಕಾರ ಈ ಹೆಂಗಸಿನ ಮೇಲೆ ಇದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಅಕ್ಕನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನು ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದವನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವ ಆ ಭೂಸುರ ನಾಮಸಂಕೇತವುಳ್ಳ ಆ ಬಡಕಲು ಭಟ್ಟ, ಸುಬ್ಬಾ ಜೋಯಿಸನೆಂಬ ದರಿದ್ರ ಪ್ರಾಣಿಯೇ. ಅವನು ಹೀಗೆಷ್ಟು ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಯೋ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನ ಜೀವ ಇಂದೋ ನಾಳೆಯೋ ಎನ್ನುವಂತಾಗಿದೆ.

“ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲು ಛಲ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿರುವ ಜೆಣ್ಣು, ಮತ್ತು ನೀನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕರೆಯುವ ‘ಗೌರಾ’ ನಾನೆಣ್ಣು. ಅಣ್ಣಾ, ನೀನಿಗೆ ತೂಕಡಿಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆ?”

ರವಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದವನಂತಾಗಿ “ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದನು.

“ ಕಣ್ಣು ಬಾಕುತ್ತಿಬೆಯಲ್ಲ. ”

“ ಅದು ನಿದ್ರೆಯಿಂದಲ್ಲ. ”

“ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ. ”

“ ನಿಜಕ್ಕೂ, ನೀನು ಹೇಳುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮನನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಧೃಷ್ಟಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ”

“ ತೀಲಕ್ಕನಿಗೂ ನಿನ್ನ ಗೆಲೆಯರಿಗೂ ನನ್ನ ಪುರಾಣ ತೊಂದರೆಯಾಗುವ ದೇನೋ ! ”

ಶೀಲಾ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ.

ನಾನೆಂದೆ, “ ಬೆಳಗು ಹರಿವರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ”

“ ಶೀಲಕ್ಕ. ”

“ ಅವಳು ನನಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ತಯಾರಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ರವಿಯಣ್ಣ, ಮುಂದುವರಿಸಲೆ ? ”

ರವಿ ಅವಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದ. ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಣ್ಣನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಧ್ವನಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

“ ರವಿಯಣ್ಣ, ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡಿನ ಆದಿಯ ಮೂಲ ಬಂಧನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ವಾಸ್ತವವೆಂದು ಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅವೆರಡೂ ವಿರುದ್ಧ ಶಕ್ತಿಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕ. ಹಾಗೆಲ್ಲವಾದರೆ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣನ್ನೇಕೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ? ಅದರಂತೆಯೇ ಹೆಣ್ಣು ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದಿರುವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ತದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಪುನಃ ಯೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಾ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಮನೋನಿಶ್ಚಯವೇನೋ ನಾನರಿಯೆ. ಆದರೂ ನಾನು ಹೆಣ್ಣಾದುವೆಂದೆ, ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದವಳಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೈನ ಸ್ವೀಕಾರ ನಿರಾಕಾರವ ಬಗ್ಗೆ ನೀನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆ. ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭಾವಿಸಿದ್ದರೂ, ನನಗದು ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ ಎಂದಾಗ ನೀನು ಅಕ್ಷಯ ಪಟ್ಟೀಂಸೆ. ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ? ಅಂದು ಆಕೃತ ನೀನು ವರ್ತಿಸಿದ ನಡತೆ ನಿಮಗೆ ಹರ್ಷವಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೂ, ಯಾರಿಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ ಎಂಬ ಎಡೆಯುಕವಿತ್ತು. ಕೊನೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬಿಕೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ನೀವು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ

ನೀವು ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ನಕ್ಕಿರಬಹುದು. ಅಂದು ನೀವು ಕಳೆದ ರಸನಿಮಿಷಗಳು ಇಂದಿನ ವಿಷನಿಮಿಷಗಳ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೆನಪಾದಾಗ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಿಂಡುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ನಾನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಅದಿರಲಿ. ಏನೋ ದುರ್ವೈವದ ಮೂಲಕ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳ ಕೈ ಹಿಡಿದರೂ, ಜೀವನದ ಮೊದಲ ಸಲ, ಅದೂ ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಬಾಂಧವ್ಯದ ನೆನಪು ಎಂದಾದರೂ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ, ಸನ್ನಿವೇಶ ಒದಗಿದಾಗ, ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಭಿಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಎದೆಗಳು ಜಗ್ಗೆಂದು ಸಿಡಿದು ಹೋದಾವು. ಪುನಃ ಅದೇ ವೇಳೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೂರಂಬುಗಳಂತೆ, ಚುಚ್ಚಿ ಚುಚ್ಚಿ ರಕ್ತ ಸುರಿಸಿತು. ಏನಣ್ಣು! ಇದಕ್ಕೊಪ್ಪುತ್ತೀಯಾ? ಇಲ್ಲವೆ ಕಥೆ ಕೇಳುವ ನನ ಹಾಗೆ ಹೂಂ-ಗಟ್ಟುತ್ತಿರುತ್ತೀಯಾ ? ”

ರವಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಮುಂದಿನ ಘಟನೆ ಹೇಳಲೆ ಅಣ್ಣಾ ! ”

“ ಹೂಂ. ”

“ ನೀನು ಆಗಾಗಲೇ ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟು ಬರುವಾಗ್ಗೆ, ಅಕ್ಕ ಜಾತಕಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ವರ್ಷಧಾರಾರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಪೋಸ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ಬರೆದ ಕವರುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರಲು ನಾನವಳಿಗೆ ಪೇದೆಯಾಗಿದ್ದೆ. ಪೇದೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಳ ಗಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಪೇದೆಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಪತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಸಿಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ತಂದ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನಾನವಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡದೇ ಇರಬೇಕು—ಅಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಆದಷ್ಟು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು; ಏನೇನೋ ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳ ಆಸೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗಲೂ ನಾನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ದಮ್ಮಯ್ಯಾ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ ನಿನ್ನ ಕೈನಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಏನೇನೆಲ್ಲ ಕೊಡುವ ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗವಳ ಮೋರೆ ನೋಡಬೇಕು; ಆದೆಂತಹ ವಿರಹ! ಅದೆಂತಹ ಕಾತುರತೆ! ಪತ್ರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಾಗ ಕುಣಿದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಣ್ಣಾ ಹಾಗೇಕೆ? ನಿನ್ನ ಅವಳ ಸಂಬಂಧ ಅಷ್ಟು ಭದ್ರವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅವಳಲ್ಲೇಕೆ ಅಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗಬೇಕಿತ್ತು ? ”

ನೀನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆಯಾ? ಅಕ್ಕನ ಪತ್ರ ನಿನಗೆ ಬಂದಾಗ ನಿನಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೆ? ಅದಕ್ಕೇ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹೃದಯಗಳ ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯನ್ನು ತರುವ ಆ ಪತ್ರ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತರ ನಿನ್ನಿಂದೇ ಬರಲಿ ಎಂದು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಉದ್ದೇಶ ನನ್ನ ಛಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದು.

“ ನೀನು ಬರುವ ದಿನ ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಮೂರುದಿನ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಅವಳ ತಯಾರಿ. ಯಾವ ಸೀರೆ ಉಡಬೇಕು? ಯಾವ ರವುಕೆ ತೊಡಬೇಕು? ಮುಡಿಮಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಹೂವನ್ನು ಕೊಯ್ದು ತರಬೇಕು? ಹೀಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಬರುವ ದಿನ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ದಿನ ತಲೆ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ‘ಮೊನ್ನೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ್ದೆಯಲ್ಲ!’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅಕೆಗೆ ಅದೇ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ. ನೀನು ಬಂದಿ. ಅದೇ ಕೋಣೆ, ಅದೇ ಮುರ್ಚಿ, ಅದೇ ಅಕ್ಕ. ಅಂದು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವರ್ತನೆ ನೋಡಿ ಜಗತ್ತೂ ನಾಚಬೇಕು. ಅದೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಣಯಕೇಳಿಗೆ ಭಂಗತರಬಾಜೆಂತಲೂ, ಇನ್ನಾದೂ ಅವನ್ನು ನೋಡದಿರುವಂತೆಯೂ ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ನಿಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ದೊಡ್ಡದೇ. ನೀನು ರೂಮು ಬಿಡುವಾಗ ನನ್ನ ತಲೆ ನೇವರಿಸಿ, ‘ಕಳ್ಳಿ’ ಎಂದು ಜೆನ್ನು ತಟ್ಟೆ ನೀನು ಮಾಯವಾದರೆ ಅದೇ ನನಗೆ ಪರಮ ಸ್ವರ್ಗ.

“ ನಾನು ಹೊರಗಡೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ನೀನೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿವಿ. ಅವರ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನೀನೇ ಅರಿತುಕೊ. ”

“ ಲಡ್ಡೆ, ಫಿನ್ನನ್ನು ನೋಡದೇ ಬಹಳ ವರುಷವಾಯಿತಲ್ಲ ? ”

ಅಕ್ಕ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಕೇಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೀವೇನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ನನಗೂ ನೋಡಲು ಆಶೆಯಿಲ್ಲವೆ? ಕಿಟಕಿಯ ಸಂದಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲಕ ನಾನು ನೋಡತೊಡಗಿವೆ.

“ಲಡ್ಡೆ, ಈ ಸೀರೆ ನಿನಗೆಷ್ಟು ಒಪ್ಪುತ್ತಿದೆ.” ಎಂದು ಸೆರಗನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಅವಳೆದುರು ಮೇಲಿನ ಸೆರಗನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಿ. ಅಕ್ಕ ನಿನ್ನನ್ನಷ್ಟಿ ನಿನ್ನೆದೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ತಲೆ ತಟ್ಟೆ ನೀನೆಂದಿ :

“ ಲಚ್ಚಿ, ನೀನು ಬಲು ಜಾಣೆ. ”

ಆವಳು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಆವಳೆ ಎರಡೂ ಕೆನ್ನೆ ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೀನೆತ್ತಿದಾಗ, ಅಯ್ಯೋ! ನೋಯುತ್ತಿವೆ ಎಂದಳು.

“ ನೀನು ನನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವೆಯಲ್ಲ! ”

“ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡವರು ನೀವೆ. ” ಎನ್ನುವಂತೆ ಆವಳು ನೋಡಿದಳು.

“ ನನಗೆ ತೊಡೆ ನೋಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

ಆವಳು ಏಳಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ನೀನು ಏಳಲು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. “ ಲಚ್ಚಿ, ಇವತ್ತೊಂದು ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಒಪ್ಪುತ್ತೀಯಾ ? ”

ಆಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಈದಿನ ರಾತ್ರಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗೋಣವೆ ? ”

ಆಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ‘ ಎಲ್ಲಿಗೆ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

“ ನಿನಗೆಲ್ಲ ಹೋಗಲು ಮನಸ್ಸಿವೆ ? ”

“ ನೀವು ಹೇಳಿದಲ್ಲಿ. ”

“ ಸಮುದ್ರ ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗೋಣವೆ ? ”

“ ಅಷ್ಟು ದೂರ ? ”

“ ಏನು ಬೆವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ ? ”

ಆಕೆ ತಲೆದೂಗಿದಳು.

“ ನೀನು ಜೊತೆ ನಾನಿರುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಒಮ್ಮೆ ಯಾರಾವರೂ ನೋಡಿದರೆ ? ”

“ ರಾತ್ರಿ ಯಾರು ನಮ್ಮನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ? ”

“ ಒಮ್ಮೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾದರೆ ? ”

“ ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಹೋದರಾಯಿತು. ”

“ ಮೆಲ್ಲನೆ ನನ್ನ ಶಿಸರನ್ನು ಹೇಳಿ, “ ತಂಗಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ? ” ಎಂದು ಲಚ್ಚಿ ಎಂದಳು.

“ ಅವಳೆಮಾ ಭಯವೆ ? ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿಯೆ ಹೋಗೋಣ. ”

ಆಕೆ ತಲೆದೂಗುತ್ತ ‘ ಹೌಂ ’ ಎಂದಳು. ನೀನೂ ನಿಜವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದಿ. ಮತ್ತೂ ನಿನ್ನ ನಿಶ್ಚಯ ಬಲಪಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆದೀತಲ್ಲವೆ ಎಂದು ಆವಳು ತಲೆ

ಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಕೇಳಿದಿ. ಅಕ್ಕ ನಗುತ್ತಲೇ “ನಾನು ಬರುವೆಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ನನ್ನ ಫೋಟಿಯಾದೀತು” ಎಂದಳು. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಗಂಡನು, ಹಬಿ ಮಾಡಿಯಾದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವ ತಲೆ ಅದಕ್ಕಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಅಕ್ಕನ ಜೊತೆ ಹೇಳಿದಿ. ನನಗಮೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮುತ್ತು ಸಳ ಆಯಾತ-ನಿರ್ಮಾತವಾದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಅಕ್ಕನ ಪೋರಿ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಂದ ಹೊರಟೆ. ನಾನು ಬೇರೆಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದವಳಂತೆ ನೆಟಿಸಿ, ‘ಅರೆ, ಇನ್ನೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆ?’ ಎಂದೆ. ನೀನು ಈಗಲೇ ಇವಳು ಬಂದಳು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿ, ‘ಹೌದು’ ಎನ್ನುವಂತೆ ನನ್ನ ತಲೆ ತಟ್ಟಿ ಹೊರಟುಹೋದಿ.

“ಆಗ ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನೀನು ಅಕ್ಕ ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟೋ ಸುಮ್ಮನಿಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು. ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕೇಳೋಣವೇ! ಎನ್ನಿಸಿತು ಒಮ್ಮೆ. ನನಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಬೇಸರವಾದೀತು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನೇರವಾಗಿ ಅಕ್ಕನಿವ್ವಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅವಳು ಆರೋಪನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಅವಳು ಹುಸಿ ನಕ್ಕಳು. ಅವಳ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ತಿಲಕ ನಿನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಅಂಟಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆ. ಅವಳೇನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕೆಂತಲೇ ‘ಅಕ್ಕ, ನಿನ್ನ ಹಣೆಯ ತಿಲಕವೆಲ್ಲಿ ಹೋಯಿತು?’ ಎಂದು ಕೇಳಿ ದ್ದಕ್ಕೆ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವಳಿಳಿದರೂ ಅದನ್ನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ‘ಎಲ್ಲೋ ಸರಗು ರಾಗಿ ಉಜ್ಜಿ ಹೋಗಿಹೋಯೋ!’ ಎಂದಳು. ಅದರ ಗುಟ್ಟು ನನಗೆ ಮೇಲೇಕೆ? - ರವಿಯನ್ನ ನ ಕಣಿಗೆ ಅಂಟಿಹೆಯಲ್ಲ?’ ಎಂದೆ. ‘ಹೋಗಿ, ಅವರ ಕಣಿಗೆ ಮೇಲೆ ಅಂಟಿಹೆಯೇ? ನೀನು ನೋಡಿಹೋಯಾ?’ ಎಂದಳು. ‘ಹೌದು’ ಎಂದರೆ ಮಾರಾದರೆ ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಮೊಗಿ ಕ್ಷಣ: ತಿಲಕ ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಳು. ಅವರೂ ಅವಳು ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗಿಹೆಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

“ಅವಳು ನೀನು ಅಕ್ಕನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮಾರುಕಳು ನೀನು ನಂಬುವುದು ನನಗೆ ಬ್ಯಾವಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದು ಕ್ಷಣ ಸಹಜ ನಷ್ಟನಿಯ ಏನವಾದುದರಿಂದ, ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಜದವಾಗಿ ಅವರನ್ನು

ನಭೋಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನು ಅಳುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಂತೆ ಮೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನ ಬರುವ ಹಾಗೆ ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ನೀನು ಬಂದಿ. ಅಕ್ಕ ನನಗೆ ಹಾಸಿಗೆ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಲು ಹೇಳಿದಳು. ನಿಮ್ಮ ಗುಟ್ಟು ಗೊತ್ತಾದುದ ರಿಂದ ನಾನು ಮಲಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಬರುವಾಗ ಕೈಚೀಲದಲ್ಲೇನೋ ತಂದಿದ್ದಿ. ಅದೇನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲ ನನಗಿತ್ತು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿನ್ನ ಬಂದವಳಂತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನೀನು ಬಂದವನೇ 'ಗೌರಾ ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಸುಮ್ಮನಿರುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದಳು. 'ಮಾತಾಡಬೇಡಿ, ಈಗಲೇ ಕಣ್ಣು ಬಾಡಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಿದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಎಚ್ಚರಾದೀತು.' ನಂತರ ಗುಬುಗುಬು ಸಪ್ಪಳವಷ್ಟೇ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಕೈಗಡಿಯಾರವನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಹತ್ತಿರವರೆಯಾಯಿತು ಅಲ್ಲವೆ?' ಎಂದಳು. ನೀನು ಹೊರಡೋಣವೇ? ಎಂದುದಕ್ಕೆ ತಲೆದೂಗಿ 'ಇವೇ ಸೀರೆಯಾಗಬಹುದಲ್ಲ?' ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಮಾತನಾಡುವೆ ನಿನ್ನ ಕೈಚೀಲದಲ್ಲಿಯ ಹೇಳಿದ ಬಣ್ಣದ ಪೇಂಟನ್ನು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ ಶರ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದಿ. ಅಕ್ಕ 'ಅದು ಯಾರಿಗೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

'ನನಗೆ!'

'ನನಗ್ಯಾಕೆ?'

'ನೀನೀಗ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರುವುದಲ್ಲ, ಇದನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು.'

'ಅಯ್ಯೋ! ಅದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವವೆ?'

'ಹೌದು, ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ.'

'ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿಯಂತ, ಮೀಸೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ?'

'ಹೌದು.'

'ಪೇಂಟನ್ನು ತೊಡುವುದಾದರೆ ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.'

'ನೀನು ಮಾತು ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಇದೆಯಲ್ಲ.'

'ಇವೆ. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂತಹ ನಾಚಿಕೆ

ಗೇಡು!'

'ಆದರೆ ಆಗಲಿ.'

‘ ಒಮ್ಮೆ ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರೆ ? ’

‘ ಏನೇ ಆದರೂ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ’

‘ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ತೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ’

‘ ನಾನು ತೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಇವೊತ್ತು ಇವನ್ನು ತೊಡಿಸಿರಿ. ನಾಳೆ ಸೀರೆ ಉಡಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿರಿ. ’

‘ ಇರಲೆ? ’ ಎಂದು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆ ತಟ್ಟಿ ಶರ್ಟು ತೊಡಲು ಆಕೆಗೆ ನೀನು ಹೇಳಿದಿ. ’

“ ಗಂಡಸರು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿಯಾರು ಎಂದುಕೊಂಡೆ ನಾನು. ಆಕ್ಕ ತೊಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮಾತು ಮುರಿದರೆ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ. ನಂತರ ನೀನು ಆಕ್ಕನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲು ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಷ್ಟ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಇದು ಆಕ್ಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೇ? ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾಡುವ ದೇನು? ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ್ನವಲಂಬಿಸಿಯೆ ಬಾಳಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾನೂನಿದೆ ಯಲ್ಲವೆ? ಆಕ್ಕ ಹೇಗೋ ಶರ್ಟು ತೊಟ್ಟಳು. ಪೇಂಟನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಳು. ನಾನಾಗಿದ್ದರೆ ಎಂದೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಸಾಧ್ಯವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ ವಾಗಿತ್ತು. ಉದ್ದವಾದ ಪೇಂಟಿನ ತಳಭಾಗವನ್ನು ನೀನೇ ಮಡಿಚಿ, ಸರಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಅಪಾದಮಸ್ತಕ ನೋಡಿದಿ. ಆಕ್ಕ ನಾಚಿ ನೀನು ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಕೂಡದೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಹುಚ್ಚಿ ಏನಾಗುತ್ತಿ ದೆಂದೇ ಎಂತ ಸಮಾಧಾನ ನಿನ್ನದು. ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ನೆನಪೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಅದಾಷದೋ ಗಡಿಯಾರ ಹನ್ನೊಂದು ಬಡಿದುದು ಕೇಳಿಸಿತು. ನೀನು ‘ ಹೊರದೋಣವೇ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ, ಅವಳು ನಿಂತಳು.

ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಬಂದು ನೋಡಿ,

“ ನಿನ್ನ ಬಿದ್ದಿದೆಯೆಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ ” ಎಂದಳು.

“ ಹೊರದೋಣವೆ ? ”

“ ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

“ ಕೆಳಗಡೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದರೆ ? ”

“ ನೀನು ಜೋಲುತ್ತಿರುವ ಅಕ್ಕನ ಎರಡು ಜಡೆಯನ್ನು ಶರ್ಟಿನ ಒಳಗಡೆ ತಗುಲಿಸಿ “ ಈಗ ನೀನು ಪುಡುಗನಂತೆ ಕಾಣುವಿ ” ಎಂದೆ.

“ ನೀವು ಹುಡುಗಿಯಂತೆ ಕಾಣುವಿರಿ. ”

“ ಲೈಟಿ ಸಣ್ಣ ಮಾಡು ಲಚ್ಚಿ. ”

ಅಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದಳು. ಅಕ್ಕನನ್ನು ಹೋಗೋಣವೇ ಎಂದು ಕೈ ಜಗ್ಗಿದಿ. ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನೆಯ ನಾಯಿ ಕೆಳಗಿನಿಂದಲೇ ಕೂಗಿತು. ಅಕ್ಕ ಬಿಚ್ಚಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ನಾಯಿ ಮಾಳಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಸಡ್ಡಿಯ ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು. ನೀನು ಹೊರಡಲು ಮುಂದೆ ತಳ್ಳಿದರೂ ಅಕ್ಕ ಕದಲಿಲ್ಲ.

‘ ನನಗೆ ಹೆವರಿಕೆ. ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ಕತ್ತಲೆ. ’

‘ ಈಗ ತಾನೇ ಚಂದ್ರೋದಯವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಕು ಹರಿದಿದೆ. ’

‘ ನನಗೇಕೋ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ದಮ್ಮಯ್ಯ. ಹೋಗುವವೇ ಬೇಡ. ಇಲ್ಲೇ ಮಲಗೋಣ. ’

‘ ಹೆದರಿಕೆ ಹಿಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಭಯವೆ. ಬಟ್ಟೆರೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ನಿರ್ಭಯ. ’

‘ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ’

“ ಅಕ್ಕ ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟವಳು ಹಿಂತೆಗೆದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಭಯ ವೆನ್ನುವಂತೆ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿಕೊಂಡು ಉಣ್ಣೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕೂಡುತ್ತಾ ರೆಯೇ? ಕದ್ದು ಅಡವಿ ಸೇರಿ ಮುಂಜಾನೆ ಮನೆಗೆ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ತಾನು ಕಳ್ಳ ನೆಂದು ಯಾರಾವರೂ ಕರೆಯುವರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ ?

“ ನೀನು ಬಾಗಿಲು ಓರೆ ಮಾಡಿ, ಅಕ್ಕನ ಎರಡೂ ಭುಜ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮೆಟ್ಟಿಲು ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಿ. ನೀವು ಹೊರಟು ಹೋದ

ನಂತರ ನನಗೆ ಹೋಡನೆಗೆ ನೋಡಲಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಆಗಕೂಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ ಈ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಕಳೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಅಗುಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಯೋಚನೆ ತೋರಿಸಿತ್ತು. ನನಗೆ ನೀವೆಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಹೋದಿರಿ ಎಂಬುದೊಂದೇ ಯೋಚನೆ.

“ ಅನ್ನಾ, ನೀನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆಯಾ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಅಂತಹ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡಲೆಂದೇ ಆಗಲಿ, ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದಾಗಲಿ ಗಂಡನಂತೆ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟು, ಗಂಡಿನ ಜೊತೆಗೆ ಹೊರಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಿನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಬಹುದು. ‘ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡನ್ನು ತನ್ನದೇ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ತನ್ನವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನೋಡಲು ಒಪ್ಪ ದಿದ್ದರೂ ಕೂಡನೆಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಾಳೆ’ ಎಂದು. ನಿಮಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಛೇ, ಛೂ ಎಂದು ಎಲ್ಲೆಯಾದರೂ ಓಡಿಬಿಟ್ಟೀರಿ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅವಳು ನಂಬುವುದೇ ಒಬ್ಬನನ್ನು. ಅವನು ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳ ಆಯುಷ್ಯವೇ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಮನೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ, ಮಗಳ ಮಾನ ಕಾಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆ ಒಬ್ಬದ ಗಂಡನನ್ನು ತಂದು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಯೇ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭ, ಆ ಹೆಣ್ಣಿನ ರುವು ಮಹಾ ಭೀಕರ ನಾಟಕ. ಆ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯಾದ ಗಂಡಿಗೆ ಇವಳ ನೋಡಲಿವ ಪ್ರೇಮಪ್ರಕರಣ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು ಅವಳ ಕತೆ. ಇಷ್ಟ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಇಲ್ಲ, ವಿಪ್ಲವದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗುವುದು ಇಂಥ ಲಲನೆಯರ ಬಾಕು.

“ ರವಿಯನ್ನೂ, ನನ್ನದು ಆಗ ಅಪಕ್ವದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾದರೂ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ನಿರವಯಗನು ಸೇವು ಮಾಯನಾಗಿದ್ದವು. ನಿನಗದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿನಗದು ತಿಳಿಯುವ ಅವಕಾಶವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

“ ನೀವು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಮೆಟ್ಟಿಲೇರುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ, ಬಾಗಿಲಿನ ಅಗುಳಿ ತೆಗೆದು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟೆ. ನೀನಿಬ್ಬರೂ ಉಂಟು. ನನಗೇನೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಿ. ಅಕ್ಕ ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ಬದಲಿಸಿ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡಳು. ಬೇರೆ ಹಾಸಿಗೆಯಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಕ್ಕನ

ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೀಪವಾರಿಸಿ ನೀನು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿ. ಬೆಳಗಾಗುವ ತನಕವೂ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಜಿನ್ನಾಗಿಯೇ ನಿಜ ಬಂದಿತ್ತು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾದರೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತು, ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು, ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಕು ಹರಿಯಲು ಆಕ್ಕನನ್ನು ನಾನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಆಕ್ಕ ಗಡಬಡಿಸಿ ಎದ್ದು, ತುಟಿ ಕಚ್ಚಿ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡವೆಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿ, ನಿನಗೆ ಚಳಿಯಾಗದ ಹಾಗೆ ದುಪ್ಪಟೆ ಹೊದಿಸಿದ್ದಳು.

“ರವಿಯಣ್ಣ! ಹೀಗಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ನಿನಗೆ ಕಲ್ಪನೆಯಾದರೂ ಇತ್ತೀ? ಆಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಆಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಬಹುದು. ಅಂತಹ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಲ್ಲೆಂದು ಆಕ್ಕ ನಿನ್ನೊಪನೆ ಹೇಳಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಒಳಿತ್ತಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಕೃತಿವಿರುದ್ಧವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು. ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೇ? ಹೇಳಿ ಕೇಳಿದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸಭ್ಯತೆಯ ರೀತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧ ಯಾರಿಗೂ, ಅಜೇಕೆ, ನಿಮಗೂ ಅರಿವಾಗದಷ್ಟು ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ, ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ನಲಿದು, ಎಲ್ಲ ಸುಖ-ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಆರ ಕ್ತಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ, ಮುಂದಿನ ನೆಚ್ಚಿನ ಬಾಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಾಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಇದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಗೌಪ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ನಿನಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತನೇ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

“ನಿಜ ಹೇಳಲೇ ರವಿಯಣ್ಣ! ಆಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ಅವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವಳೇನೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವಳು ಗಂಭೀರವಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಜೊತೆಗೇನೇ ಕಣ್ಣೀರು ಹಣೆಕಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರೂ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಒಡಕ್ಕರವನ್ನೂ ಹೊರಡಿಸುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ನಿರ್ಧಾರವೇನೆಂಬುದೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಟುವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಅವಳ ಹೃದಯದ ಒರತೆ ಬತ್ತಿಹೋಗಿದೆ. ಅವಳು ಬದುಕಿದ್ದಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಅವಳ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಎದೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ; ಶರೀರ ಬಡಕಲಾಗಿದೆ; ಮಿನುಗುವ ಮೋರೆ ಒಣಗಿದೆ, ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಅವಳನ್ನೊಮ್ಮೆ

ನೋವಿನೆಲೆ ಅಯ್ಯೋ ! ಇವಳು ಲಚ್ಚಿಯೇ ಎಂದೂ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟೀಳಿ. ಬೇರೆ ಯವರು ಈಗ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುವವರಾಗಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾವು ಯಾರ ಮೇಲೂ ಆರೋಪ ಹೊರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಇದೆಲ್ಲ ಹಣೆಯಬಹೆ.

“ ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ಆಕೃತಿಗೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ? ಅಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮುಂಜಾನೆ ಬಸ್‌ಸ್ಟೇಂಡ ತೋರಿತುಬಿಟ್ಟರೆ, ಹೇಗೆ ಆಗಲಿ ನನ್ನೂರು ನಾನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ನಿನಗೀಗ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಬೆಳಗಾಗಲಿ, ಮುಂಜಾನೆ ಹೇಳುವುದುಂಟೆ. ”

ರವಿ ಉಸ್ರೆಂದು ನಿಟ್ಟಿಸಿದು ಬಿಟ್ಟ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವನಲ್ಲೇನೂ ಬದಲಾವನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಲು ಕಾದು ಕಂಡವಾಗಿತ್ತು. ಅದರೂ ಕೇಳಿದನು :

“ ಗೌರಾ, ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ನಾನು ಕರೆತರಬೇಕು ಅಂತಲ್ಲವೇ ನೀನು ಹೇಳುವುದು ? ”

“ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಬೇರೇನನ್ನಲಿ ? ”

“ ತ್ರಿನಾಥ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ? ”

“ ಏನು ರವಿಯಣ್ಣ, ನೀನು ಒಪ್ಪಿ ಕೈಹಿಡಿದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತರಲು ಅವರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕೇ ? ಮೊದಲು ಒಪ್ಪಿ ಕೈಹಿಡಿದು ನಲಿದಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನೀನಾರನ್ನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ” ಗೌರಾ ನಡುವೆಯೇ ಕೇಳಿದಳು.

“ ನಿಮ್ಮ ನೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ? ”

“ ತವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ಹಲಬಹು ಜನಕ್ಕೆ ಏನನ್ನಬೇಕು ? ”

“ ತವರ ಬಾಯಿಂದ ಅವರಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನನಗೇನಾಗಬೇಕು ? ”

“ ನಾಗೆಲ್ಲ ಗೌರಾ, ಹಲವು ಜಾತಿಯ ಜನ ಈ ಪ್ರಸಂಗವೆಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಂದ ನನ್ನ ಬದುಕು ಉಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ”

“ ಅದು ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಕೂಡಿದೆ. ”

“ ನಿನ್ನೂ ನೀನೇ ಎಂದು ನನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊರಿಸಬೇಕು. ”

“ ಹೋರುವವನು ಇದ್ದೀಯೆಂದು ಹೊರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಭಾರ ಹೊತ್ತಿದ್ದು

ಕತ್ತಿಯೆಂದು ಜಿನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಟನ್ನು ಇಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದ ಹೊಣೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ”

“ ಸರಿ, ಒಪ್ಪಿವೆಯೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ನನ್ನ ರೋಗದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಬಲ್ಲೆಯಾ? ದೇಹವಿವೆಯೆಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವಿ. ಕೆಟ್ಟ ಮಾತೆಂದು ಈ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಆಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಹೇಳಿ ಇನ್ನು ಬಹುದಿನ ತಡೆದೀತೆಂದು ವಿಚ್ಛಾಸವಿಲ್ಲ, ಗೌರಾ! ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಗೌರವದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ, ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇತಿಗೆ ಒಂದು ಪೇಳಿ ವಿಚ್ಛಾಸವುಂಟಾದರೆ ಅದು ಅಪ್ರಯೋಜಕವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ನೀನೇನೆನ್ನುವಿ ಎಂಬೆಲ್ಲವೂ ಅದಿವತ್ತು; ತಿಳಿದಂತೆಯೂ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಈ ದೇಹವೆಲ್ಲ ನನಗೆ ವೋಸ ಮಾಡುತ್ತದೋ ಎಂದು ಅವಿಚ್ಛಾಸವಿದೆ. ”

“ ಅಣ್ಣ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಬಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ತನ್ನ ಕೈವಾಡವನ್ನು ತೋರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯವರು ನನ್ನಿಬ್ಬರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಹಣ ಬೇರಿನಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು. ಆ ಹಣದಿಂದ ನನ್ನ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕೋರ್ಸ್ ಮುಗಿಯಿಸಿ ಅಕ್ಕನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ನಾನು ಅನ್ನ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ರಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಅಕ್ಕನೂ ಸಹ ನನ್ನ ಜತೆಗೆ ಬರೋಡಾಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೀನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರದಂತೆ ಅದಿವತ್ತು. ”

ಅದಕ್ಕೆ ರವಿಯಣ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತ. ಗೌರಾ ಕುಣಿದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಕಣ್ಣೀರಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವಳ ಕಣ್ಣೊಮ್ಮೆ ಮಿಂಚಿತು. ಮೃತ್ಯು ಕಡವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಪರಮಾಸಂದದ ವರ್ಷಧಾರೆಯನ್ನೆರೆದವು. ನನಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವೈಸನಿರಿಸಿತು. ಕತೆ ಕೇಳುವವನಂತೆ ಗೌರಾಳ ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಉರುಬುತ್ತಿದ್ದ ರತ್ನಖಚಿತ ಮುತ್ತುಗಳ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ನಡುವೆನ್ನು ಉಪ್ಪು ತಿಟ್ಟ. ಇಲ್ಲಗೇನೇ ನಮಗರಿಯದಂತೆ ನದುರಾತ್ರಿಗೂ ಮುರಿ ಹೋಗುತ್ತ.

“ ಗೌರಾ, ನನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚಿಸಿ ಕೂಡಿಸುತ್ತೀಯಾ? ” ರವಿ ಕೇಳಿದಳು.

ಗೌರಾ ರವಿಯನ್ನೆತ್ತಿ ಕೂಡಿಸಿದಳು. ರವಿಯೇ ಪದವಿ ಪರಿವರಿಸಲು.

“ ಗೌರಾ, ಜಯವಿಜಯರೇನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ”

“ ಅವರ ವಿಷಯ ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಿಗೆ ಅದೇಕೆ ಅಷ್ಟು ಆತುರೆ ? ”

“ ನನಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯವಿದೆ; ಆದಕ್ಕೇ ಕೇಳೋಣ ಅಂತ, ಅಷ್ಟೇ. ”

“ ಇದ್ದಾರೆ; ಜಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಜಯಳ ಮದುವೆಯೂ ಆಯಿತು. ”

“ ಅವರು ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ? ”

“ ಏನಾದರೂ ಅಲ್ಲ; ಬೇಕಾದಷ್ಟು. ಅವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಹಾಗೆ. ಗಂಡಸರನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುವದೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ; ನೀನು ನಮ್ಮ ರೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು, ಅಕ್ಕನ ಜತೆ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಗೊತ್ತಿದೆ. ”

“ ನಿಜವೆ ? ”

“ ಅಯ್ಯೋ ! ನೀವೇನು ಮಾಡಿದರೂ ಯಾರೂ ನೋಡುಪದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಷ್ಟೆ; ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ತರುಣ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು ಯಾಕೆ ? ಪರಿಚಯಸ್ಥರೆಂದೆ ? ಅವರ ಸಂಬಂಧ ಏನಾದರೂ ಇರಲೇಬೇಕೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಿಯಾರು ; ನೀನು ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ”

“ ಹಾಗೇನಿಲ್ಲ; ಅವರೇನೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಅಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಿಯೇ ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಯ-ವಿಜಯರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೊಬ್ಬನು ನಗುತ್ತಲೇ ಚಹವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು ; ಕಣ್ಣು ಚೆವುಟೆ ಪಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅವರ ವರ್ತನೆ ನೋಡಿ ಅವರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ”

“ ಅದು ವಾಸ್ತವಿಕವೆ; ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ ! ಹೆಣ್ಣು ತಾನಾಗಿಯೇ ಗಂಡೊಂದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವನೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಇಲ್ಲವೇ ಅವರ ಪಾಲಕರು ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆಯೆ ! ಅವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಗೆ ಗಂಡು ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸ ತಪ್ಪಿತು ಎಂದು ಸುಮ್ಮನುಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಅವಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಾವಿ ಅಳಿಯವೇವರು ನೀವಾಗುವವರಾದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಅಕ್ಷೇಪಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ”

“ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ? ”

“ಅಯ್ಯೋ, ಅವೆಷ್ಟು ಜುಜ್ಜು ಮಾತುಗಳು! ಇಂತಹ ಮುಂಡೆಯರಿ ಗೆಲ್ಲ ಅಂತಹ ಗಂಡು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಾನೆಯೆ? ಇವರ ಸ್ವರೂಪ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು! ಏನೋ ತಂದೆಯವರ ಗುರುತಿನಿಂದ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆಪ್ತೆ. ಅವನು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಇವರ ದಿಮಾಕಿಗೆ ಮಿತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಊರಲ್ಲಿ ಜನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಆಡಿದ್ದರೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕನ ಮುಂದೆಯೂ ಏನಿಲ್ಲ ಆಡಿಕೊಂಡು ಅವಳ ಒಣಗದ ಗಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೆ ಬರೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಇವೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ನನ್ನ ರಕ್ತ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇವನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಕ್ಕ ಒನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಯೆಲ್ಲ ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಜಯ, “ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹಾಡರದ ಕುಲ” ಎಂದೇನೋ ಹೇಳಿ ಅಕ್ಕನ ಮುಸುಡಿಗೆ ಉಗುಳಿದಂತೆ; ಆ ದಿನ ಅಕ್ಕ ಬಾವಿ ಹಾರಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಅಣ್ಣ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಸಂಪ್ರೀತಿಸಿ, ಜಯಾ-ವಿಜಯರಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೈದು ಅಬ್ಬರಿಸಿದನಂತೆ.”

ರವಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಯ್ ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಅಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಎಲ್ಲರ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲವಿತ್ತು; ಅಂತೆಯೇ ಕೇಳಿದನು.

“ಗೌರಾ, ಜಯಳ ಗಂಡ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೆ?”

“ಇದ್ದಾನೆ; ಮರವ ದಿಂಡಿನ ಹಾಗೆ. ಯಾವದೋ ಪರೀಕ್ಷೆ ಪಾಸಾಗಿ ನೌಕರಿ ದೊರಕಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಅವನ ಜಂಘ ಹೇಳತೀರದು; ಕಲೆಕ್ಕರ. ಕರ್ಪಿತ ನರರೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಗುಂಪು ಹಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಜಾತಕವಲ್ಲಿ ಅಮೇರಿಕಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಯೋಗವಿದೆಯಂತೆ; ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಜಯಾಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.”

“ಬಲು ಜೋಕಿನ ಆಸಾಮಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು.”

“ಜಯಾಳಂತೂ ಅವನ ಪಟಾಲಂ ಕೇಳಿ ಹೇಗೆ ಹೆಮ್ಮುಡಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ; ತಂಗಿ ವಿಜಯಾಳೊಡನೆ ತಾನು ಬರುವಾಗ್ಗೆ ನಿನಗೇನು ತರಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ವಿಜಯಳೇನು ಕಡಿಮೆಯೆ? ಸುರಸವಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾಳೆ: ಒಂದು ಲೇಡಿಸ್ಸಿಡ್ಲಿ ವಾಚ, ಪೌಡರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ, ಹೇರ್ ಸಿನ್ನುಗಳು ಎಂದು.”

ರವಿಯ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ನಗು ಮಿಂಚಿತು; ಗೌರಾ ಮತ್ತೆ ಮುಂದು ವರಿಸಿದಳು.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಾದದ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತೆನ್ನಾ! ನಿನಗೀಗಲೇ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು, ಜಯಾಳ ಗಂಡ ಏನೆಂದು? ನಿರಾಧಾರ ಯುವತಿಯರು ಎಲ್ಲ ಗಂಡುಗಳಿಗೂ ಅಗ್ಗುವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಅವರು ತರುಣ ಯುವತಿಯರನ್ನು ನೋಡುವುದು ಹೆಸರಿನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ. ನಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ, ಅದೂ ಅಕ್ಕನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೇನೋ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು; ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ರೂಮಿಗೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ನಿಮ್ಮ ಖರ್ಚಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಇರಲಿ, ಎಂದು ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು; ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಅವನ ಕುಣಿಯುವ ಕಣ್ಣುಗಳ 'ಶ್ವಾನಬುದ್ಧಿ' ನನಗೆ ಮೊದಲೇ ಅರಿವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಮಿತಿಯಿಷ್ಟು ಎಂದು ಅರಿಯುವ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೂ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು. ನೋವಲು ಸೇರವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವ ಕಡೆಕಡೆಗೆ ಜಯ-ವಿಜಯರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿಯೂ ಬರತೊಡಗಿದ. ನಾನು ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆಗೆ ಒರಗಿ ಕೂತ; ಅಕ್ಕನ ಸಮೀಪವೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ; ಅಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ನಾನು ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಅವಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಅವನು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ. ನಾನು ನಗೆಯಾಡುತ್ತಲೇ 'ಏನು ಭಾವಯ್ಯಾ, ಅಕ್ಕನೊಡನೆ ಸಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಲೇ ಬಂತಲ್ಲ' ಎಂದೆ.

ಅದು ಅವನಿಗೆ ಫುಟುಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು; ಅಕ್ಕನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟೇ ಬಿಟ್ಟು; ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

'ಅಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರುತ್ತಾಳೆ' ಎಂದೆ ನಾನು.

ದೇಶಾವರಿ ನಗೆ ನಕ್ಕನು.

'ಏನೋ ಅಲೋಚನೆ ಮಾಡುವಂತಿದೆ ಭಾವಾ?'

'ಏನಿಲ್ಲ.'

'ಅಕ್ಕನ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಕಾತುರತೆ ಅಲ್ಲವೆ?'

ಅದಕ್ಕೂ ನಗುವೇ ಉತ್ತರ

'ಜಯಾಳ ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ಕನನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾಗಿಬಿಡಿ!'

'ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕ ಒಪ್ಪಬೇಕಲ್ಲ.'

‘ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ’

ಆವ ಗೆಲುವಿನ ನಗೆ ನಕ್ಕ.

‘ ಭಾವಾ, ಈ ಉದ್ಯೋಗ ಎಂದಿನಿಗ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದೀರಿ ? ’

‘ ಏನು ? ’ ಬೆರಗುಗೊಂಡು ಕೇಳಿದ.

‘ ಮದುವೆಯಾದ ಹೆಣ್ಣಿರುವಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುವದು. ’

‘ ಹಾಗೇಕೆ ಕೇಳುತ್ತೀ ಗೌರಾ ! ’

‘ ಅಕ್ಕ ‘ಪಲ್ಲಕ್ಕ ಗೂಡ್ಡ’ದ ವೇಶ್ಯೆಯಲ್ಲ ; ಜಯಾಳಂತೆ ಅವಳೂ ಒಬ್ಬ ಗಂಡನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ’

‘ ಯಾರೋ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನೊಡನೆ ಅನೈತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದರಂತಲ್ಲ ? ’

‘ ಅವರೇ ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ’

‘ ಅವರು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಂತೆ. ’

‘ ಯಾವ ಹಾದರದವರು ಹೇಳಿದ್ದು ? ’

ಆವನ ಮೋರೆ ಬೆವರೊಡೆಯಿತು.

“ ನಾನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದೆ. ‘ ಭಾವಾ, ಒಂದು ಮಾತು ನೆನಪಿಡಿರಿ ; ನೀವು ಜಯಾಳ ಗಂಡನೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರೂ ಆಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಹೆಣ್ಣು ಇರುವಾಗ್ಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಣ್ಣಿನ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ನೀವಿತ್ತ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಯಾಕೆ ಎಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ನೀವು ಬಂದಿರಿ, ಅಕ್ಕನೊಡನೆ ಜೀವ್ವೆ ಮಾಡಿದಿರಿ, ಆಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಸಂಸಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಹೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರೆಂದು ತಿಳಿಯುವಿರಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೆ ; ನೀವು ಎಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ನಿಮಗೊಲಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು ; ಆದರೆ ಅಕ್ಕ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೊಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಈಗಾಗಲೇ ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದಾಳೆ ; ನಾನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಒಲಿದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಜಯಾಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ ; ನಾನೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುತ್ತೇನೆ. ಮನೆ

ಯವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದು ಬೇಡ; ಹತ್ತೇ ರೂಪಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ರಜಿಸ್ವರ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬಿಡೋಣ. ಆಗಬಹುದೆ ? ’

ಅವನು ಸಾತಾಳಕ್ಕಳಿದು ಹೋದ. ನಂತರ ಅವನಿಂದ ನಮಗೆ ತೊಂದರೆ ಯಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಇನ್ನು ವಿಜಯಳ ವಿಷಯ. ಆಕ್ಕ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವಳೇ ಮನೆಗೆ ರಂಭೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಕಾಮನ ಹೆಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮೋಲಿಗೆ ಪೌಡರ ಬಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ತರದ ಸೀರೆ, ದಿನಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿ ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಶೃಂಗಾರವಾಗಿ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ಅಜಿ ಈಜಿ ನೋಡುವುದು ; ಸ್ತೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಜೀಕಂತಲೇ ಇಲ್ಲ. ನವಯುವಕರ ಮೋರೆಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ; ಏನಾಗಬೇಕೋ ಅದೆಲ್ಲ ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

“ ಅವಳು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಕಲಿಯುವಾಗ ಜೋಶಿ ಮಾಸ್ತರರ ಮನೆಗೆ ಟ್ಯೂಶನ್ ನಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು ; ಆ ಮಾಸ್ತರರ ಹೆಂಡತಿಯ ತಮ್ಮನೂ ಇವರ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದನು ; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಾಠವೂ ಸಾಗಿತು ; ಪ್ರೇಮವೂ ಸಾಗಿತು. ಯೌವನದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳ ಉದ್ವಿಗ್ನತೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ. ”

“ ಸಂಜೆ ವಾಕಿಂಗ್ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ, ಕೆಲದಿನ ನಂತರ ಕಾಣುವಂತೆಯೂ. ರಾತ್ರಿ ಸಿನೇಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಹೋದರೆ, ಇವರು ಹೋಗುವುದು ಕೃಷ್ಣಾಭವನ ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ ಲಾಜಿಂಗಿಗೆ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಮೀಪಿಸಿದರೂ ಓದುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರೆಲ್ಲ ಪುಸ್ತಕ ಓದದೇ ಪಾಸಾಗುವವರೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ”

“ ನಾನಿದನ್ನು ಅವಳಣ್ಣನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲೇ ಎಂದು ಆಕ್ಕನಿಗೆ ಕೇಳಿದೆ ; ಆಕ್ಕ ಬೇಡವೆಂದಳು. ನಾನೂ ಅವರ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಾದ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಿತು ; ಮಗಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿರುವಳೆಂದು— ಅಂದರೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯೆಂದು. ಮೊದಮೊದಲು ಕೇಳಿದಾಗ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹಾರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವಳ ಗರ್ಭ ಅವಳ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಿ ಸುಡಿಯಿತು.

“ ಏನೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಗರ್ಭ ತೆಗೆಸಿದ್ದಾಯಿತು ; ಆದರೆ ಮೊದಲಿನ

ಬಣ್ಣವೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವು ಬೇರೆ ಬಾಧಿಸುವದಂತೆ.

“ ಅಂತೂ ಇದ್ದಾಳೆ; ಮನೆಯವರಿಗೆ ಅವಳ ಮದುವೆಯ ಯೋಚನೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಅವಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ; ಅನ್ನ ಜಗಿಯುವ ಯಂತ್ರವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬಣ್ಣದ ಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದವಳು ಬಣ್ಣಗೆಟ್ಟು ಮಣ್ಣಿನ ಗೊಂಬೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

“ ಹೀಗೆ ಸುಂಟರಗಳೆಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವಿಜಯಾ, ಮತ್ತೆ ದಂಡೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಲು ಹವಣಿಸುವ ಮುದುಕು ಡೋಣಿಯಂತಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವ ಅಣ್ಣ. ಅವನವೇನು? ಸುಂದರ, ಎಳೆಯ ಯುವ ತಿಯ ಗಂಡ, ಸಂಸಾರ ಸಂಸಾರವೆಂದು ಜಗಜಟ್ಟಿಯಂತೆ ಈ ದಂಡೆಯಿಂದ ಆ ದಂಡೆಗೆ ಈಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

“ ಅಣ್ಣಾ! ನೀನು ಕೇಳಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಯಿತಷ್ಟೆ? ಇನ್ನು ಮುಂಜಾನೆ ನನಗೆ ಹೊರಡಲು ಅಷ್ಟಣೆಯೆ ? ”

“ ತೊಂದರೆಯಾಗದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ದಿನ ನಿನ್ನಣ್ಣನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆದ್ಯೆಕೆ ಮಾಡಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಅನಾಸುಕಾಲತೆಯಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂಜಾನೆ ಐದು ಗಂಟೆಯ ಗಾಡಿಗೇ ಹೊರಡು. ಅಂದರೆ ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಂವ ತಲ್ಪಿ ಅಂದೇ ಸಂಜೆ ರತ್ನಾಗಿರಿಯನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. ”

“ ಇರಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಅಣ್ಣಾ, ಆದರೆ ಅಕ್ಕ ಮೈಯೆಲ್ಲ ಕಣ್ಣಾಗಿ ನನ್ನ ಬರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ, ಅವಳು ಗರಬಡಿದವಳಂತೆ ಕುಳಿತು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ”

“ ನೀನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದು ಅವಳಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ ? ”

“ ಗೊತ್ತಿದೆ. ”

“ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಇಲ್ಲ, ನಿರಾಶೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ ಮೋರೆ ತಿರುವಿಟ್ಟಿಳು. ”

“ ನನಗಿನ್ನೂ ಒಂದು ನಿರಾಶೆ ಗೌರಾ, ನಿನ್ನೊಡನೆ ಏನೇನೋ ಮಾತ ನಾಡಿ ಆಶಾಗೋಪುರದ ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಈ ಜ್ವರ-

ನನಗೆಂದೂ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಈ ದೇಹಕ್ಕೂ ಅದರ ಕಲ್ಪನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಈ ಸನ್ನಿ ದೇಹ ಮುರುಕು ಮಂಟಪವಾಗತೊಡಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬಿರುಕುಗಳು. ಸತ್ತನೆ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬಂದು ಈ ಬಿರುಕು ಗೋಡೆ ಯನ್ನು ನೆಲಸಮ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿ?”

“ ಸಾಯುವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಗಿಡಗನ ಕನಸು ’ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀ ಆಣ್ಣಾ! ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರದ ಹುತದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದೆ. ನಾವು ಗಾಜಿನ ತುಂಡನ್ನು ಅದಾವ ಬಣ್ಣದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡುತ್ತೀವೆಯೋ ಅದೇ ಬಣ್ಣ ಅದೂ ಧರಿಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ; ಅಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಒಬ್ಬ. ಅಶುಭ ನುಡಿಯನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಿ. ನಾವೆಂದೂ ಅಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಕೂಡದು. ದೈವವೇ ತಿರುಗಿದ ಮೇಲೆ, ವಿಸರ್ಜಿತವಾದ ಪ್ರತಿಫಲದ ಭೀಭತ್ಯತೆಯನ್ನು ನೆನೆದು, ಭಾವಿಸಿ ಮೂಲೆ ಸೇರುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಪಂಚಧಾತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಭೌತಿಕ ಶರೀರ ಎಂತಹ ನೋವುಗಳನ್ನೂ ದರೂ ಸಹಿಸಿಯೇ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಅದೇ ವಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಲಕೈನೇ ವಿಲೀನವಾಗಬೇಕು. ”

ದೊಡ್ಡ ಗಂಟೆಯ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ರವಿ ಎದ್ದನು. ಗೌರಾಸನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಮೋರೆ ತೊಳೆದು ತಲೆ ಬಾಚಿ ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಗೌರಾ ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿವ್ವಾಗ, ರವಿ ಅವಳನ್ನು ಅಶ್ರುಮಿಶ್ರಿತ ವದನದಿಂದ ಬೀಕೊಟ್ಟನು. ನಾನು ಬಸ್ ಸ್ಟೇಂಡಿನ ತನಕ ಅವಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದೆ. ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ‘ ಬೈತ-ಕೊಲ ’ ವ ಪ್ರಕಾಶ ನಿಮಿಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಲಚ್ಚಿ.....ಲಕ್ಷ್ಮರಾಯರ ಮಗಳು. ”

ನಾನು ಬಸ್ ಸ್ಟೇಂಡಿನಿಂದ ಬಂದು ಅವನ ಜೊತೆ ಕುಳಿತಾಗ ಅವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮೂರು ಶಬ್ದಗಳು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿತು. ಸುಮಾರು ಐದು ನಿಮಿಷದ ನಂತರ ಪುನಃ ಹೇಳಿದನು. ‘ ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾ ’ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಕ್ಕಳು; ಇಲ್ಲಿಯೂ ಮಾತು ನಿಂತಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಸಿಗಾರ ಸೇದತೊಡಗಿದನು.

“ ರವಿ ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುವೆ ? ” ಎಂದು ನಾನೇ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ.

“ ಆಂss. ”

“ ಏನೇನೋ ಬಡಬಡಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ. ”

“ ಇಲ್ಲ; ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಸಾಲದು. ಕೊಂಚ ತಾಳು; ನಿಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ”

ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದುದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಗೌರಳಿಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮಗೂ ನಿದ್ರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು “ ರವಿ, ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟಿರುವಿ, ನಿದ್ರೆ ಮಾಡು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟವಾದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ಕಛಿ ಮುಂದುವರಿಸುವೆಯಂತೆ. ”

“ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಲಿ ? ” ಅದು ತಿರಸ್ಕಾರದ ತುಟಿಗಳಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಮಾತು.

ಮತ್ತೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಮುಂದುವರಿದನು. “ ಬೇಕು, ನಿದ್ರೆ ಬೇಕು. ಗಾಢ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಆಶೆ; ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಕಳೆಯಲಿ. ”

“ ರವಿ, ಹುಚ್ಚುಚ್ಚಾಗಿ ಮಾತಾಡಬೇಡ. ”

“ ಹೌದು, ಶ್ರೀನಾಥ, ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. ”

ಮಾತು ಬೇರೆಡೆಗೊಯ್ಯಲೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. “ ರವಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಲಸ ವಿದೆ; ಕೊಂಚ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲೇ ? ”

“ ಬಹಳ ತಡಮಾಡಬೇಡ. ”

“ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ನೋಡಿದೀರೇ ಬರುತ್ತೀನಿ. ”

“ ಏಕೆ? ಮೈಯನ್ನು ಛಿದ್ರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಷ್ಟೇ ? ”

“ ಹಾಗಾದರೆ ಔಷಧ ತರಲಿ ? ”

“ ಆ ಕಹಿ ಮದ್ದು ಜೀವವನ್ನಾ ! ”

“ ನಿನಗೇಕೆ ಔಷಧ; ನನಗಿಂತ ತರುತ್ತೀನಿ. ನಾನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ; ನಿನಗೆ ಸಿಗರೇಟ ಪಾಕೆಟ ಬಂಡಲ ಒಂದನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ತರುವ ತೊಂದರೆಯೇಕೆ? ಅಗಬಹುದಷ್ಟೇ ? ”

“ ಆದೀತಯ್ಯ ” ಎಂದು ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟನು.

“ ಮಲಗಿರು, ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿರಬೇಡ. ”

ರವಿ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ; ಔಷಧಕ್ಕೆಂದು ಸೀಸೆಯನ್ನು ಕೈಚೀಲಕ್ಕೆ ತುರುಕಿ ಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲು ಓರೆಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಗೂ ಮೀರಿತ್ತು; ಔಷಧ ತಂದಾಗಿತ್ತು. ಅದಲಿ ರವಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಬರೇ ಗಂಜಿ ಕುಡಿ ದಿದ್ದಾನಂತೆ. ಅನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತುರುಕಿದರೆ ಅಪಘ್ರವಾಗುವವೆಂದು ಡಾಕ್ಟರರು ಹೆದರಿಸಿದ್ದರು. ಶೀಲಾ ಹೇಳಿದಳು, ಮಾತಾದವಿ ಗಂಜಿ ಕುಡಿದು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು. ಎಚ್ಚಿಸಿ ಔಷಧ ಕುಡಿಯಲು ಹೇಳೋಣ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಒಮ್ಮೆ ಜೊಗಳುವ ನಾಯಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಕೋಲು ಕುಕ್ಕಿ ವಂತಾದರೆ? ಅವನೇನೂ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಕೇಳುವವನಲ್ಲ; ನಿರ್ದಯಾದರೂ ಸುಸ್ತಾಗಿ ಸಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾನು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದೆ.

ತಿರುಗಿ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದಾಗ ಒಳಗಡೆ ರವಿಯು ಎದ್ದ ಸ್ವರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನ ನಾಲಿಗೆಗೆ ತಿನ್ನುವ ಚಪಲ ಬಂದಂತಿತ್ತು. ತೀಲಾಳ ಹತ್ತಿರ “ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿಲ್ಲೇನಿವೆ? ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಾಡಿದ ಚವಾತಿ ಉಳಿದಿದೆಯೆ? ರಾತ್ರಿ ಅವೇನು ಕಂಡಿದ್ದಿರಿ? ನನಗೆ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನನಗೆ ಮಲಗಲು ಹೇಳಿ, ಒಳಗೆ ಬೇಕಾದ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣಗಿ ಹೊಡೆದಿರೆಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಳಗಡೆ ಹೋದೆ. ರವಿ ಸುಮ್ಮನಾದ.

“ ಏನಿ, ರಾಯರೆ, ಏನು ನಡೆಸಿದ್ದೀರಿ ? ” ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

ರವಿ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ.

“ ಔಷಧ ಕುಡಿಯಬೇಕು; ರವಿ. ”

“ ಅದನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕುಡಿಯುವವಾಗುವದಿಲ್ಲವಯ್ಯಾ ! ”

“ ಯಾಕೆ ? ”

“ ಕುಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಗಂಟಲಲ್ಲಿ ಏನೋ ಆಗುತ್ತದೆ. ”

“ ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ತಿಂಡಿಯೇನಾದರೂ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ.... ? ”

“ ಅಂದರೆ ಔಷಧ ಸುರಳಿತ ಕುಡಿಯಬಹುದಿತ್ತು. ”

ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಹಾವೆನ್ನುವಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು; ಅಂತೂ ಅವನ ಹಟ ನೋಡಿ ನನಗೇ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ರವಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ; ಅಂತೂ ಔಷಧ ಕುಡಿದ. ನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಡಿ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫಿ ಇತ್ತೆ. ರವಿ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನಂತೆ ಅದನ್ನು ಒಂದೇ ಗುಟುಕಿಗೆ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿದ.

ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ, ರವಿಯ ಬಾಯಿಲ್ಲಿಯ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದ ದಾವಾನಲದ ಧೂಮರಾಶಿಯು ಸುರುಳಿ ಸುರುಳಿಯಾಗಿ ತಾನು ಮುಗಿಲಂಚಿನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಮಂಡಮಂದವಾಗಿ ಮೇಲೇರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತೆ; ರವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಲಿಲ್ಲ. ಸಿಗರೇಟ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಪುಸುಗುಡಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಬೆಂಕಿಯ ಕಾವು ತುಟಿಗೆ ಹತ್ತಿವಾಗ ‘ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಶನಿ ’ ಎಂದು ಸಿಗರೇಟ ತುಣುಕನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆದ.

“ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಸಿಗರೇಟ ಹೊತ್ತಿಸಯ್ಯಾ ” ಎಂದೆ.

“ ಸ್ವಲ್ಪ ವೇಳೆ ಕಳೆಯಲಿ. ”

“ ಇನ್ನೇನು ನಿನ್ನ ಪುರಾಣ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ ? ”

“ ಪೀಠಿಕಾ ಸಂಧಿ ಮುಗಿದಿದೆಯಷ್ಟೆ. ”

“ ಇನ್ನು ವಂಶಾವಳಿ ಸುರು ಮಾಡಿದರಾಯಿತು. ”

“ ಅದೇನು ನಮ್ಮ ಕಥಾ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಮಹತ್ವವಾದುದಲ್ಲ. ”

“ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನೇ ಬರೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು ನೀನು. ”

“ ನನ್ನಿಂದ ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ನೀನೇ ಒಂದು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದುಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದು ‘ ಆರ್ಥ್-ಷಿಸ್ ’ ಅದರೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ”

“ ಮೊದಲೇ ಗ್ರ್ಯಾಜುಯೇಟ್ ನೀನು ; ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ‘ ಕಾದಂಬರಿ ಕಾರ ’ ಎನ್ನುವ ಬಿಡುಡೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕರೆದು, ‘ ಅಮೋಘ ಸಾಹಿತಿಗಳು ’ ಎಂದು ಋಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ಟೇಜಿನ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೇ ನೀನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರೂ ‘ ಪಾರ್ಫಿಟೈನು ’ ವರ್ಕ ಆಗಿ ವೃತ್ತಪತ್ರಗಳ ಮುಖಪುಟಗಳೆಲ್ಲ ‘ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಶ್ರೀನಾಥರಾಯ ’ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ”

“ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ; ಎಲ್ಲ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಸಂಜದ ಗಾಳಿಗೋಪುರದ ಮೇಲೆ ಬಾರಿಸುವ ಶಂಖವಾದ್ಯಗಳೇ ? ನೀನು ಭಾವಜೀವಿಯಾಗಿಯೇ ಕೆಟ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಅಥವಾ ಅಂಥ ಭಾಗ್ಯ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಿಂದ ಪಡೆದು ಬಂದ ಪ್ರಣ್ಯವಿರಬೇಕು. ಸಮ್ಮನೆ ನಾವು ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ಕಲ್ಪನಾರಾಜ್ಯದ ಸಿರಿಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೋಲಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಡ್ರೆಮಾ ಕಸಿ (Dramacasy) ವಾದದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತಹರ ಜಣಿಬರಹ ಏನಾಗಬೇಡ ? ಇನ್ನಾದರೂ ಹಟ-ಫಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು ; ನೀನೂ ಸುಖವನ್ನುಣ್ಣಲಿಲ್ಲ ; ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದವರಿಗೂ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ದೂಡಿದಿ. ಅದೂ ನಮ್ಮ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಾವೇ ಕಲ್ಪು ಹೊತ್ತು ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ ; ಯಾವದಕ್ಕೂ ವಿಚಾರ ಬೇಕು. ”

ರವಿ ಸಕ್ಕುಬಿಟ್ಟ.

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಫಲ-ಹಟಗಳ ಸಾಧನಗಳೆಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಕಾಲ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂತು ; ಇನ್ನು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾದರೂ ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ ? ”

“ ರವಿ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಎಂದೂ ನಿರಾಶವಾದಿಯಾಗಬಾರದು. ”

“ ಅದು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ; ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು, ಮೋರೆ ನನಗಿದೆಯೆ? ಹಾಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ನನಗೂ ಅದೇ ಅಲೋಚನೆ ಯಿರಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಹಟ ಹಿಡಿದರೆ ಅದು ಎಂದಾದರೂ ನೀರಿಗೆ ಬರುವ ವಾತೆ ? ”

“ ಸಾಕು ಮಾಡು; ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಮಾತಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಿದ್ದು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅವರ ಸರ್ವನಾಶಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೀಯೆ ನೀನು! ನಾನಿನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಚ್ಚಾಡುವದು ಬೇಡ; ನಾವು ಮಾತಿ ನಲ್ಲೇ ಹೊತ್ತು ಕಳೆವೆವು. ನೀನಿನ್ನು ಪೆಷಧ ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ? ”

ಮತ್ತೆ ನನ್ನ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕಾಗಿ ರವಿ ಪೆಷಧ ಕುಡಿದು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕತಿ ಮುಂದುವರಿಸತೊಡಗಿದ.

“ ನೋಡು ಶ್ರೀನಾಥ, ನಾನೊಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಸಿಸಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೆನೆಂದು ಹೇಳಿದೆನಲ್ಲ. ಮರುವರುಷ ನನ್ನ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ನಾನು ಕಾರವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೆ; ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೂರದ ಕಕ್ಕ ಇದ್ದರು. ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಯ ಹಿಂಬದಿಗೊಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೆರಿದಾದ ಮಾರ್ಗ ಹಾದು, ಗುಡ್ಡದ ಗುಂಟ ಓಡುತ್ತಿರುವೆವೆ? ಮಾರ್ಗ ಮುಗಿಯುವಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಮನೆ. ಇಲ್ಲಿದೆಯೇ ವಕೀಲರೊಬ್ಬರ ಗುಮಾಸ್ತೆಯಾಗಿ ಹೇಗೋ ಅವರು ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ ಜೀವನವದು. ಏನೋ ದೂರದ ಕಕ್ಕ ಎಂದು ನಾನುಳಿದ ಮನೆಯವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಇದೇ ಕಕ್ಕನೆ ವೊದಲು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ನನ್ನೊಡನೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಮಾತಾಡಿ ‘ ರಜಾಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಬಿಡು ಮಗು’ ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಬಂದುಬಿಡು ಅಂದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋದುದಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯತಃ ಕಾರವಾರ ವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನೋಡದ ಲೂರನ್ನು ನೋಡಲು ಎಳೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುನಸ್ಸು ತುಂಬ ತವಕಪಡುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೋಗಿದ್ದೆ.

“ ನನ್ನ ಪುನೆಯ ಇತಿಹಾಸ ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆವೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯ ವಿಲ್ಲ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಲ್ಲದೆಯೆ ಮಗುವೊಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಭೂಮಿಗೆ

ಬರುವದೆ? ಅವರು ಯಾರು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಅವರು ಇಂಥವರೇ ಎನ್ನುವ ಧೈರ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲ; ನಾನು ಮಗುವಿದ್ದಾಗ ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿಸಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ನನಗೆ ಭಾಗ್ಯ ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯ ಅವರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಒಟ್ಟಿಗೆ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ! ನನಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳು ಆಗುವದೊಳಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡೆ, ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ ದಶೆ ಯಾದರೂ ನೋಡು. ನಂತರ ಅದು ವರುಷಗಳ ತನಕ ನಾನು ಅಜ್ಜಿಯ ಆಕರೆಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದೆ. ಅಜ್ಜಿಯ ಆಸರೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಕೂಡ ದೆಂದು ವಿಧಿ ಒಳಸಂಚು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅಂತೂ ನಾನು ಆರು ವರುಷ ದವನಿದ್ದಾಗ ಆ ನಿಷ್ಕರುಣೆ ಯಮ ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಸನ್ನಿಂದ ಕೆಸಿದು ಕೊಂಡ.

“ಅಜ್ಜಿ ನನ್ನನ್ನು ಗಾಕಿದ್ದು, ಒಬ್ಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ, ಹಳಸಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣಿಸಿ. ತಂದ ಅನ್ನದ ಬಹುಭಾಗ ವನ್ನು, ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನೇ ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದೆನೆನೋ! ಆಗಿಲ್ಲ ಅಜ್ಜಿ ಕಾಪ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ತಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿದುಕೊಂಡು ನಾಳೆ ಬರುವ ಹಳಸಿದ ಅನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಳೆನೋ! ನೋಡು, ಹೆತ್ತ ಕರುಳು ಅದೆಂತಹ ನೋವನ್ನು ದಾರುಣ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತನ್ನ ಕರುಳ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು. ಬೆಳೆಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿವೆ—ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿವೆ, ಅದೆಲ್ಲ ನೆನೆಯುವಾಗ್ಗೆ. ಶ್ರೀನಾಥ, ನನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳೇ ನನ್ನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಘೋರ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

“ಎಲ್ಲರೂ ತೇಲಿ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ನನ್ನ ಜಿನ್ನಿಗೆ ಬಂದವರು ಯಾರು ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನಾಗಬೇಕು? ತಿಪ್ಪೆ ಖಳಿಯುವದೊಂವೇ ಬಾಕಿ ಯಿತ್ತು. ಆಮೂ ಸುಸ್ಥವೆ. ನನ್ನ ಅಜ್ಜಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆ ಯವರೂ ಬಾವರಾಯಣನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದಂತೆ. ಮೂಲಕ್ಕೇನೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈಗವರು ಶ್ರೀಮಂತ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ನಾವು ತಿರುಪೆಯ ಬಳಗದ ಹತ್ತಿರದವರು. ಇಷ್ಟೇ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ! ಆದರೆ ಅವರ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಏನು ಕರುಣೆ ಬಂತೋ? ಬೀದಿ ಬೀದಿ ಆಲೆಯು ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಹುಚುಕಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಆಗವರ

ಯೋಚನೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾಳಕ್ಷರ ಕಲಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು. ಅವರ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳ ಜಂಭ ನೋಡಬೇಕು! ಅವರ ಪಾಟಿ-ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಾನು ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಮತ್ತೆ ಕರೆದು ತರಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲೇನಾದರೂ ಕಿರುಕುಳ ಕೆಲಸವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ನನಗಿಂತ ಒಂದು ವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕ 'ಮಾಲಾ' ಎನ್ನುವ ಹುಡುಗಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳ ದರ್ಪ ನೋಡಬೇಕು; ಅವಳ ಆರ್ಡರ ಕೊಡುವ ರೀತಿ ನೋಡಬೇಕು. ಅವಳು ರಾತ್ರಿ ಓದುವಾಗಲಿಲ್ಲ ನಾನವಳಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಒಯ್ದು ಕೊಡಬೇಕು. ಸುಖೀಪ್ರಾಣಿಯೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

“ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಾಗ ಅವರ ಮನೆಯವರು ತುಂಬಾ ದಿಗಿಲುಬಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿರುವ ತಾಯಂದಿರು ಗಂಡಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹುರೂಪ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಹುಡುಗ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯುವುದಾದರೆ ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಆ ಹುಡುಗಿಯ ತಾಯಿಯು ಅಂದುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಯ ದಿನಗಳು ದುರ್ಗಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಗಮವಾಯಿತೆನ್ನಬಹುದು. ಹಾಯಸ್ಯೂಲ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಹುಡುಗಿ ಮಾಲಾಳ ದರ್ಪ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಗಂಡು ಹುಡುಗರಂತೆ ಗುಡುಗಿನ ಆರ್ಡರ ಅವಳಿಂದ ಬರತೊಡಗಿದವು. ಒಮ್ಮೆ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೊಂದು ಪುಸ್ತಕ ತರವ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ 'ಯಾಕೆ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟೆದೆಯೆ?' ಎಂದಳು. 'ನನಗಲ್ಲ, ನಿನಗೆ' ಎಂದೆ. ನನ್ನ ಕಪಾಳಕ್ಕೆ ಏಟು ಬಿಗಿದಳು. ನನಗೆ ಬದುಕಿಯೂ ಸತ್ತ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಎರಡು ದಿನ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ; ಮುಂದವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಅವಳ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

“ನನ್ನ ಕಾಲೇಜು ದಿನಗಳು ಹೇಗೆ ಕಳೆದವೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ತುಚ್ಛೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನವರ ಮನೆಗೆ ಪುನಃ ಕಾಲಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಆದ ನಂತರ ನನ್ನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಂಬಂಧ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು; ಅದರ ರೀತಿಯೇ ಬೇರೆ.

“ ನಾನು ಇಂಟರ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಆ ಸಾಹುಕಾರರು ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕರೆಸಿದ್ದರು, ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಒಳ್ಳೇ ಆದರದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ಅಂದೇ ನಾನು ಸಾಹುಕಾರರ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ರೂಮೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಮಾಲಾಳ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ; ನನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ನಾನೇ ಏಟು ತಿಂದಿದ್ದೆ.

“ ಮಾಲಾ ಜಿನ್ನಾಗಿಯೇ ಆದರಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ನಾನವಳ ಹತ್ತರ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಕಳೆದಿತ್ತು. ಹಿಂದಿ ನದು ಮರೆತಿರಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು ; ಆದರದು ನನಗೆ ಮರೆತಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಮಾತನಾಡಬೇಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡೆ ; ಆದರೆ ಅದು ಆಸಭ್ಯ ವರ್ತನೆ, ಮಾತನಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ಗಂಟೆನು ಹೋಗುವದು ಎಂದುಕೊಂಡೆ.

‘ ಇದು ತಮ್ಮ ರೂಮೆ ? ’

‘ ನಿಸುಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ನಾನು ಇದು ನಿಮ್ಮಣ್ಣನ ರೂಮೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ’

‘ ಬಂದರೇನು, ತಪ್ಪಾಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಏನು, ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬರ ಬಾರದೆ ? ’

‘ ಅಂತಹದೇನಿಲ್ಲ. ’

“ ಎನ್ನುತ್ತ ಅವಳನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದೆ ; ಬೆಳೆದು ಹಿಗ್ಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ತಾರುಣ್ಯದ ಹೊಸ್ತಿಲನ್ನು ದಾಟಿದ ಹುಡುಗಿ ಎಂದು ನಮ್ಮ ಭಾವೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಬಹುದು.

‘ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’

“ ನಾನು ಮಾತನಾಡಬೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಅವಳು ಸರ ಕ್ಕನೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಚಹ ತಂದು ಕೊಟ್ಟಳು. ನಾನು ಚಹ ಕುಡಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು :

‘ ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನ ಉಳಿಯುತ್ತೀರಿ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ ; ನಾಳೆಗೇನೇ ಹೋಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಬರಲು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದರು ; ಆದಕಾಗಿರಬೇಡಿ ಬಂದೆ. ’

‘ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ ; ನಾಳೆಗೇ ಹೋಗಬೇಕು.

‘ ಅಂತಹ ಅವಸರವೇನು ? ’

‘ ನಿಮಗದನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಗತ್ಯವೇನು ? ’

“ ಅವಳ ನೋರೆ ಸೆಚ್ಚಾಯಿತು ; ಮತ್ತೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೇನೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ; ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ಉಳಿಯಲು ಒತ್ತಾಯ ಪಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ನಾನು ಮರುಮಾತನಾಡವೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲುಕತ್ತೆ.

“ ರಾತ್ರಿ ಮದುವೆಯ ವಿಷಯ ಬಂತು ; ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ಮದುವೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ ; ಆದರೆ ನನಗದು ಮದುವೆಯಾಗುವ ವಯಸ್ಸೂ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಮಾಲಾಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದುಬಿಟ್ಟೆ ; ಬೆಳಗ್ಗೆ ಸಪ್ತೆ ಹೋರೆಯಿಂದ ಅವರಿಂದ ಬಿಳಿಯೊಂಡೆ.

“ ಮತ್ತೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಡಲಿಲ್ಲ. ತ್ರೀನಾಥ, ಬದುಕೆಂದರಿಷ್ಟೆ ! ಯಾವ ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದರೇನು, ಬೆಳಗಾಯವೇ ಗೊತ್ತು— ಎನ್ನುವ ತತ್ವದವನು ನಾನಾಗಿದ್ದೆ ; ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ದಾರಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ನೀರಸ. ಅವನ್ನು ನೆನೆವಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಬದುಕಿಗೇ ಹೇಸಿಕೆ ಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕು ಬೇರಿದವರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರು. ಅತರ ಮನೆ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ ಮನೆಯೊತ್ತಿಗೆ ಇತ್ತು ; ನಾನು ಮೊದಲನೇ ಸಾರೆ ಬಂದಾಗ ಕಾರವಾರದ ಗಡಿ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡುವವರಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟೆನು.

“ ಕಾರವಾರ, ಸಮುದ್ರದಂಚಿಗೆ ನೆಲಸಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಬಲೆ ಬೀಸುವ ಅಂಬಿ ಗರ ಕೇರಿಯಾಗಿದ್ದರೇಕು. ಕಡವಾಡ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಯೇ ನಾಲ್ಕೈದು ಮೈಲು ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನೆರೆಸಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಊರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಸಾಮಾನ್ಯಗಳ ಗುವಾಮು ಇತ್ತು. ಅದೇ ಕಡವಾಡವೇ ಇಂಗ್ಲಿಷರ ಬಾಯಿಂದ ಕಾರವಾರ ನೆಂದು ಬದಲಾಯಿತು. ಸೊಗಸಾದ ಹವೆ, ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿಗೂ ಗುಡ್ಡಗಳು. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಗುಡ್ಡವಂಚಿನಲ್ಲಿಯೆ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಮಾರ್ಗವೇ ಆದರ ಸಂಬಂಧ ವನ್ನು ಇನ್ನುಳಿದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಡನೆ ಇಟ್ಟಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿ ರುವ ಕಲೆಕ್ಕರ, ಡಿಪ್ಪಿಕ್ಕು ಎತ್ತರ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳು ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನು. ಜನರ ರಕ್ತದ

ದುಡ್ಡಿ ನಿಂದ ಈ ಎರಡೂ ಗೃಹಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವವಕ್ಕೆ ಗುಡ್ಡವನ್ನೇ ಸುತ್ತಿ ಓಡುತ್ತಿರುವ ಓರ ಕೊಂಕ್ರಿಟ ರೋಡ ಇದೆ. ಸರಕಾರ ಇಂಥ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ಚಿಂದಾದ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಫೂಲು ಮುರಿದರೆ ಅದು ಪುನಃ ಮರಸ್ತಿ ಕಾಣುವವಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಾಲ ಬೇಕು! ಇದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ! ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಗುಡಿಸಬೇಕು. ಈ ದೊರೆರಾಯರಿಗೆ ಅಂಜಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಳ್ಳುಗಿಡಗಳೂ ತಮ್ಮ ಎಲೆಯನ್ನು ಉದುರಿಸುವದಿಲ್ಲವಂತೆ.

“ ಈ ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಜ್ಜೆವಿಳೆ. ಮುಂಬಯಿ, ಪ್ಯಾರಿಸ್, ಲಂಡನ್‌ಗಳಲ್ಲಿರುವ ಡೈಡಿಂಗ್ ಪಾರ್ಕ್‌ನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ್ದೀಯಾ? ಅಂತಹ ಪಾರ್ಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರೇಮಿಗಳಿಗೆ ಎಲೆಯ ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶ. ಅಲ್ಲಿ ತರುಣ-ತರುಣಿಯರು ಕೈಹಿಡಿದು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಾವು ನಗಕೂಡದು; ಅವರನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು. ಬೆಳೆದ ಪೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಾನಿಡ್ಯ ಬಯಸುವದು ದೇಹಸುಖವನ್ನು ಉಜ್ಜುವವಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ದೇಹಸುಖದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾಸ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತ ಪೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳು ನಾತಾನರಣದ ಪ್ರಭಾಪದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು, ಕೈಕೈ ರಂತೆ ನೋಡಿ, ಮೋರೆ ಮುಚ್ಚಿ ಮುಗುಳು ನಗೆ ನಕ್ಕು ಅತ್ತಿತ್ತ ಸನಿಹವೆಲ್ಲ ಸುಳಿದು, ಕಾಡು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮೂಸಿ, ತಳೆದು ಹರಿದು ‘ತುಮನೆ ಮುಜಕೊ ಪ್ರೇಮ ಸಿಖಾಯಾ’ ಎನ್ನುವ ಹಾಡು ಹಾಡಿ, ಹಿಂತರುಗುವಾಗ ‘ನೀಕೆಯೊ ಬರೋಣ?’ ಎಂದು ಕೈ ಕೈ ಕುಲುಕಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅಗಲಿ ಮೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಮಂಚವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಮೋಡಿಸಿ ದಾಗ ಇಬ್ಬರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತು ಮೋಲಾಡುವ ಜೋಕಾಲಯಲ್ಲ; ಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರಪಂಚದ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರುವ ಕಾರಂಜಿಯಿಲ್ಲ. ನನಿಲುಗಳಿಲ್ಲ, ರಾಜಪಂಸಗಳಿಲ್ಲ. ಡೈಡಿಂಗ್ ಪಾರ್ಕ್ ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಮನುಷ್ಯಕೃತಿ ಅಲ್ಲವೇ? ಅದು ನಿರ್ಗವನ್ನು ಅನುಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದು; ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ರಲ್ಲಿಯೇ ಕರಣವ ಮರೆಯೆ ಮಿಲದ ಸದನ; ಕಾಡು ಹೂಗಳೇ ಭೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ಮೋಡುಗಳೆ; ಮರಿದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರವೇ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಪ್ಪಾಸುಗಳ್ಳು ಒಬ್ಬರದ

ಎಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂತು ವದು ಸುಪ್ಪತ್ತಿಗಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತಂತೆ. ಇಂತಹ ಈ ಜಿಂದದ ಮರಿಗುಡ್ಡಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟವು. ದಿನವೂ ಅವು ನನ್ನನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಕಮ್ಮೆಲರಿನ ಸೇವನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದಿನವೂ ಎಷ್ಟೋ ಮುಗ್ಧಿಯರ ಜಿಂದುಟಿಗಳ ದರ್ಶನವೂ ನನಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಲಚ್ಚಿ ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋದಾಗ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ಬಂದು, ಒಂದು ವಾರ ಕಳೆದಿದ್ದೆ.”

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಗಂಟಲೇಕೋ ತೀರ ಒಣಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ ? ”

“ ಏನು ಕಾಫಿ ಜೇಕೆ ? ”

“ ಬಿಸಿಗಿಟ್ಟದ್ದು ಇದೆಯೇ ? ”

ಶ್ರೀನಾಥ ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ—ಕಾಫಿ ಇತ್ತು—ತಂದು ಕೊಟ್ಟ. ಅದನ್ನು ಕುಡಿದು ಗಂಟಲು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ.

“ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಪರಿಚಯವಿದೆಯೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ”

“ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಅವರು ಈಗಾಗಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡು ಎಳಿಂಟು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಅವರ ಕುಟುಂಬ ನಮಗೆ ಹೊಂದಿಯೇ ಇತ್ತು. ನಾನು ವೊವಲು ಕಕ್ಕನ ಮನೆಯಿಂದ ಊಟಮಾಡಿ ಹೊರಟಾಗ, ತಮ್ಮ ಎರಡು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಅವರು ಗೇಟಿನ ಬಳಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದರಂತೆ. ನಾನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ನಂತರ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡುವ ಸ್ವಭಾವ ನನಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಯೇ ನಡೆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮಾತಾಡಲು ಅವನು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ ನಾನು ಮಾತನಾಡದೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಹೋಗುವವನೆ. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರಾಗಿಯೇ ಮಾತಾಡಿಸಿದರು.

“ ಸಂಜೆಗೆ ಪುನಃ ಕಕ್ಕನ ಮನೆ ಸೇರಿದಾಗ ಅವರು ನಾಲ್ವಾರು ವರುಷದ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಗಡ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಶರ್ಟ್ ತೆಗೆದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡೆ. ಆ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಆ ಹುಡುಗಿ ತೊಡೆಬಿಟ್ಟು

ನಿಂತು ನನ್ನನ್ನೇ ದುರುಗುಟ್ಟಿ ನೋಡತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ನೋಡುವ ರೀತಿ ನೋಡಿ, ಆ ಮಗುವಿನ ಕಣ್ಣೇ ರೇಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ನನ್ನ ಸಮೀಪ ಬಂದು, ಬದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, 'ಇದು ನಂಗೆ' ಎಂದಳು. ಮಾತು ಸರಿ ಬಾರದಿರುವ ಕೊಕ್ಕಳು ಹುಡುಗಿ ಇವಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕುತ್ತಿಗೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನಗುನೋಗದಿಂದಲೇ ಆ ಮಗು ಕೇಳಿದಳು :

‘ ನೀಣು ಯಾಯು ? ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ಯಾಯೂ ಎದೆ ’ ಎಂದು ಮೋರೆ ಮುದುರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂತ ದೂರ ಸರಿದು ನಿಂತಳು. ಅವಳ ಭಾವನೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ :

‘ ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ. ’

‘ ಅಯ್ಯು ಎಯ್ಯಿದೆ ! ’

“ ನನಗಾ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಗು ಅಲ್ಲೆಂದೋಡಿ, ತಂದೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವನ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಆತನ ಗದ್ದವನ್ನಾಡಿಸಿದಳು. ಅವರೂ ಕಕ್ಕನೂ ಮಾತಿನ ಭರವಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವಳ ಕಡೆ ಅವರ ಲಕ್ಷವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಹುಡುಗಿ, ತಂದೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಎರಡೂ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ಬಡಿಯತೊಡಗಿದಳು. ಈ ಪ್ರೇರಿಯ ಗದ್ದಲ ಜೋರಾಯಿತು ಎಂದು ತಂದೆ ಮಗಳ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ಅವಳು ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ, ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ನನ್ನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದರು. ಕಕ್ಕ ನನ್ನ ಕೇಳಿದರು.

‘ ಈ ಹುಡುಗ ಯಾರು ? ’

‘ ನಮ್ಮ ದೂರದ ಅಣ್ಣನ ಹುಡುಗ. ’

‘ ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ ? ’

‘ ಎಲ್ಲಿ ಎನ್ನುವ ನೆಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ಅಂದರೆ ? ’

‘ ಮಗುವಿನ ದುರ್ವೈವನೆನ್ನಬೇಕು ನೋಡಿ. ಈ ಹುಡುಗ ನಾಲ್ಕೈವು ವರುಷದವನಿರುವಾಗಲೇ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ ಇಲ್ಲವಾದರು. ಆದ್ಯಷ್ಟವಿದೆ

ಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಿಂದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬೆಳೆದು ಮಗು ಈ ರೀತಿಯಿದೆ. ಇದೇ ವರ್ಷ ಎಸ್. ಎಸ್. ಸಿ.ಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ’

ಅವರು ‘ಹಾ’ ಎಂದರು. ಅಶ್ಚರ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ದನಿಯಲ್ಲಿ,
 ‘ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದನು?’

‘ನಾನು ಕುಮಟಾಕ್ಕೆ ಹೋದಾ. ರಜೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿದೆ; ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ತೊಂದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದದ್ದೆ. ಹುಡುಗ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಂಗಳೊಪ್ಪತ್ತಾದರೂ ಇರಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.’

‘ನಿನ್ನನ್ನು ಎಲ್ಲೋ ನೋಡಿದಂತಿದೆ ಅಲ್ಲವೆ?’ ಅವರು ನನಗೇಂದರು. ನನಗೆ ನೋತ್ತಿದ್ದರೂ ಏನೋ ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾ ಡಿಸಿದೆ.

‘ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಸಿರ್ಸಿಗೆ ಹೋಗುವ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಬೇಕು.’

“ನಾನೂ ಏನೋ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಂತೆ ಹೌದು ಎಂದೆ. ಮತ್ತೆ ಅವರ ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಯುದ್ಧ, ಜಗತ್ತು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಗಂಡಾಂತರ, ಸುಧಾರಣೆ ಎನ್ನುವ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಯುತ್ತಿರುವ ತಾನುಸವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ—ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟೋ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಬಿಟ್ಟು. ನನಗದು ಬೇಡಾದ ವಿಷಯಗಳಾದ್ದರಿಂದ ನಾನತ್ತ ಲಕ್ಷ ಪೂರೈಸ ಲಿಲ್ಲ. ತಮಸ್ಸಿನ ಸಾಂದ್ರತೆ ಬಲಿಯುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಹೊರ ಗಡಿ ನೋಡಿ ‘ಕತ್ತಲೆಯಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ನಾಳೆ ಬಿಡುವಿದೆಯಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಹರಟೆ ಹೊಡೆದರಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾದರೆ ಗೌರಾ ಮಲಗಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಮಲಗಿದ ನಂತರ ಅವಳ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಎನ್ನೂ ಹಾಕುವದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟರೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆನೇ ಎದ್ದು ಹಸಿವು ಎಂದು ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿ ತಾಳು ಎಂದರು. ‘ಗೌರಾ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗೋಣವೆ?’ ಎಂದು ಅವರು ಮಗ ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ‘ಆಯ್ಕೆ ಬರುವನೆ?’ ಎಂದು ತೊದಲು ನುಡಿಯಿಂದಲೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

“ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರಿಗೆ ನಗು ಬಂತು. ‘ನೋಡಿದೆಯಾ ರಂಗು, ಯಾರೊ ಡೆಯೂ ಜೋಗಲು ಒಲ್ಲದ ಹುಡುಗಿ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗನನ್ನು ಅಡೆಷ್ಟು ಹಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ‘ಮಕ್ಕಳ ಪುನಃಪ್ಪ’ ಎಂದರು.

“ಹೊರಡಲು ನಿಂತಾಗ, ತಿರುಗಿ ಅವಳು ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ತಂದೆಗೆ ಕೇಳಿ

ದಳು : ' ಗೌರಾಳಿಗೆ ಏನು ಹೇಳುವಿ? ನಾಳೆ ಬರುವಿಯಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದೆ.

" ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು ಮಗು ? "

" ರವಿವರ್ಮ. "

" ಮುದ್ದಾಗಿಯೇ ಇದೆ. "

" ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮರುದಿನ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಗೌರಾನಿಗೆ ನನ್ನದೇ ನೆನಪಂತೆ. ಸಾಯಂಕಾಲ ಬಂದವರು ಅದನ್ನೇ ತಿರುತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಗೌರಾ ಬಂದು ನನ್ನ ಸಮೀಪ ನಿಂತು ನನ್ನ ಕೈ-ಕಾಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿದಳು. ಮುಷ್ಟು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿದಳು; ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅದರ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಂಕೋಚ. ಗೌರಾ ಸಾವಕಾಶ ಬಂದು ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮೈ ಬಿನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸವರಹತ್ತಿದಳು. ಅವಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಲೋಲಾಕಿನ ನೆನಪು ಅವಳಿಗಾಗಿರಬೇಕು. ' ಅಣ್ಣನ ಕಿವಿಗೆ ಪೊಸ್ತು ಇಯ್ಯು ' ಎಂದಳು. ಅವಳ ತಂದೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. ನನ್ನ ಒರಟನ ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಾಡಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಹೋಗುವಾಗ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಹೋಗುವ ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. ನಾನು ರಮಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯತನಕ ಕಳು ಹಿಸಿ ಬಂದೆ. ನಾನು ಬರುವಾಗ ' ನಾಳೆ ಬಾ ' ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣವಾಯರೂ ನುಡಿದರು. ನಾನು ಬಂದನಂತರ ತಂದೆಯ ಹತ್ತರ ' ಅಣ್ಣ ಏಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ 'ವೆಂದು ಕೇಳಿದಳಂತೆ. ತಂದೆ ಏನೇನೋ ಹೇಳಿ ಮಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದನಂತೆ.

" ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ತಂದೆ ಹೊರತೂ ಊಟ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೌರಾ ಮುಷ್ಕರ ಹೂಡಿದಳಂತೆ. ನಾನು ಅದೇ ದಿನ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನ ಜತೆಗೆ ಸದಾಶಿವಗಡ ನೋಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅವರ ಮನೆಯಾಳು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ಸಲ ಕರೆದು ಹೋದನಂತೆ. ನಾನು ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಮೂರುವರೆ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆತ್ತಿ ಹೇಳಿದಳು- ಗೌರಾ ಊಟ ಮಾಡದೇ ಜಟಿ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತಿರುವಳೆಂದು. ನನ್ನ ಕರುಳಿಗೂ ನನಗರಿಯಂತೆ ನೋವಾಯಿತು. ಫನಗವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸಿರದಿದ್ದರೂ ಗೌರಾಳಿಗಾಗಿ

ಮನಸ್ಸು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಹಾತೊರೆಯಿತು. ಕಕ್ಕಿಗೆ ಈಗಲೇ ಬಂದುಬಿಡು ತ್ರೀನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋವೆ. ಹೊರಗಡೆ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಆಡುತ್ತಿರು. ನನ್ನ ವಯಸ್ಸಿನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಹುಡುಗ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋಗಿದ್ದ. ಗೌರಾ ಅತ್ತು ರಂಪ ಮಾಡಿ ನಿಡ್ಡೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಯರು ನಗುತ್ತ 'ಬಾರಪ್ಪಾ' ಎಂದರು. ಆಗಲೇ ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರು.

"ನಾನು ಮಗುವಿನ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ 'ಗೌರಾ' ಎಂದೆ. ಅಳುತ್ತ ಎದ್ದು ಕುಳಿತಳು. ಅಳು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ರಮಿಸುತ್ತ ಊಟಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಊಟ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದಳು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತೆ. ಅವಳೂ ದೊಡ್ಡ ಮಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಸಮೀಪವೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಳು. ಊಟವಾದ ನಂತರ ಗೌರಾ ನನ್ನ ಜಡೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ರಾಯರು ಕೇಳಿದರು :

' ಮುಂಜಾನೆಯೆಂದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ? '

' ಸದಾಶಿವಗಡಕ್ಕೆ. ಇದೇ ತಾನೇ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಕ್ಕಿ ಹೇಳಿದಳು. ಗೌರಾ ಊಟ ಮಾಡದೇ ರಂಪ ಹಿಡಿದಿದುವಳೆಂದು. ಅವ ಕೃಪಾಯೇ ಓಡಿ ಬಂದೆ. '

' ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? '

' ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆದೂಗಿದೆ. '

' ಸದ್ಯ ನಿನಗೇನೂ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿರು. '

' ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತೇನೆ. '

' ಗೌರಾಳ ಹಟ ನೋಡಿದೆಯಾ? ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ನೀನೇ ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತಿದೆಯೇನೋ! ಅವಳು ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಇಷ್ಟು ಬೆರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆ ನೀನೆಂದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವಳಿಗೆ ಬಲು ಜೀವ. '

' ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಊಟವ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. '

' ತನ್ನೊಡನೆ ಅಡಲೂ ನೀನೇ ಬೇಕು ಎಂದರೆ ? '

• ಇಲ್ಲ; ಮೊದಲೆರಡು ದಿನ ಹಾಗೆಯೇ. ನಂತರ ತಾನೇ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ’

“ ಗೌರಾಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಸಂಜೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮುದ್ರ ವಂಡೆಗುಂಟೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಮಾರ್ಗದ ತುಂಬ ಅವಳ ಮಾತು ನಡೆದೇ ಇತ್ತು. ಅವಳ ಅಕ್ಕಂದಿರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು; ಕೇಳಿದೆ.

‘ ಗೌರಾ, ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನ ಹೆಸರೇನು ? ’

‘ ಲಚ್ಚಿ ’ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಿಯಿಂದ ತೊದಲುತ್ತು ನುಡಿದಳು.

‘ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅಕ್ಕನ ಹೆಸರು ? ’

‘ ಅವಳು ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಯಾರು ? ’

‘ ಯಾರೋ ? ’

‘ ಅಣ್ಣ.... ’

‘ ಇಯ್ಯಾ. ’

‘ ಅಮ್ಮ. ’

“ ಏನೇನೋ ತೊದಲು ನುಡಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದಳು. ಅಮ್ಮ ಸತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಅದರ ಅರ್ಥವಿರಬೇಕು. ಮಗು ಏನೋ ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತೆ ನಾನು ಪೂತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಅವಳು ಚಾಕ್ಲೆಟ್ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದಳು; ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಿಗಾಸೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏನೇನೋ ಕತೆ ಹೇಳಿ ಅದನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಊಟ ಮಾಡಿಸಿ ಬಂದೆ.

“ ದಿನ ನಿತ್ಯವೂ ಗೌರಾಳಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸುವ ಹೊಣೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಿತ್ತು. ಮತ್ತು ನನ್ನೊಡನೆ ಸುತ್ತಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಂದವಳು, ನಾನು ಓದುತ್ತಿರುವಾಗ ನನಗೊರಗಿ ನಿನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಹಿರಿಯ ಮಗ ರಾಮೂ, ನಂತರ ಜಯ, ಲಚ್ಚಿ, ನಿಜಯಾ, ಗೌರಾ ಹೀಗೆ ಒಂದು ಗಂಡು, ನಾಲ್ವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು. ತಂದೆ-

ಶಾಯಿಗಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ ? ನನಗೂ ತಿಳಿಯದ ನಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. ಜಯಾ-ನಿಜಯಾ, ತೆಳ್ಳಗಾಗಿ ಜಿಂದಾ ಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ತಾಯಿಯದೇ ಮೋರೆ. ಅದರೆ ಗೌರಾ-ಲಚ್ಚಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ದುಂಡಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮೋರೆ ಜಯ-ನಿಜಯರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಕರ್ಷಕ ಮತ್ತು ಸುಂದರ. ಜೆಂಮುಟಿಗಳು, ಮೂಗು ತಿದ್ದಿ ಮಾಡಿದಂತಿ ದ್ದವು. ಹಿಗ್ಗಿನ್ನುವದು ನನಗೂ ತಲೆತಿನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ನಾನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದೆ. ಲಚ್ಚಿ ಮತ್ತು ಗೌರಾ ತಂದೆ ಯೊಡನೆ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿದರು. ಇವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನಾಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಯೋಚಿಸಿವರೂ ನನಗದು ಹೊಳೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ.

“ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ನಮಗಿರುವೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಹರಿದು ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೆ ? ಪಾಕೇಕೆ ಎನ್ನುವ ಅರಿವು ನಮಗಾಗ ಆಗುತ್ತಿದೆಯೆ ? ಮುದ್ದು ಹುಡುಗಿ ಗೌರಾ ನನ್ನನ್ನು ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು ; ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಂಚಗಳು, ಎರಡು ಕುರ್ಚಿ, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಬೆಂಬಲಿದ್ದವು. ಗೋಡೆಗೆ ನೆಲೆಸಿದ ಕನ್ನಡಿ ಮತ್ತು ಹತ್ತಾರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುಸ್ತಕರ ಫೋಟೋಗಳು.

“ ಮನೆಯ ಮಾಳಿಗೆಯೂ ಅಂತಹದೇ. ತೀರ ಸಾವಾ, ಮಾಳಿಗೆ ಸೇರುವ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು ಮನೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಪಾರ್ಶ್ವಕ್ಕೆದ್ದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದವು ಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೆ ಕೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದವರು ಯಾರಾವರೂ ಮಾಳಿಗೆ ಯೇರಿವರೆ ಅದು ಒಳಗಿನವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಾಳಿಗೆ ಎಂದ ಕೂಡಲೇ ಸಿಗುವ ಕೋಣೆ ಅಫೀಸಿನಂತಿದ್ದರೆ, ಅದರಾಚೆಯ ಕೋಣೆ ಮಲಗಲು ಉಪ ಯೋಗಿಸುವದಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲು : ಇದು ರಾಯರ ಅಫೀಸ ಕೋಣೆಯೇ ಆಗಿತ್ತಂತೆ. ಆವರಾಚೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದರು.

“ ರಾಯರ ಪಾಗೂ ನನ್ನ ಪರಿಚಯ ಪೆಚ್ಚಿದಂತೆ ನಾನೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ಲಚ್ಚಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳಿರ ಬೇಕು. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರಾಗೆ ಮೂಲಾಕ್ಷರ ಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಕ್ರಮ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಗೌರಾ ತನ್ನ ಒರಟು

ಬುದ್ಧಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬರಟು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು 'ಅ' ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದನ್ನು ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿ ಬರೆದು ನಾನು 'ಬಯದೆ' ಎಂದು ತೋರಿಸುವಳು. ಹಾಗಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಬರೆ ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ ಬರೆದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಹೀಗೆಯೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ? ಎನ್ನುವಳು. ಬರೆಯಬಾರದು ಎಂದರೆ ಯಾಕೆ? ಎಂದವಳ ಮರುಸವಾಲು; ಅವಕೇಶನಾದರೂ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

"ವಿಜಯಳಿಗೂ ಲಚ್ಚಿಯಷ್ಟೇ ವಯಸ್ಸಿರಬಹುದು. ಜಯ ಅವಳಕ್ಕೇ; ಜಯಳ ಅಣ್ಣ ರಾಮು. ರಾಮು ಸದೃಶನಾಗಿದ್ದರೆ ಜಯ-ವಿಜಯ ಬರೇ ಜಕ್ಕು. ಅಂದರೆ ತೀರ ಬಡಕಲೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ.

"ಲಚ್ಚಿಯೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಗೌರಾಳಂತಲ್ಲ. ಗೌರಾ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದೆ ತೆರೆದ ಬಾಯಿಗೆ ಬರಬರ ಮಾತುಮರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಲಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಡಿತ. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಾಗ ಅಣ್ಣ ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಗೌರಾ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಳು. ಲಚ್ಚಿ ಟೀಬಲ್ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಿಂತಾಗ ಗೌರಾ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು,

'ಅಣ್ಣಾ, ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೊಡೆಯಬೇಕು' ಎಂದಳು.

ನಾನವಳ ತಲೆ ನೇವರಿಸುತ್ತ 'ಯಾಕೆ ಗೌರಾ?' ಎಂದೆ.

'ಅಕ್ಕ ನನಗೆ ತಲೆಬಾಚಿಕೊಡುವದಿಲ್ಲವಂತೆ.'

'ಹೌದೇ ಲಚ್ಚಿ?

ಅವಳ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರುನಗೆಯಿತ್ತು; ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಬರಲಿಲ್ಲ.

'ಗೌರಾ, ನಿನಗೆ ನಾನು ತಲೆ ಬಾಚಲೆ?'

'ಹುಂ.'

"ಒಮ್ಮೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ದಿನವೂ ಇದೇ ರಾಗವಾದೀತೆಂದು, 'ಲಚ್ಚಿ, ಗೌರಾಗೆ ತಲೆ ಬಾಚಮ್ಮ' ಎಂದೆ.

'ನಿಂಗೆ ಬರೂತ್ತೆ?' ಗೌರಾ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದಳು.

'ಊಹುಂ.'

‘ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಿ.’

“ಗೌರಾ, ಅಕ್ಕ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಬಾಚುತ್ತಾಳೆ’ ಎಂದು ಅವಳ ಕೆನ್ನೆ ಹಿಂಡಿ ಅಕ್ಕನ ಜೊತೆ ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ಅಕ್ಕ ಜಡೆಗೆ ರಿಬ್ಬನ್ ಕಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲಂತೆ ಎಂದು ಒಳಗಿನಿಂದಲೇ ಗೌರಾ ಹೇಳಿದಳು. ‘ಅವಳು ಕಟ್ಟುತ್ತಾಳೆಯೆ’ ಎಂದಿದ್ದೆ. ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ರಿಬ್ಬನ್ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಬಣ್ಣದ ಗೌರಿಯಾಗಿ ದೊರಗೆ ಬಂದಳು ಮುಷ್ಟು ಗೌರಾ. ದೊರಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ತೊಡೆಯೇರಿ ಕುಳಿತು ಕೆವಿ ಜಗ್ಗಿ, ‘ಅಣ್ಣಾ, ಅಕ್ಕ ಬಲು ಒಳ್ಳೆಯವಳು’ ಎಂದು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು.

‘ನೀನು!’

“ನಾನು ಒಳ್ಳೆಯವಳಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮುಖ ಉದ್ವನಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಹಿಂಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ತೊಡಲು ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ, ಹೆಸುಮಕ್ಕಳ ಬಾಲ ಲೀಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ವಿನಗುಳು ಉರುಳತೊಡಗುವವು.

“ಮೇ ಇಷ್ಟತ್ತೆಂಟನೆಯ ತಾರೀಖು.”

“ನಮ್ಮ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ ದಿನ. ನಮ್ಮ ಹಣೆಯ ಬರಹ ನೇರ ವಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೆ ವಕ್ರವಾಗಿದೆಯೋ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ದಿನ. ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ರಿಜಲ್ಟ್ ಹೊತ್ತುಗೊಂಡೇ ಓಡಿ ಬಂದಿತ್ತು. ನಾನು ಪಾನಾ ಗಿನ್ನೆ. ವೊವಲನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಾಸಾಗಿದ್ದೆ. ನನಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅನಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರಿಗೆ ಆಗಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಗೌರಾಳಂತೂ ‘ಆಣ್ಣಾ ಪಾಸಂತಿ’ ಎಂದು ಗೋಡೆಗೆಲ್ಲ ಸಾವಿರ ಸಲ ಕೂಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಳು. ಯಾವ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆ ವ.ಗು ಆ ರೀತಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತೋ ?

“ತಂದೆಯವರೊಡನೆ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದ ಗೌರಾ ಹೇಳಿದಳು :

‘ನೀನು ಇಲ್ಲೇ ಉಳಿಯಬೇಕಂತಿ?’

‘ಮಾಕೆ ಗೌರಾ.’

‘ಅಷ್ಟಯ್ಯ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.’

‘ಯಾರ ಹತ್ತಿರ?’

‘ಧೋ’ ಎಂದು ನೋಲಿ ಮುದುರಿಸಿ ತಂದೆ ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಹೇಳಿದಳು.

“ಆ ದಿನ ಊಟವೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ದಿನಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷ ವಿತ್ತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಗೌರಾ ನಾನು ಶರ್ಯತ್ತು ಕಟ್ಟಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಊಟ ಮಾಡಿದೆವು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಾನು ಬೇಗನೆ ಊಟ ಮಾಡಿ, ತನಗೆ ತಿನ್ನಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಕೋಡಬಳಿಯೊಂದನ್ನು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ, ನಾನು ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ತುರುಕಿ, ‘ನಾನು ಕಚ್ಚಿದ ಕೋಡಬಳಿಯನ್ನು ಅಣ್ಣ ತಿಂದ’ ಎಂದು ಜಗಲಿ ತುಂಬ ಕುಣಿದಾಡಿದಳು; ತಂದೆಯ ಹತ್ತಿರವೂ ಹತ್ತಾರು ಸಾರೆ ಅದೇ ಪದ ಅಂದಳು. ಲಚ್ಚಿಯದೇನೂ ಹಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು ಊಟ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು.

“ಆ ದಿನ ನಾನು ತಿರುಗಾಡಲು ಹೊರಟಾಗಲೂ ಗೌರಾನೇ ನನಗೆ ಕೂದಲು ಬಾಚಿಕೊಟ್ಟಳು; ಬಾಚಿದ್ದೇನೂ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಾಚಿದವಳು ಅವಳೇ ಅದ್ದರಿಂದ ಅವಳಿಗದು ಚಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ದಿನ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ತಿಂದದ್ದು ಸರಿಯಾಗಿ ಖರ್ಚಾಗಲಿ ಎಂದು ಗೌರಾಳೊಡನೆ ಮಾಜಾಳಿಯ ಕಡೆಗೆ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಗುಂಟೆ ಕಡಲ ತೆರಿಗೆಳೊಡನೆ ಅಟವಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಹು ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ನಾವು ತಿರುಗಿ ಮನೆ ಸೇರಿದಾಗ ಗಂಟೆ ಎಂಟಕ್ಕೂ ಮೀರಿತ್ತು. ನಾನು ಗೌರಾಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಕರೆದು ಇಲ್ಲೇ ಊಟಮಾಡಿದ ರಾಯಿತು ಎಂದಳು; ಜೀವನನ್ನುತ್ತ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿ. ಪುನಃ ಕರೆಕಳುಹಿದಳು; ಹಿರಿಯರ ಮಾತೆಂದು ಮನ್ನಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಹೋದೆ.

“ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಎದ್ದಾಗ ‘ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು’ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಹೇಳಿದರು. ಅಬ್ಬಾ! ಇದೇನು ಹೊಸ ರೀತಿಯೆಂದು ಅಚ್ಚರಿಸಬಟ್ಟುಕೊಂಡೆ; ಗೌರಾಳೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದುವರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ. ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷದೊಳಗಾಗಿ ಅವಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿತು. ಮತ್ತೆ ನನಗೆ ಯೋಚನೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ‘ಯಾಕಾಗಿ ಹೇಳಿದರು?’ ಎಂದು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ, ಆದರ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವಂತಿವೆ, ಸಲುವೆಂದ ಅಷ್ಟೆಯನ್ನು ಹೇರುತ್ತಾರಲ್ಲ, ಹೀಗೆ ಬಗ್ಬುಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ಉಗುಳುತ್ತ ಮಾಳಿಗೆಯೇರಿ ಬಂದಳು; ನಾನು

ಓರ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವದನ್ನೂ, ಮಕ್ಕಳು ಮಲಗಿರುವದನ್ನೂ ನೋಡಿ,

‘ ನೌರಾ ಈಗಾಗಲೇ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳೆ ? ’ ಎಂದರು.

‘ ನಾನೇ ಮಲಗಿದೆ. ’

‘ ನಾನು ಮಲಗಿಸಿದರೆ ಏನಿಲ್ಲ ಕೀಟಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆಕೊ ? ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯ ದಿಂದ ಅವಳಿಂದ ನನಗಾಗುವ ತೊಂದರೆ ತಪ್ಪಿದೆ. ’

‘ ನಾನು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅವರೇನೋ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು ; ಆದರೆ ಯಾಕೋ ಸುತ್ತಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದರು :

‘ ಪರಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಸರಿಣಾಮವಂತೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಹೌಂ. ’

‘ ಮುಂದೆನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆ ? ’

‘ ಇನ್ನೂ ಆ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ. ’

‘ ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಜಿ ಹಾಕಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಹೌದು ; ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ. ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ಸೇರುವದೇನೋ ನಿಶ್ಚಿತ ; ಈಗ ಬರೇ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿ ಕೂಡಲು ಬೆಳ್ಳಿಗಾಗುವತನಕ ದುಡಿದು, ಅರಹೋಪ್ಪಿ ಉಂಡು, ಮೇಲಿನವರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಗ್ರಾಜುಮೇಟ್ ಆಗುವದೇ ಲೇಸು. ಮುಂದೆ ನೌಕರಿ ಮಾಡಲಿ, ಮಾಡದೇ ಇರಲಿ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಹತ್ವವಾದುದಲ್ಲ. ಕಲಿಯಲು ತೊಂದರೆಯೆಂದು ಈಗ ಬಿಟ್ಟರೆ ಮುಂದೆ ಕಲಿಯದೇ ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹೆಚ್ಚಳಿಸುವದು ಬೇಡ ; ಹಣದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಹತ್ವದ್ದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಜರ್ಜರಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ’

‘ ಧಾರವಾಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದರಾಗದೆ ? ’

‘ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಡವೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಫುಕಾನೇ ನೆಟ್ಟಗೆ. ಯಾಕಂದರೆ, ನನ್ನ ಹಲವು ಗೆಳೆಯರು ಪಾಕಾಡಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೇನೇ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನೂ ಖಾಲ್ವಾರು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು ; ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಗುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದು. ’

‘ ಹಣದ ಬಗ್ಗೆನು ಮಾಡುವೆ ? ’

‘ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಕೆಲಸವೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈಗಂತಲೂ ಹಣವಿದ್ದವರ ಮಕ್ಕಳೇನೇ ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವುದು. ನಮ್ಮಂತಹ ನಿರಾಧಾರಿಗಳು-ದರಿದ್ರರಾಯನ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದವರು ಬಡ ಗುಮಾಸ್ತರಾಗಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವದೇ ಉತ್ತಮ. ಆದರೂ ಆಶೆಯಿದೆ, ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಭಲವಿದೆ. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವತನಕ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗ್ರ್ಯಾಜುಯೆಟ್ ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಭಲವಿದೆ. ಭಲಕ್ಕಾಗಿಯಾದರೂ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಭವ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ’

‘ ನಿನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆಯಿ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ; ಅವರೊಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದರೂ ಅವರಿಂದ ಹಣವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲಿಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಹೊತ್ತುಹೊತ್ತಿಗೆ ತಿಂಡಿ-ತಿರ್ಥ, ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಅನ್ನ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೆತ್ತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕೈಪಿಡಿದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕಾಣಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ ಆಗಿರುವಾಗ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಾನವ ರನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆ. ಅಂತಹರಿಂದ ಸಾಲ ಮಾಡಿಸಿ ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಸಡಿಸಲಾರೆ. ’

‘ ಜೀರಿ ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ವಿದೆಯಿ ? ’

‘ ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು; ನಾನಿಲ್ಲಿಯತನಕ ಅಸರೆ ಪಡೆದವರಿಂದಲೇ ಸಿಗಬಹುದು. ಅವರೂ ಕೊಡುವದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಎಂಟೈತ್ತು ವರುಷ ಉಂಡ ಅನ್ನದ ಋಣವೇ ನನಗೆ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ಹೊರೆಯಾಗಿರು ವಾಗ್ಗೆ, ನನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೂ ಅವರ ಋಣದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವದು ಬೇಡ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವರು ಇದೇ ಮಾತು ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನವರಿಗೆ ಹೀಗೆಯೇ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದೆ. ’

‘ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಹಣ ಪಡೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಸ್ವಾರ್ಥವಾಗುವ ದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ’

‘ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ಹಣ ಉಪಯೋಗಿಸುವ

ಕರ್ತೃ ನಾನೇ ಆಗುವದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಲು ನಾನೇ ಹಕ್ಕುದಾರನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ವಿಧಿ ಅಡ್ಡ ಬಂದು, ಈ ದೇಹವೇ ನಶ್ವರವಾದುದರಿಂದ, ಸಾವು ಬಂದರೆ ಅವರ ಋಣ ತೀರಿಸುವದು ಹೇಗೆ?’

‘ ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆ ? ’

‘ ನಾನು ಮೊದಲನೆಯ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ದೊರೆಯಬಹುದೆಂಬ ಆಶೆಯಿದೆ. ಅದು ಎಷ್ಟು ದೊರೆಯುತ್ತದೆಂದು ಪುಣೆಗೆ ಹೋದ ನಂತರವೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹಣ ಕಡಿಮೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಹುಡುಗರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಯೋ ಅಥವಾ ಪಾರ್ಟಿಟೈನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಯೋ ಹಣ ದೊರಕಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನೇನೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಗೆ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ಗೆಲೆಯರೊಡನೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕೈಂಟು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ’

‘ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಭಿಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೋಗು’ ಎಂದರು. ‘ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ‘ಹೂಂ’ ಎಂದುಬಿಟ್ಟೆ.

“ ವಸಂತಖಟು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು.

“ ಅವರ ನೈಶಾಖದ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡದ ಮುಂಜಾವು. ಮೈ ನವಿರೇಳಿಸುವ ಸೌಮ್ಯ ಗಾಳಿ ಬೀಸುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾನಂಗಣದ ಪೂರ್ವ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಲು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕಾಣತೊಡಗಿ, ಬಾನಂಚು ರಕ್ತಮಿಶ್ರಿತ ಕೆಂಬಣ್ಣವಾಗಿ, ಅವರ ಘಾಯ ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ಮುಗಿಲುಗಳು ಬಣ್ಣದಂಚಿನ ಕೆಂಗು ಲಾಬಿ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಉಷೆಯಾಗಿ, ಕುಮಾರಿಯಾಗಿ ತಿಮಿರ ರಾಶಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಭಾನುವಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕೋಗಿಲೆ, ಕುಕ್ಕುಟ, ಕಾಜಾಣಗಳ ‘ ಕೂವೂ, ಕೊಕ್ಕೊಕೊ ’ ‘ ಪಿನ್ ಪಿನ್ ’ ಧ್ವನಿಗಳು ಭಾರೀ ಸಂಭ್ರಮದ ವಾದ್ಯಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದವು. ಕಾಗೆ ಗಳು ಇನ್ನೂ ಮನೆಯ ಸೂರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೂಡಿನಿಂದಲೇ ಕತ್ತು ಹೊರಳಿಸಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿಕ್ಕೆಗಳು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ದಾರಿಕಾರನಂತೆ ಮಂದಮಂದವಾಗತೊಡಗಿದ್ದವು. ಅಂತೂ ವಸಂತನ ಮೈಶಾಖದ ಮುಂಜಾವು ಭವ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ, ನನಗೆ ಅನಂದಕರವೂ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ವೇವನೆಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಆಗಿತ್ತು.

“ ದರದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೂರ್ಯನ ತಾವುನುಣದ ಕಿರಣಗಳೋಡಿ ಬೆಳಗಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಭೂಮಿಯ ಬಣ್ಣವನ್ನೇ ಬದಲಿಸಿಬಿಟ್ಟವು.

“ ಇವ್ವ ಚೆನ್ನೆ ಚೇಲವಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಹರಕು ಬಟ್ಟಗಳನ್ನೂ, ನಾಲವಾರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ತುರುಕಿ ಜೋಳಿಗೆ ಸಿವ್ವವಾಯಿತು ; ಇನ್ನು ತಡವಿಲ್ಲ. ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಮೂಗಿದ್ದ ಕಡೆ ಹೊರಬರಾಯಿತು. ಹಾಗೇ ಹೊರಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ ? ಗೌರಾ ತಂಬೂರಿ ಬಾರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿಬಿಟ್ಟಳೆ. ಲಚ್ಚಿ ನೂನಿಯಾಗಿ, ಗಂಭೀರಳಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನೆಳೆದಿದ್ದಾಳೆ, ಹೊತ್ತು ಕಳೆಯದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಕೊಡುವದೇ ನನಗೆ ಹೊರೆಯಾಯಿತು. ಗೌರಾ ಮೂಲಾಕ್ಷರ ಕಲಿತು ‘ ಇವ ಈರ, ಇವ ಬಸವ ’

ಎನ್ನುವದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದಲು ಕಲಿತು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯಳಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಅವಳನ್ನಗಲಿ ಹೋಗದಂತೆ, ತನ್ನ ಗುರುಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಬಲೆ ಬೀಸಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ದೂರ ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ ನಲ್ಲ ಎಂದು ನನ್ನ ನರನಾಡಿಯ ರಕ್ತವುಕ್ತಿ ಹರ್ಷದ ತೆರೆಗಳಿಂದ ರೋಮಾಂಚನ ವುಂಟು ಮಾಡಿದರೆ, 'ನೀ ಹೋಗಬೇಡಣ್ಣ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಗೌರಾ ಆಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕ ತಲೆ ಬಾಚಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆಯೆ?' ಎಂದು ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಿಂದ ಗೌರಾ ನನ್ನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ವಿಚಾರಗಳ ಡೋಲಾಯಮಾನದಲ್ಲೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಮಹಡಿಯನ್ನೇರಿವೆ.

"ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಗೌರಾಳ ತಲೆ ಬಾಚಿ ಹೂವು ಮುಡಿಸಿದ್ದಳು. ಪುಟ್ಟ ಮಗು ಎಷ್ಟು ಮುದ್ದು ! ಎಂದವಳನ್ನೆತ್ತಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟಿ. ಅವಳು ನನ್ನ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು ; ಗೌರಾ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಕೇಳಿದಳು :

- ' ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯಣ್ಣ ? '
- ' ಯಾಕೆ ? '
- ' ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ ? '
- ' ಯಾಕೆ? ಗೌರಾ, ನಿನ್ನಣ್ಣ ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೇ ? '
- ' ಹಾಗಲ್ಲಣ್ಣಾ, ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತೀಯಾ ಅಂತ. '
- ' ಇಲ್ಲಾ. '
- ' ಹೋಗುವದಾವರೆ ನಾನು ಬರುವೆ. '
- ' ಗೌರಾ, ಈ ಹೊಸನ್ನು ಯಾರು ಮುಡಿಸಿದರು ? '
- ' ಅಕ್ಕ. '
- ' ಗೌರಾ, ನಾನು ದೂರ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆ. '
- ' ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನಣ್ಣ. ಇದೇ ಬಟ್ಟೆ ಹಿಂಬ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಪು ಬರುತ್ತೇನೆ. '

' ಅಯ್ಯೋ, ನೀನು ಬರಲಿಕ್ಕಾಗುವ ಗೌರಾ, ನಾನು ಬರುವಾಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆ. ಹೊಸ ಬೊವುಣ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಹೂವು, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಫೆರಿಸ್ಪ ಎಲ್ಲಾ ತರುತ್ತೇನೆ. '

‘ ಯಾವಾಗ ? ’

‘ ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು. ’

‘ ನಿಜವಾಗ್ಲೂ. ’

‘ ಹೌದು ಗೌರಾ, ನಾನು ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ನಿನ್ನ ಅಕ್ಕನೊಡನೆ; ಅದೀತೆ ? ’

“ಗೌರಾ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದಳು; ನಾನು ಊಟವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಸಿದೆ. ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ರಾಯರು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟು, ‘ ಖರ್ಚಿಗೆ ಬೇಕಾಗಬಹುದು, ಇಟ್ಟುಕೋ ’ ಎಂದರು.

‘ ಬೇಡ. ’

‘ ಹಾಗೆನ್ನಕೊಡದು ’ ಸ್ವಲ್ಪ ದರ್ಪದಿಂದಲೇ ನುಡಿಸರು.

“ ನಾನು ಮರುಮಾತಾಡದೇ ಹಣ ತಕ್ಕೊಂಡೆ.

‘ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದರೆ ನನಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆ. ’

‘ ಹೂಂ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಯಾಕೆಂತ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿ ಕೂತೀಯೆ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ದೂರದ ಊರು, ಹುಷಾರಿಯಿಂದ ಇರು. ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಸ್ನೇಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಅನಪಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾವರೂ ಯಾಚಕಳು ಅಥವಾ ನಾನು ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ತೊಂದರೆಗೀಡಾದೀಯೆ. ಅಲ್ಲಿಯೆ ಆಪ್ತರ ಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಲೆ ಪತ್ರ ಬರೆ. ’

“ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಅಷ್ಟೆಯಂತಿದ್ದುದರಿಂದ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟೆಕೊಂಡೆ. ಕಷ್ಟನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಕಷ್ಟಿಯ ವಿರೇಷ ತಿಂಡಿಯ ರುಚಿ ನೋಡಿ, ಬಸ್ ಸ್ಟೇಂಡಿಗೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಗೌರಾಳೂ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಬಸ್ಸು ಬಿಡುವಾಗ್ಗೆ ಗೌರಾ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲ, ಅಕಲೂ ಇಲ್ಲ. ‘ ನನ್ನ ಕಾಮಾನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬಾ ’ ಎಂದು ತನ್ನ ಊದಲು ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವರನ್ನೆಲ್ಲ ನಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

“ ದೂರದ ಯಾತ್ರಿ! ಅದೂ ಮಹತ್ವವಾದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ. ‘ ಸುಂಕದವನಿಗೇನು ಸುಖ-ಮುಖ ’ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಕೆಲವರಲ್ಲಿರುವ ಅದೇನು ರಸ್ತೆ

ಕೇಳಿದವನ ವರಿಗೂ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನರ್ಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಪ್ರವಾಸ ವೇನೋ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಇತ್ತೆನ್ನಬಹುದು. ಭವ್ಯ ಫರ್ನಿಚರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು ತನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಸೇರಿದೆವು. ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನ ಸಹಾಯದಿಂದ ನನಗೂ ಒಂದು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಷ್ಟು ಅನುನು ಸಿಕ್ಕಿತು. ದೈವವೇ ಕಾಪಾಡಿತು ಎಂದುಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ನನಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಆದರ ಸತ್ಕಾರಗಳ ವಿಸ್ಮರಣೆಯಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು 'ಪುರ್ಯಾಣ ಸುಗಮ ವಾಯಿತು; ತೊಂದರೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾಲೇಜು ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದು ಕೊಂಡಿಷ್ಟೇನೆ, ಚಿನ್ನಾಗಿಷ್ಟೇನೆ' ಎಂದು ನನ್ನ ಅಪ್ಪನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಪತ್ರ ಬರೆದೂ ಆಯಿತು.

“ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿಯ ವೊದಲಿನ ಎರಡು ಟಿಮುಗಳ ಮುಗಿದವು. ಅಬ್ಬ! ಆ ದಿನಗಳು ಜೇಗೆ ಕಳೆದುಹೋದವೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ತಿರುಗಿ ಗೂಡು ಸೇರುವೆವಲ್ಲ ಎಂದೆಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹ ಆವರಿಗೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡುವೆನ್ನತ್ತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ. ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳನ್ನು ಗೆಳೆಯರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದೇ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬಣಗುಡುವ ಈ ಹಾಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವೆ? ರಜೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಟೆಲುಗಳಲ್ಲಿ ಊಟ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಮೈಲುಗಟ್ಟಲೆ ನಡೆದು ಬರಬೇಕು ಬರಬೇಕು. ಮರಾಠಿಯ ನಾಡು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಯ್, ಕುಶಿ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಪ್ರತಿನಿನಾದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ನನಗಂತೂ ಮರಾಠಿ ಡೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಾದಿದುಮೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು; ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರಿಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯನಾದುದರಿಂದ, ಸರಿ ಊಟವನ್ನಾದರೂ ಜೊರ ಕೆಸಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಛೇದನವಿಲ್ಲ. ಆಲ್ಲಯ ಜನ ಹಸಿ ಕಾಯಿಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಜೀಯಿಸದೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗಂತೂ ವಾಕರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

“ ನಾನು ಆ ವರ್ಷ ಪರಾಂಜಪೆ ಎನ್ನುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಜೊತೆ ಉಳಿದಿದ್ದೆ. ಅವನು ಒಂದೇ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಇದ್ದ. ಗೆಳೆಯರಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನೂ

ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ನನ್ನ ವೋರೆ ನೋಡುತ್ತ, 'ಕಾನಡಿ ಮುಲಗಾ ಕಾಯ್' ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ, ನಾನು ಹೌದೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆ ದೂಗಿದ ಮೇಲೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅವನ ಕೋಮಲ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಶ್ರೀಮಂತನಿರಬೇಕೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನಿಗೇನೂ ಕಲಿಯಲು ಅಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ದಿನಕ್ಕೆ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕಷ್ಟ ಮಿಕ್ಕೆ ಸಿಗರೇಟೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆ ಮೂಗಿಗೆ ಬಡಿದರೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಮಗುಚಿದಂತಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತಿತ್ತು ನನಗೆ. ಈಗ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೇ ಸುಮ್ಮನುಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಗರೇಟೆ ಎಂದರೆ ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು, ಅದರ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಹ ವಾಸದಿಂದ ಬರಬರುತ್ತ ಅದರ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿಯೂ ಕೊನೆಗೆ ಪರಮ ಭಕ್ತನಾಗಿಯೂ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಸಿಗರೇಟಿನ ಬಿಲ್ ಮೊದಲಿನ ಎರಡಷ್ಟಾದುದು ನಮ್ಮನ್ನು ದಂಗುಬಡಿಸಿತು. ಮೊದಮೊದಲು ಅದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ ಸಿಗರೇಟಿನ ಬಿಲ್ಲು ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೇ ಅಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು. ಏನೂ ಅರಿಯುವ ನನ್ನನ್ನು, ಕರೆದು ಸಿಗರೇಟಿನ ಕೈಹಿಡಿಸಿ, ಅದರ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಪರಾಂಜಪೆಗೆ ಸಾವಿರ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು, ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ನಾನು ಆಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಶ್ರೀನಾಥ, ಅದೊಂದೇ ಎಂದಿಗೂ ನನ್ನ ಕೈಬಿಡದೆ ದಾರಿಯು ಬೆಳಕಾಗಿ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯೆಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಕೈ ಅಸರೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ.

“ ಪರಾಂಜಪೆ ಶ್ರೀಮಂತನಿರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯ ಅವನಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ತಿಂಡಿಯ ಪಾರ್ಸಲ್ಲಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ಮೊದಲು ತಿಂಡಿ ತಿನ್ನುವಾಗ, ' ನೀವೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ' ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದ್ದನು. ನಾನು ಒಪ್ಪದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ದಿನ ಕೈಹಿಡಿದು,

‘ ಈ ತಿಂಡಿ ನಿಮ್ಮ ಗಂಟೆಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’ ಎಂದನು.

‘ ನೀವೇಕೆ ಅಷ್ಟು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತೀರಿ ? ’

‘ ಕೊಟ್ಟಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನಾರಾದರೂ ತಿನ್ನದೇ ಇರುತ್ತಾರೆಯೆ ? ’

‘ ಉತ್ತರ ಹೇಳಲೇ ? ಕೇಳಿದರೆ ನಿಮಗದು ಬೇಕೆಂದಾದೀತು. ’

‘ನೋಡಿ, ಮಿ. ರವಿ, ನನ್ನ ತಂದೆ ಅಗರ್ಭ ತ್ರೀಮಂತರು. ನಾನು ಅವರ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರ. ಅವರು ಗಳಿಸಿಟ್ಟದ್ದನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ತಿಂದು ಅರಗಿಸಲಾರೆ.’

‘ನೋಡಿ ಪರಾಂಜಪೆ, ಈ ತಿಂಡಿಗನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗನಿಗಿಂದು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನೀವೊಬ್ಬರೇ ತಿನ್ನ ಬೇಕು.’

‘ಅದನ್ನು ನನಗಿಂಥೇ ಕಳುಹಿಸಿರುವರೆಂದು ನೀವು ಒಪ್ಪುತ್ತೀರಲ್ಲವೆ?’

‘ಹೌದೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆದೂಗಿದೆ.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ಆ ತಿಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನದೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿರುವದರಿಂದ ಈಗ ಈ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಂದು ನೀವು ತಿನ್ನಬೇಕೇ ಹೊರತು, ತಂದೆಯವರು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದಲ್ಲ.’

ಅಂದಿನ ಫಿರ್ಯಾದಿ ನಿಕಾಲಿಯಾಗಿ, ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಅಸ್ತಿಯನ್ನು ನಾನಿಬ್ಬರೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದೆವು.

ಪ್ರತಿ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಪರಾಂಜಪೆಯೊಡನೆಯೇ ಕೇಳಬೇಕಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸನಗೇ ಬೇಸರವಾಗಿ, ನಾನೇ ಪರಾಂಜಪೆಯೊಡನೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ,

‘ನೋಡಿ ಪರಾಂಜಪೆ, ನಾಳೆಯಿಂದ-ನಾನು ಸಿಗರೇಟ ಸೇವುವದಿಲ್ಲ.’

‘ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು?’

‘ನೀವು ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಾರದು.’

‘ಆಗಲಿ, ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ದಾಖಲ ಮಾಡಿರಲ್ಲ. ನೀವೀಗ ಜಡ್ಜೋ ವಕೀಲರೋ?’

‘ಹಾಗೇಕೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ?’

‘ನಾಚಿಯು ಕೊಡಲು.’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ವಕೀಲ, ನೀವೇ ಜಡ್ಜಾಗಿ.’

‘ನೋಡಿ, ಇದು ನಮ್ಮ ನಿಕಾಲೆ. ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಜಿಯು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಆಯೋಗ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ವಕಾಲತ್ತು ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಸಾದರಪಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದೆ, ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಮರ್ಜಿಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ಖಾಕಲಾಗಿವೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪುನಃ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಮೇಲಿನ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಅಪೀಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಲಲಾರ

ದಂದು ಈ ನಿಕಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಇವತ್ತಿನ ಹಿಯರಿಂಗ್ (ಆರ್ಜಿ ವಿಚಾರಿ ಸುವದು)ನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.’

“ಅವನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವನು ಜಡ್ಡನೋ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸಾಮ್ಯ ವಿತ್ತು. ನಾನು ಜಡ್ಡರ ಮರ್ಜಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವಕ್ಕೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ವಿನಯ ದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆ :

‘ರಾಯಸೀ, ಈ ರೀತಿ ತಾವು ನಿಕಾಲೆ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ, ದಿನಾಣಿ ಕೋರ್ಟ್‌ನೇ ಕೊಳ್ಳಿಹೋಡಿರಿ. ಪಿಸಲ್‌ಕೋಡಿನ ಕಲಮುಗಳು ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾಗಬೇಕಾದೀತು.’

“ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಗು ತಡೆಯಲಾಗದ್ದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೆವು. ನಗುವಿನ ಪ್ರತಾಪದಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನೀರೊಡೆದವು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಹೇಳಿದನು :

‘ಜಡ್ಡಮೆಂಟೆ ಕೇಳಿದಿರಲ್ಲವೆ ?’

‘ಹಾಗಲ್ಲ ಪರಾಂಜಪೇ, ಬಿಡಿಗಾಸು ಗಳಿಸಲು ಗತಿಯಿಲ್ಲದ ನಾವು ಬರೇ ಸಿಗರೇಟೆಗಾಗಿ ಐದಾಣೆ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದರೆ ಗತಿಯೇನು? ಇಲ್ಲಿ ನೀನಿರುವ ತನಕ ಕೊಟ್ಟೀರಿ. ನಂತರ ಸೇದುವ ಚಟ ಬಂದಾಗ ಯಾರ ಜೇಬಿಗಾದರೂ ಕತ್ತರಿ ಹಾಕಬೇಕಾದೀತಲ್ಲವೆ? ಅದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ಸಿಗರೇಟೆ ಸೇದಲು ನನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟು ಆಗ್ರಹ ಪಡಿಸಬಾರದು.’

‘ಇದಕ್ಕೇ ನಿಮಗೆ ಮಂಕುಪ್ರಾಣಿಗಳೆನ್ನಬೇಕು. ಸಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಇವಳೇ ಚೆಂದುಳ್ಳ ತುಟಿ, ಮೂಗಿನವಳೆಂದು ಬೊಟ್ಟು ತೋರಿಸಿ ಅರಿಸಿ, ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿದೇ ಹೋಗ್ಲಿ, ಇವಳ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬೋಕೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲ ಶನಿ ಮುಂಡೇಮ ಗಂಟುಬಿತ್ತಪ್ಪ ಎಂದುಕೊಂಡು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತರೆ! ಎಲ್ಲರೂ ಒಳ್ಳೆಯ ದನ್ನೇ ಮಾಡಿದರಲ್ಲವಯ್ಯಾ! ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಆಗೋದಾಗಿವ್ರೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಉಳ್ಳಿ ಹೊಡೆತಿತ್ತು.’

“ಆದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು, ಶ್ರೀನಾಥ? ಸನ್ಯಾಸಿಯ ಸೋಗು ಹಾರವಂತಾಯಿತು. ಬಕಪಕ್ಷಿ—ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಹೊಳೆದಾಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಮಿಾಸು ಬರಲಿ ಎಂತ, ನಾನು ಮಿಾನು ತಿನ್ನೋದಿಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮ ಮಿಾನು

ತಿನ್ನುವವಕ್ಕೆ ಕೂಡದು ಪಾಪ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದಿಗ್ಲಾನೆ ಎನ್ನುವಂತಾಯಿತು. ತಿಳಿಯದೆ ಮಜ ಮಾಡುವವಕ್ಕೆಂದು ಕೈಹಿಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ, ಅದೇ ದಿನವೇ ಪರಾಂಜವೆ ನನ್ನ ಮತ್ತು ಸಿಗರೇಟಿನ ರಜಿಸ್ಟರ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು.

“ನೋಡು ಶ್ರೀನಾಥ, ಏನೋ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿಬ್ಬರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ನೆನಪಾಗಿ ಆದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದರೆ ಹರಿಕತಿಗಿಂತ ಉಪಕತೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು ಎನ್ನುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನೇನನ್ನೋ ಹೇಳಲು ಬಯಸಿದೆ. ಆದರೆ ಹೇಳಿದ್ದೇ ಬೇರಾಯಿತು.

“ಹೌದು, ಮೇಲಿನ ಪರಾಂಜವೆಯೇ ಆ ದಿನವೂ ಹೇಳಿದ್ದು ; ಅವನು ಘೋರವಾದ ತವಾರಿಯಿಂದ ಗಂಟುಮೂಡೆ. ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗ, ಯಾವನೋ ಸಾಮಾನಿನ ನೆನಪಾಗಿ, ತರಬೇಕೆಂದು ರವಿವಾರ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋದ. ಅವನು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ, ನಾನು ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಅವನು ನೋಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದ:

‘ ಏನು ತಮ್ಮ, ಸ್ವರ್ಜಿತಾಗಮನ ಎಂದು ? ’

‘ ನಾಳೆ ಡೊರಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ’

‘ ಯಾವುದರೂ ಅಸಾಮಿಗೆ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗುವದಿದೆಯೋ ? ನೀವು ಕಾನಡಿ ಮುಲಗಾ, ಬಲು ಹುಷಾರಿ ಜನ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೊನ್ನೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ನೀವು ಕೊಡುವ ಸಣ್ಣ ಗುದ್ದುಗಳು ಮೈಯಲ್ಲ ಹಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ’

“ ಅವನು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಾತಿನರ್ಥವೇ ಬೇರೆ. ಕಾಲೇಜ ಹುಡುಗಿಯ ರೊಡನೆ ಕಿವಿ ಕಟ್ಟಿ ಮಾತಾಡುವದೇನಾದರೂ ಇದೆಯೋ ಎನ್ನುವದು ಅವನ ಮಾತಿನರ್ಥವಾಗಿತ್ತು ; ನಾನು ಅದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ.

“ ಕಾನಡೀ ಮುಲಗಾ ಮರಾಠೀ ಮುಲಗೀ ಜತಿ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಮರಾಠಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಲಿಸಲು ಬೇರೊಬ್ಬ ಮಾಸ್ತರರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದೀತು. ದನಕ್ಕೆ ತಿನಿಸುವಂತೆ ನಮಗೆ ಸೊಪ್ಪು-ಗಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ ಹಾರಿ ತಿನ್ನು ಎಂದರೆ ನಾವು ಹೇಗಪ್ಪಾ ತಿನ್ನುವದು. ”

“ ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಕೇಳಿ ಪರಾಂಜವೆಯೇಕೋ ಉಕ್ಕುಕ್ಕೆ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟು. ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ವಿಚಾರ ಸರಿಮು ಕೇಳಿದ : ‘ನಿಮಗೆ ಆಸ್ತರಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?’

‘ ಹೌದು. ’

‘ಹಾಗಾದರೆ ನೀವು ಬೆಳೆದ ಊರೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಏನು ಮಾಡುವುದಿದೆ?’

‘ ಅವೇ ಬೆಟ್ಟ-ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃ ನೋಡಬಹುದಲ್ಲ. ’

‘ ಎಷ್ಟೇ ಸಲ ನೋಡಿಯಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನೋಡಲೂಬಹುದು. ಮತ್ತು ಈ ಎರಡೂವರೆ ತಿಂಗಳುಕಾಲ ಇಲ್ಲಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮೂರಿಗಾದರೂ ಬನ್ನಿ. ’

‘ ಇಲ್ಲೇ ಉಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸಿರುವೆ. ’

‘ ಪುಣಾದ ಸಂದಿ ಮತ್ತು ಬೀದಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುವದಕ್ಕೆ ತಾನೇ ! ’

‘ ಅಲ್ಲ, ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪವದರೂ ವೆಣ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ವರುಷದ ನೆರವಿಗಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಮಹಾರಾಜರು ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ನಿಮಗೆ ಕೆಲಸ ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲವೆ ? ಏನು ಹುಚ್ಚು ನಿಮಗೆ ? ನನ್ನೊಡನೆ ಹೊರಡಿ. ರಜಾ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಬರಬಹುದು. ’

‘ ಅಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನೇ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕಲ್ಲ. ’

‘ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಚೆನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಡಿ ಮತ್ತೆ. ’

‘ ನಿಜವಾಗಿಯೂ. ’

“ ಹಾಸಿಗೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟಿಗೆ ಹೇಳಿ ಬೇರೆ ರೂಮಿನಲ್ಲಿರಿಸಿವ್ವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ನೆನಪಾಯಿತು. ‘ ಪರ್ವಿಷ್ಟ ಯಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರಬೇಡ, ಬೊಡ್ಡ ಊರು, ಬಂದುಬಿಡು ’ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಬರಲಾಗದ್ದಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ, ‘ ನಿನ್ನಣ್ಣ ಮುಂದಿನ ವರುಷ ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಗೌರಾಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಲಚ್ಚಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಳಷ್ಟೇ ? ’ ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿ ಟಪಾಲ ಡಬ್ಬಿಗೆ ತುಡುಕಿದೆ.

“ ಪರಾಂಜಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಇದ್ದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಮಾಡಿ, ಕೈಬೆರಲ ದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಬಾವಿಗೆ ಓಡಿಹೋದ. ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಪರಾಂಜಪೆ ಹೇಳಿದ.

‘ ಏನೋ ಮಹಾರಾಯ, ಹಂಸಾಯನ್ನು ತವರುಮನೆಯಿಂದ ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತಲ್ಲ ! ’

‘ ಹೌದು, ಹೊಸ ಗಂಡನ ಜೊತೆ ಹೊರವೇಕೆಲ್ಲವೆ ? ’

“ ರವಿವರ್ಮ, ಊರು ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಏನು ಈ ಬೆಳುವಲವ ಬೈಲನ್ನೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲಿಯ ಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಬಹುದಲ್ಲ. ”

“ ಆ ಬೋಳುತಲೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬರಿದಾಗುತ್ತದೆ. ”

ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಪರಾಂಜಪೆ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತ ಹೊರಟೆವು. ಅಲ್ಲೇನು ವಿಶೇಷವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಷ್ಣಪ್ರವೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರೀಮಂತರ ಮನೆ ಗಣ್ಯೇ ಹಂಚು ಹೊದಿಸಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಪರಿಚಯವ ಜನವೆಲ್ಲ ಪರಾಂಜಪೆ ಯನ್ನು ‘ ರಾಯರೆ ’ ‘ ಸಣ್ಣ ಸಾಹುಕಾರರೆ ’ ಎಂಬ ಕರೆದು, ನಮ್ಮನ್ನು ಮರೆಯ ಬೇಡಿ. ಎನ್ನುವ ದೀನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಕೈಮುಗಿದು, ತಾಂಬೂಲವ ಬಾಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸಿ, ಕಪ್ಪು ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಮನೆಯಿಂದ ಒಂದು ಮೈಲಾಚೆ ಕೃಷ್ಣನದಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಒಣಪ್ರವೇಶವಷ್ಟೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಬೇರೆಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಎದೆ ಮುಣುಗುನಷ್ಟು ನೀರು ಮಾತ್ರ ಪ್ರದರ್ಶಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬಲಸೆಯಲ್ಲದ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ನೋಡುವಾಗ್ಗೆ ಇದು ನದಿಯಲ್ಲ, ಜಲಸೆಯವಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ನದಿಯ ನೀರು ಅತಿ ಮಂದವಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಅಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಾದರೂ ಏನಿದೆ ? ದೃಷ್ಟಿ ಓಡುವತನಕ ಬಿಲ್ಲು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಜಾಲಿ ಹಾಗೂ ಬೇವಿನ ಮರಗಳು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹುಣಸೆ ಮರ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಜನಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ವಾಸ, ಆಹಾರ, ನದಿಯ ನೀರು ಹೀಗವರೇ ಬೇಕೇ ಹೊರತೂ ನಮ್ಮ ಜನ ಅಲ್ಲಿ ಪಾಯಂ ನೆಲಸಲಾರರು.

ನಾನು ಪರಾಂಜಪೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನಾಲವತ್ತು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸುಖದೂಟಿ, ಸುಖನಿವ್ರೆ, ಪರಾಂಜಪೆಯ ತಂದೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಅವನ

ರೂಮು ಸೇರಿ ಸೆಗರೀಟೆ ಸೇರುವುದು ; ಇಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಅವರ ಮನೆ ವಿಶಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಬಾಗಿಲಿಗೇ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ೧೫೦ ರೂಪಾಯಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಂತೆ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಕೆತ್ತಿದ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ಸಹಸ್ರದಳವ ಕಮಲ, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತನೆಯ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾಗೂ ಅವಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮರಿಯಾನೆಗಳು ಚಿತ್ರಕಾರನ ಹೆಚ್ಚುಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೆಯ ತಳದ ಗೋಡೆ ಒಂದು ಯಾರಿಗೂ ಮಿಕ್ಕಿ ಅಗಲವಾಗಿತ್ತು. ಸುಮಾರು ಹತ್ತಿಂಬತ್ತು ನೂರಾ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಇಷ್ಟಿಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಮನೆ ಕಟ್ಟಲು ಹದಿನೆಂಟು ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳು ಖರ್ಚಾಗಿದ್ದವಂತೆ.

“ಪರಾಂಜಪೆಯ ತಂದೆಯವರೇ ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ಹಾಗೂ ಯಜಮಾನರು. ಒಬ್ಬನೇ ಮಗ. ಬೆನ್ನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣೂ ಇಲ್ಲ, ಗಂಡೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಜನವೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟುಕೈಂಥ ಹೆಚ್ಚು ಜನರಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಮೂಲವಸವು ಮರಾಠರ ಅಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರದಾರರಾಗಿದ್ದರಂತೆ. ರಾಜಾಗಿ ಇವರದು ದೇಶಪಾಂಡೆಯ ಮನೆತನ.

“ಪರಾಂಜಪೆ ಮನೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೆ ‘ಬಿಡದಿ’ ಹೊಡಿದ್ದ. ಅಧುನಿಕ ರೀತಿಗೆ ಹೋಲುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೋಣೆ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಮನೆಗೆ ಒಂದು ಕುಳಿತುಣ್ಣು ಜೀಕಾಯಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದಿಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಬೇಕು. ಒಮ್ಮೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕುಳಿತಿದವಾಗ ಕೇಳಿದೆ :

‘ ಪರಾಂಜಪೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ದಿನಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ. ’

‘ ಕೆಲವು ದಿನವಾದರೂ ಆರಾಮಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡು. ’

‘ ಹಾಗೇ ಕುಳಿತರೆ ನನಗೆ ತಿಂವದ್ದು ಜೀರ್ಣವಾಗುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ’

‘ ನೌಕರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದನ್ನು. ಅದರೆ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ತೊಂದರೆಯಾದೀತು. ’

‘ ಗೊತ್ತಾಗವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡರಾಯಿತು. ’

ಪರಾಂಜಪೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಹೇಳಿದರೂ ಅದು ಹೇಳಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಒಂದು ನಿರೂಪ ತಂದಿಷ್ಟ— ಯಾರೋ ಸೆನಿಟಿವ್ ಇನ್ಸೈಕ್ಟರಂತೆ, ಅವರ ಸ್ಟಡೀನಾಲ ರಜೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ

ರಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳದ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಹ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಪಟ್ಟಣವಾಲ ಬೇಕಂತೆ, ಅದು ನಿನ್ನಿಂದ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ ?

‘ ಬೇಡವನಿಗೆ ಅದು ಇದು ಎನ್ನುವದಿದೆಯೆ ? ’

‘ ಅಲ್ಲಯ್ಯಾ, ಇಷ್ಟು ಕಲಿತು ಪಟ್ಟಣವಾಲಗಿರಿಯೆ ? ಅದು ನಿನ್ನ ಹತ್ತರ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವು; ಊರೂರು ತಿರುಗಬೇಕು; ಅನ್ನ-ನೀರು ಸರಿಯಾಗಿ ಮೊರೆ ಯುವದಿಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡು. ’

‘ ಸರಾಂಜವೆ, ಆ ವಿಚಾರ ನನಗಿರಲಿ. ಆ ಇನಸ್ಪೆಕ್ಟರನ ಹತ್ತರ ವಾಸ್ತವಿಕ ವಿಚಾರ ಹೇಳಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ವಸೆಂದುಬಿಡು. ಇನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆನು ಮಾಡುವದು ? ’

‘ ಊಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಬಂದುಬಿಡು. ಮನೆಯವರಿಗೆ ಹೇಗಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳೋಣ. ಆದರೆ ನೀನು ಇಂತಹ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ’

‘ ಅಜ್ಜಿ ನನ್ನದೆಂದು ತಿಳಿದು ಸುಮ್ಮನಿರು. ’

‘ ಒಮ್ಮೆ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಾಚಿಕೆಗೇಡು. ’

‘ ಅಂತಹ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲು ನೀನಿಷ್ಟಿಯಲ್ಲ. ’

‘ ನಿನ್ನ ಈ ಹುಚ್ಚಾಟಿಕೆಗೆ ಏನನ್ನಬೇಕೋ ತಿಳಿಯಬಾಗಿದೆ. ’

‘ ಏನೇ ಇರಲಿ, ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಹೋಗೋಣವೆ ? ’

“ ಅವನೂ ಒಪ್ಪಿದ. ಮುಂಜಾನೆ ಇನಸ್ಪೆಕ್ಟರನನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾದವು. ಕುಯ ದಾಂಡಿಗ ಮನುಷ್ಯ ; ಕೆಂಪು ಕಣ್ಣಿನವ ; ಬಲು ಸಿಟ್ಟಿನವನಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅವನಿಗಿರುವವರು ತಾಯ್ತಿ, ಎರಡು ಜನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ಬೆಂಜಿತಿ ಸತ್ತ ಅಗಲೇ ಎರಡು ವರ್ಷವಾಯಿತಂತೆ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಬಾಗಲೇ ಭಾವನಾಕರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೇಕೋ ಅಳುಕುಂಟಾಯಿತು. ಸರಾಂಜವೆ ಹೇಳಿ, ‘ ಯಾವದೋ ಕಾರವಾರಿ ಜನವಿದು, ನಮ್ಮ ಹೊಸ್ತಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿದ್ದ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣವೆಂದಿದೆ. ನೀವು ಕಾರುಂ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವಂತಿದ್ದರೆ, ಇವನನ್ನು ನೀವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ ’ ಎಂದನು. ನೀನಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಬರುವದೋ ? ಎಂದು ಆ ಆಸಾಮಿ ಗಡಸು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಲು. ‘ ಇಲ್ಲ ’ ಎಂದೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲಸಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಅದೇ

ದಿನ ನಾನು ಪಟ್ಟೀವಾಲನ ಚಾರ್ಜ್ ವಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಪಟ್ಟೀವಾಲ. ಅದೊಂದು ದುರ್ದಿನದ ಕಹಿನೆನಪು ಶ್ರೀನಾಥ.

“ ಪರಾಂಜಪೆ ಹೋದುದೇ ತಡ. ನಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಅಮಲು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಚಾಲೂ ಆಯಿತು. ‘ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನಪ್ಪ?’ ಎಂದರು. ಅಸಲು ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಆ ಪೆಸರಿಗೆ ಕಲಂಕ ತರುವದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ಹೆಸರು ಹೇಳುವದೇ ಒಳ ತೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ‘ ಶಂಕ’ ಎಂದೆ. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಒಣ ನಗೆ ನಕ್ಕು, ಈ ಡಾಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸಹಿ ಹಾಕಪ್ಪಾ ಎಂದು ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟನು. ನಾನು ಸೊಟ್ಟೆ ದಾಗಿ ಶಂಕ ಎಂದೆಡಕ್ಕರ ಬರೆದೆ.

“ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಚೀಮನೇ ಇತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕೈದು ಚುಚ್ಚುವ ಆಯುಧಗಳು, ಲಸ್, ಸ್ಪಿರಿಟು, ಹತ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಒಂದಿಷ್ಟು ಭಾರವಾಗುವ ಸಾಮಾನು ಇತ್ತು. ಅದನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಅವನ ಛತ್ತರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅವನೊಡನೆ ಸಾಗಬೇಕು. ಸೆನಟರಿ ರಾಯರೂ ವೃಂಗಾರವಾಗಿ ಇದ್ದರು. ‘ ಅದೋ ಅಲ್ಲಿ ಬೂಟಿನ ಜತೆಯಿದೆ; ಸ್ವಲ್ಪ ಅರಿವೆ ತಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಒರೆಸು’ ಎಂದನು. ನನಗೇಕೋ ಕಸಿವಿಸಿ ಯಾಯಿತು. ಉಸಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಒರೆಸಿದೆ. ಅವರ ಬ್ಯಾಗ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಮುಂದಾಗಿ. ಆ ಶನಿರಾಯರು ದವಡೆ ಒಡೆಯುವಷ್ಟು ತಾಂಬೂಲ ತುಂಬಿ ಕೊಂಡು ಬಂದರು.

“ ಯಾವದೋ ನಾಲ್ಕೈದು ಮೈಲು ದೂರದ ಹಳ್ಳಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಪಟೇಲರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಏಕೆಂಟು ಮಕ್ಕಳ ಕೈ ಚುಚ್ಚಿ ಯಾಯಿತು. ಪಟೇಲರೇ ಯಾರದೋ ಮನೆಯಿಂದ ಚಹ ಮಾಡಿಸಿ ತಂದಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ರಾಯರಿಗೆ ತಿಂಡಿಕೊಟ್ಟು, ನನಗೂ ಕೊಟ್ಟರು. ಚಹ ಕೊಡುವಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಯರು ಹೇಳಿದರು, ನಮ್ಮ ಸಿಪಾಯಿ ಚಹ ಕುಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು. ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಚಹವನ್ನೂ ಅದೇ ಆಸಾಮಿ ಗುಟುಕರಿಸಿತು. ನನಗೆ ನೀರಡಿಕೆಯಾಗಿ ಗಂಟಲೊಣಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಪಟೇಲರ ಹತ್ತಿರ ರಾಯರೇ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಎಂದೆ.

“ ಪಟೇಲರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ನೀರು ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೊಟೆ ತುಂಬುವಷ್ಟು ಕುಡಿದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಪಟೇಲರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದೆ.

“ಬರುವಾಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಯರು ಪಟೇಲರ ಮನೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ ನಾಲ್ಕು ಸೇರು ಗೋದಿ ತರಬೇಕೆಂದರು. ನಾನು ಅಯ್ಯೋ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಹೆಸಾಲಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳಾಯಿತಲ್ಲ ನನ್ನ ನಾಳು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಮನೆ ಮುಷ್ಟಿದಾಗ್ಗೆ ೩ ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ರಾಯ ಬಚ್ಚಿ ಕಳಚಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದ, ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು, ನಾಲ್ಕು ಕೊಡ ನೀರು ಜಗ್ಗಲು ಹೇಳಿದ. ಅವರ ಮನೆಯಾಚೆಯೇ ವೆಲ್ಲೆಕ್ ಬಾವಿಯಿದೆ. ಅ ಬಾವಿಯಿಂದಲೇ ನೀರು ತರಬೇಕು. ಬಾವಿಯ ನೀರು ಜಗ್ಗುವಾಗ್ಗೆ, ಬಾವಿಯ ತೀನೀರು ಕಂಡು ಕುಡಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಹೊಟ್ಟೆ ತಣಿಯುವಷ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿದು ರಾಯರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋದೆ. ರಾಯರು ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದರು. ‘ಮಗನೇ, ನೀರು ತರೋಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದೆ ನೀರು ಕುಡ್ಕೊಂತ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾ. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರೋದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸೋದಿಲ್ಲೆ. ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿಯಲ್ಲ ದೆವ್ವನ ಹಾಗೆ; ನೀರು ಹಾಕಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕೊಡ ನೀರು ತಂದು ಸುರುವಿಡು.’ ಮಾತಾಡದೆ ಅದೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ, ಕೊಡ ಇಟ್ಟು ಅವನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು; ಇಬ್ಬರೂ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದವರೆ; ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಎಲೆ-ಅಡಿಕೆ ಜಗಿಯುತ್ತ ಕಾಲು ತೂಗುತ್ತ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಬಾಡಿದ ಮೋರೆ ನೋಡಿ, ಅವರಿಗೆ ಕರುಣೆ ಬಂತೋ ಏನೋ, ‘ನಮ್ಮ ಮರಿಯಾನ ಬದಲಿಗೆ ನೀನು ಬಂದೇನಪ್ಪಾ, ಯಾವ ಊರಪ್ಪಾ ನಿಂದು?’ ಎಂದು ಒಬ್ಬಳು ಕೇಳಿದಳು. ನಾನು ಕಾರವಾರದವ ನೆನ್ನನಾಗ ಅವರಜ್ಜೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು, ‘ಆ ಕೊಡ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಾಲ್ಕು ಕೊಡ ನೀರು ಒಳಗೆ ತಾರಪಾ’ ಎಂದಳು. ಅದನ್ನೂ ಉಸಿರುಕಟ್ಟಿ ಮಾಡಲೇಜೀಕಾಯಿತು. ರಾಯರು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಮಲಗಲು ಹೋದರು. ನಾನಿನ್ನೂ ಹೊರಗಡೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ನನಗಿನ್ನೂ ಊಟ ವಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೆಂದು, ‘ರಾಯರೆ, ನಾನು ಹೋಗಲೆ’ ಎಂದೆ. ‘ಹೇಳೋದೇನು, ಆಗಳೇ ಹೋಗಬಾರದಿಲ್ಲೆ?’ ಎಂದರು. ‘ನಾಳೆ ಮುಂಜಾನೆ ಬೇಗ ಬಂದುಬಿಡು’ ಎಂದು ಸೂಚನೆ ಇತ್ತರು.

“ಹುಂ, ಎಂದು ಹೊರಬಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪರಾಂಜನೆಯವರ ಮನೆಗೆ ಒಂದು

ಮೈಲು ದೂರವಿತ್ತು. ನಾನು ಊಟಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಐದು ಗಂಟೆಯಾಗಿತ್ತು. ಪರಾಂಜವೆ 'ಕೆಲಸ ಹೇಗಿದೆಯಪ್ಪ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

' ಏನೋ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ ; ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹೋಗಬೇಕು. '

' ಅಸಾಮಿ ಹೇಗೆ ? '

' ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಿನವನೆಂತ ಕಾಣುತ್ತದೆ. '

' ಈಕನೆಯ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರರೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ; ಅತಿ ಉದ್ಭಟ ಸ್ವಭಾವ ದವನು. '

' ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು, ಉರ್ವಸಿ-ಮೇನಕೆಯರಿದ್ದಾರೆ ; ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. '

' ಹಾಗಾದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರವ್ವಾ. '

' ಅವನ್ನು ಜೇಳುವ ಅವಕೃಶತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. '

' ಅಮ್ಮ ಕೇಳಿದರು, ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಿಯೆಂತ ? ನನಗೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂತು. ಅವರಿಲ್ಲೇ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನ್ನಾರೆ ; ಸಂಜೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು. ಅವರು ಕೇಳಿದರೆ ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅನ್ನು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಪೇಚಿನಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕಾಗುವದು. '

" ನಾನು ಅಗುವದೆಷ್ಟುವಂತೆ ತಲೆದೂಗಿದೆ.

" ಬೆಳಗಿನ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ರಾಯರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಜರಾದೆ. ಯಾರೂ ಎದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಯರ ಸದ್ದಿಲ್ಲ. ಮುಂಜಾನೆ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಬಾ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಎಷ್ಟಿಸಲ್ಲಿವಾದರೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಹೆಚ್ಚುಕೊಂಡು ಕೂವಾರು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಕೂಗಿದೆ, ' ರಾಯರೆ, ರಾಯರೆ ' ಅನ್ನಿಸುತ್ತೆ. ಮೊಗ್ಗವಾಗಿಯೇ ಕೂಗಿದೆ. ಸ್ವಲ್ಪತ್ತರ ಬಣ್ಣವನ್ನೆತ್ತಕರವಾದದ್ದು. ' ಅದು ಯಾವ ಬಣ್ಣ ಮುಂದೆಂದು ಹೊರಗಿನೆ ಓರವೆಕೊಳ್ಳೋದು ! ಮುಂಜಾನೆಯೇ ಕಡಕದ ಕೂಗುವುದು ಎಂದಿತು ; ನನಗೆ ತಲೆ ಓರವೆ ಎಂದಿತು ; ನಿನ್ನೆ ತಾನೆ ಹಾಜರಾಗುವೆಂದು ಹೇಳಿದರು ಎಂದು ನೆನಪಾಯಿತು. ಎಳೆಗೆಯುವ ಆಕಾಶ ಬಗ್ಗುತ ಬಂದಿತು. ' ಏ ಮೂಢಾ, ಹಾಗೆ ಅರವಕೊಂಡುಕೊಂಡು ? ' ಎಂದರು.

' ಮುಂಜಾನೆ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. '

‘ ಹೇಳಿಬಹುದು, ಒಳಗಡೆ ಬಾ ’ ಎಂದು ಒಳಗಡೆ ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ತೋಳೆದು ತಾ ಎಂದು ಅಜ್ಜಾಪಿಸಿದಳು. ರಾಯರ ತಾಯಿ ಕೊಟ್ಟ ಕೆಲಸ ಅವಳೇ ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳ ಕೈ ಬಿಚ್ಚುತ್ತವೆಯೇ? ಇದೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಅನುಭವ. ಇರಲಿ, ಎಂದು ಪಾತ್ರೆ ತಿಕ್ಕಿದ ನಂತರ ಮನೆಸುತ್ತಲೂ ಕಸಗುಡಿಸಿಯಾಯಿತು. ಒಳಗಡೆ ನೀರು, ಬಚ್ಚಲ ಮನೆಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ್ದಾಯಿತು. ರಾಯರು ಎದ್ದು ತಾಸುಗಟ್ಟಲೆ ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿದರು. ನೀರು ವಾಕುವದು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ರಾಯರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋದೆ. ‘ ಹೋಗಲಾ, ಹಾಸಿಗೆ ತೆಗೆ, ಆದೂ ಹೇಳಬೇಕೇನು? ಮದುಮಗನ ಹಾಗೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲ. ಹಾಗೇ ಪಾಸಿಗೆಯಡಿ ಕಸ ಜಾಡಿಸಿ ಆ ಬೂಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾಲಿಷ ಮಾಡು. ’

‘ ನನಗೆ ಪಾಲಿಷ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯೂದಿಲ್ಲ ರಾಯರೆ ! ’

‘ ತಿಳಿಯೋದಿಲ್ಲ ಅವ್ರ ಏನು ? ಎಲ್ಲಾನೂ ಕಲಿತೇ ಬರುತ್ತಾರೆಯೇ ? ಬಂದ್ಲಾಗ ಮಾಡು. ’

‘ ಬೂಟಿನ ಪಾಲಿಷ ಎಲ್ಲಿ ಇವೆ ? ’

‘ ಎಲ್ಲಿದೆ ಅಂದ್ರೆ ! ಹುಡುಕಲಾ. ’

‘ ಬ್ರಶ್ಚು. ’

‘ ಅಯ್ಯೋ ಹುಚ್ಚವ್ವಾ ! ಪಾಲಿಷ ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಶ್ ಇರುತ್ತವೆಯೇ ? ’

‘ ಈ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಹತ್ತರ ಮಾತಾಡುವದು ಕಷ್ಟವೇ ? ಎಲ್ಲಾ ಉರುಟು ಸವಾಲು. ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹುಂ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನುಳಿಯಬೇಕು. ಇವನ ಹತ್ತಿರ ದಿನಕಳಿಯುವದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ಅರಿವಾಯಿತು ; ಎಮ್ಮೆಯಂತೆ ಎರಡು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವರಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕಲೇನು ಧಾಡಿಯೆ ? ಸರಕಾರ ನಮಗೆ ಪಗಾರ ಕೊಟ್ಟು, ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಇವರ ಊಳಿಗಟ್ಟೆಂದೇ ! ’

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಯರದು ಚಹ ಕುಡಿದಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ತಾಯಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದುಗಡೆ ಕರೆದು ಒಣರೊಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಚಹವನ್ನು ಒಂದು ಉದ್ದ ಲೋಟದಲ್ಲ ತಂದಿಟ್ಟಳು. ಚಹ ಬೆಳ್ಳಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಕೆಂಪುಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಡಿದೆ ; ಸಿಹಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಕಹಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ

ಒಗರು. ಆ ಚಹ ನನ್ನಿಂದ ಕುಡಿಯುವದಾಗಲಿಲ್ಲ; ಚಿಲ್ಲಿಜಿಟ್ಟಿ. ಅವರ ತಾಯಿ ಆದನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಯಾಕೋ ಹಾಗೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

'ಆದನ್ನು ಕುಡಿಯೋದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲಮ್ಮ; ಒಗರು ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿವೆ. ಕುಡಿದರೆ ವಾಂತಿಯಾಗುತ್ತೆ.'

'ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಚಹ ಕುಡಿದಿದ್ದಿಯಾ?'

'ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಲ.'

ಮುದುಕ ಜಿಪ್ಪಾಗಿ ಒಳಗಡೆ ಹೋದಳು; ಆ ಇಬ್ಬರೂ ದೇಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರ ಮುಖ ನೋಡಿಕೊಂಡರು. ರಾಯರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಸಿರಜೇಕು; ಆದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ದೇಳಿದಳು, 'ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಯ್ದೇ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿಲ್ಲ; ಹೆಂಗಸರ ಹತ್ತಿರ ಕಾನೂನು ಓದಲಿಕ್ಕಲ್ಲ. ಆ ಬೂಟ್ಟು ತಕ್ಕೊಂಡು ಇನ್ನಷ್ಟು ತಿಕ್ಕು.'

"ಮೊದಲಿನ ದಿನದಂತೆಯೇ ಇವತ್ತು ಕೂಡ ನಾನು ಬೇರೊಂದು ಕದಿ ಹೊರವೆನ್ನು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆ ಕಂಡ ಕಂಡ ಮಕ್ಕಳ ಕೈ ಜುಟ್ಟಿವ್ವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ರಾಯರಿಗೆ ಚಹ ಬಂತು; ನಾನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ನೀರೇ ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಮೂಗಿನತನಕ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟೆ. ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಅವನ ಮನೆಯ ಸಾಮಾನಿನ ಭಂಡಾರವಿತ್ತು. ಆ ದಿನವೂ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗಂಟೆ. ಅವನ ಹೆಣ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಸುರಿದು ಕೊಟ್ಟಿವ್ವಾಯಿತು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಧೋತರ, ಶರ್ಟು, ನಿಕ್ಕರೆಲ್ಲ ಅರ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟುಬಂದ. ಖಾವಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ್ನು ಒಗೆದು ತಂದೆ. ರಾಯರು ಊಟಮಾಡಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅವನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೇನೆ ಬಂದಿತ್ತಂತೆ; ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲು ಒತ್ತಲು ಹೇಳಿದರು. ಒಂದು ತಾಸಿನತನಕ ಒತ್ತುತ್ತ ನಿಂತರೂ ಸಾಕೆನ್ನಲಿಲ್ಲ ಆ ಪ್ರಾಣಿ. 'ನಾನಿನ್ನೂ ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದು ಈ ಶನಿರಾಯನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ' ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಕಾಲು ತಿಕ್ಕಿದ ನಂತರ ಬಚ್ಚಲಿಗೆ ನೀರು, ಮುತ್ತ ಒಳಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿ, ಅವನ ದೇಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಸಿದ ಹೂವಿನ ಗಿಡಕ್ಕೂ ನೀರು ಹಾಕಿದೆ. ಅಂತೂ ಅಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಮನೆ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ್ಗೆ ಐಜೂವರೆ ಆಗಿತ್ತು. ಎರಡೇ ದಿನಕ್ಕೆ ನನಗೇ ನೌಕರಿಯ ಮೇಲೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು.

“ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಇದೇ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಯಿತು.

“ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲೆಯೂ ನಿಜಜಿಟೆಗೆ ಹೋಗದ ದಿನ ತಾನು ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿಸಲು ಹಳ್ಳಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಪರಿಚಿತ ಊರಿಗೆ, ಅಪರಿಚಿತ ಕೃಷ್ಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವನು ಕೊಟ್ಟ ರಿಪೋರ್ಟನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿ ಬರಬೇಕು. ಕೆಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಏಕೆಂತು ಮೈಲು ದೂರ ಸಹ ಇದ್ದವು. - ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ನಾಳೆ ಹೋಗಲಾಗದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ನಾನ್ವೆಗೆ ರಾಯರಿಗೆ ಇವತ್ತು ಬರಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವಂತೆ, ನಾಳೆ ಒರುತ್ತಾರೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಮತ್ತೆ ಇವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಮನೆಗೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು; ಅಂತೂ ದಿನ ಸೂಕತೊಡಗಿದೆ.

“ ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಯಾವುದೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಾಠ ಓದುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ‘Destination’ ಇದರ ಅರ್ಥ ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಅದು ಹೀಗಿರಬೇಕು, ಹಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರರ್ಥ ನಾವು ಮುಟ್ಟುಹೇಕಾವ ಸ್ಥಳ ಎಂದು—ನಾನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಅವರು ಕಣ್ಣು ರೇಸಿ ಕೇಳಿದರು, ‘ನಿನಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬರುತ್ತದೆಯೇ?’ ‘ಇಲ್ಲ, ರಾಯರು ಇವೇ ಒಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೆ’ ಎಂದೆ. ‘ಎಷ್ಟು ಜ್ಞಾನಕ ರಕ್ತಿ ಇದೆ ನೋಡಿ’ ಎಂದು ತಮ್ಮೊಳಗೇ ನಕ್ಕರು. ನಾವು ಅದಾಗಲೇ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದವರಾಪ್ಪರಿಂಥ ರಾಯರು ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯಲು ಹೋದಾಗ ರಾಯರ ಬಟ್ಟೆಯ ಜೊತೆ, ಅವರ ಪುಗಳ ಸೀರೆ, ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಇದ್ದವು. ಇದೂ ಒಂದು ಪ್ರಾರಬ್ಧವೇ ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಬಾಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಸಾಬೂನು ಹಚ್ಚಲುಶೋಷಗಿವೆ. ನೀರೊಮ್ಮೆಲೆಂದು ಬಾಕಿಗೆ ಬಂದ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಫೋಡಿ ಕನಿಕರವುಂಟಾಗಿರಬೇಕು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲೊಂದುಕೊಂಡರು.

‘ ಅಯ್ಯೋ! ಕೆಲಸ ಹೇಳೋದಕ್ಕೂ ಹೊತ್ತು ಗೊತ್ತು ಜಿಡವೆ ?’

‘ ಅಪರಿಗೇನೂ, ಕೆಲಸ ಅವಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತು.’

“ ನಾನು ಸೀರೆ ಮತ್ತು ಬ್ಲಾಕ್ ಪುಟಿಗೆ ಸಾಬೂನು ಹಚ್ಚಿದ್ದು ನೋಡಿ—

‘ ನೋಡಿವೆಯೋ, ಆ ಹಿಡಂಬೇರನ್ನು. ಅಪರಿಗೆ ಬೇರೆ ಮೈ ಬಗ್ಗಬೇಕಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ಅರಿವೆಯನ್ನೂ ನೆಕೆಡುಲು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.’

‘ ಈ ಗಂಡಸು ಇನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವದು ಹಾದೇ ! ’
 ‘ ಆ ಲಕ್ಷಣ ಇಲ್ಲೇ ಕಾಣುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ, ’
 ‘ ಈ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವನಿಗೆ ಜೀವಿಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ’
 ‘ ಈಗಿನವರ ಹಣೆಬರವೇ ಇಷ್ಟು ’ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸಿದಳು.
 ‘ ಈ ಮುಂಡೇರಿಗೆ ಇನ್ನೇತ ಗಂಡ ಸಿಗ್ಬೇಕೋ ಹುರಿಪು ತಿನ್ನೋಕೆ. ’
 “ ನೋಡಿದಿಯಾ ಶ್ರೀನಾಥ! ಎಂತೆಹ ಹ ಮಾತುಗಳು ಬಂಕವು? ನನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಳು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ನಾನು ಅತ್ತಡ್ಡನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತ್ಕೆ ಮ ವರಾರೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಒಪ್ಪೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಬಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಜಗುಲಿಯ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ಅವನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ನೋಡಿ,

‘ ಬಟ್ಟೆಯೇಕೆ ತಿರುಗಿ ತಂದೆ ? ’ ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು.
 ‘ ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’
 ‘ ಇಲ್ಲ. ’
 ‘ ಯಾಕೆ ? ’
 ‘ ನನಗೆ ಸೆಳೆಯುವದಾಗುವದಿಲ್ಲ. ’
 ‘ ಹೋಗು, ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ’ ಎಂದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಗರ್ಜಿಸಿದರು.
 ‘ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳೆಲ್ಲರ ಒಪ್ಪೆಯೂ ಇದೆ. ’
 ‘ ಇರಬಹುದು ; ಅವಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ’
 ‘ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸರಿಚಾರಿಕೆಯಲ್ಲ. ’ ನಾನು ದಿಟ್ಟ ತನದಿಂದಲೇ

“ ಅವರ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಕಾಯದೆ, ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆಬಿಟ್ಟೆ; ಮರು ದಿನ ಇನ್ನೇನು ಅನ್ನತ್ತಾನೋ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ; ಏನೂ ಅನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಬಟ್ಟೆ ಸೆಳೆಯುವಾಗ ಅವನ ಮಗಳೆಲ್ಲರ ಬಟ್ಟೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಇವಾದ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳ ನಂತರ ನಿಸ್ಕಳಯಂತೆ ನಾವೊಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು; ನಿತ್ಯಕ್ರಮ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಅಕ್ಕಿ ಬಂದಿ ಮಾಡಿದ; ಅವನ ಚೀಲ ಜೇರೆ. ಆದರೆ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಅಕ್ಕಿ ದೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಂತೆ.

“ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಇವನ್ನು ಹೊರುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ರಾಯಕೆ. ”

“ ಯಾಕೋ ಬಹಳ ಮಾತಾಡಲು ಕಲಿತಂತಿದೆ. ”

“ ಹಾಗೆಂದವೇನು ರಾಯಕೆ ? ”

“ ಅನನ್ನು ನೀನು ತಗೋತಿಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ”

“ ಅದನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಾಲತ್ತಾರು ಪೈಲು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ರಾಯಕೆ ; ಯಾರೊಡನೆಯಾದರೂ ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ; ಅವರ ಹೆಸರಿನ ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಹಾಗೆಯೇ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಕೃಷ್ಣಾನದಿ ಸಿಕ್ಕಿತು ; ರಾಯರು ಘೋರತರ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದೇ ನಡೆದರು. ನೀರು ಸೊಂಪವಿಂದ ಎದಗೆ ಬಂದಿತು ; ನಾಲತ್ತು ಅಕ್ಕಿ ಹೊತ್ತವನ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ನಳವೆತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯೇ ನಿಂತಿತ್ತು ; ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ರಾಯರು ರೇಗಿಬಿಟ್ಟರು. ”

“ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಮಗನೇ, ಗುಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೀಯಾ ? ”

“ ರಾಯಕೆ, ನಾಲಿಗೆ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಮಾತನಾಡಿದೆ. ”

“ ಸುಸ್ತಲೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನವಿದ್ದರು ; ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದವನು ಹೆಲ್ಲಮುರಿವ ಪಾವಿಸಂತವರು. ”

“ ಮೂಳಾ, ಅಡವಿ ಮಾತಿಗಲ್ಲಾ ಜವಾಬು ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ? ”

“ ನಾಲಿಗೆಯ ಲಗಾಮು ತಪ್ಪಿರಲಿವಷ್ಟೆ ? ” ನಾನು ಜೋರಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದೆ.

“ ಇಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಯಿರುವೆಂವೆಕೆ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ? ”

“ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ”

“ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ? ”

“ ನಾನು ಕೇಳುವ ಪೂರ್ವವಲ್ಲಿಯೇ ನೀವು ಬಲು ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದರಿ. ”

“ ಕರೆಯಬೇಕಿತ್ತು. ”

“ ನೀವು ಬಯ್ಯಬಹುದೆಂದು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ”

ಬಟ್ಟೆಯೆಲ್ಲ ಒಡ್ಡೆ ಯಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗದು ಅಸ್ಮದಾಗ ಕಂಡಿತು ;

ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ನನಗೆ ಬಯ್ಯರು. ' ನಿನ್ನನ್ನು ಕೆಲಸದಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗ್ಗಿತ್ತಿನಿ ' ಎಂದರು. ನನಗೂ ಸಣ್ಣ ಸಡಿಲಾಗಿತ್ತು.

" ನಿನ್ನ ವೇಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೆಯೇ ನಾನು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. "

" ನನಗೆ ಹೆದರಸ್ತೀಯಾ ? "

" ನಿಮ್ಮ ಸಿಪಾಯಿಗಿರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ನಾನು ಬಂದಿಲ್ಲ ರಾಯರೆ ? "

" ಮತ್ತೆ ? "

" ನಿಮ್ಮನ್ನು, ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ನನಗಿವೆ ರಾಯರೆ; ಅಧಿಕಾರವಿವೆಯೆಂದು ಮದಿಲಿಯನ್ನು ಕುಡಿದವರಂತೆ ಮತ್ತರಾಗಬೇಡಿ. "

" ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ದಿನವೇ ಕಿತ್ತೊಗ್ಗಿಯುತ್ತೇನೆ. "

" ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. "

" ಅದಿನ ಬಲು ಜೋರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು. ಮನೆ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇ ತಡ. ರಾಯರ ತಾಯಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೊಟ್ಟು ಮೋರೆ ತೋರಿಸುತ್ತ, ' ತಗೋಪು ಕೊಡ, ಒಳಗಿಷ್ಟು ನೀರು ತಂದು ಹಾಕು ' ಎಂದಳು.

" ನಿನ್ನ ಮನೆ ನೀರು ತರಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಬರಲಿಲ್ಲ ಅಜ್ಜಿ. ಸರಕಾರ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಿಪಾಯಿಯೆಂದು ನೇಮಿಸಿರುವದು ; ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯ ಊಳಿಗಕ್ಕಲ್ಲ. "

" ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವನ ಇಬ್ಬರೂ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹೊರಗೊಂಡಿ ಬಂದರು. ರಾಯರು ಹೊರಗಡೆ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ರಾಯರೆಂದರು : ' ಅವನ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟಿದೆ ; ಅವನನ್ನು ಈ ದಿನ ಕೆಲಸದಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗ್ಗಿಯುತ್ತೇನೆ. '

" ನಾನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲೆಯೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟೆ ; ಅವನೊಂದಿ ಅವನ ಮೋರೆ ವೆತ್ತಾಯಿತು. ' ನಿನಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬರುವದೋ ? ' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

" ಅದನ್ನು ಕೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನಿಮಗಿಲ್ಲ. "

" ನಾನು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲ. "

" ನೀನೊಬ್ಬರೇ ಸರಕಾರದ ವಾತಾವರಣವಿಲ್ಲ ; ನಾನು ಸ್ವತಃ ಅಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಬರುತ್ತೇನೆ ; ನಿಮ್ಮ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ನನಗಿಲ್ಲ. "

“ ಅನ್ವರಣಕ್ಕೆ ಪರಾಂಜನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ನಿಜವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಕೊಂಡು ಹೇಳಿದನು : ‘ ಇನಸ್ಪೆಕ್ಟರ ಸಾಹೇಬ, ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿ ; ಅಸಾನು ನಿಮಗೆ ಬಗ್ಗುವಂತಿಲ್ಲ. ನಿಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅಪಘನ ಕಲಿತಿದ್ದಾನೆ. ಈಗಲೇ ವಿಷಮಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಮೂಲಕ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಿಳಿದನೆಂದು ಗಗನಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ”

“ ನಿಜ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಾಗ, ಅವರ ಮೇರೆ ಪೆಚ್ಚಾಯಿತು ; ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿದರು. ಆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪು ಅರಿವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಿಂದಲೇ ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದು ಬಿಡಿಕೊಂಡರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ರಾಯರಿಗಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದೆ : ‘ ರಾಯರೆ, ತಾವು ದೊಡ್ಡವರು, ಅನುಭವಸ್ಥರು, ದೊಡ್ಡ ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ; ತಾವು ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನ ನೌಕರರನ್ನು ಇಷ್ಟು ಕನಿಷ್ಠ ದರ್ಜೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರೆಂದು ನಾನೆಣಿಸಲಿಲ್ಲ ; ಆದರೂ ವಿಷಮೂಟದ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ನೀವು ಅಷ್ಟು ಗೌರವದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರೆಂದೂ, ಅಷ್ಟು ಉಚ್ಚ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಡೀರಿದರೂ ನಾನು ಭಾವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಕಲಿತ ವಿದ್ಯೆಯೆಲ್ಲ ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಬೂದಿ ಕಲಿಸಿದಂತಾಗಿ ನಿರುಪಯೋಗವಾಗಿ ಹೋಗಿರುವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಮರೂ ನನ್ನಂತಹ ಸಿಪಾಯಿ ಖಂದರೆ, ದಯವಿಟ್ಟು ಪ್ರೇಮ-ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಿರಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ನಾನು ಉದ್ಭಟ ಮಾತಾಡಿದ್ದರೆ ಆದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾಕಿ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹಾನಿ ತಪ್ಪಿದ್ದರೆ, ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ; ವಯಸ್ಸಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಮಗನ ಹೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಸಿವಾಗುವೆಂದು ನಿಷ್ಕೃತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ದೊಟ್ಟಿಗೆನು ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆಯೇ ? ನಿಮ್ಮ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಹಾಗೆಯೇ ? ನೀವು ದುಡಿದು ತರುತ್ತೀರೆಂದು ತಾವು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಸೆಳೆಯಲು ಮನಸ್ಸು ಬಾರದೆ, ಗಂಡುಸಾದ ನನ್ನಿಂದ ಒಗೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿ ನಾನು ಹೊಡಪುತ್ತೇನೆ ” ಎಂದು ನಾನೂ ಪರಾಂಜನೆಯೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮನೆ ಸೇರಿದೆವು.

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ನಾನು ಕಳೆದ ಈ ದಿನಗಳು ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಪುಲ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಬರೆದಿಡುವಂತಹವು. ಬರೇ ಮೂವತ್ತು-ನಾಲ್ಕತ್ತು ದಿನಗಳಾದರೂ ಒಂದು ಶತಮಾನ ಕಳೆದಷ್ಟು ಆಗಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಕೆಲಸವೊಂದನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಿ ಸಾಯಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿಲಿಖಿತವಿರಬೇಕು.

“ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಕಳೆಯಿತು ಶ್ರೀನಾಥ! ಆಗಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಯರಿಂದ ಪತ್ರ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಬರೆದ ಗೌರಾಳ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪತ್ರವೂ ಇತ್ತು. ‘ಅಣ್ಣಾ, ಎಂಟುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದವನು, ಇನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಂಗಿ ಅಣ್ಣ ತರುವ ಪೀಸಿ, ಪೋಪ್ಪಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.’ ಕೆಳಗೆ ಅವಳೇ ಬರೆದ ಅವಳ ಹೆಸರ ಎರಡಕ್ಷರಗಳಿದ್ದವು. ಆ ಅಕ್ಷರಗಳ ವಿಕಾರರೂಪ ನೋಡಿ ನಗು ಬಂತು; ಗೌರಾಳ ಜೀವ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ನೋವೂ ಆಯಿತು.

“ ಪರಾಂಜಪೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನಿರುವಾಗಲೇ ಅವನ ಮದುವೆಯೂ ಆಗುವದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಮದುವೆಯ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಿನ ಬೆಳಗುಗಳೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಪುನಃ ಕಾಲೇಜು ಸೇರುವೆಂದೆಂದು ಫುಣೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಹೇಗೆ ಕಳೆಯಿತೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂಟರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿದೆ. ”

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ರಾತ್ರಿ ಎಷ್ಟಾಯಿತು? ”

ಗಡಿಯಾರ ನೋಡಿ “ ಒಂಬತ್ತಾಯಿತು ” ಎಂದೆ.

“ ಜ್ವರ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ”

ತಲೆ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿದಾಗ ಜ್ವರ ಬಹಳವಿತ್ತು.

“ ಬಹಳ ನೀಶಕ್ತಿಯಾದಂತಿದೆಲ್ಲ, ಶ್ರೀನಾಥ. ”

“ ನಾಳೆ ಡಾಕ್ಟರನ್ನು ಕೇಳುವೆ. ”

“ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಳ್ಳೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಮಾರಾಯಾ! ”

ರಾತ್ರಿ ಜ್ವರ ಬಂದುವರಿಂದ ರವಿಗೆ ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ಪುಚ್ಚೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಎನೋ ಹಲಬುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನಮಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

೮

‘ ಅಣ್ಣಾ, ಅಕ್ಕ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ’

‘ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದವರಾದು ? ’

‘ ಅವಳ ತಂಗಿ. ’

‘ ನೀನು ಅಕ್ಕನ ಟಪಾಲು ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಪೇಜಿಯೆ ? ’

‘ ಅಲ್ಲ, ಸೂತ್ರಧಾರಿಣಿ. ’

‘ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗೊಂಬೆಗಳು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ’

‘ ಇವೆ. ’

‘ ಎಲ್ಲಿವೆ ? ’

‘ ನೀನು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ. ’

‘ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೀನು ಕುಣಿಸುವವಳೆ ? ’

ಕುಣಿಸುವವಳಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಎರಡೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಲೋಲಾಡಿಸಿದಳು. ‘ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹುಡುಗಿ ನೀನು, ತುಂಬಾ ಸೊಕ್ಕಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ ? ’ ಎಂದೆ.

“ ಈಗ ನಾನು ಬಿ. ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆ; ನಾನು ಮತ್ತು ನೀನು ಜೂನಿಯರ ಬಿ. ಎ. ದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ನನ್ನ ನಿನ್ನ ಗೆಳೆತನವಾದದ್ದು. ಕಾರಣ ಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಬಿ. ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಬಂದ ನಂತರ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಎಕ್ಸಾಯಿಜದಲ್ಲಿ ನೌಕರಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ನಾನು ಅವರ ಮನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಆಜಿ ರೂಮು ಒಡೆ ದಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಸಂಜೆ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಗೌರಾ ಬಂದು, ನ್ನಿಟಿಟ್ ಬುಕ್ಕಿಗೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕು; ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ಕನ ತಂತಿ ಟಪಾಲೂ ತರುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಇದಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಮಹತ್ವದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸಂದುಹೋಗಿವೆಯೆಂದರೆ ನೀನು ಅಶ್ಚರ್ಯಪಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಅದನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನನಗೇನು ಅರಮನೆ

ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಅವೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗಿದ್ದರೆ ಬಾಳಿನ ಮಿಡಿತದ ಅರಿವಾಗಿ, ನೆನವಾದಾಗಲೊಮ್ಮೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ತೋರಿಸಿಯೆ! ನೋಡು, ಬಾಕಬಳ್ಳ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತಿದೆಯಂತೆ.

“ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ, ನಾನು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆಂದು ನನ್ನ ಪತ್ರದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರಿಗೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ-ಗೌರಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಬಂದಿತ್ತಾದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಬಸ್ ಸ್ಟೇಡಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರು. ಟ್ರಿಂಕನ್ನೂ ಜೆಡ್ಡಿಂಗನ್ನೂ ಹಮಾಲನಿಂದ ಹೊರಿಸಿ ತಂದೆವು; ರಾಯರು ಅವೆರಡೂ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲಿಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ನಿವಾಸವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ವಿಷಯ, ಹಾಸ್ಟೆಲಿನ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾತಾಡುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಾವು ಮನೆಮುಟ್ಟಿವಾಗ, ಕೂಲಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ್ದನು. ಊಟವ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಸಲೆಂದೋ ಇಲ್ಲವೆ ನಾನು ಬಂದಿರುವ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಲೆಂದೋ ರಾಯರು ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದರು. ನಾನು ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೋದೆ.

“ನಾನು ಚಪ್ಪಲ್ ಕಳಚಿ ಅತಿ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇದ್ದಳು; ನಾನವಳನ್ನು ಈ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಎರಡು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಲಂಗ ಉಟ್ಟು, ಮಾತಾಡಿಸಿದರೆ ನಸುನಾಚಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಹುಡುಗಿ ಈಗ ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಳು. ಅವಳ ದೋರೆಯನ್ನು ನಾನು ಇನ್ನೂ ತನಕ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ; ಗುಲಾಬಿ ಬಣ್ಣದ ಸೀರೆ ಉಟ್ಟು, ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದ ಬ್ಲಾವುಜ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನಾನು ಮೇಲೆ ಬಂದೆನೆಂದು ತಿಳಿದೋ ಏನೋ, ಕೆಟಕಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಹೊರಗಡೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಹುಶಃ ಅವಳ ಕಣ್ಣು-ಮನ-ಕಿವಿಗಳೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೆ ಜಲನವಲನವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು; ಬೆಳ್ಳಿ ಕಳಚುವ ಬದಲು ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆ.

“ಅವಳ ಅಂಗಗಳೆಲ್ಲ ದೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಟವಾಗಿದ್ದು, ಕಣ್ಣು ಕೋಶ್ಠಿ ಸುವ ಮಿಸುನಿ ಬಣ್ಣ, ಕೈ-ಕೆನ್ನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಿಂಚಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಅದೇ ತಾನೇ ಹೆರಳನ್ನು ಬಾಚಿರಬೇಕು; ಉದ್ದವಾದ ಒಂಪೇ ಹೆಳಲನ್ನು ಪಾಕಿ ಕೊಂಡು ಅವರ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಲಿಬ್ಬನ್ನುಗಳನ್ನು ಬಿಗಿದಿದ್ದಳು. ಒಂದು

ಕುಚ್ಚು ಪುಲ್ಲೆಗೆಯ ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿದಿದ್ದಳು. ಹೆಣ್ಣು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಈ ರೀತಿ ಬದಲಾಳುವಳಿ? ಎಂದು ನನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾನೇ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದೆ. ಅವಳ ಹಿಂಬದಿಯಷ್ಟೇ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅವಳ ಕೈಹಿಡಿದು ತಿರುಗಿಸಿ, ನೋಡಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ನಾನೂ ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವಳು ಓಡಿಹೋಗಲು ಯೋಚಿಸಿ, ಗೋಡೆಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಬರತೊಡಗಿದಳು; ನಾನು ಅವಳ ಎರಡೂ ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವಳ ಮೋರೆ ನೋಡಿದೆ; ಅವಳು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಅವಳ ಮೋರೆಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳೆದೆರಿ ಏರಿಳಿಮ ಅದರ ಮಾಟವ ಬಹುಭಾಗವೆಲ್ಲ ಹೊರತೋರುವಂತಿತ್ತು. ನಾನದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ನಾನದನ್ನು ನೋಡದ ಹಾಗೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ಮರೆಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿತೊಡಗಿತ್ತು; ಅವಳ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೆ, ಮೋರೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಳು. ಕದ್ದು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಕಳ್ಳನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಟ್ಟು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಹಣೆ, ಹುಬ್ಬು, ಮೂಗು, ಎಸಕಾದ ರಾಗರಂಜಿತವಾದ ತುಟಿ; ತುಂಬುಕೆನ್ನೆಗಳು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಂಪಡರಿ ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವಾಗಲೂ ಲಚ್ಚಿಯ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ನಾನು ಕರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಹೆಸರನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡೇ ನನ್ನ ಹೃದಯ ತುಂಬತೊಡಗಿತ್ತು. ಈಗ ನಾಲಿಗೆ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ 'ಲಚ್ಚಿ' ಎಂದು ಕರೆದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವಳೊಮ್ಮೆ ಅರೆಗಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿ, 'ಬಿಡಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ' ಎಂದಳು. ಆ ಧ್ವನಿ ಅದೆಷ್ಟು ಮಧುರವಾಗಿ ನನ್ನೆದೆ ಮುಟ್ಟಿತೆನ್ನಲಿ! ಶ್ರೀನಾಥ, ಅದೊಂದು ರಸನಿಮಿಷ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಗಧಾಮವದು! ಅಮೃತವ ಸವಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ನನಗೆ, ಅದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಲಭಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಅವಳು ಬಿಡು ಎಂದಾಗಲೂ ನಾನವಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ಮತ್ತು ನೋಡಿದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಆಶಾಕಪಲು ನೋರೆಯುಕ್ಕಿ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು.

“ಆಶೆಯ ಅಶ್ವ ಗಗನಕ್ಕೆರಿ ಉಚ್ಚೈಶ್ವರನನ್ನೆ ನಿೂರಿಸಬೇಕೆಂದಿತು. ಅವಳ ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ತುಟಿಯುಚ್ಚು ಒತ್ತಿದೆ; ಬಲವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಚುಂಬಿ

ನಿಮ್ಮ ಲಚ್ಚೆಗೆ ನಾನವಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹಿರಿಬಿಟ್ಟೆ ಎಂದು ಭಾಸವಾಗಿದೆ ಬೇಕು. 'ಗೌರಾ ಬಂದಳು' ಎಂದು ಕೂಗಿದಳು. ನಾನವಳು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ ಹೆದರಿ ಅವಳ ಕೈ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಅವಳು ಹೆದರಿಕೆ ಕೆಳಗಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ಗೌರಾ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಬರೇ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಸನ್ನಿಹಿತ ಅವಳು ಹಾರಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

"ಅಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೇಕೆ ಭಾವನೆಯಿದ್ದರೋ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ತ್ರೀನಾಥ, ದೇವ್ವಿನ ಸ್ವರ್ಗ ಅಷ್ಟು ಸುಖವಾಗುವುದು? ಎಂದು ತಿರುತರುಗಿ ಸಾವಿರ ಸಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡೆ. ಅವಳ ಅಪರಮಿತನ ಕಣ್ಣುಗಳೇ ನನಗೆ ಪ್ರೇಮಬಂಧನವನ್ನು ತೊಡಿಸಿಬಿಟ್ಟವು. ಅದೇ ಅನುಭವವೇ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ, 'ಬಿಡಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಗೌರಾ ಬಂದಳು' ಎಂದೇ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟು ನಾನು ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ—ಅಂಥ ಸುಖವನ್ನಿವೇಶ ; ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಮೊರೆತರು ಕೃಷಕೆ ಅವು ಹೇಳುವುದಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ.

"ಅವಳು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಮೋದಿಬಾಗಿ, ನಾನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಅಡ್ಡೆ ನೋಡಿ, ಗೌರಾ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದಾಗ, ನಾನೇಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ ಎನ್ನುವ ಹರ ಅರಿವುಂಟಾಯಿತು. ಅಷ್ಟೇನಿರಲಾಯಿತು ಬಿಟ್ಟು ಹಾಗೇ ತೆಗೆದೊಟ್ಟು ಬಾ, ಸ್ವಾಸಮಾಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿರಲಾಯಿತು ಎಂದಿದ್ದರು. ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ ಕಳಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ. ಮತ್ತೂ ಪುನಃ ಲಚ್ಚೆಯದೇ ಯೋಚನೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಗಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಯಿತ್ತು. ಅದರೂ ಪುನಃ ಲಚ್ಚೆಯನ್ನು ಕರೆದೆ. ಕೆಳಗಿಳಿದು ನಿಂತು ಮೋರೆ ತೋರಿಸಿ, 'ಏನು?' ಎಂದಳು.

'ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ಎಣ್ಣೆ ಕೊಡು.'

ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚಿಸಿ, 'ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೀಸೆಯಲ್ಲಿವೆ ನೋಡಿ' ಎಂದಳು.

'ಇಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವ್ವ?'

"ಲಚ್ಚೆ ಮರೆತಿ ಬಂದು, ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು, 'ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮುಲ ಅದೆಯಲ್ಲ. ಹೇಗೆಂತಲೇ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ಕರೆದಿದ್ದೆ' ಎಂದು ತಿರುತರುಗಿ ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದೆ. ತಿರುತರು ನೋಡಿದಳು. ನಾನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಳ ಮೋರೆ ನೋಡಿದೆ; ಮೋರೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಾನು ಬಂದೆ.

ಅವಳು ನಗುತ್ತ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋದಳು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಳಾಗಿಯೇ ಬರಬಹುದೇನೋ ಎಂಜುಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತೆ. ಕರೆದರೂ ಬರಲಾಗದ ಲಚ್ಚಿ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತಾಳೆಯೇ? ಹುಚ್ಚು ಕಲ್ಪನೆ. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹುಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥವೇನೆಂದು ನಮಗಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಪುಣ್ಯದ ಸರಮಾವಧಿ ಸುಖ ಬಂದು ಹೋಗುವದಂತೆ. ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿವ ಮೇಲೆ ಸರಸದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಿರಸಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಕ್ಕುವದಂತೆ. ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಾವು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆಯೇ? ಎಂಬ ಸಂಶಯ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತದೆ; ಹೀಗಿಲ್ಲವಾದರೆ ಅವರು ಹೇಳುವ ಸತ್ಯವೆ ಏನಿರಬೇಕು ?

“ನಾನು ಲೂಟಿ ಮುಗಿಸಿ, ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಬಂದು ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದೆ; ನಿದ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ ಗೌರಾ ಬಂದಳು. ಬರುವಾಗ್ಗೆ, ನಾಲಿಗೆ ಬಳಿ, ಎರಡು ಮಲ್ಲಗೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಳು. ನಾನು ಅವಳು ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ, ನಿದ್ರೆ ಬಂದವನಂತೆ ನಟಿಸಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟೆ. ಶೂನಿನ ದಂಡೆ, ಬಳಗಕ್ಕಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗಿದಳು. ನನಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಂದಿರುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕರೆದು ಕೇಳಿದಳು :

‘ ಅಕ್ಕ, ಅಣ್ಣ ಯಾವಾಗ ಬಂದ ? ’

‘ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ’

‘ ಆತನು ಬಂದಾಗ ನೀನಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಇದ್ದರೆ? ಯಾವಾಗ, ಎಷ್ಟು ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆಂದು ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಮೊನ್ನೆ ನೀನೇ ಹೇಳಿದ್ದೆಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಅಣ್ಣ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು. ’

‘ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡಬೇಡ, ಪ್ರವಾಸವೆ ವಣಿವು ; ಎಚ್ಚರವಾದೀತು. ’

‘ ಓಹೋ, ಈಗಲೇ ಇಷ್ಟೆ ? ’

“ ಅಗ ಲಚ್ಚಿ ಅವಳ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು.

‘ ಅಕ್ಕ, ಮಲ್ಲಗೆಯ ದಂಡೆಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ’

‘ ಅಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ’

‘ ಮುಡಿದುಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಈಗ ಬೇಡ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ನೀನೇ ಹೇಳಿದ್ದಿಯಲ್ಲ; ಅಣ್ಣ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡೆ ಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು. ’

‘ ಮಾತು ಬಹಳಾಯಿತು ನಿನ್ನದು ! ’

‘ ಅಣ್ಣ ಏಳಲಿ, ನಿನಗೆ ಅವನಿಂದ ಹೊಡೆಯಿಸುವೆ. ’

‘ ಏನು ? ’

‘ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಆ ದಿವಸ ನೀನು ಬಯ್ಯಿದ್ದೆಯಲ್ಲ ! ’

‘ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಅವನು ಪತ್ರ ಹಾಕಲಿಲ್ಲಂತ ನೀನು ಬಯ್ಯಲಿಲ್ಲವೆ ? ’

“ ನಾನು ಮೈ ಮುರಿದುಕೊಂಡೆ; ಲಜ್ಜೆ ಆಚೆಗೆ ಓಡಿಹೋದಳು. ಗೌರಾ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಣ್ಣಾ, ಎಂದಳು. ನಾನು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಹೆಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬರುವ ಗಾಂಭೀರ್ಯತೆ ಬೆಳೆಯುವ ಗೌರಾಳಿಗೂ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಲಂಗ ಉಟ್ಟು ಆವೇ ಬಣ್ಣವ ರವ್ಯಕೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು; ನಾನು ಅವಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿದು ಗೌರಾ ಸಹಜ ವಾಚಾಳತನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು :

‘ ಛಾ, ಛಾ, ಹಾಗೆಲ್ಲ ನೋಡಬಾರದು ; ದೃಷ್ಟಿಯಾದೀತು. ’

‘ ಯಾಕೆ ಗೌರಾ, ಏನಾಯಿತು ? ’

‘ ಅಣ್ಣ, ನೀನು ಬಂದು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾಯಿತು ? ’

‘ ಓಂದು ತಾಸಾಗಿರಬಹುದು. ’

‘ ನೀನು ಬಲು ಹುಷಾರಿ ; ನಾನಿಲ್ಲದ ವೇಳೆ ನೋಡಿಯೇ ಖಂಡೆ ನೋಡು. ಆಕ್ಕನೂ ನೀನೂ ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಿರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತವೆ ; ಆಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಮಾಡಿ ಏನಗೆ ಹೂವು ತರಲು ಕಳಿಸಿದಳು. ’

‘ ನಾನು ನಿನ್ನ ಆಕ್ಕನ ಜೊತೆ ಮಾತೇ ಆಡುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ’

‘ ನಾನಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮೋಸವಾಯಿತು, ಆಕ್ಕನ ಮೇಲೆ ನನ್ನದು ನಾಚ್ಚೈದು ಫಿರ್ಯಾದಿ ಇತ್ತು ; ನಿನ್ನಿಬ್ಬರೂ ಮಾತಾಡಿ ಕೊಂಡು ಫ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ. ’

‘ ಅದೆಂತಹ ಫಿರ್ಯಾದಿಗಳೆ ? ’

‘ಮೊಲನೆಯದು, ಒಂದು ದಿನ ನಾನಿಲ್ಲದಾಗ-ಅಲ್ಲ-ಅಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ಏನೋ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಳು. ಆಗವಳು ನಿನ್ನ ಫೋಟೋ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಒಂದು ದಿನ ನಾನೂ ಅವಳಿಲ್ಲದಾಗ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಬೀಗ ಹಾಕಿಟ್ಟು. ಅಕ್ಕ ಹುಡುಕಿಯೇ ಹುಡುಕಿವಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಾನು ಏನೆಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಜಾರ್ಜೆಟಿ ಸೀರಿಯದಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ನೋಟು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವೆಂದಳು. ನನಗದು ಖಾತ್ರಿಯಾಗದೇ ಏನು ಫೋಟೋ ಕಳೆದಿದೆಯೇ ಎಂದು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟೆ. ಅಕ್ಕ ನನ್ನನ್ನು ಸಿಡುಗಡೆಗಿರುವ ನೋಡಿ ಫೋಟೋ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

‘ಎರಡನೆಯದು, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ ಬಿಟ್ಟಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಾನೇ ಒಗೆದು ಇಷ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ತನ್ನ ಟ್ರಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.’

‘ಮೂರನೆಯದು, ನಿನಗೊಂದು ಪತ್ರ ಅರ್ಧ ಬರೆದು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಪುಸ್ತಕ ನಡೆಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ಅದು ಅವಳಿಗೆ ಮರೆತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀನು ಸುಳು ಎನ್ನುವುದೆಂದು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.’

‘ಗೌವಾ, ನೀನು ಬಲು ಸಾಹಸಗಾರ್ತಿ.’

‘ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ; ಅದು ಯಾಕೆ ಹಾಗೆ ಎಂತ ಹೇಳಲೇ ಬೇಕು; ನಾನು ಬಿಡುವವಳಲ್ಲ.’

‘ಮುಂದೆ ?’

‘ನಾಲ್ಕನೆಯದು, ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವದಕ್ಕೂ ಬರುವದಿಲ್ಲವಂತೆ; ಹೀಗೆಂದು ಅಕ್ಕ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದೆ, ಹೇಳು, ಯಾರು ಹೆದರಲು ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೋ? ಎಂದಳು. ಅಕ್ಕ ನಿನಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬಹುದೆ ?’

‘ಕೊನೆಯದು ?’

‘ಸರಿ, ನೆನಪಿಲ್ಲ; ಹಾ! ನೆನಪಾಯಿತು. ನಾನು ಅಕ್ಕನ ಚಾಡಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳುವೆನಂತೆ; ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿ ಹೊಡಿಸುತ್ತಾಂತೆ. ಹೌದಣ್ಣಾ, ನೀನು ನನಗೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತೀಯಾ ?’

‘ ನಿಲ್ಲು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ’

ನಾನೇನು ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಗೌರಾ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

* * * * *

“ ಅದಕ್ಕೂ ಎರಡು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀನಾಥ.

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಗೌರಾ ಹಾಗೂ ರಾಮು, ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ ಒಂದೇ ತಂದೆಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಮೈಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ರಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನಿನು ಆಕ್ಷೇಪವೆತ್ತಬಹುದು; ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ನನ್ನದೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆಂತ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಕೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಅಲ್ಲವೆ ಯಾರಿಂವಲೂ ಸಮರ್ಪಕ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರೇ ತಮ್ಮ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಯಾವ ತಂದೆಯೂ ಹೇಳದ ವಿಷಯವಾದರೂ, ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಾಗ, ಅವರ ಜ್ಞದಯ ಇಷ್ಟು ತಿಳಿಯಾದುದೇ? ಎನ್ನುವ ಗೌರವ ಭಾವನೆಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಯಿತು.

“ ಗೌರಾ ಮೊದಲುಬಾರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಏನೋ ವೈವಸ್ವತ ಋಣಾನುಬಂಧವೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆ ಯಾಗಿತ್ತು. ಗೌರಾ ನನ್ನನ್ನು ಆಣ್ಣು ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿಪಂದಿಸಿವ, ನನಗೂ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೂ ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾದವಿವಿಸಿವ, ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಳೆದರು. ಗೌರಾಳ ಅಮರ ನಿಷ್ಪಾಳಂಕಿತ ಸ್ನೇಹಲತೆಯ ಚಿಗುರುವಿಕೆಯಿಂದ ನನಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಾವಿ ಸಂಬಂಧವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರೇ ಬೆಳೆದುಬಂದಿತು. ಮರ ವಾಗಿ, ಹೀಚುಕಾಯಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾನು ಬಿ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಂದಾಗ ಅವಳ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅವಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿತ್ತಷ್ಟೇ. ಇದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಹಾಗೇಕೆ ಅಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳು ತ್ತಿದ್ದೆವೆ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಅಕ್ಕ-ತಂಗಿ ಅದೆಷ್ಟು ವೇಳೆ ನನ್ನೆದುರಿಗೇ ಇದುವೆಂದಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನಾನವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರ ಲಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ; ನೋಡುವ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬೇಡಿ ಬೇಡಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದೆಷ್ಟೋ ಜನರ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಹಾಗೇನೇ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯ ತನ್ನಮೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿರತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾಲ ಕೂಡಿಬರಬೇಕೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

“ ಓಂದು ದಿನ ನಾನೂ ಅವರೂ ಎದುರಿಗೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಯರ ಯೋಚನೆ ಬಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅವರ ಹಣೆಯಮೇಲೇರುತ್ತಿರುವ ನಿರಿಗೆಗಳೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನಿನ್ನೂ ಒಬ್ಬನೇ ಹಾಗೆ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಕುಳಿತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗೌರಾಳದ್ದರೆ ಅವಳೊಡನೆ ಅವಳದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಚಿಟ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಎದುರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೂ ನನಗೇನೂ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೇನೋ ಹೇಳಲೇಬೇಕೆನ್ನುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ‘ ಮಗು ’ ಎಂದರು. ನಾನು ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ‘ ಹೂಂ ’ ಗುಟ್ಟಿದೆ.

‘ ಮಗು, ಒಂದು ಗಹನವಾದ ವಿಷಯ. ಅದು ನಿನೊಡನೆ ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನನುಗರಿಯದಂತೆ ನಮ್ಮಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವದರಿಂದ ನಿನಗೇನು ಲಾಭವಿಲ್ಲವಾದರೂ, ನಾವೆಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವದರ ಕಲ್ಪನೆ ಬರಲೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಗೌರಾ-ಲಚ್ಚಿಯರು ಇನ್ನುಳಿದ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರಲ್ಲವೆ? ಈ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ತಾಯಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುವಂತಿದ್ದರೆ, ಈ ಎರಡು ಗುಬ್ಬಿಗಳಿಗೆ ನಾನೇ ತಾಯಾಗಿ-ತಂದೆಯಾಗಿ ಆರೈಕೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ತಾಯಿ, ಅವಳು ನನಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಋಣಕ್ಕಾಗಿ, ನನ್ನ ಜೊತೆ ಕೆಲವು ದಿನ ನಿಂತು ಅದರ ಬಡ್ಡಿಯೆಂದು ಈ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನನ್ನನ್ನು ಚಿರದುಃಖಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಈ ಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ.

‘ ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾರು ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ನನ್ನವೇ ಮಕ್ಕಳವರು ; ನಾನು ಬಾಗಿಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾಗ ಫನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ರಾಮೂನನ್ನು ಹಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ರತ್ನಾಗಿರಿಗೆ—ಅಂದರೆ ಅವಳ ತವರುಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾರ ತಾಯಿ ಆಗಿನ್ನೂ ಯುವತಿ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕಿದ್ದಳು. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಗಲಬೇಕಾದ ವಿಧುರಾ ಪಸ್ಟೆ ನನಗೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹದ ದಾಹ ತಣಿಸಲು ಇನ್ನೊಂದು

ಹೆಣ್ಣಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ನನಗುಂಟಾಯಿತು. ಹರೆಯದ ಹುಡುಗಿ, ಜೋಕಾ
 ಲಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ವಿರಹಗೀತೆಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿರಹಿಯಾದ
 ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದೇನು 'ಉಬ್ಬಣ'ವುಂಟಾಗಬೇಡ. ಎದುರಿಗೆ ನವಯುವತಿ
 ಯೊಬ್ಬಳಿರುವಳೆಂದು ಸಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವೆ? ಅದೇ ವಿಚಾರ ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ
 ಸುಳಿದು ನನ್ನನ್ನು ಬಹುದಿನ ಸೀಡಿಸಿತು; ಹಾಗೆಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ದುಡುಕಿ
 ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹುಚ್ಚಾಪಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಏನೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ನನ್ನಿಂತ
 ವನ್ನರಿತ ಅವಳು ನನ್ನಿಂದ ದೂರವಿರತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ
 ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಮೈ-ಕೈಗಳು ಅದರಿಂದಾಗಿ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಸಂಚಾರ
 ವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಚ್ಛೆಯ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೂ ಬಿಡ
 ಬೇಕಾಗುವದು. ಒಂದು ದಿನ ನನ್ನ ಮನದಿಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ; ಮೊದಲಿಗೆ
 ಅವಳು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ; ನಾನು ಏನೇನೋ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ. ಕಾಲ
 ಬದಲಾಗಿ ನಾವಿನ್ನೂ ಸುಖದ ಕನಸಿನಲ್ಲಿರುವಾಗಲೇ ಅಜನು ಪಟ್ಟಿಯೋಗ
 ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಬಲವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಬರಸಿಡಲೊಂದು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆರಗಿತು.
 ದಿನವೂ ರೋ-ರೋ ಎಂದಳತೊಡಗಿದಳು. ಅವಳು ಜನಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಬೆದರಿ
 ದಳು; ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ನೀವೆಲ್ಲ ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮಿ. ಮತ್ತು
 ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳ ನಂತರ ಗೌರಾ. ಗೌರಾಳ ಹೆರಿಗೆಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹತ್ತು
 ದಿನವಾಗುವದರೊಳಗೇ ಅವಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಮಗುವಿನ
 ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವವರಾರು? ಹೆಂಡತಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಲು ಅವಳೇನೆನ್ನುವಳೋ
 ಎಂದು ತೀರ ಸಣ್ಣದೆ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ದೊಡ್ಡದಂತಹ ಮನುಷ್ಯಳು.
 ನನಗೂ ಸಂತೈಸಿ ಆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ತಾನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಳು.
 ನಂತರ ಬಾಗಿಲುಕೋಟೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಮಸಣವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ
 ವರ್ಗಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಈಗ ಆ ಎರಡೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ಮಾತ್ರ
 ಹಾಂಪಿಸುವದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಆ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಇಲ್ಲಿ
 ಮಲಗುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿವೆ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ
 ನನ್ನ ಕೈಕಾಲಿನ್ನೂ ಗಟ್ಟಿಯಿರುವಾಗಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯ ವರನ
 ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸಿದರೆ, ಬಳಿಕ ನಾನು ಸುಖವಾಗಿ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು
 ಏಳು ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾನೇನೂ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ

ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿಟ್ಟೇನೆ. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇನೋ, ನೀನೂ ನಾನು ಕರೆದಂತೆ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೆ. ’

“ನಂತರ ಅವರು ಕಣ್ಣೀರಿಳಿಸುತ್ತ ಕೆಳಗೆ ಹೋದರು. ಆ ಪೂರ್ವೇಗತಿ ಹಾಸವ ಅರಿವಿನಿಂದಲೋ ಏನೋ ಅವರು ನನಗೆ ಅತಿ ಅಪ್ಪರಾಗಿ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಮೂಡಿದೆ. .

“ನಾನು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ನಾನೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹತ್ತಿರವಾಗುತ್ತ ಬಂದೆವು. ಸಮ್ರ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ವೃಷ್ಟಿಗಳ ಮಿಲನ ಎಲ್ಲವೂ ದೂರದಿಂದಲೇ. ಅವಳೆಂದೂ ನನ್ನ ಸಖಿಯೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇನಾವರೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟೇನೆಂತ ನನ್ನೊಡನೆ ಏನಾವರೂ ಮಾತನಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಗೌರಾಳನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇರದೇ ಇಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಗೌರಾಳಿಗೆ ಏನೋ ಕೆಲಸ ಹೇಳಿ ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಬರಲು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಗೌರಾ ಇಲ್ಲದ್ದು ಅವಳಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಆನುಮಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ನಾನವಳ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ‘ಬಾ’ ಎಂದು. ಒಳಗೆ ಬರದೆ ಬಾಗಿಲಿನ ಎರಡೂ ಬದಿಗೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಹಿಂಪೆ ಮುಂದೆ ಓದಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೂ ‘ಬಾ’ ಎಂದು ಕರೆದೆ. ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ತಲೆ ದೂಗಿದಳು.

‘ ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ನಿನ್ನನ್ನೇನೂ ತಿನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ಇಲ್ಲ, ಬರುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ನಿಜಕ್ಕೂ ನಿನಗೇನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ಈ ಕೋಣೆಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ; ನೀವು ಕುಳಿತ ಕೋಣೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ’ ಹುಸಿಗಣ್ಣಿನಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡಿದಳು.

‘ ನಾನು ಅ ದಿನ ನಿನಗೆ ಓದಲು ಕೊಟ್ಟ ಕಾದಂಬರಿ ಎಲ್ಲವ ? ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ತಿರುಗಿ ಒಯ್ಯು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ’

‘ ನನ್ನದು ಪೂರ್ಣ ಓದಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ’

‘ ಅದು ಹೇಗೆ ಓದುತ್ತೀಯೆ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮಿತ್ವಿ ? ಓದಲು ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ವಾರವಾಯಿತು. ಒಂದು ಇನ್ನೂರು ಪುಟ ಓದಲು ಇಷ್ಟು ದಿನವೆ ? ’

‘ ನಿಮಗೇನು ಅದೊಂದೇ ಕೆಲಸ ; ನಮಗದೊಂದೇ ಕೆಲಸವಲ್ಲ, ವೇಳೆ ಉಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಓದುವದು. ’

ಕಾದಂಬರಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕೂ ಒಳಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು. ಬೇರೆನೂ ವಿಷಯ ಮಾತಾಡಲು ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸನ್ನೆಯಿಂದಲೇ ಬಾ ಎನ್ನುವಂತೆ ಸೂಚಿ ಸಿದೆ. ಅದಕ್ಕೂ ನಿರಾಕರಣೆ.

‘ ನೀನು ಬರುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ’ ನಾನು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದೆ.

‘ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ನಿಜವಾಗಿಯೂ. ’

‘ ಗೌರಾ ಬರಲಿ, ಬರುತ್ತೀನೆ. ’

‘ ಅವಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ ; ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಬರಬೇಕು. ’

‘ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ, ಕೆಳಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತೀನೆ. ’

“ ಪುನಃ ನಾನವಳನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ ; ಹೋದವಳು ಐದು ನಿಮಿಷ ವಾದರೂ ತಿರುಗಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕೆ ಈ ಎದ್ದೆ ಹೂಡಿದಳು ಎಂದುಕೊಂಡು ನಿರಾಶೆಯಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನ ಕಾವೂ ಎರ ತೊಡಗಿತು. ನಾನು ಸರಸರ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲಿಳಿದು ಹೋದೆ. ನಾನು ಮೆಟ್ಟಿಲ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ, ಅವಳು ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಬರಲೆಂದು ಬಂದಿರಬೇಕು ; ಸಾನ ವಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸಹ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ನಾನು ರೂಮಿಗೆ ಹೋದೆ. ಬಹುಶಃ ಅವಳು ನಾನವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮರೆಯಾಗುವವನಕ ‘ ನಾನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಹೋದೆ ? ’ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ರೂಮಿನ ಕೀಲಿ ತೆಗೆ ಯುತ್ತಿರುವಾಗ ನನಗೇ ಬೇಸರವಾಯಿತು. ನಾನು ಅಷ್ಟು ಬೇಗನೇ ಬರಬಾರ ದಾಗಿತ್ತು ; ಅವಳು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾವಿದ್ವರಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದುಕೊಂಡೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಒಳಿತಾಯಿತು ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಮನಸ್ಸು ಹೇಳಿತು.

“ ನಾನು ಕಾರವಾರವಲ್ಲಿದ್ದ ದಿನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂದು ಹೇಳಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಹಣ

ವನ್ನು ಪ್ರತಿಯಿಂಗಳೂ ನಾನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮೊದಲನೇ ಸಲ ನಾನು ಹಣ ಕೊಡಲು ಹೋದಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಸರ್ವಥಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ನಾನೇ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ: 'ನಾನು ಈಗ ಮೂರಾಗಲೀ, ಆರಾಗಲೀ ಕಾಸು ಗಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಗಳಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ತಿಂದ ಅನ್ನದ ಅರ್ಧ ಹಣ ವನ್ನು ಸಹ ಕೊಡಲಾಗುವ ನಾನು, ಗಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೊಡುವುದು ಹೌದೆ? ನೀವಿಗ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಿಂದ ಖಾನಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡುವೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ ಎಂತ ಬೇಸರಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ಯಾವದೇ ರೀತಿಯ ಬೇಸರದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಾನಿದನ್ನು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಮರುಮಾತನಾಡದೆ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನೂ ಖರ್ಚು ಮಾಡದೆ ಆಕ್ಕ-ತಂಗಿಯರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೀಕಿನಲ್ಲಿಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ; ಆದರೂ ನಾನು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದೆ ನೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗಿರಬೇಕು.

"ಎಂದಿನಂತೆ ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದೆ; ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ದ್ದಳು. ನಾನು ಊಟ ಮಾಡಿ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಬರಬಹುದೆಂದೆಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದಳೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇವಳ ಸೊಕ್ಕಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಷ್ಟ ಮಾತಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ಗೌರಾಳ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಿದ್ದಳಂತೆ: 'ಅಣ್ಣ ಊಟಮಾಡಿ ಹೋದರೆ?' ಎಂದು. ಚಾಣಾಕ್ಷಳಾದ ಗೌರಾ 'ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು?' ಎಂದಿದ್ದಳು.

"ಮರುದಿನ ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಒಂದೆರಡು ಸಾರೆ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಬದಿ ಸುಳಿದು ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಆ ದಿನವೂ ನಾನಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾಳಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು; ನಾನವಳ ಕಡೆ ನೋಡದೆ ಹೋದೆ. ಆದಕ್ಕೂ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಬಾಗಿಲು ದಾಟುವಾಗೆ, ನನ್ನ ಭುಜ ಅವಳ ಮೈಗೆ ತಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಕ್ಕಿ ಸದೆ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ನಾನು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೆ. ದಿನವೂ ಗುಡುಗು ಮಿಂಚುಗಳ ಹಾಗೆ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತ, ಇನ್ನೂ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ, ಅವಳು ನನ್ನ ಮರಿಗೆ ಬಂದು ಸುಳಿದರೂ ನಾನವಳ ಕಡೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಅವಳು ಅದೇ ವರ್ಷ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೆಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ದ್ದಳು. ನಾನು ಇನ್ನು ಬರುವ ದಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಂಗಿಯೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿದವಳು : ‘ ಒಂದು ಅಲ್ಪಿ ಬ್ರಾ ದ ಲೆಕ್ಕ ಬರುವದಿಲ್ಲವಂತೆ, ಊಟಮಾಡಿ ಹೋಗುವಾಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿ ’ ಎಂತ. ಅದರ ಇಂಗಿತ ಬಲ್ಲ ನಾನು, ‘ ಪುರಸೋತ್ತಿಲ್ಲ, ನಾಳೆ ನೋಡೋಣ ’ ಎಂದೆ. ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ಅದೇ ಹಾಡು ; ನನಗೆ ಅಲ್ಪಿ ಬ್ರಾ ಬರೋದಿಲ್ಲ. ಮರೆತು ಕೋಗಿವೆ, ಗೌರಾ, ನಿನ್ನ ಕ್ಷಣ ಹತ್ತಿರ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳು. ಅಲ್ಪಿ ಬ್ರಾ ಮಾಸ್ತರ ಹತ್ತಿರವೇ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳು ಎಂದೆ.

“ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆ ? ” ಗೌರಾ ಕೇಳಿದಳು.

“ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತಲ್ಲ ಗೌರಾ. ”

“ ಹಾಗೇ ಹೋಗಬಹುದಲ್ಲ. ”

“ ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನಿನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೇನೋ ? ”

“ ಅವಳ ಕೆನ್ನಿಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಹೌದಿನ್ನುವಂತೆ ಏಟು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಮರುದಿನ ಶುಕ್ರವಾರ, ಎಂದೂ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗದ ಲಚ್ಚಿ, ಮತ್ತು ಗೌರಾ ಗೆಳತಿಯರ ಜೊತೆ ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಗೆ ಹೆಣ್ಣು-ಕಾಯಿ ಮಾಡಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದರು. ನಾನು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರು ಗೆಳತಿಯರ ಜೊತೆ ದೂರ ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವಳೆಂದೂ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೊರಡುವ ತಯಾರಿಯಿಂದ ರೂಮಿನ ಹೊರ ಬಂದು ಬಾಗಿಲೆಳೆದು ಬೀಗ ಹಾಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವಳು ನನ್ನ ಹಿಂದುಗಡೆ ನಿಂತಿ ದ್ದಳು ; ನಾನದನ್ನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ.

“ ಕಾದಂಬರಿ ತಂದಿದ್ದೇನೆ ” ಯೆಂದಳು.

“ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೋರೆ ತಿರುವಿ ಕೆಟಕಿ ತೋರಿಸಿ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಿರುಸಾಗಿ ಗಡಸು ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸರಳುಗಳ ಸಂದಿಯಿಂದ “ ಒಳಗೆ ಚಿಲ್ಲು ” ಎಂದಿದ್ದೆ.

“ ಹಾಳಾದರೆ ? ”

“ ಆಗೋದಿಲ್ಲ. ”

“ ಹಾಳೆ ಜಜ್ಜಿ ಹೋದರೆ ? ”

“ ಹೋದರೆ ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ನೀನು ಒಗೆದು ಹೋಗು ” ಎಂದಿದ್ದೆ.

“ ನಾನು ಬೀಗ ಹಾಕಿ, ತಂದಿದ್ದ ಬಾಡಿಗೆಯ ಸ್ಯಾಕಲ್ಲನ್ನೇರಿದೆ. ಎದುರ ನಲ್ಲಿಯೇ ಗೆಳತಿಯರು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೇ ನಾನು ಹಾದು ಹೋಗ ಬೇಕು; ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ; ಹರಕು ಬಾಯಿಯ ಗೌರಾಳೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಯಾರ ಬಾಯಿ ಬಂದಾದರೂ ಅವಳ ಬಾಯಿ ಬಂದಾಗೋದಿಲ್ಲ. ನಾನೆಣಿಸಿದಂತೆಯೇ ನಾನವರೆದುರಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ,

“ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಅಣ್ಣಾ ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಅವರ ಗೆಳತಿಯರು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಕ್ಕಿರಬೇಕು.

“ ಅಫೀಸಿಗೆ. ”

“ ಅವೆಂತಹ ಅಫೀಸನ್ನು, ಇಷ್ಟೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ? ”

“ ಬಾ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ”

“ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಕಿವಿ ಹಿಂಡಬೇಕೆಂದು ಕಿವಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ

“ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ನಾನು ಊಟಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಗೌರಾ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕರೆದು ಹೇಳಿದಳು; ಹೇಳುವಾಗ ಅವಳ ಮೋರೆಯೂ ಬಾಡಿತ್ತು. ‘ ಅಣ್ಣ, ಅಕ್ಕ ಗುಡಿಗೆ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆ ಹಾಗೆ ನೀನು ಹೋದ ಮೇಲೆ ತನಗೆ ತಲೆ ನೋವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಕ್ಕ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅದು ನನಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೇ ಕಂಡಿತು. ನಾನು ಹನುಮಪ್ಪನ ಗುಡಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ, ಅಕ್ಕ ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಕತ್ತಲೆಯಾದೊಡನೆ ದೀಪ ಉರಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು, ಅಂದು ಇನ್ನೂ ಹಚ್ಚಿರಲಿಲ್ಲ. ಟೀಬಲ್ಲಿಗೆ ಒರಗಿ ಕುಳಿತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾನು ದೀಪ ಹಚ್ಚಿ ಅವಳ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅವಳಾಗಲೇ ಮೋರೆ ಒರಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವ್ಯತಾಂಜನ ಹಚ್ಚಲೇ ಎಂದು ಕೇಳಿ ದ್ದಕ್ಕೆ ಬೇಡವೆಂದಳು. ಊಟ ಮಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೋದೆ. ಹೇಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿದೆಯೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಊಟ ಮಾಡಿ ಬಂದಾಗ ಮಾಳಿಗೆಗೆ ಹೋಗದೇ ಹಾಗೇ ಹೋಗಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಮನಸ್ಸು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಳಿಗೆ ಏರಿಕೆ. ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಆವಳ ರೂಮಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಅವಳ ಸಾಮಾನು, ಬಟ್ಟೆ, ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು. ಲಚ್ಚಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೊರಗಿ ತಲೆದಿಂಬಿನಲ್ಲಿ ಮೋರೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ತಲೆ ಕೆದರಿದೆ; ಅವಳ ತಲೆ ಆ ರೀತಿ ಕೆದರಿದ್ದು ನಾನು ಎಂದೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೈ ಮಾಡಿದ ವನು ಏನೆನ್ನುವಳೋ ಎಂದು ಕೈ ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನ ಹೆಡೆ ತನಕ್ಕೆ ನನಗೇ ನಾಚಿಕೆಯೆನಿಸಿತು. ಅವಳ ತಲೆ ತಟ್ಟಿ 'ಲಚ್ಚಿ' ಎಂದೆ. ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಭುಜ ತಿರುವಿ ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿದೆ. ಮೋರೆಯನ್ನು ನನ್ನೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಳುಮುಳು ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟಳು. ಆಕಾಶವೆಲ್ಲ ಮೋಡಗಳಿಂದಾವರಿಸಿತ್ತು. ಮಳೆಸುರಿದು ಆಕಾಶ ನಿರಭ್ರವಾಯಿತು.

“ ಲಚ್ಚಿ ಹಿಗ್ಗೆಕೆ ಮಾಡಿದೆ ? ”

“ ಅತ್ತು ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕೇಳಿದಳು.

“ ನನ್ನನೇನು ಕೇಳುತ್ತೀರಾ ? ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ”

“ ನಿನ್ನ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ರೂಮಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಬೀಗವೇಕೆ ಹಾಕಿದಿರಿ ? ”

“ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವ ಕೆಲಸವಿತ್ತು. ”

“ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ನೀನು ಬರುತ್ತೀಯೆಂತ ನನಗೇನು ಗೊತ್ತು ? ”

“ ನಾವು ಬರುವದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲವೇ ? ”

“ ಇಲ್ಲ. ”

“ ಬೇಕಂತಲೇ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ. ”

“ ಇಲ್ಲ, ನಿನ್ನಾಣೆಗೂ. ”

“ ಅದರೂ ಅವಳಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ವಿಷಯ ಎತ್ತಿದಳು.

“ ಇಷ್ಟು ದಿನ ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ? ”

“ ಯಾಕೂ ಇಲ್ಲ. ”

“ ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲ್ಲ ತಾನೇ ? ”

“ ಹುಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಬೇಡ. ”

“ ನಾನು ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಬಂದರೂ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ”

“ ನನಗೆ ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಾದರೂ ಏನಿತ್ತು ? ”

“ ಆದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ನೋಡುವ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತೆಂತ ತೋರುತ್ತದೆ. ”

ಹಾಜೆನ್ನುವಂತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿದೆ.

“ ಆದಿನ ನಾನು ಬರುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇಕೆ ಹೋದಿರಿ ? ”

“ ನಿನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಆಷ್ಟೊತ್ತು ? ”

“ ಅಮ್ಮ ನನಗೆ ಯಾವಮೋ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಮಾಡಿ ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಹೊತ್ತಾದರೆ ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪೆ ? ”

“ ನಾನು, ನೀನು ಅಷ್ಟು ವೇಳೆಯಾದರೂ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟೆ. ನೀನು ಬೇಕೆಂತಲೇ ತಡಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ಸಿಟ್ಟುಬಂದಿತು. ”

“ ಹೀಗೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೂ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುವಿರೇನೋ ? ”

“ ಆದಿರಲಿ, ಮೋರೆ ನೋಡು, ಎಷ್ಟು ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ ; ಹೋಗಿ ತೊಳೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ. ”

ಅವಳು ಮೋರೆ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಸೀರೆಯ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಒರೆಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ನನಗೆ ಹೊಂದಿಯೇ ನಿಂತಳು.

“ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಿಂತರೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಅವಳು ದೂರ ಸರಿಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೂ ನಾನು ಸರಿಯಲು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಮೋರೆಯೆತ್ತಿ ‘ ಇಬ್ಬರೂ ತಪ್ಪುದಂಡ ಇಡಬೇಕು ’ ಎಂದೆ.

“ ಏನನ್ನು ? ”

“ ಇದನ್ನೇ ಎಂದು ಅವಳನ್ನು ಬಾಚಿ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು, ಮುತ್ತುಗಳ ಸುರಿ ಮಳೆಗರೆದೆ. ಅವಳದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀನಾಥ, ಆ ದಿನ ನಾನು ಉಂಡ ಸುಖ, ಎಂದೂ ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ”

‘ ಗೌರಾ, ಒಂದು ಪಾಕೇಟ ಸಿಗರೇಟ ತರುತ್ತೀಯಾ ? ’

‘ ಎಂಟಾಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ತರುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಇನ್ನು ನಾಲಾಣೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ಇಲ್ಲಿಂದ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ. ’

“ ಗೌರಾ ಹೋಗಿ ಸಿಗರೇಟ ತಂದಿದ್ದಳು. ಕೆಳಗಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಏನೋ ಕೆಲಸವಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುತ್ತ ಏನೇನೋ ಹರಟೆ ಕೊಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯಾರು ಬರುತ್ತಾರೆ, ಯಾರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಹರಟೆಯಲ್ಲಿ. ನಾನು ಸಿಗರೇಟ ಸೇದಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನೆಳಲು ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ಹೋಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಕಿಸೆಗೆ ತುರುಕಿವೆ. ಆಗ ಕೋಣೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವರು ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು. ಮೈಮೇಲೆ ಕುದಿನೀರು ಚೆಲ್ಲಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂತನಕ ಅವರೊಡನೆ ಸಿಗರೇಟ ಸೇದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುತ್ತಾನೇನೋ ಎಂಬುವ ಸಂಶಯ ಎರಬೇಕು. ಅವರೇನೂ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೋಗಿ ಕೋಣೆಯೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಾಡಿ, ಕಿಟಕಿ ದಾಟಿ ಹೋಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ವಾಸನೆ ಉಳಿಯದೇ ಇರುತ್ತದೆಯೆ? ಅವರ ಹುಡುಕುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ನನ್ನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಸುಳಿಯಿತು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು,

‘ ಏನು ರವಿ, ಈ ದಿನ ಮೊದಲೇ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯಲು ಬಂದೆಯಲ್ಲ ? ’

‘ ಹುಂ ’ ಹೋಗಿ ಬಾಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ನುಂಗಲೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ; ಬೆತಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೌರಾಳಿಗೆ ನನ್ನ ಸಂಕಟ ನೋಡಿ ನಗು ಬಂದಿತು.

‘ ಇವತ್ತು ಭಾನುವಾರವಲ್ಲ ? ’ ಮತ್ತೆ ಅವರೇ ಕೇಳಿದರು.

‘ ಹುಂ. ’

‘ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ? ’

‘ ಹುಂ. ’

“ ನಾನವರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತಿಗೂ ‘ ಹುಂ ’ ಗುಟ್ಟುಪ್ಪಿತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ‘ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಏನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೆ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಕಳೆಯುವದಕ್ಕೆಂದೇ ಆ ಹೋಗೆ ಎಷ್ಟು ನುಂಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗದೆ ಸುಯ್ಯೊಂದು ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋಗಬೇಕೆ ? ಅದೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ಮೋರೆ ಪೆಚ್ಚಾಗುವಂತೂ ಇರಲಿ, ಗೌರಾ ನಗು ಬಿಟ್ಟು ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಕೇಳಿದರು :

‘ ಸಿಗಾರ ಸೇದುತ್ತೀಯಾ ? ’

“ ನಾನು ಮಾತನಾಡದೇ ಸುಮ್ಮನುಳಿದೆ. ಅವರೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ’

‘ ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುವದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಬಿಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸು ’ ಎಂದು ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋದರು. ಗೌರಾ, ‘ ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ನೋಡಿ ಅಪ್ಪ ನನಗೆಲ್ಲಿ ಬಯ್ಯುತ್ತಾನೋ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಯಿತು ’ ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರೊರಸಿಕೊಂಡಳು. ’

“ ಒಮ್ಮೆ ಲಚ್ಚಿಯೂ ಅದೇ ಮಾತಿನ ಬಗ್ಗೆ ದೂರು ತೆಗೆದಳು. ನಾನು ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ. ಲಚ್ಚಿಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅವಳೆದುರಿಗೆ ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಸಿಗರೇಟ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಒಗೆಯಬೇಕೆನ್ನುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಲಚ್ಚಿ ಬಂದೇಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳು ಬಂದದ್ದು ನಾನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಂದು ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಳು. ನಾನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ. ನನ್ನ ಹಗರಣ ನೋಡಿ ಅವಳಿಗೂ ನಗೆ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಲಾಲಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು :

‘ ಮಗುವಿಗೆ ನಿನ್ನೆ ಬಂದಂತಿದೆ. ’

‘ ಹುಂ. ’

‘ ಹುಂ, ಎನ್ನುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ. ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮಲಗಬೇಕೇನೋ ? ’

‘ ತೊಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮಲಗಿಸಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಬೇಕು. ’

“ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪೂರ್ತಿ ನಕ್ಕೆವು. ಸಿಗರೇಟ ಒಗೆದು ಅವಳನ್ನು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡೆ. ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಇರುವಾಗ ಅವಳು ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೇ ಕುಳಿತು

ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಂತರ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಇಂದು ಅವಳನ್ನು ಒಗ್ಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆನ್ನೆಯ ಸಮೀಪ ತುಟಿ ಒಯ್ಯಾಗ,

‘ ಊಹುಂ, ದುರ್ವಾಸನೆ ’ ಎಂದಳು.

‘ ಯಾತರದು ? ’

‘ ಸಿಗದೇಟೆ ಶೇಡುವದಕ್ಕೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲ ? ಮರ್ಯಾದೆ ಇವ್ವರಲ್ಲ. ’

‘ ಮರ್ಯಾದೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಹೇಳಿವ್ವಯಲ್ಲ. ’

‘ ನಾನೇ ? ’

‘ ಹೌದು, ಆ ದಿನ ನೀನು ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಾಗ, ನಿನ್ನ ತಂಗಿ ಬಂದರೂ ಏಳಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ನೋಡಿದಳು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ದೂಡಿ ದುವಕ್ಕೆ ನೀನು ಮತ್ತೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೆಯಲ್ಲ. ಹಾಗೇಕೆ ಮಾಡಿದಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಮರ್ಯಾದೆ ಬಿಡಬೇಕು ಎಂದಿ. ’

‘ ಅದು ಅವಳು ನೋಡಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು ; ಮತ್ತೆ ಎದ್ದರೆ ಕಳ್ಳತನ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಂತಾಗುವದೆ ? ಸುಮ್ಮನೆ ನಗೆಗೇಡು. ’

‘ ತಂಗಿ ನಗೆಯಾಡಿದರೆ ಏನೂ ಆಗೂದಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಹೌದು, ಆ ದಿನ ನೀವು ನನ್ನ ಸಮೀಪ ನಿಂತಾಗ ದೂರ ಸರಿ ಎಂದರೆ ಸರಿದಿರಾ ? ನನಗೂ ದೂರ ಸರಿಯಲು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಂಗಿ ನೀವು ಹೋದ ಮೇಲೆ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಾಬಿಟ್ಟೆ ಗೇಲಿ ಮಾಡಿದಳು. ’

‘ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡುವವಳೆಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು, ಲಚ್ಚೆ. ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದರೆ, ಅತ್ತು ಹೆದರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿ. ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಬಿಡುವ. ’

‘ ನೀವು ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಿ ಹೆದರಿಸುತ್ತೀರಿ. ಆ ದಿನ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆ ? ನನಗೆ ಬರಲು ಸ್ವಲ್ಪ ತಡವಾಯಿತೆಂದು ನೀವು ಎದ್ದು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟೀರಿ. ತಿರುಗಿ ಕರೆ ಯೋಣವೆಂದೂ ನನಗಾಗ ಆನುಕೂಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆಯೂ ಹೇಗೆಯೇ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತೀರೇನೋ ? ’

‘ ನಿನ್ನ ಆ ಪುರಾಣ ಈಗ ಸಾಕುವುದು. ’

‘ ನೋಡಿ, ಮತ್ತೆ ನೀವು ಕೆವಿ ಹಿಂಸುತ್ತೀರಿ. ಕೆವಿ ಹಿಂಡಿವರೆ ನೋವಾ ಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಇಬ್ಬರೂ ಮೌನವಾದೆವು. ಜರ್ಜೆಗೆ ವಿಷಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಲಚ್ಚು ಏನೋ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡು,

‘ ನೋಡಿ, ನೀವು ಎಷ್ಟು ಜಾಣರು ಅಂತ. ’

ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದೆನು.

‘ ಆ ದಿನ ನೀವು ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ವಚನವಿತ್ತಿದ್ದಿರಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಹೌದು. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಸೇದುತ್ತಿರುವಿರಲ್ಲ ? ’

‘ ಸೇದುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರಾಲಿಗೊಳಿಸಲಿ ? ’

‘ ನೀವು ಸೇದಲೇಬಾರದು. ’

‘ ಏನಾಗುತ್ತೆ ? ’

‘ ಆ ಹಾಳು ಸಿಗರೇಟಿನ ವಾಸನೆ ನನ್ನಿಂದ ಸುಸೋಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ವಾಸನೆ ಬಡಿದರೂ ದೊಬ್ಬೆಯಲ್ಲಿ ಏನೋ ಅದಂತಾಗಿ ವಾಂತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ’

‘ ಈಗ ನೀನೇ ಹೇಳು, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರುತ್ತೀಯಾ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಏನು ಮಾಡುವಿ ? ’

‘ ಅತ್ತು ರಂಪ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೇನು. ’

‘ ಹಾಗೆಯೇ, ನಾನು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳು ಅಳುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಅವಳಿಗೆ ಜೀವನದೇನು ? ’

‘ ನೋಡು ಲಚ್ಚಿ. ನಿನಗೆ ಒಂದೇ ಸಾರಿ ಎರಡು ಅವಳಿಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೋ, ಕಡೆಗೆ.... ’

‘ ಹೋಗಿ, ನೀವೊಂದು. ’

“ ಇನ್ನೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮಜಿಸೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೂ ನೊಂದಲೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬಿ

ಬಿಗೂ ಮಕ್ಕಳಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯ ನನಗೂ ನಗು ತಂದಿತು. ಅವಳು ಸೆರಗಿನಿಂದಲೇ ತುಟಿ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ನಾನೇ ಹೇಳಿದೆ :

‘ ನಗಬೇಡ, ನಾನು ಹೇಳುವುದಾದರೂ ಕೇಳು ! ’

‘ ಮರ್ಯಾದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಹೇಳೋದು ಬೇಡ. ನಾನು ಕೇಳೋದೂ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ನೋಡು, ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಾದ ನಂತರ.... ’

‘ ಅದೆ, ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಿರಾ ? ’

‘ ನಾವು ಏನು ಹೇಳುವೆನೆಂದಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳು. ’

ಲಚ್ಚಿ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದಳು.

‘ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲೆಂತ ನೀನು ಒಂದೇ ಮಗುವಿಗೆ ಎರಡೂ ಮೊಲೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸುತ್ತೀಯಾ ? ’

‘ ಹಾಗಲ್ಲ, ಇನ್ನೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಒಂದು ಕೊಡಬೇಕು. ’

‘ ಸರಿ, ನನಗೆ ನೀನೂ ಸಿಗರೇಟೋ ಎರಡು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳದ್ದಂತೆ. ಸಿಗರೇಟಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲೆಂತ ಅದಕ್ಕೆ ಹಾಲುಣ್ಣೆ ಸದೇ ಇರುವದೆ ? ’

‘ ಸಿಗರೇಟ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವೆನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪುರಾಣವೇ ? ನೀವು ಮೊದಲೇ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ’

‘ ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು. ’

‘ ಈಗ ಒಂದೇ ಮಾತು ನನಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು, ನೀವು ಸಿಗರೇಟ ಬಿಡಬೇಕು. ’

‘ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲವಾದರೆ ? ’

‘ ಬಿಡಲೇಬೇಕು. ’ ಮತ್ತೂ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದಳು.

‘ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನಾದರೂ ಮುರಿಯುತ್ತಾರಂತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ಮಾತನ್ನು ಮುರಿಯದೇ ಇರುತ್ತಾರೆಯೆ ? ’

‘ ನೀವಿವಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುತ್ತೀರೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ’

‘ ತಡೆ, ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಮತ್ತು ಕೊಡಲು ಮೋರೆ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದೆ. ಇದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವ ವರೆಗೂ ಏನೂ ಬೇಡ ಎಂದೂಬಿಟ್ಟಳು. ಮಾತು ಗಂಭೀರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು

ಎಂದು ತಿಳಿದು ನನಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಸಿವಿಸಿಯಾಯಿತು. ಯಾವದೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದೆ, ಮಾತು ಗಂಭೀರರೂಪಕ್ಕಿಳಿದದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬದಿಗಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಬಂದುದರಿಂದ ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ :

‘ ನಾನು ಸಿಗರೇಟೆ ಸೇಡುವದು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ನಾನು ಮತ್ತು ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ಸರಿ ತಾನೆ ? ’

‘ ಸರಿ. ’

‘ ಇದೇ ಮಾತು ನಿಜ ತಾನೇ ? ’

೨೮

“ ಅಗಲೇ ಗೌರಾ ಮೇಲೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಲಚ್ಚಿ ಎದ್ದು ಹೋದಳು. ಇಬ್ಬರ ಮೋರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದವಿಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಖ ಲಕ್ಷಣ ಬಲ್ಲ ಹುಡುಗಿ ಗೌರಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಜಿಗುಪ್ಸಿಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದಳು.

‘ ಇವತ್ತಿನ ಮೀಟಿಂಗ್ ಸರಿಯಾಯಿತೆ ? ’

‘ ಯಾವಾಗಲೂ ಮೀಟಿಂಗ್ ಆಗುವದು ವಿಷಯ ಚರ್ಚಿಸಲಿಕ್ಕೆ ! ’

‘ ಇವತ್ತಿನ ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯವೇನು ? ’

‘ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಗೌರಾಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ! ’

‘ ಅಬ್ಬ ! ಆಕೆ ಇಷ್ಟು ಬೇಗ ನಿಮ್ಮ ಪಾರ್ಟಿ ಸೇರಿದಳೋ ? ’

‘ ಇಲ್ಲ ; ನಾನೊಬ್ಬನೇ. ’

‘ ಹಾಗಾದರೆ ನಿಮ್ಮದು ಒಂಪೇ ಓಟು. ನಮ್ಮದು ಎರಡು ಆಗುತ್ತದೆ. ’
ನಗು ಬೇಕಿಲ್ಲವಾದರೂ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟೆವು.

“ ದಿನಗಳೆಯಿತು. ನಾನು ಲಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇವೆ. ಬೇಸರವಾಗದಿರಲಿ ಎಂದು ನಗೆಯಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಮನಸ್ಸಿದ್ದಲ್ಲ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ತಪ್ಪು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿರಲಿ ಎಂತ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವ ಮುಖ್ಯವೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಕಳಚಿಹೋದುದರಿಂದ ಇಬ್ಬರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಾಗಲಿ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಅಪೂರ್ಣತೆ ನನ್ನಂತೆ ಅವಳಿಗೂ

ಅನಿಸಿರಬೇಕು. ಮೊದಲು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವರು ಈಗ ದೂರ ದೂರವಾಗತೊಡಗಿವೆವು. ಮಾತಿನ ವೇಗವೂ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು. ನಾನು ಬರುತ್ತೀನೆಂದು ಮಾತ್ರ ಲಚ್ಚಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಂತರ ಮೊದಲೇ ವಿರಸ ವಾಮನರಿಂದ ಮಾತೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವಳು ಬಂದರೇ ಅಗದ ನನಗೆ ಮಾತಾಡುವದೇ ಜೇಡವಾಯಿತು; ಮೌನವನ್ನೇ ಆಚರಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ಅವಳು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಿಂದ, ನಾನು ಈಜೆಗೆ ಬಂದರೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಿಗರೇಟಿನ ಹಾವಳಿ ಜೋರಾಯಿತು. ನಾನು ಒಂದರ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಸೇದತೊಡಗಿದೆ. ನಾನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸೇದುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವಳು ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಳು. ನಾನವಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಒಂದರ ಮೇಲೊಂದು ಸಿಗರೇಟ ಸೇದಹತ್ತಿದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹುಶಃ ಅವಳಿಗೂ ಜೇಸರವಾಗಿರಬೇಕು. ಸುಮ್ಮನೇ ಹೋಗಿ ಅಳುತ್ತ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ನಾನವಳನ್ನು ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂತ್ಯಾಸಲು ಹೋಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಗೌರಾ ನಮ್ಮ ವಿರಸ ಅಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ನೋಡಿವರೂ ಅದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಆದರೂ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದ್ದಳು : ' ಅಣ್ಣನ ಮೋರೆ ಫರ್ವಕ್ಕೆ, ಅಕ್ಕನ ಮೋರೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ.' ಆ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು

“ ಶ್ರೀನಾಥ ಸ್ವಲ್ಪ ನ್ಯಾಚಿಸ್ ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ ? ”

ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಖಾಲಿಯಾದುದರಿಂದ ನಾನು ಬೇರೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆ. ಸಿಗರೇ ಟನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದ.

“ ಒಂದು ದಿನ ನಾನೂ ಲಚ್ಚಿ ಋರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆವು. ಆ ದಿನ ನಾನು ಹೇಳುವೆಯೇ ನನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಏನೋ ಅನಂದವ ಸುದ್ದಿಯರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಪಾತ್ರಿಯಾಯಿತು.

- ‘ ಲಚ್ಚಿ ! ’ ಎಂದೆ ನಾನು.
- ‘ ಹುಂ ’ ಎಂದಳು.
- ‘ ದೂರಕೋ ಬಹಳ ಅನಂದವಿಂದ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ ! ’
- ‘ ಹೇಳಲೆ ? ’
- ‘ ಹೇಳು. ’

‘ ಊಹೂಂ. ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ’

‘ ನನ್ನೆದುರಿಗೂ ನಾಚಿಕೆಯೇ ? ’

“ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತೆ ಕಣ್ಣುರಳಿಸಿ ನೋಡಿದಳು. ‘ ಹೇಳಲೇ ’ ಎಂದಳು ಮತ್ತೆ.

‘ ಹುಂ. ’

‘ ನಿನ್ನೊಡನೆ ತಂದೆಯವರು ಯಾವದಾದರೂ ವಿಷಯ ಕೇಳಿದ್ದರೆ ? ’

‘ ಯಾವ ವಿಷಯ ? ’

‘ ಲಗ್ನದ ವಿಷಯವಾಗಿ. ’

‘ ಯಾರದು ಲಗ್ನ, ಯಾರೊಡನೆ ? ’

‘ ನಿಮ್ಮ ಲಗ್ನವನ್ನು ನನ್ನೊಡನೆ ’ ಎಂದು ನಸುನಾಚಿದಳು.

“ ಅಬ್ಬ ಹುಷುಗಿ ! ಎಂದೆ. ಅವಳ ಮೈ-ಮನ-ಕಣ್ಣುಗಳೆಲ್ಲ ಪುಳಕಿತ ನಾಗಿದ್ದವು. ಅವಳ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಕಾಲುಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

‘ ಏನೆಂದರು ಲಚ್ಚಿ ? ’

‘ ರವಿಯೊಡನೆ ಲಗ್ನವಾಗುತ್ತೀಯಾ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

‘ ಅಬ್ಬ ! ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತೀಯಾ ? ’

“ ಹೆಸರು ಅವಳಿಗರಿವಿಲ್ಲದಂತೆ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಜಾರಿದ್ದರಿಂದ, ನಾಲಿಗೆ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಮೋರೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಂಪಡರಿತು.

‘ ನೀನೇನು ಹೇಳಿದೆ ? ’

‘ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ? ’

‘ ಏನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ? ’

‘ ಅವರಿಗದು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲವೆ ? ’ ಅದು ಅವಳ ಜಂಭದ ಮಾತಾಗಿತ್ತು.

‘ ನಿಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಕೇಳಿದರೆ ನೀವೇನು ಹೇಳುವಿರಿ ? ’

‘ ನಾನು ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ಹಾಗೇ ಹೇಳಿ. ’

“ ಎಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಹೋದಳು. ಗಂಭಿ ಮೂರಾ

ಯಿತು. ಲಚ್ಚಿ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಕಳ್ಳ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡುತ್ತ ಬಂದು, ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಚಹದ ಗ್ಲಾಸನ್ನು ನನ್ನ ತುಟಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದಳು. ನಾನು ಗ್ಲಾಸು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಕೈ ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದೆ.

‘ ಊಹುಂ, ಗ್ಲಾಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬೇಡ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ ಕುಡಿಯುವುದು ? ’

‘ ನಾನೇ ಕುಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ನಾನೇನು ಮಗುವೆ ? ’

‘ ಈ ದಿನ ನೀವು ನನಗೆ ಮಗುವೇ, ಕುಡಿಯಿರಿ ’ ಎಂದು ನನಗೆ ಚಹ ಕುಡಿಸಹತ್ತಿದಳು.

‘ ಪೂರಾ ಕುಡಿಯಬೇಡಿ. ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ನನಗೂ ಇಷ್ಟಿರಲಿ ’

‘ ಇದೇ ಗ್ಲಾಸಿನದೆ ? ’

‘ ಹೌದು. ’

‘ ಬೇರೊಂದು ಗ್ಲಾಸು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ. ’

‘ ನೀವು ಮೊದಲು ಕುಡಿಯಿರಿ. ನಂತರ ನಾನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ನನ್ನ ಎಂಜಲವನ್ನೆ ? ’

‘ ಹೌದು. ’

‘ ನೀನೇ ಮೊದಲು ಕುಡಿ. ’

‘ ಅಯ್ಯೋ ! ನಾನು ಕುಡಿದ ಮೇಲೆ ನೀವು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ’

‘ ಸರಿ, ನೀನು ಕುಡಿದರೆ ನನಗೆ ಆಗುತ್ತೆ. ’

‘ ಹಾಗೆ ಕೊಡಬಾರದು, ಪಾಪ ಬರುತ್ತೆ. ’

“ ನಾನು ಅರ್ಧ ಗ್ಲಾಸು ಕುಡಿದ ನಂತರ ನನ್ನಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಸಿದು ಕೊಂಡು ಕುಡಿದು ಮುಗಿಸುವಳು ; ಅವಳ ಹಸುಕೆತನದ ಚಿನ್ನಾಟ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಬಂತು.

“ ಅಂತಹ ಎಳೆದರೆಯವ ಲಚ್ಚಿ ಜೀವನ ಸಿಗಲೇಟಿನ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ

ದಿನದಿನವೂ ಕೊರಗತೊಡಗಿದ್ದಳು; ಈ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸುವೆಂದು ನನಗರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಅದೇ ದಿನವಲ್ಲೊಂದು ದಿನ ಗೌರಾನೇ ನನಗೆ ಊಟ ಬಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಳು. ನನಗೂ ಜೊಸ ಪರಿಯಾಯಿತು. ಸಿಸ್ತಾಗಿ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ಮಾಳಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದೆ. ಆಜಿಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಕ ಬೇಕು. ಗೌರಾ ಮೇಲೆ ಬಂದಳು. ‘ ಗೌರಾ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡ್ಡಿಪೆಟ್ಟಿಗೆ ತಾ ’ ಎಂದೆ.

‘ ಯಾಕೆ? ಊರನ್ನು ಸುಡುವದಕ್ಕೋ? ’

“ ಉಗ್ರವಾಗಿ ನುಡಿದಿದ್ದಳು ಗೌರಾ. ನಾನು ಅವೇ ತಾನೇ ಸಿಗರೇಟ ಪಾಕೇಟ ತಂದು ಒಡೆಯುವದಲ್ಲೆದ್ದೆ; ಗೌರಾ ಅದನ್ನು ಕಸಿದು ಹಿಂಡಿ ಹಿಪ್ಪೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಚೆಲ್ಲಿದಳು.

‘ ಅಣ್ಣಾ, ನೀನು ಈ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುವದು ಜಿನ್ನಾಗುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ಕೈದಿಯಂತೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದೆ. ’

‘ ಅಕ್ಕನಿಗೂ ನಿನಗೂ ವಿರಸವೇಕುಂಟಾಯಿತು? ’

‘ ವಿರಸವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ’

‘ ಒಂದು ಮಾತು ಅಣ್ಣ, ನೀನು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಕ ಜೀವ ಕೊಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ತರಬೇಡ. ’

“ ನನಗೆ ಆ ಮಾತು ಕೇಳುವಾಗ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಚೇಳು ಕಡಿವಂತಾಯಿತು; ಮತ್ತೆ ಗೌರಾ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು. ‘ ಅಣ್ಣಾ, ಅಕ್ಕ ನಿನಗೆ ಸಿಗರೇಟ ಸೇದುವದು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದುದು ಅವಳ ತಪ್ಪೆ? ಅಣ್ಣಾ, ನನ್ನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಡ; ಅಕ್ಕ ನನಗೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾಳೆ. ಪ್ರಣಯ ಗಂಡಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆಯಾದರೂ, ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಅವಳ ಜೀವನದ ಸಮಗ್ರ ಇತಿಹಾಸವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಂತ ತೀಳದವರು ಈ ರೀತಿ ಅಚರಿಸುವದೆ? ಅಕ್ಕ ಆಜಿ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ; ನಿನಗೇನು ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು ’ ಎಂದು ನಿಲ್ಲದೆ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಳು.

“ ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿವಾಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಹೋಯಿತು. ಮುಂಜಾವೆ ತಲೆಗೆ ಮಿಂದವಳು ಕೂದಲು ಬಾಚಿ ಕಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಹಣೆಗೆ ತೆಲಕ

ವಿಚ್ಛಿರಲಿಲ್ಲ; ಎರಡೂ ಕೈಯಿಂದ ಹಿಡಿದಿತ್ತಿದೆ. ಘನುಳಿ ಕಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಳು. ಬಲವಂತ ದಿಂದ ಅವಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅಪ್ಪಿಹೋದೆ. ಶ್ರೀನಾಥ, ನಾನು ಅಪ್ಪಿತ್ತು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ತುಂಡಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದು ಹಿಂಡಿಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಅುಪ್ಪೇಗ ಕಡಿಸಿ ಯಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಳಿದೆ :

‘ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ತಿಲಕವಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ’

ನನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಳು.

‘ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ’

“ ತಂದಳು. ನಾನೇನೇ ತಿಲಕವನ್ನಿಟ್ಟೆ. ‘ ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಇನ್ನೆಂದೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ನಿಗರೇಜೆನ್ನು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು. ಕೃತ ಜ್ಞತಿಯೊಡನೆ ಅನುಕ ಕೈಗಳು ನನ್ನ ಮೊರಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದವು. ಬತ್ತಿವ ತುರಿಗೆ ಮುತ್ತುಗಳ ಸರ್ಪಧಾರೆಯನ್ನೆರೆದೆ.

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಪ್ರಣಯ ಪರಿಚಯದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಬೇಕೋ ? ಪರಿಣಯ ಪ್ರಣಯದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಬೇಕೋ ? ಇದರರ್ಥ ನಿನಗಾಗುವವೆ ? ಇನ್ನೊಂದು ಮಹತ್ವವಾದ ಸೂತ್ರ : ‘ ಪ್ರಣಯವ ಪರಿಣತಾಪಸ್ಥೆಯೇ ಮದುವೆ ’ ಎಂದು ಕೆಲವರು, ‘ Love marriage is a dangerous (ಪ್ರೀತಿಸಿ ಮದುವೆ ಯಾಗುವದು ಘಾತಕವು) ’ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನೊಬ್ಬಳನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ ಕಳಂಕ ಬಂದರೂ ಅಪವಾದ ಬರುತ್ತದಾದರೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಮದುವೆಯನ್ನು ಎರಡಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವವಕ್ಕಾಗಿ, ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ಹೋಗುವುದು, ಸಾವಿನ ಕೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿರುವಾಡು, ಸಾವು ಈಗಲೋ ಇನ್ನೊಂದು ನಿಮಿಷವೇ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕೊಂಡಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೇನಿನ ಹುಟ್ಟಿವೆನೊಂದು, ಅ ತುಪ್ಪ ಸೋರುತ್ತಿವೆಯೆಂದು ನಾಲಿಗೆ ಅದರ ಸವಿಯ ನ್ಯಾದರೂ ಉಂಟುಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಂದು ಮುಂಚೆ ಮಾಡಿದಂತಾವಿತ್ತೆ ? ಇನ್ನೊಳ್ಳ ಗಹನವಾದ ವಿಚಾರ. ಪಂಡಿತರೂ ಕೂಡ ವಿಸುರ್ಜ ಮಾಡಲಕ್ಕೆ ವಿಷಯವು. ವೊನ್ನೆ ಗೌರಾಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲವೆ ? ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪುತ್ತೇ ನೆಂದಲ್ಲ; ಮಾತು ಕೊಟ್ಟು ಮಹಾಸರಾಧ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದೇ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

“ ಇಲ್ಲವೆ ವಿಷಯವನ್ನು ತುಂಬುತ್ತ ಹೋದರೆ ನಿನ್ನ ತಲೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋದೀತು. ಅದಲ್ಲವೆ ಮೂಲ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ಭಂಗ ಬಂದೀತು. ಅಂದು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನಿರಸ ಮುಗಿಮ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತಾ ದೆವು. ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಗೌರಾ ಬಂದು ನನ್ನ ಕೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಳು; ನನಗೆ ತ್ರಾಸಾದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಏಳುವಂತಿ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದೆ. ಗೌರಾಳ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಎಷ್ಟು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿತ್ತು ಗೊತ್ತೆ ? ‘ ಅಕ್ಕ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕುಳಿತರೂ ನೋಯುವವಿಲ್ಲವೆ ? ’ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟಳು.

‘ ಗೌರಾ, ಈಗ ನೀನು ಬಲು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವಿ ! ’

‘ ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕೇಳು ಯಾರೂಂತ ? ’

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ; ಅವಳೇನೂ ಉತ್ತರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಗೌರಾನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದಳು.

‘ ಅವಳೇನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ; ನಾನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು: ತೀರಾ ಕೆಟ್ಟವನು ನೀನೇ. ಯಾಕೆ ಗೊತ್ತೆ ? ’

‘ ಯಾಕೆ ? ’

‘ ಅಕ್ಕನಿಗೆ ನೀನು ತುಂಬಾ ಪೊಂದರೆ ಕೊಡುವಿಯಂತೆ. ’

“ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು; ಗೌರಾಗೆ ಅವಳೊಂದು ಸೆಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಳು. ‘ ನೋಡಿದಿಯಾ ಅಣ್ಣಾ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವೆ ತಿರುಗಿ ಸೆಟ್ಟು ನನಗೆ; ಉಪಕಾರವಿಲ್ಲದ ಜನ ನೀವು ’ ಎಂದಳು.

‘ ನೀವು ಅಂದರೆ ಯಾರು ? ’

‘ ನೀನು ಮತ್ತು ಅಕ್ಕ. ’

ನಾನವಳ ಕೆನ್ನೆ ಹಿಂಡಿದೆ; ಆ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಅವಳು ನನ್ನಿಂದ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಕೆತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

“ ಈಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಂದಾಗೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ಪ್ಯಾಂಟ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನನ್ನೆದುರಿನ ಓರ್ವ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು; ಏನು ಮಾತು, ಏನು ವಿಚಾರ ಮಾತು ಎಳೆವಟ್ಟರೆ ಗಂಪುಬೀರಿಯಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

“ ಗೌರಾ-ಲಚ್ಚಿ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆಂದು ಹೊರಟರೆ, ಲಚ್ಚಿ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಗೌರಾಳೊಬ್ಬಳೇ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಲಚ್ಚಿ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಪ್ಯಾಂಟು-ಶರ್ಟು ತೊಟ್ಟು ನನ್ನ ಜೊತೆ ಸಮುದ್ರದಂಚೆಗೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನೊಡನೆ ಮಕ್ಕಳಾಟವಾಡಿ, ಸಿನೇಮಾ ಬಿಡುವ ವೇಳೆಗೆ, ಸಿನೇಮಾ ಥಿಯೇಟರಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು.

“ ಒಮ್ಮೆ ಲಚ್ಚಿಯ ತಂದೆಯವರು ಊರಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ; ನನ್ನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಲಚ್ಚಿ ಗೌರಾನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹೋದಾಗ ಲಚ್ಚಿಯಿಂದಳು :

‘ ತಂದೆಯವರು ಊರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ’

‘ ಸಂತೋಷವೆ ? ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ ನಾನು.

‘ ಅದಕ್ಕಲ್ಲ; ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗೋಣವೆ ? ’

‘ ಹೀಗೋ. ನಾನೇ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನೀನು ಒಪ್ಪಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ನೀನೇ ಕರೆದಿರುವಿ. ಬಹುಶಃ ನಾನೇ ಸೀರೆಯುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೋ ಎನೋ ಎಂತ. ’

‘ ನಿಮಗೆ ಸೀರೆಯುಡಲು ಬರದಿದ್ದರೆ ನಾನೇ ಉಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ’

‘ ನಂತರ ವಾಕಿಂಗ್ (Walking) ಗೆ ಹೋಗುವದು ತಾನೆ ? ’

‘ ಹುಂ. ’

‘ ಆದೂ ಇಂತಹ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ? ’

‘ ಇವತ್ತು ನಾನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವಳಾದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗಬಹುದು ; ಹೆದರಬೇಡಿರಿ ನಾನಿದ್ದೇನೆ. ’

‘ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆ ? ’

ಅದು ಲಚ್ಚಿಗೆ ನಿಜವೆಂದು ಕಂಡಿರಬೇಕು ; ಅವಳು ಹೆಣ್ಣು ಕಿರಿಯ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟಳು.

‘ ಹೆಂಗಸರ ಉಪಾಯಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ ’ ಎಂದು ನಾನೆಂದೆ.

“ ನಾವು ಆ ದಿನ ಗೌರಾಳಿಗೆ ನಿದ್ದೆ ಬಂದಿವೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ನಾವು ತಿರುಗಿ ಬಂದಾಗ ಮೂರುಗಂಟೆ ರಾತ್ರಿಯಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗದೆ ಲಚ್ಚಿಯ ಕಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ ಅವಳೂ

ಮಾತಿಗಿಡುವು. ಅದನ್ನರಿತ ಗೌರಾ ಮುಂಜಾನೆ ನನ್ನೊಡನೆ, 'ಅಣ್ಣಾ, ಅಕ್ಕ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಯಾರದೋ ಜೊತೆ ಜೊರೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ' ಎಂದಳು. ಅಗ ನಾನೂ ಲಚ್ಚಿ ಬ್ಯಾಂಡ್‌ನೊಬ್ಬರ ನೋರೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮುಸಿ-ಮುಸಿ ನಕ್ಕಿದ್ದೆವು.

“ಆ ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಂಡ ಕನಸು, ನಾವು ಪಟ್ಟಿ ಸುಖ, ನಾವು ಅಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುವಾಗ್ಗೆ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಬರುತ್ತದೆ. ತ್ರಿನಾಥ, ಆ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಸ್ವರ್ಣಮಹೋತ್ಸವ ವಾಯುತ್ಸವವೆಂದು. ತ್ರಿನಾಥ, ಅಂತಹ ಸುಖ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಬಹುರೀತಿಯವ ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡುಗಳೂ ಕಂಡಿರಲಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಏನೋ ಇಂತಹ ದುರಂತ ದುಃಖದ ದಿನಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದುದು? ಸುಖವೂ-ದುಃಖವೂ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮಸಮನಾಗಿ ಬರುವಂತೆ. ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ವಾರುಣ ದುಃಖವು ನಮ್ಮನ್ನು ಗೋಳುಗುಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

“ಸುಮಾರು ಇಂದಿಗೆ ಏಳು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ. ನನಗಾಗ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷ. ಅದೇ ವರ್ಷವೇ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಲಚ್ಚಿಯ ಮದುವೆಯಾಗುವದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಟಿಲಿಗ್ರಾಮದಿಂದ ಜಬ್ಬಲ ಪುರಕ್ಕೆ ವರ್ಗ ಮಾಡಿದರು. ನಾನಿಬ್ಬರೂ ಕಟ್ಟಿದ ಬಾಳನಾಕೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಚೂರಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವಳ ತಂದೆ ಯವರೂ ಇದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಮನ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನನಗೆ ನಿದ್ರೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿದರೂ ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕೋಡಿ ಪಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ತಲೆಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಲಗ್ನವಾಗಿಯೇ ಹೊರಹೋಗಿ ಎಂದವಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇನ್ನು ಜಬ್ಬಲಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲುಳಿದು ಮೂರೇ ದಿನ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ತಂದೆ ಯವರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ 'ರಜಿಪ್ಪರ ಲಗ್ನ' ಆಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅವಳ ತಂದೆ ಇದ್ದು ಸತ್ತಂತೆಯೆ. ಅವಳಿಗೆ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಮನದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ, ಮತ್ತವಳ ತುಟಿ ಅದರತೊಡಗಿತು.

‘ಲಚ್ಚಿ, ನಾನೊಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುತ್ತೇನೆಂದು ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಅಳು

ನೋಡಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಫಾಸು ಹೋಗುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಶಾಂತಳಾಗು. ಒಮ್ಮೆ ನಗು, ನೀನು ನಡುತ್ತಿದ್ದರಷ್ಟೇ ನಾನಿಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವೆನು. ಅವಳೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಸಗುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮ್ಲಾನಶಿ ಮುಸುಕಿತ್ತು, ಕಣ್ಣು ಗಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಯತೆಯಿತ್ತು. ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ಕಲ್ಲೆಡೆಯು ಗೌರಾಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೂ ನೀರು ಬಂತು. ಅವಳ ಕೆನ್ನೆ ನವರಿ, ಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಮುತ್ತು ಇಟ್ಟು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಿ. ದಾರಿಯುಳ್ಳಕ್ಕೂ ಅವಳ ಅಳುವೋರೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡೇ ಜಟ್ಟಲಿ ಪುರ ತಲುಪಿದೆ.

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಅಂದಿನಿಂದಲೇ ವೈವಾಹ ಸನ್ನ ಮೇಲೆ ದ್ರೋಹ ಬಗೆ ಯಿತು. ನಾನಿನ್ನೂ ಹೋಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ರಾಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶೀತು; ಕೂಡಲೆ ಹೊರಟು ಬಾ ಎಂದು ಅವರ ಮಗನಿಂದ ಓಲಿಗ್ರಾಂ ಬಂತು. ನನ್ನ ಎದೆಯೊಡೆಯಿತು; ನಮ್ಮ ಅಫೀಸರರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿದಾಗ ಒರೂರ ಕೆಲಸವಿದ್ದುದರಿಂದ ರಜೆ ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಿಟ್ಟರು. ನನಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ಶೋಚಲಿಲ್ಲ; ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟೆ. ಅವರು ಮಿಸುಕದೆ ಆದನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನನಗೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಿಗುವಂತೆ ಹೇಳಿ ದರು. ಫಾಸು ಸಂಜೆ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಮುಗುಳುಸಗೆಯಿಂದಲೇ ಸ್ವಾಗ ತಿಸಿ ಕೊಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದರು.

‘ ತಮ್ಮ ಹೆಸರು ರವಿವರ್ಮ ಎಂದಲ್ಲವೆ ? ’

“ ನಾನು ಘೌಪನ್ನುವಂತೆ ತಲೆದೂಗಿವೆ.

‘ ತಾವು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡುತ್ತೀರಿ. ’

‘ ತಾವು ರಜೆ ಕೊಡಲೊಪ್ಪದ್ದರಿಂದ. ’

‘ ರಜೆಯನ್ನು ನಾನೇ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅನುಭವ ಸೇಕೆಯಲ್ಲಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ರಜೆ ಮಂಜೂರಿ ಮಾಡಿದರೆ ನನ್ನ ನೌಕ ರಿಗೆ ನಾನಾಗಿಯೇ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ ’ ಎಂದರು.

‘ ಹಾಗೇಕೆ ? ’

‘ ನನ್ನನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯ ಎಂತ ಕೆತ್ತು ಹಾಕಬಹುದು. ’

ನಾನು ಸುಮ್ಮನಾದೆ. ಅವರೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು.

‘ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೆ ? ’

‘ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ಒಡಕುಟ್ಟಿದವರು ? ’

‘ ಅವರೂ ಇಲ್ಲ. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಟಿಲಿಗ್ರಾಂ ಯಾರಿಂದ ಬಂತು ? ’

‘ ನನಗೆ ಕಾಲೇಜ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಲಿಯಲು ಅನುವು ಮಾಡಿದವರು. ’

‘ ನೋಡಿ, ಬೇರೇನೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲದ ನೀವು ಇದ್ದ ನೌಕರಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಾ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದು ಸಾಯುವ ಜೀವವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ನೀವು ಹೋಗುವತನಕ ವಾದರೂ ಅವರು ಬದುಕುಳಿಯುತ್ತಾರೆಯೆಂದು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ತಿಳಿಯುವದು ? ಆದವಾ ನೀವು ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಅವರ ಸಾಯುವ ಜೀವ ನಿಲ್ಲದು. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಿ, ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ರಾಜೀನಾಮೆ ಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಸೆಯಲ್ಲಿ ತುರುಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿ. ನನ್ನೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸುಟ್ಟುಬಿಡಿ. ’ ನಾನು ಮದುಮಾತಾಡದೆ ಅವರು ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಮರುದಿನ ಮುಂಜಾನೆ ಇನ್ನೊಂದು ಟಿಲಿಗ್ರಾಂ. ‘ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಯರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು ’ ಎನ್ನುವದು, ನನಗಾಗಿ ಕಾದಿತ್ತು. ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬರುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ಕೆಳಗಡೆ ಗೌರಾ, ಎನ್ನುವ ಎರಡಕ್ಷರವಿತ್ತು. ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಲಚ್ಚಿಯಿಂದ ಸುದಿರ್ಘವಾದ ಪತ್ರ ಬಂತು. ಎಲ್ಲ ಶೋಕೆ ನನ್ನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದಳು. ತಂದೆಯವರೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನೇ ನೆನೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದೂ ಸಾಯುವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಕೇಳಿದರೆಂದೂ, ಇದೇ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಡೆಪಾಸಿಟ್ ರವಿಯ ಜೊತೆ ನನ್ನ ಮದುವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಆಫೀಸಿಗೂ ಹೇಳಿರುವರೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದಳು. ಅದೇ ಅರ್ಥ ಸೂಚಿಸುವ ಪತ್ರವನ್ನು ರಾಮುವೂ ನನಗೆ ಬರೆದಿದ್ದನು. ‘ ಲಚ್ಚಿಯ ಮದುವೆಯಂತಹ ಭಾರವನ್ನು ತಂದೆಯವರು ನನ್ನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನೀನೂ ಸಹಕರಿಸುವಿಯಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸುವೆ. ’ ನಾನೂ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೆ ದುಃಖವನ್ನು ಉಚ್ಚೇಷಿಸಿ ಹೇಗೋ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪತ್ರವಲ್ಲ ಮೂಡಿಸಿ, ಲಚ್ಚಿ-ರಾಮೂ ಇವರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಹಾಕಿದೆ.

“ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತದಿನೈದು ದಿನಸದ ರಜೆಯ ಮೇಲೆ ನಾನು ಬಂದಾಗ ರಾಮೂ ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಕಾರವಾರದಿಂದ ರತ್ನಾಗಿರಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸುವ ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದ. ಲಚ್ಚಿ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎತ್ತಿದಳು.

‘ ಏನು ಲಚ್ಚಿ, ಮದುವೆ ಅಷ್ಟು ನಿನ್ನ ತಲೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿದೆಯೆ ? ’

‘ ಹೌದು, ಇದೇ ವರುಷ ನಮ್ಮ ಮದುವೆಯಾಗಲೇ ಜೇಕು. ’

‘ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಆದರಾಗದೆ ? ’

‘ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯಬೇಕಲ್ಲ. ’

‘ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ ಕಳೆದವಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಷ ಕಳೆಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯ ವಾದೀತೆ ? ’

‘ ನಿಮ್ಮನ್ನಗಲಿ ಇಡೀ ವರ್ಷವನ್ನು ಕಳೆಯುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ’

ಲಚ್ಚಿಯ ಮೋರೆಯೆತ್ತಿ ಕೇಳಿದೆ :

‘ ಇದು ನಿಜವೇ ಲಚ್ಚಿ ? ’

‘ ಹೌದು. ’

‘ ಕಲ್ಲಿನಂತಹ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ನೀನೂ ಈ ರೀತಿಯಾದೆಯಾ ? ’

‘ ತಂದೆಯವರು ಇರುವಾಗ ದಿನಗಳೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮವರೆನ್ನುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ರಾಮಣ್ಣ ಒಳ್ಳೆಯವನೆ. ಆದರವನ ಹೆಂಡತಿ ಅವನನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ. ಈಗಲೇ ಜಯಾ-ವಿಜಯಾ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗೌರಾಳ ಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡದಾದುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಮಾತ್ರ ಅವರೊಡನೇನೂ ಮಾತಾಡುವದಿಲ್ಲ. ’

‘ ನಾನು ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಮೂನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಹರುಷ ವೆನ್ನುವದು ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಹೋಗುವದು. ಬೇರೆ ಬೇಸರ ಕಳೆಯಲು ಗೌರಾ ನಿನ್ನ ಜೊತೆ ಇವ್ವಾಳೆ. ’

‘ ನನಗೆ ಒಂದು ವರುಷವೆನ್ನುವದು ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅಭೀಷಿತ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ, ಗೆಳೆಯರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸಿನೆಮಾ ನೋಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಗೋ ದಿನಗಳೆಯುತ್ತೀರಿ. ನನಗೆ ಹಾಗಲ್ಲ, ಹಗಲು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಕಳೆಯಬಹುದು. ರಾತ್ರಿ ಬಹಳ

ಘೋರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಅದಾವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ನಾನೂ-ನೀವೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾಡಿಷ್ಟವೋ, ಮಾತನಾಡಿಷ್ಟವೋ, ಮಲಗಿಷ್ಟವೋ ಆಜ್ಞೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಈಗ ಭೂತಸಂಚಾರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನನ್ನಿಂವ ಕಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಗೌರಾಳಿಪ್ಪರೆ ಅವಳೇನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ? ಹಾಸಿಗೆಗೆ ತಲೆಕೊಟ್ಟು ಕೂಡಲೆ ಗೊರಕೆ ಹೊಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ದಿನಗಳೆಯುವದು ನನ್ನಿಂವ ಆಗದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ. ’

‘ ಎರಡನ್ನೂ ನೀನೇ ಹೇಳುವಿರಲ್ಲ ? ’

‘ ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ’

‘ ಹಾಗಾದರೆ ನೀನೇ ರಾಮುವಿನೊಡನೆ ಹೇಳು. ’

‘ ಹೇಣ್ಣು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೆ ? ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನೇ ಗಂಡಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ. ’

‘ ಹೇಗೂ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಸೋಲೋದಿ ಸ್ವೆ. ’

‘ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಬೇಡಿ. ’

“ ಅಂತೂ ಹೇಗೋ ಹೇಳಿ, ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ, ರಜೆ ಮುಗಿಸಿ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ವರುಷ ಬರುವನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ನಾನು ಜಬ್ಬಲಪುರಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದ ನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾಮರ ಕುಟುಂಬ ರತ್ನಾಕರಿಗೆ ಹೋಬಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಕುಟುಂಬದ ಆಸ್ತಿಯು ಇವೆಯಂತೆ. ಗೌರಾಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಲಚ್ಚಿಯಿಂದಲೂ ಸಾರಕೊಂದು ಪತ್ರ ಬರುತ್ತಿತ್ತು.

“ ನಾನು ಜಬ್ಬಲಪುರಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ಇನ್ನೂ ಐದು ತಿಂಗಳು ಮುಗಿಯುವದ ರೊಳಗಾಗಿಯೇ ತನಗೆ ರಾಣಿಗೊಂಜಕ್ಕೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಜಾ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬರ ಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದಾಗ ರಜಾ ದೊರೆಯುವವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಿಡಿಮದ್ದಿನ ಗುಂಡು ಹೊಕ್ಕು ಎದೆಯೊಡೆವಂತಾಯಿತು. ಆದ ನೈಲ ಲಚ್ಚಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ವಿವರವಾಗಿ ಪತ್ರ ಬರೆದೆ. ಅವಳೆಷ್ಟು ಅತ್ತ ಎದ ಬಡಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದಳೋ? ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಾರುತ್ತರ ಈ ರೀತಿ ಬಂತು :

‘ ಪ್ರಿಯ ರವಿ,

‘ ತಾವು ಹೋಗುವಾಗಲೇ ಮುಂಬರುವ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ ತಿನ್ನು ಎಂದು ಎರಡೂ ಕೈಯಿಂದ ವಿಷ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಕೂಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಹಿಗ್ಗಿನ್ನುವಾಗ ತದು ಗಿಷ್ಟು ನೋವಾಗುವದೋ? ನಾನು ನೀವು ಕಳೆದ ವರುಷ ಬಂಗಾಳಲೇ ರಜೆ ಸ್ವರ ಮಮವೆಯಾಗೋಣವೆಂದು ನಿಮಗೆಷ್ಟು ಬಾರಿ ಎಂದಿದ್ದೆ. ಮಗುವಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ನನಗೆ ಏನಿಲ್ಲ ಬೋಧೆ ತುಂಬ ಮರಳು ಮಾಡಿ ಹೋದಿರಿ. ಈ ವರುಷ ಬರುವವಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ, ಮುಂದಿನ ವರುಷ ಅಗತ್ಯವ ಕೆಲಸ, ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂದಿನ ವರುಷ ಇನ್ನೊಂದು ತ್ರಾಸವೆಂದ ಆಗುವದು. ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂದಿನ ವರುಷ ನಾನಿಬ್ಬರೂ ಮುದುಕರಾಗುತ್ತೇನೆ. ಇವೇ ಕತೆಯಲ್ಲೆಯೇ ಬಾಕೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುಬೇಕೇನೋ? ನಾನೇನಾದರೂ ಒಟ್ಟುಗೂಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಳೆದ ವರುಷಗಳು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬರುತ್ತವೆಯೇ? ‘ ಇವಳು ದೇಹಸುಖಕ್ಕೆ ಲಾಲನೆ ಪಡುವ ಬೆಣ್ಣು ’ ಎಂದು ನೀವು ಹಿಂದೂ ಕೃಷ ಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೇ ಮಿಂದುಂಡ ನನಗವು ಎನೂ ಇಲ್ಲವಂತೆಯೇ. ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಬೇಕು; ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವದು ಬೇಕು; ದಿನವೂ ನಿಮ್ಮ ಮೋರೆ ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯ ಬೇಕು; ಈ ಜಗಲುಗನಸುಗಳ ಕಂತೆ ಬೇಡ. ದೇಹಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಲಾಲನೆಪಡುವದಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹ ನಿಮ್ಮ ನಗು ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡೆನಿಂತೆ ಆದೇ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಸುಖ; ನಿಮಗೇನೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಬಟ್ಟೆ-ಬರೆ, ಉಪ್ಪಿ-ಉಪಹಾರಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಎರಡು ದೊತ್ತು ಕೂಳು, ದವಳಕ್ಕಿಂತು ಸಾಕಾರ ರಣ ಸೀರೆ ಸಾಕು. ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ದೊರೆ, ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮನ ಕೂಡಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

‘ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ರಾಣೀಗಂಜವೇನೂ ದೂರವ ಮಾತಲ್ಲ. ನಾನು ಮದ್ಯಮ ಮಾಡಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ರಾಣೀಗಂಜಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ರಾಣಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬಹುದು. ಮದುವೆಯಾಗದೇ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಬಂದುಕದರೆ, ಜನ ಯಾರ ದೆನ್ನಿಗೋ ಓಡಿಹೋದಳು ಎಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಬಹುದು. ಪುರ್ಯಾವೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದೂ ಸಾಧಿಸಿತು. ನೀವೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿನ್ನುವಿರಾ? ಓಮ್ಮ

ನೀವು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ನಾನೊಪ್ಪಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ; ನಾನು ಮರ್ಯಾದೆ ಬಿಡುವಂತಿಲ್ಲ.

‘ನನ್ನನ್ನು ನೆರಳಿನಂತಾಶ್ರಯಿಸಿದ ತಂಗಿಯಿದ್ದಾಳೆ. ಗೌರಾ ನನಗೂ ನಿಮಗೂ ಅಜೆಷ್ಟು ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆಂದು ನಾನು ಜೀರಿ ಹೇಳಬೇಕೆ? ಗೌರಾ ನನ್ನ ತಂಗಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ನೀವು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೇನೋ? ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಸಂಬಂಧ ಕೂಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತೇನೋ? ಗೌರಾಳೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿದಳೆಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ. ಜೀಗಿದ್ದ ನನ್ನೊಬ್ಬ ತಂಗಿಯನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ದೇಹಸುಖಕ್ಕಾಗಿ, ವನಸ್ಸಿನ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಾರೆ. ಅರ್ಜವೂ ಮುಂದಿನ ವರುಷ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಯು. ಮುಂದೆ ಕಲಿಯುವ ಮನಸ್ಸಿದ್ದರೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾಳೆ. ತಂದೆಯವರು ನಮ್ಮ ವಾಲಿಗೆ ಇಲ್ಲನಾಮದರಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯ ವರನ ಕೈಗೊಪ್ಪಿಸುವುದು ನಮ್ಮ ವಾಲಿನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

‘ಪೊನ್ನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿಗೆಗೂ ಗೌರಾಗೂ ಜಗಳವಾಯಿತು. ಈಗ ಬುರು-ವಿಜಯಾ ನಮ್ಮ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತು ಕತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಕದನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ತಿಗೆ ತಾನೇ ಯಜಮಾನಿ ಅನ್ನತೊಡಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆತ್ತಿ ಅವಳಿಗೆ ಒಂದು ಇವ್ವಂತೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂತೆಂತಹ ಹೆಣ್ಣುಗಳು ಮನೆಯನ್ನು ಆಳಲು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತುತ್ತಾರೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ. ದಿನವೂ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಿರುಕುಳ ಇದ್ದವ್ವೇ. ಪ್ರಸಂಗ ಕೈಮೀರಿದರೆ ನಮ್ಮ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂವಿದೆಯಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಜೀರಿ ಮನೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಹಿಡಿಯುವೆವು. ಆದರೆ ನಾನಿರುವತನಕ ಹಾಗಾಗಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ಗೌರಾಳ ಸ್ವಭಾವ ಹಾಗಲ್ಲ; ತನ್ನ ವಿರುದ್ಧ ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ರೇಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ.

‘ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ನಿಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪತ್ರವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಓದಿ, ಅನುವು ಸಿಕ್ಕಾಗ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ಪತ್ರ ಓದಲು ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಕಂಡರೆ ತಿಳಿಸಿರಿ, ಮುಂದಿನ ಸಲ ನಾಲ್ಕೇ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತೇನೆ.

‘ಪ್ರಿಯತಮೆಯ ಪತ್ರ ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾದರೂ ಪ್ರಿಯನ ಮನಸ್ಸಿಗೆದು ಬೇಸರವಾಗುವದಿಲ್ಲವಂತೆ, ಹೌವೆ ?

ಕೊನೆಯ ಪ್ರಣಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ,
ಇತಿ ನಿಮ್ಮವಳೇ
ಲಜ್ಜೆ.’

“ಆ ಪತ್ರವನ್ನೋದಿ ನನಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಆಘಾತವಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಹೋಗಲು ರಜೆ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ತಾಕಲಾಟಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಸ್ತಿಮಿತ ದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೇಹೋಯಿತು. ಅತ್ತ ಲಚ್ಚಿಯ ದೀನಾವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಬೆಂದು ಬೇಗುದಿಗೊಂಡಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಲಚ್ಚಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದೆ.

“ಮುಂದೆಯೂ ಶನಿ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನಾಲೈತ್ರಿಕೋ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಮಾಡಿದನೆಂದೂ ದಕ್ಷನೆಂದೂ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಶರಾ ಬರೆದುದರಿಂದ, ನನ್ನನ್ನು ಹಸಿದ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಹಸಿದ ಕಿಚ್ಚಿಗೆ ಹುಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನುಂಗಲೂಬಹುದು ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ನಾನು ಗೆದ್ದರೆ—ಹುಲಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದ ನೀರ ನೆಂದು. ಶೇರಶಹನಿಗೆ ಬಿರುದು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗೆ ಬಿರುದು-ಬಾಹಲಿಗಳೂ ಕೈತುಂಬ ಸಂಬಳವೂ ಬರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳೆಲ್ಲ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗು ತ್ತಿವೆಯೆಂದು ನನಗೆನ್ನಿಸಿತಾಗ.

“ರಾಣಿಗಂಜದಿಂದ ನನಗೆ ಬರ್ಮಾದ ಗಡಿಗೆ ವರ್ಗವಾಯಿತು. ಇಂಡೋ ಚಾಯಿನಾ, ಸಯಾಮ, ಸುಮಾತ್ರಾ, ಬರ್ಮಾದ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಪಾನ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ದ್ವಿತೀಯ ಮಹಾಯುದ್ಧ ವಶ್ಟಿಮ ದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂದಾಗ ಜಪಾನವು ಏಶಿಯಾದ ಪೂರ್ವಭಾಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಆವ ರಿಸಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನಗೆ ವರ್ಗವಾದಾಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಭಯಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿದ್ದವು; ಅದು ಲಚ್ಚಿಗೂ ಗೊತ್ತಿತ್ತು; ಪತ್ರವನ್ನೂ ಬರೆದಿತ್ತು. ಅನ ಳೆಷ್ಟು ನೊಂದಿದ್ದರೋ ಅವನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಅವಳ ಪತ್ರದ ಸಾರಾಂಶ ವಿಷ್ಣೆ— ‘ನಿಮ್ಮಾಣೆ ನಾನಳುವದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಕುಂಕುಮದ ಭಾಗ್ಯ ಗಟ್ಟಿಯಾದ್ದರಿ ನಿವಾಗಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಸೇರುವಿರಿ; ಇಲ್ಲಿ ದಿನವೂ ನಾನು ಪೇಪರ ಹತ್ತಿರ ನೀವು ಸುಖವಾಗಿರಲೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.’

“ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ನಾನು ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲ ತ್ರೀನಾಥ ,

ಜನಾನವು ನಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದಾಗ್ಗೆ ನಾನು ಅವರ ಕೈಸೆರೆ ಸಿಕ್ಕು ಕೈದಿಯಾಗಿಯಿಟ್ಟೆ. ರಂಗನವನ ಅವನದೋ ಒಂದು ಹೆಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷ ಕೈದಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಲ ಬಂತು. ಸಿಂಹುಸ್ತಾನಕ್ಕೂ, ಬ್ರಹ್ಮದೇಶಕ್ಕೂ, ಕ್ರೋಷ್ಯ ಅಫೀಸಿನ ಸಂಬಂಧವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕ್ರೋಷ್ಯ ಅಲ್ಲ, ಅಕನ್ಯಾತ್ ಈ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಲಚ್ಚಿಗೆ ತೀರಿಸುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಯಾ ಗರ್ವ್‌ನಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ತ ಲಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿತು. ಇದೇ ವಿಷಯ ಸುಮಾರು ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ರಾಮೂಗೂ ಗೊತ್ತಾಯಿತಂತೆ. 'ನಿಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದೀರಿ ಅಸಾಮದ ಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಕನ್ಯಾತ್ ಅಪಘಾತಕ್ಕೀಡಾದರು' ಎಂದು. ಇದರಿಂದ ಲಚ್ಚಿ ಇಳಿದುಕೋಗಿಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು; ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಲಚ್ಚಿಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಬೇಕು.

“ಎರಡು ವರ್ಷ ಜೈಲಿನ ವಾಸದನ್ನನುಭವಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆ ತ್ರೀನಾಥ. ಹೇಗೋ ಹೇಗೋ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬರ್ಗಾದ ಗಡಿ ದಾಟಿ ಹಿಂದುಸ್ತಾನಕ್ಕೆ ಬಂದೆ. ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ರೋಸಿ ಹೋಗಿತ್ತು ತ್ರೀನಾಥ. ಅಸಾಮದ ಗಡಿಯಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ನೂರು ಮೈಲು ಕಾಲಿನಡಿಯಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕನ ಹಾಗೆ ಬರುವುದು ಸುಲಭವೆ? ತ್ರೀನಾಥ, ಏನೋ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುವ ಋಣವಿದೆಯೆಂದು ದೇವರು ಈ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಅಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ ತ್ರೀನಾಥ? ರವಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ನೀನು ಅಪಾರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿದಂತೆಯೆ.”

“ರವಿ, ಅಶುಭ ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಡ.”

“ನಿನ್ನ ಸಮಾಧಾನವೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿಬಿಡು; ಅದರಿ ನನಗದು ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ ತ್ರೀನಾಥ, ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತಿಲ್ಲ.”

“ರವಿ, ಗಂಟೆಲು ಸೋತಿರಬೇಕು; ಮತ್ತೆ ಮಾತಾಡಬೇಡ.”

“ಕಾಫಿ ಇವ್ವರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಡುವೆಯಾ?”

ಕಾಫಿ ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ; ಮೂಸಿ ನೋಡಿದ.

“ತ್ರೀನಾಥ, ಇದೇನು ಹೊಲಸು ವಾಸನೆ?”

“ಮಂಕೇ, ತಾಜಾ ಕಾಫಿಗೆ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಿದೆಯೆ?”

“ ಇದು ನನಗೆ ಖಂಡಿತ ಬೇಡವಯ್ಯಾ. ”

ಬಿಸಿನೀರು ತಂದು ಕೊಟ್ಟಿ; ಅದನ್ನೂ ಮೂಸಿ ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

“ ರನಿ, ಹೀಗೆಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ? ಮತ್ತೇನನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ”

“ ಬಾವಿಯಿಂದ ತಾಜಾ ನೀರನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತೀಯಾ? ”

“ ಮಹಾರಾಯಾ, ತಣ್ಣೀರು ಖಂಡಿತ ಬೇಡ; ಮತ್ತೇನಾವರೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದೀತು; ಆಣೆಯಿಟ್ಟು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಡಾಕ್ಟರರು ಖಂಡಿತ ತಣ್ಣೀರು ಕೊಡಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ”

“ ಅಯ್ಯೋ ಶ್ರೀನಾಥ, ಡಾಕ್ಟರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ಆಲೆ ಹೆಚ್ಚೋ ಇಲ್ಲವೆ ನನಗೆ ನಾನು ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಲೆ ಹೆಚ್ಚೋ? ”

ನಾನು ಮರುಮಾತನಾಡದೇ ತಣ್ಣೀರು ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ. ತಣ್ಣೀರು ಕುಡಿದ ನಂತರ ಸಿಗರೇಟ ಪಾಕೇಟ ನೋಡಿದ. ಒಂದೆರಡಷ್ಟೇ ಬುಳಿದಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದು ಗಂಟಿಸಿಟ್ಟು ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

“ ಹನ್ನೊಂದು ” ನಾನುತ್ತರಿಸಿದೆ.

“ ಹಾಗಾದರೆ ಸಿನೇಮಾ ಟಾಕೀಜಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಐದು ಪಾಕೇಟ ಸಿಗರೇಟ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಾ ” ಎಂದ.

“ ರಾತ್ರಿಯಾಯಿತಲ್ಲ ರವಿ. ”

“ ಅದೇನು ಹೆಚ್ಚಲ್ಲವಲ್ಲ. ”

“ ಮುಂಜಾನೆ ತಂದರಾಯಿತು. ”

“ ಮುಂಜಾನೆಯಂತೆ; ಅಲ್ಲಿಯತನಕ ಏನು ಶಂಖ ಊವಬೇಕೆ? ಇವತ್ತು ಬದುಕಿ ಬಿಳಿನಲಿ ತಾನೇ ನಾಳಿನ ಆಶೆ. ಜೋಗು, ದಯಮಾಡಿ ಈಗಲೇ ತನ್ನೊಂದು ಬಾ. ಕುದರಿಕೆಯಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಜೋಗು ವಂತಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ”

ಮರುಮಾತನಾಡದೇ ಸಿಗರೇಟು ತಂದುಕೊಟ್ಟೆ. ನಾನು ಬರುವಾಗ್ಗೆ ಎರಡು ಸಿಗರೇಟುಗಳು ಮುಗಿದು ನಾನು ತರುವ ಸಿಗರೇಟಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಲಿದ್ದನು.

ಅವನು ಮಲಗಿದ್ದೇ ತಡ, ಬೆಳಗಿನಿಂದಲೂ ಬಾರದ ಘೀಕರ ಜ್ವರ ಬಂತು. ರಾತ್ರಿಯಡೀ ರವಿಗೆ ಮೈಮೇಲಿನ ಸ್ಕೃತಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆದು ತಂದಾಗ, ಅವರು ನಿರಾಶೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು ; ನಾನು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ ಕೇಳಿದೆ :

“ ಡಾಕ್ಟರರೆ, ಇವರ ಆಶೆಯಿಡಬಹುದೇ ? ”

“ ಇವರಿಗೆ ಜ್ವರ ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಾಯಿತೆ ? ”

“ ಅಲ್ಲ, ಇಂದಿಗೆ ಐದನೇ ದಿನವಿರಬೇಕು. ”

“ ಇವರ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದಾರೆಯೇ ? ”

“ ಇವ್ವಾರೆ, ಅವರು ರತ್ನಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ”

“ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನೋಡೋಣ. ವಿಷಮಜ್ಜರವಾಗಿದ್ದರೆ ಒಂಬತ್ತನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಬಿಡಬಹುದು. ಆ ದಿನವೂ ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಕೊಟ್ಟರಾಯಿತು. ಈಗ ಕೊಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಗಾಬರಿಗೊಳಿಸುವವು ಬೇಡ. ”

“ ಅಂದರೆ, ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಹೌದು. ”

ಅವರು ಮತ್ತೆ ಮಾತನಾಡದೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.

ನೋದಲನೇ ದಿನ ಕಳೆಯಿತು ; ಜ್ವರ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಎರಡು ದಿನ ಕಳೆಯಿತು ; ನೋದಲಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರವಿ ಬಡಬಡಿಸತೊಡಗಿದ. ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಿ ಎಂದಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದರು.

ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಕಳೆಯಿತು; ಜ್ವರ ವಿಸರೀತ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ರವಿ ತನ್ನ ಪರಿಚಯಸ್ಥರನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದುಕರೆಯ ತೊಡಗಿದ. ಆಗಾಗ ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾರು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಂತೆ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಏರಿದ ಜ್ವರ ಇಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಿರಾಶೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಡಾಕ್ಟರರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಂತೆ, ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾರಿಗೆ ಹೊರಟು ಬರುವಂತೆ ಟೆಲಿಗ್ರಾಂ ಕಳಿಸಿದೆ.

ಮರುದಿನ ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾ ಬಂದಿಳಿದರು. ರವಿಗೆ ಜ್ವರ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು; ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾದುದು ನಮಗೆ ಆಶೆ ತೋರಿಸಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೇ ಇರಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಲಚ್ಚಿ-ಗೌರಾರ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಮಾತೂ ಅಡತೊಡಗಿದನು ; ಲಚ್ಚಿಗೆ ಹೊಸ ಜೀವ ಬಂದಂತಾಯಿತು.

ಬೆಳಗಾಮದೇ ತಡ, ರವಿಯಿಂದನು :

“ ನನಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು, ”

“ ಶ್ರೀನಾಥ, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಏರ್ಪಾಡು ಅಗಲೇ ಬೇಕು. ನನಗೆ ಗುಡಿಯಿಂದ ಕರೆ ಬಂದಿದೆ; ನಾನು ಹೋಗಲೇ ಬೇಕು. ”

ಲಚ್ಚಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮೀಪ ಬರಹೇಳಿದನು; ಕಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದನು; ಅವಳ ಕೈಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ,

“ ಲಚ್ಚಿ, ನಿನ್ನ ಅಶೆಗೂ ನೀರು ಕೊಟ್ಟೆ. ”

“ ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡಿ, ನನ್ನ ದೊರೆ. ”

“ ನೀನೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಆಗಿರುವೆಯಲ್ಲ. ”

ಲಚ್ಚಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತು.

“ ಲಚ್ಚಿ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆ ? ”

ಅವರರ್ಥ ನನಗಾಗಲಿ, ಲಚ್ಚಿಗಾಗಲಿ ಅಗಲಿಲ್ಲ.

“ ಲಚ್ಚಿ, ನನಗೆ ಹಸಿವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಊಟ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಡವೆ? ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆಂತ ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡು; ಹೀಗಲ್ಲ, ನೀನೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬೇಕು, ಮರೆತೀಯೆ ಮತ್ತೆ. ”

ಲಚ್ಚಿ ಅವನೆಂದಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದಳು.

“ ನಾನು ರವಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಬರೀ ಎಲುಬಿನ ಹವರವಾಗಿತ್ತು; ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅಂಜಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ಜ್ವರ ಅವನ ಮಾಂಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೀರಿತ್ತು. ”

ಊಟಕ್ಕೆ ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಗೇ ಹೋಗಬೇಕೆಂದನು; ಆಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದವು. ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಂಡ; ತಾಟೆಟ್ಟು ಗಂಜಿ ಬಡಿಸಿ ದೆವು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಅಗುಳನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಧೂ, ಮುಸುರೆಯನ್ನುತ್ತ ಕೋಣೆತುಂಬ ಉಗಿದುಬಿಟ್ಟನು.

ನಾನೆಂದೆ, “ ರವಿ, ಮನೆತುಂಬ ಉಗುಳದರೆ ಮುಸುರೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ ? ”

“ ಮುಸುರೆಯನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುರುಕುವದೆ ? ”

ನಂತರ ಗಂಜಿಯನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಲೇ ಇಲ್ಲ.

“ ರೊಟ್ಟಿಯಾಗಿದೆಯೆ ? ”

ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಅವನಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು, ಕೊಟ್ಟವು. ಹಲ್ಲೆನಿಂದ ಕಚ್ಚಿ ತುಂಡುತುಂಡು ಮಾಡಿ, ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆ ತುಂಬ ಒಗೆದುಬಿಟ್ಟನು.

“ ಅದೇಕೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆ ರವಿ. ” ನಾನೆಂದೆ.

“ ಗೆಳೆಯರೆಲ್ಲ ನಿಂತಿದ್ದರು ; ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ”

ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, “ ಒಂದು ಹಸೆ ತಕ್ಕೊಂದು ಬಾ, ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ” ಎಂದನು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಳು ; ಅವಳಿಗೂ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಯಂತ್ರದಂತೆ ಕೆಲಸ ನಡೆಸಿದ್ದಳು ; ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಮಲಗಿದಳು. ರವಿ ತನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ಅವನನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುವಾಗ, ಅವನ ತುಟಿಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತು. ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ‘ ಹಾಯ್ ’ ಎಂದಳು. ಅವನು ಮುಕ್ತು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ರಕ್ತ ಸುರಿಯುವುದು ಕಂಡಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಅವನ ಮೋರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ರವಿ ಕೆನ್ನೆಗೆ ಮುಕ್ತು ಕೊಟ್ಟಾಗ, ಅವಳ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಕ್ತ ಸುರಿಸಿದ್ದ. ದೆಂಚ್ಚು ವೇಳೆ ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ತೇಗು ಎಂದು, ಜೋರಾಗಿ ಕೊನೆದು ಉಸಿರಿಸೋಸನೆ ರವಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ತಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವನ ಕೈಗಳು ಸಪಶಿದವು.

ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಎಂಥವಳೋ? ಏನೋ, ಸುದುಗಾಡಿಗೆ ರವಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮು ವಾಗಲೂ ಆಳಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ವಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಮ್ಮ ನೋಡುವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಜದವೇಕೆ ಮುತ್ತು ಇತ್ತು. ಅವಳ ಕೈಯುಂಗುರದ ವಜ್ರದ ಹರಳರಲಿಲ್ಲ.

ಗೌರಾ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ರಜೆ ಮುಗಿದೊಪನೆ, ಎಮ್. ಬಿ. ಬಿ. ಎಸ್. ಮುಗಿಸಲು ಪ್ರಣಾಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದಳು. ಅವಳ ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದ ಮುತ್ತು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಬಂತು. ಅವಳಿಷ್ಟೇ ಹೇಳಿದಳು : “ ಅತ್ತು ನಾನು ಮಾತುವದೇನು, ಶ್ರೀನಾಥಣ್ಣ ! ನನಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅವರ ದುರಂತ ಮರಣವನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವಿತ್ತು. ಅದು ತಪ್ಪುವದೆ? ಅದಕ್ಕೂ ಪುಣ್ಯಮಾಡಿ ಬರಬೇಕು. ”

